

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΑΙΔΑΓ. ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Αριθ. 981
2,95

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΑΙΔΑΓ. ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Αριθ. 2/42

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Π.Ε.Κ. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Αριθμ. 3/484

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΞΗ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΜΟΥΣΑΙ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

Α. Γ. ΣΚΑΛΙΔΟΥ

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

ΕΡΑΤΩ—ΠΟΛΥΜΝΙΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΦΕΞΗ

1910

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΜΟΥΣΑΙ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Ἀριθ. αὐτῆς.....19
Κατηγ.....Βιοηθαια

ΕΡΑΤΩ

1. Ὁ Ἀρισταγόρας λοιπὸν ἀποστατήσας τὴν Ἰωνίαν τοιοῦτοτρόπως ἐτελεύτησεν· ὁ δὲ τύραννος τῆς Μιλήτου Ἰστιαῖος ἀφειδὲς ἀπὸ τοῦ Δαρείου, ἦλθεν εἰς τὰς Σάρδεις. Ἄμα δὲ ἔφθασεν ἐκ τῶν Σούσων, τὸν ἠρώτησεν ὁ ὑπαρχος τῶν Σάρδεων Ἀρταφέρνης διὰ ποίαν αἰτίαν νομίζει ὅτι ἀπεστάτησαν οἱ Ἴωνες. Ὁ Ἰστιαῖος ἀπεκρίθη ὅτι ὄχι μόνον δὲν ἤξευρε τίποτε, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἐθαύμαζε διὰ τὸ γεγονός. Ἐλεγε δὲ ταῦτα μὲ ὕφος ἀνθρώπου ἀγνοοῦντος ἐντελῶς τὰ διατρέχοντα. Τότε ὁ Ἀρταφέρνης, γνωρίζων τὴν ἀληθῆ αἰτίαν τῆς ἀποστασίας καὶ βλέπων αὐτὸν ὑποκρινόμενον εἶπεν· « Ἴδού, ὦ Ἰστιαῖε, πῶς ἔχουσιν αὐτὰ τὰ πράγματα· σὺ μὲν ἔρραψας τὸ ὑπόδημα, ὁ δὲ Ἀρισταγόρας τὸ ἐφόρσε.

2. Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀρταφέρνης σχετικὰ πρὸς τὴν ἀποστασίαν, ὁ δὲ Ἰστιαῖος φοβηθεὶς τὴν διορατικότητα τοῦ Ἀρταφέρνηους, ἀμέσως ἐκείνην τὴν νύκτα ἔφυγεν εἰς τὴν θάλασσαν, εὐχαριστούμενος διότι ἠπάτησε τὸν βασιλέα Δαρείου. Αὐτὸς ὅστις εἶχεν ὑποσχεθῆ νὰ ὑποτάξῃ τὴν μεγίστην νῆσον Σαρδῶ, δὲν ἐδίστασε νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ πολέμου τῶν Ἰώνων κατὰ τοῦ Δαρείου. Διαβάς εἰς τὴν Χίον ἐδεσμεύθη ὑπὸ τῶν Χίων, οἵτινες τὸν ὑπόπτεισαν ὅτι ὀργανίζει ἐναντίον των νέα τινὰ σχέδια πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ Δαρείου. Ὅτε ἔπειτα ἔμαθον οἱ Χῖοι ὅλην τὴν ἱστορίαν, ὅτι ἦτο πολέμιος τοῦ βασιλέως, τὸν ἀπέλυσαν.

3. Ἐρωτώμενος τότε ὁ Ἰστιαῖος ὑπὸ τῶν Ἰώνων τῆς Χίου, διατί τόσον προθύμως ἔγραψε πρὸς τὸν Ἀρισταγόραν νὰ ἀποστατήσῃ ἀπὸ τὸν βασιλέα καὶ ἐπέφερε τόσον κακὸν εἰς τοὺς Ἴωνας, τὴν μὲν ἀληθῆ αἰτίαν δὲν ἐφανέρωσεν, εἶπε δὲ ὅτι ὁ βασιλεὺς Δαρείος εἶχεν ἀπόφασιν νὰ μεταφέρῃ τοὺς Φοίνικας εἰς

τὴν Ἰωνίαν καὶ τοὺς Ἴωνας εἰς τὴν Φοινίκην καὶ τούτου ἕνεκα ἔγραψεν εἰς τὸν Ἀρισταγόραν. Βεβαίως ὁ βασιλεὺς οὐδεμίαν τοιαύτην ἰδέαν συνέλαβεν, ἀλλ' ὁ Ἰστιαῖος ἤθελε νὰ φοβίξῃ τοὺς Ἴωνας.

4. Μετὰ ταῦτα ὁ Ἰστιαῖος, μεταχειριζόμενος ὡς γραμματοκομιστὴν τὸν Ἀταρνεΐην Ἐρμιππον, ἔστειλεν ἐπιστολάς πρὸς τοὺς εἰς τὰς Σάρδεϊς διαμένοντας εἰς τοὺς Πέρσας, οἵτινες προσηγομένως εἶχον συνομιλήσει μετ' αὐτοῦ περὶ τῆς ἀποστασίας. Ἄλλ' ὁ Ἐρμιππος εἰς μὲν τοὺς Πέρσας, πρὸς τοὺς ὁποίους ἐπέμφθη, δὲν δίδει τὰ γράμματα, τὰ φέρει δὲ καὶ τὰ ἐγχειρίζει εἰς τὸν Ἀρταφέρνη. Μαθὼν δὲ οὗτος τὰ διατρέχοντα διέταξε τὸν Ἐρμιππον τὰς μὲν ἐπιστολάς νὰ δώσῃ εἰς ἐκείνους, πρὸς τοὺς ὁποίους ἐστάλη, τὰς δὲ ἄλλας τὰς παρὰ τῶν Περσῶν ἀντιλεπόμενας εἰς τὸν Ἰστιαῖον, ταύτας νὰ τῷ παραδώσῃ. Ὅτε λοιπὸν ταῦτα ἐφανερωθῆσαν, ἐφόνευσε τότε ὁ Ἀρταφέρνης πολλοὺς Πέρσας.

5. Εἰς μὲν τὰς Σάρδεϊς λοιπὸν ἐπεκράτει ταραχὴ. Τὸν δὲ Ἰστιαῖον, ἀπατηθέντα εἰς τὰς ἐλπίδας του, ἔφερον οἱ Χίοι εἰς τὴν Μίλητον κατ' αἴτησίν του. Οἱ δὲ Μιλήσιοι, οἵτινες ἀσμένως ἀπηλλάγησαν τοῦ Ἀρισταγόρου, οὐδόλως ἦσαν πρόθυμοι νὰ δεχθῶσιν ἄλλον τύραννον εἰς τὴν χώραν, καθότι ἐγεύθησαν τὴν ἐλευθερίαν. Καί, ἐπειδὴ ὁ Ἰστιαῖος ἐφθασε κατὰ τὴν νύκτα καὶ ἐπειράθη βιαίως νὰ εἰσέλθῃ εἰς Μίλητον, ἐπληρώθη εἰς τὸν μηρὸν ὑπὸ τινος τῶν Μιλησίων. Διωχθεὶς λοιπὸν ἐκ τῆς πατρίδος του ἐπιστρέφει ὀπίσω εἰς τὴν Χίον· ἐντεῦθεν δέ, ἐπειδὴ δὲν ἔπειθε τοὺς Χίους νὰ τῷ δώσωσι πλοῖα, διέβη εἰς τὴν Μυτιλήνην καὶ ἔπεισε τοὺς Λεσβίους νὰ τῷ δώσουν. Πληρώσαντες λοιπὸν οἱ Λέσβιοι ὀκτῶ τριήρεις ἔπλευσαν μετὰ τοῦ Ἰστιαίου εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ μένοντες ἐκεῖ συνελάμβανον τὰ ἐκ τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἐκπλέοντα πλοῖα, πλὴν ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἔλεγον ὅτι ἦσαν πρόθυμα νὰ ὑπακούουν εἰς τὸν Ἰστιαῖον.

6. Ὁ μὲν Ἰστιαῖος λοιπὸν καὶ οἱ Μυτιληναῖοι ταῦτα ἔπρατον· εἰς δὲ τὴν Μίλητον περιεμένετο πολὺς στρατὸς ναυτικὸς καὶ πεζός· διότι συνενωθέντες οἱ στρατηγοὶ τῶν Περσῶν καὶ σχηματίσαντες ἐν μόνον στρατόπεδον ἐξεκίνουν κατὰ τῆς Μιλήτου, ἥκιστα φροντίζοντες διὰ τὰς ἄλλας πόλεις. Ἐκ δὲ τῶν τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ οἱ Φοινικεῖς ἦσαν οἱ προθυμότετοι· ὁμοῦ δὲ μὲ αὐτοὺς εἶχαν ἐνωθῆ οἱ Κύπριοι προσφάτως ὑποταγέντες, οἱ Κίλικες καὶ οἱ Αἰγύπτιοι.

7. Καὶ αὐτοὶ μὲν ἤρχοντο κατὰ τῆς Μιλήτου καὶ τῆς λοιπῆς Ἰωνίας, οἱ δὲ Ἴωνες μαθόντες ταῦτα ἐπεμψαν πρέσβεις εἰς τὸ Πανιώνιον. Γενομένης δὲ συνελεύσεως ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἀπεφασίσθη νὰ μὴ ἀντιτάξουν πεζὸν στρατὸν ἐναντίον τῶν Περσῶν, νὰ ἀναθέσουν τὴν φυλακὴν τῆς πόλεως εἰς αὐτοὺς τοὺς Μιλησίους, νὰ πληρώσουν ὅλα τὰ πλοῖα χωρὶς νὰ ἀφήσουν οὐδὲν κενόν, νὰ τὰ φέρουν τάχιστα εἰς τὴν Λάδην καὶ νὰ ναυμαχῆσουν

ὑπὲρ τῆς Μιλήτου. Ἡ δὲ Λάδη εἶναι νῆσος μικρὰ κειμένη πρὸ τῆς πόλεως τῶν Μιλησίων.

8. Μετὰ ταῦτα, συμπληρωθέντων τῶν πληρωμάτων, ἦλθον οἱ Ἴωνες καὶ μετ' αὐτῶν οἱ Αἰολεῖς οἱ κατοικοῦντες ἰὴν Λέσβον. Ἐτάχθησαν δὲ ὡς ἐξῆς· τὸ μὲν πρὸς ἀνατολὰς κέρας εἶχον αὐτοὶ οἱ Μιλήσιοι, οἵτινες παρέσχον ὀγδοήκοντα πλοῖα· μετ' αὐτοὺς ἦσαν οἱ Πριηνεῖς μὲ δώδεκα πλοῖα καὶ οἱ Μνουσίοι μὲ τρία· πλησίον αὐτῶν ἦσαν οἱ Τήιοι μὲ πλοῖα δεκαεπτὰ· μετὰ τοὺς Τηίους ἦσαν οἱ Χίοι μὲ πλοῖα ἑκατόν, πλησίον δὲ αὐτῶν ἐτάχθησαν οἱ Ἐρυθραῖοι καὶ οἱ Φωκαεῖς, οἱ μὲν Ἐρυθραῖοι ἔχοντες ὀκτῶ πλοῖα, οἱ δὲ Φωκαεῖς τρία· οἱ μετὰ τοὺς Φωκαεῖς ἦσαν οἱ Λέσβιοι μὲ πλοῖα ἑβδομήκοντα· τελευταῖοι δὲ παρετάχθησαν οἱ Σάμιοι μὲ ἐξήκοντα πλοῖα, ἔχοντες τὸ πρὸς δυσμὰς κέρας. Ὅλον τούτων τῶν τριήρων ὁ ἀριθμὸς συνεποσώθη εἰς τριακοσίας πενήκοντα τρεῖς. Καὶ ταῦτα μὲν ἦσαν τὰ πλοῖα τῶν Ἰώνων.

9. Τῶν δὲ βαρβάρων τὰ πλοῖα ἦσαν ἑξακόσια. Ὅτε δὲ ἐφθασαν καὶ αὐτὰ ἀπέναντι τῆς Μιλήτου, ἦλθε δὲ καὶ ὅλος ὁ πεζὸς στρατὸς των, τότε οἱ στρατηγοὶ τῶν Περσῶν, μαθόντες τὸν ἀριθμὸν τῶν ἰωνικῶν πλοίων ἐφοβήθησαν μήπως δὲν δυνηθῶσι νὰ νικήσωσι καὶ τοιοντοτρόπως οὐ μόνον τὴν Μίλητον δὲν θὰ λάβωσιν, ὡς μὴ ὄντες κύριοι τῆς θαλάσσης, ἀλλὰ καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ Δαρείου θὰ ἐπισύρωσι. Ταῦτα σκεπτόμενοι συνεκάλεσαν τοὺς τυράννους τῶν ἰωνικῶν πόλεων, ὅσοι, στερηθέντες τῶν ἡγεμονιῶν των ὑπὸ τοῦ Ἀρισταγόρου τοῦ Μιλησίου, κατέφυγον εἰς τοὺς Μήδους καὶ εὐρίσκοντο τότε εἰς τὸ πρὸ τῆς Μιλήτου στρατόπεδον. Τοὺς παρόντας λοιπὸν τῶν ἀνδρῶν τούτων συγκαλέσαντες ἔλεγον πρὸς αὐτοὺς τὰ ἐξῆς· «ὦ Ἴωνες, τώρα καθεὶς ἀπὸ σᾶς ἄς φανῆ ὅτι ὑπηρετεῖ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως· ἄς προσπαθήσῃ ἕκαστος ὑμῶν νὰ ἀποσπάσῃ τοὺς συμπολίτας του ἀπὸ τοὺς λοιποὺς συμμάχους. Εἴπατε εἰς αὐτοὺς δι' ἀπεσταλμένων ὅτι δὲν θὰ πάθωσι τίποτε διὰ τὴν ἀποστασίαν των, ὅτι δὲν θὰ καύσωμεν οὔτε τὰ ἱερά των οὔτε τὰς οἰκίας των καὶ ὅτι δὲν θὰ τοὺς μεταχειρισθῶμεν αὐστηρότερον ἢ πρότερον. Ἐὰν ὅμως δὲν πράξουν ταῦτα, ἐὰν ἐπιμείνουν ἀμετατρέπτως νὰ λάβουν μέρος εἰς τὸν πόλεμον, ἀπειλήσατε αὐτοὺς τί θὰ πάθουν, ἐὰν νικηθῶσιν, αὐτοὺς μὲν θὰ ἐξανδραποδίσωμεν, τοὺς δὲ παῖδας των θὰ εὐνουχίσωμεν, τὰς δὲ θυγατέρας των θὰ μεταφέρωμεν εἰς τὰ Βάκτρα καὶ θὰ δώσωμεν εἰς ἄλλους τὴν χώραν των».

10. Οἱ μὲν στρατηγοὶ τῶν Περσῶν ταῦτα ἔλεγον· οἱ δὲ τυράννοι τῶν Ἰώνων ἐπεμψον διὰ νυκτὸς ἀπεσταλμένους, ἕκαστος πρὸς τοὺς συμπολίτας του καὶ ἔδιδον τὰς ἀγγελίας ταύτας. Οἱ Ἴωνες ὅμως, εἰς ὅσους ἐφθασαν αἱ ἀγγελίαι, τὰς ἤκουον μὲ περιφρόνησιν καὶ δὲν ἐδέχοντο τὴν προδοσίαν· ἐκάστη δὲ πόλις ἐνόμιζεν ὅτι εἰς αὐτὴν μόνην οἱ Πέρσαι ἐμήνουν ταῦτα. Συνέβησαν λοιπὸν ταῦτα εὐθύς ὡς ἐφθασαν οἱ Πέρσαι εἰς τὴν Μίλητον.

11. Μετὰ τὴν συνάθροισίν των δὲ εἰς τὴν Λάδην οἱ Ἴωνες συνεσκέφθησαν. Ἐκεῖ πολλοὶ ἄλλοι ὠμίλησαν, καὶ πρὸς τούτους ὁ στρατηγὸς τῶν Φωκαίων Διονύσιος, λέγων τὰ ἐξῆς: «Τὰ πράγματά μας, ὦ ἄνδρες τῆς Ἰωνίας, ἴστανται ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς. ἢ νὰ ἐλευθερωθῶμεν, ἢ νὰ μείνωμεν δοῦλοι, καὶ δοῦλοι δραπέται. Τώρα λοιπόν, ἐὰν θελήσετε νὰ ὑποφέρετε τλαιπωρίας, θὰ κουρασθῆτε μὲν πρὸς καιρόν, θὰ γίνετε ὅμως ἱκανοὶ νὰ νικήσετε τοὺς ἐχθροὺς σας καὶ νὰ ἐλευθερωθῆτε· ἐὰν δὲ ἐξ ἐναντίας δεῖξετε μαλθακότητα καὶ ἀταξίαν, οὐδεμίαν ἐλπίδα ἔχω νὰ σᾶς ἴδω διαφεύγοντας τὴν τιμωρίαν τοῦ βασιλέως διὰ τὴν ἀποστασίαν σας. Ὑπακούσατε λοιπόν εἰς ἐμὲ καὶ ἀναθέσατέ μοι τὴν σωτηρίαν σας· ἐὰν οἱ θεοὶ μείνων οὐδέτεροι, σᾶς ὑπόσχομαι ὅτι οἱ πολέμοι θὰ ἀποφύγουν τὴν μάχην, ἐὰν δὲ συμπλακοῦν, θὰ νικηθοῦν ὀλοσχερῶς».

12. Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ Ἴωνες ἀφιέρωσαν ἑαυτοὺς εἰς τὸν Διονύσιον. Αὐτὸς δὲ ἐξάγων καθ' ἡμέραν τὸν στόλον εἰς τὸ πέλαγος ἐν εἶδει ἡμικυκλίου, διὰ νὰ συνηθίζουσι οἱ κωπηλάται νὰ κίμνωσι διέκπλους μεταξὺ των καὶ νὰ ἀσκῶνται οἱ πολεμισταί, ἐκράτει κατὰ τὸ ἐπίλοιπον τῆς ἡμέρας τὰ πλοῖα ἠγκυροβολημένα καὶ ἐκούραζε τοιοιτοτρόπως τοὺς Ἴωνας δι' ὅλης τῆς ἡμέρας. Καὶ ἐπὶ ἐπτὰ μὲν ἡμέρας ὑπήκουον οἱ Ἴωνες καὶ ἐξετέλουν ὅσα τοῖς ἐπρόσταζε· τὴν ὀγδόην ὅμως ἡμέραν ἀσυνήθιστοι ὄντες εἰς τοιοῦτους κόπους καὶ βασανιζόμενοι ἀπὸ τὰς τλαιπωρίας καὶ τὸν ἥλιον εἶπον μεταξὺ των: «Εἰς ποῖον θεὸν ἠμαρτήσαμεν καὶ ὑποφέρομεν αὐτὰ τὰ δεινά; βεβαίως παρεφρονήσαμεν καὶ ἐχάσαμεν τὸ λογικὸν μας ἀφιερωνθέντες καὶ ὑπακούοντες εἰς ἓνα ἀλαζόνα Φωκάα, ὅστις ἔφερε τρία πλοῖα καὶ ὅστις παραλαβὼν ἡμᾶς εἰς τὴν ἔξουσίαν του κατατλαιπώρει ὅλους μὲ ἀφορήτους κόπους. Πολλοὶ ἐξ ἡμῶν ἔπεσαν ἀσθενεῖς, πολλοὶ δ' ἄλλοι εἶναι ἔτοιμοι νὰ πάθουν τὸ ἴδιον. Ἀντὶ τούτων τῶν κακῶν, δὲν εἶναι προτιμότερον νὰ πάθωμεν πᾶν ἄλλο, καὶ αὐτὴν τὴν δουλείαν, ἣτις μᾶς περιμένει, διότι, οἰαδήποτε καὶ ἂν εἶναι αὕτη, πάντοτε θὰ εἶνε ὀλιγότερον βαρεῖα τῆς παρουσίας. Θάρρος λοιπὸν καὶ μὴ ὑπακούωμεν πλέον εἰς αὐτόν». Ταῦτα εἶπον, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς οὐδεὶς πλέον ἠθέλε νὰ ὑπακούῃ, ἀλλ' ὡς οἱ πεζοὶ στρατοὶ ἔστησαν σκηνάς εἰς τὴν νῆσον ἕμενον ὑπὸ σκιάν καὶ δὲν ἠθέλον μῆτε εἰς τὰ πλοῖα νὰ εἰσελθοῦν μῆτε νὰ ἐπαναλάβουν τὰ γυμνάσια.

13. Οἱ δὲ στρατηγοὶ τῆς Σάμου μαθόντες τί ἐπραττον οἱ Ἴωνες συνενοήθησαν μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ Συλοσῶντος Αἰάκουσ ὅστις προηγουμένως τοῖς εἶχε πέμψει προτάσεις ὑπαγορευθείσας ὑπὸ τῶν Περσῶν, παροτρύνων αὐτοὺς νὰ ἐγκαταλίπωσι τὴν Ἰωνικὴν συμμαχίαν. Βλέποντες λοιπὸν τὴν ἐπικρατοῦσαν ἀταξίαν καὶ σκεπτόμενοι ἐνταυτῷ ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ ὑπερνικήσουν τὴν δύναμιν τοῦ βασιλέως ἐδέχθησαν τὰς προσφορὰς τοῦ Αἰάκουσ, πεπεισμένοι ἄλλως ὅτι, καὶ ἂν ὁ παρὼν στόλος των νικήσῃ τὸν τοῦ Δαρείου, δὲν θὰ ἐβράδυνε νὰ ἔλθῃ ἐναντίον των ἄλλος πενταπλάσιος.

Ἐπομένως, ἅμα εἶδον τοὺς Ἴωνας ἀποποιουμένους νὰ φανοῦν ἄνδρεῖοι, ἐπροφασίσθησαν τὴν ἀνάγκην ὅτι ἔπρεπε νὰ σώσουν ἐκ τοῦ κινδύνου τὰ ἱερὰ καὶ τὰς κατοικίας των. Ὁ Αἰάκης δὲ ἐκεῖνος, τοῦ ὀπκίου ἐδέχθησαν τὰς προτάσεις, ἦτο υἱὸς τοῦ Συλοσῶντος, υἱοῦ τοῦ Αἰάκουσ· τύραννος δὲ ὢν τῆς Σάμου εἶχε καθαιρεθῆ ὑπὸ τοῦ Μιλησίου Ἀρισταγόρου, ὡς καὶ οἱ ἄλλοι τύραννοι τῆς Ἰωνίας.

14. Τότε λοιπόν, ἐπειδὴ ἐπλευσαν ἐναντίον των οἱ Φοίνικες, ἀντεπεξῆλθον » αἱ οἱ Ἴωνες καὶ παρέταξαν τὰ πλοῖα των ἐν σχήματι ἡμισελήνου. Ὅτε ὅμως ἐπλησίασαν ἀλλήλους καὶ συνεπλάκησαν, δὲν δύναμαι νὰ εἶπω μετὰ βεβαιότητος, ποῖοι ἐκ τῶν Ἰώνων ἐφάνθησαν γενναῖοι καὶ ποῖοι ἀνανδροὶ εἰς αὐτὴν τὴν ναυμαχίαν, διότι κατηγοροῦν ἀλλήλους. Λέγεται ὅμως ὅτι τότε οἱ Σάμιοι κατὰ τὰ συμπεφωνημένα πρὸς τὸν Αἰάκη, ἀναπετάσαντες τὰ ἱστία καὶ ἐγκαταλιπόντες τὴν τάξιν των ἐπλευσαν εἰς τὴν Σάμον, πλην ἑνδεκα πλοίων, τῶν ὁποίων οἱ τριήραχοι ἔμειναν εἰς τὴν τάξιν των καὶ ἐνανμάχησαν μὴ ὑπακούσαντες εἰς τοὺς στρατηγοὺς. Τούτου ἕνεκα τὸ κοινὸν τῶν Σαμίων διέταξε νὰ χαραχθῶσι τὰ ὀνόματα αὐτῶν καὶ τῶν πατέρων των εἰς στήλην πρὸς ἑνδειξίν ὅτι ἐφέρθησαν ὡς ἄνδρες γενναῖοι· σφύζεται δὲ ἡ στήλη αὕτη εἰς τὴν ἀγοράν. Ἰδόντες δὲ οἱ Λέσβιοι τοὺς πλησίον των ὅτι ἔφευγον ἔπραξαν τὸ αὐτὸ καὶ οἱ πλείστοι τῶν Ἰώνων τοὺς ἐμμήθησαν.

15. Ἐκ δὲ τῶν παραμεινάντων εἰς τὴν ναυμαχίαν οἱ μᾶλλον βλαβέντες ἦσαν οἱ Χῖοι, οἵτινες ὅμως ἠνδραγαθήσαν καὶ οὐδεμίαν ἔδειξαν ἀδυναμίαν. Αὐτοί, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, παρέσχον ἑκατὸν πλοῖα, εἰς ἕκαστον τῶν ὁποίων ἦσαν τεσσαράκοντα ἄνδρες ἐκλεκτοὶ μεταξὺ τῶν πολιτῶν. Ὅτε δὲ εἶδον ὅτι οἱ πλειότεροι τῶν συμμαχῶν ἐπρόδιδον, ἀπεφάσισαν νὰ μὴ φανῶσιν ὅμοιοι μὲ τοὺς ἀνάνδρους ἐκεῖνοσ· μείναντες μόνοι μετ' ὀλίγων συμμαχῶν διέσχισαν τὴν ἐχθρικὴν γραμμὴν καὶ ἐνανμάχησαν καταστρέφοντες πολλὰ πλοῖα, μέχρις οὗ ἀπώλεσαν ὅλα σχεδὸν τὰ ἰδικά των. Οἱ ἐπιζήσαντες, μὲ ὅσα πλοῖα τοὺς ἔμειναν, ἔφυγαν εἰς τὴν Χίον.

16. Τινὲς ὅμως, τῶν ὁποίων τὰ πλοῖα εἶχον ὑποστῆ πολλὰ τραύματα, αὐτοὶ διωκόμενοι κατέφυγον εἰς τὴν Μυκάλην· καὶ τὰ μὲν πλοῖα ὄψαντες εἰς τὴν ξηρὰν τὰ ἀφησαν ἐκεῖ, αὐτοὶ δὲ ἐπορεύθησαν πεζοὶ διὰ τῆς ἠπείρου. Ὅτε δὲ εἰσῆλθον εἰς τὴν γῆν τῆς Ἐφέσου καὶ ἐφθασαν πρὸ τῆς πόλεως, εἶχε νυκτώσει καὶ αἱ γυναῖκες τοῦ τόπου ἐώρταζον τὰ Θεοδοφῶρα. Οἱ Ἐφέσιοι, οἵτινες προηγουμένως δὲν εἶχον ἀκούσει περὶ τῆς καταστροφῆς τῶν Χίων, ἰδόντες νὰ εἰσέρχεται στρατὸς εἰς τὴν χώραν των, τοὺς ἐξέλαβον ὅτι ἦσαν κλέπται καὶ ὅτι ἤρχοντο νὰ ἀρπάσουν τὰς γυναῖκάς των. Τότε ὁ λαὸς ὅλος ἔτρεξεν εἰς τὰ ὄπλα καὶ κατέσφαξε τοὺς Χίους. Οἱ Χῖοι λοιπὸν ταῦτα τὰ δυστυχήματα ἔπαθαν.

17. Ὁ δὲ Φωκαεὺς Διονύσιος, ἀφοῦ εἶδεν ὅτι τὰ πράγματα τῶν Ἰώνων κατεστράφησαν, κυριεύσας τρία πλοῖα τῶν πολεμίων δὲν ἐπέστρεψε πλέον εἰς τὴν Φώκαιαν, καθότι ἦτο βέβαιος ὅτι καὶ αὕτη ἡ πόλις ἤθελεν ἐξανδραποδισθῆ ὁμοῦ μετὰ τὴν ἄλλην Ἰωνίαν, ἀλλ' ἄνευ ἀναβολῆς ἐπλευσε κατ' εὐθείαν πρὸς τὴν Φοινίκην. Ἐπειτα καταβυθίσας γαλῶδες τινας καὶ λαβὼν πλοῦτη πολλὰ ἐπλευσεν εἰς τὴν Σικελίαν. Ἐκείθεν δὲ ὁρμώμενος ἐλήστευεν οὐχὶ τοὺς Ἕλληνας, ἀλλὰ τοὺς Καρχηδονίους καὶ τοὺς Τυρρηνοὺς.

18. Οἱ δὲ Πέρσαι, ἀφοῦ ἐνίκησαν τοὺς Ἴωνας εἰς τὴν ναυμαχίαν, ἐπολιορκήσαν τὴν Μίλητον διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης. Ὑποσκάπτοντες τὰ τεῖχη καὶ μεταχειριζόμενοι διαφόρους μηχανὰς ἐκυριεύσαν τὴν πόλιν κατὰ τὸ ἔκτον ἔτος μετὰ τὴν ἀποστασίαν τοῦ Ἀρισταγόρου, καὶ ἐξηνδραπόδισαν αὐτήν· ὥστε ἐπηλήθευσεν ὁ χρησμός ὁ δοθεὶς περὶ τῆς Μιλήτου.

19. Ὅτε οἱ Ἀργεῖοι μετέβησαν εἰς τοὺς Δελφοὺς, διὰ τὰ ἐρωτήσων τὸ μαντεῖον περὶ τῆς σωτηρίας τῆς πόλεώς των, ἔλαβον ἀπὸ κοινοῦ ἀπόκρισιν, τῆς ὁποίας μέρος μὲν ἤρμοζεν εἰς αὐτοὺς, μέρος δὲ κατὰ παρένθεσιν εἰς τοὺς Μιλησίους. Καὶ τὸ μὲν μέρος τὸ ἀφορῶν τοὺς Ἀργεῖους θὰ μνημονεύσω, ὅταν φθάσω εἰς ἐκεῖνο τὸ σημεῖον τῆς ἱστορίας μου· ὅσα δὲ ἐρησιμοδοτήθησαν εἰς τοὺς Μιλησίους, οἵτινες δὲν ἦσαν παρόντες, εἶναι τὰ ἑξῆς· «Τότε βεβαίως, Μίλητε, ἐφευρέτρια κακῶν ἔργων, θὰ χρησιμεύσης ὡς δεῖπνον εἰς πολλοὺς καὶ πηγὴ πλουσιῶν δώρων. Αἱ γυναῖκες σου θὰ νίψουν τοὺς πόδας πολλῶν ἀνδρῶν μὲ μακρὰς κόμας καὶ ἄλλοι θὰ ἐπιμεληθῶν τὸν εἰς τὰ Δίδυμα ναόν μου». Τότε λοιπὸν αὐτὰ τὰ δεινὰ εὔρον τοὺς Μιλησίους, ὅτε οἱ πλείστοι τῶν ἀνδρῶν ἐφρονεῦθσαν ὑπὸ τῶν Περσῶν, οἵτινες εἶχον μακρὰν κόμην, αἱ δὲ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά ἔγιναν ἀνδράποδα καὶ οἱ ἐν Διδύμοις Βραγχίδαί, ναὸς καὶ χρηστήριον, ἐσυλήθησαν καὶ ἐπυρπολήθησαν. Περὶ δὲ τῶν πραγμάτων ὅσα ὑπῆρχον εἰς τὸ ἱερὸν πολλάκις εἰς ἄλλη μέρη τῆς ἱστορίας ἀνέφερα.

20. Ἐκείθεν δὲ ὅσοι τῶν Μιλησίων ἐξωργήθησαν, ἐφέρθησαν εἰς τὰ Σοῦσα. Ὁ δὲ βασιλεὺς Δαρεῖος, χωρὶς τὰ τοὺς κακοποιήσῃ, τοὺς ἀποκατέστησεν εἰς τὰ παράλια τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, εἰς τὴν πόλιν Ἀμπην, παρὰ τὴν ὁποίαν παραρρέων ὁ Τίγρης ποταμὸς χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν. Τῆς δὲ Μιλησίας χώρας τὴν μὲν πόλιν καὶ τὴν πεδιάδα ἐκράτησαν οἱ Πέρσαι δι' ἑαυτοὺς, τὰ δὲ ὄρεινά μέρη ἔδωκαν εἰς τοὺς Κᾶρας Πηθασεῖς.

21. Ὅτε ἔπαθαν ταῦτα οἱ Μιλήσιοι ἀπὸ τοὺς Πέρσας, οἱ Συβαρῖται, οἵτινες εἶχον στερηθῆ τῆς πόλεώς των καὶ κατόκουν τὴν Λάον καὶ τὴν Σκίδρον, δὲν ἀπέδωκαν τὰ ὅμοια εἰς τοὺς Μιλησίους· διότι κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Συβαρίας ὑπὸ τῶν Κροτωνιατῶν ὅλοι οἱ ἔφηβοι Μιλήσιοι ἔκοψαν τὰς κόμας των καὶ ἔφεραν μέγα πένθος. Αἱ πόλεις αὐταὶ πλείοτερον τῶν ἄλλων τὰς

ὁποίας γνωρίζομεν, εἶχον μεταξύ των φιλίαν μεγάλην. Οἱ Ἀθηναῖοι ὅμως δὲν ἐφέρθησαν ὡς οἱ Συβαρῖται, διότι μεταξύ τῶν ἄλλων τεμνηρίων τῆς λύπης των, ὅτε ὁ ποιητὴς Φρύνιχος συνέθεσε δρᾶμα, «τὴν ἄλωσιν τῆς Μιλήτου», καὶ ἐδίδαξεν αὐτὸ ἀπὸ σκηνῆς, τὸ θέατρον ἀνελύθη εἰς δάκρυα καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὸν κατεδίκασαν εἰς πρόστιμον χιλίων δραχμῶν ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἔφερον εἰς τὴν ἐνθύμησίν των οἰκιακὰ δυστυχήματα καὶ διὰ ψηφίσματος ἀπηγόρευσαν τὴν ἀναπαράστασιν τοῦ δράματος.

22. Ἡ Μίλητος λοιπὸν ἠρημώθη Μιλησίων. Ἐκ τῶν Σαμίων δὲ οἱ ἔχοντες περιουσίαν τινὰ οὐδόπως εὐχαριστήθησαν δι' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον οἱ στρατηγοὶ των ἔπραξαν ὑπὲρ τῶν Μήδων. Ὅθεν συγκροτήσαντες συμβούλιον ἀμέσως μετὰ τὴν ναυμαχίαν ἀπεράσισαν, πρὶν ἔλθῃ εἰς τὸν τόπον των ὁ τύραννος Αἰάκης, νὰ μεταναστεύσῃ καὶ νὰ μὴ γίνωσι δοῦλοι τοῦ Αἰάκου καὶ τῶν Μήδων μένοντες εἰς τὴν Σάμον. Κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον οἱ Ζαγκλαῖοι τῆς Σικελίας εἶχον προσκαλέσει δι' ἀπεσταλμένων τοὺς Ἴωνας νὰ ἔλθωσιν εἰς τὴν Καλὴν ἀκτὴν, ἐπιθυμοῦντες νὰ ὑπάρχῃ ἐκεῖ ἀποικία Ἰώνων. Αὕτη δὲ ἡ Καλὴ ἀκτὴ, ὡς τὴν ὀνομάζουσιν, ἀποτελεῖ μέρος τῆς Σικελίας καὶ κεῖται πρὸς τὸ μέρος τῆς νήσου τὸ ἐστραμμένον πρὸς τὴν Τυρρηνίαν. Μόνοι λοιπὸν ἐκ τῶν Ἰώνων οἱ Σάμιοι ἐδέχθησαν τὴν πρόσκλησιν καὶ μετ' αὐτῶν ὅσοι ἐκ τῶν Μιλησίων διέφυγον. Συνέβη ὅμως τότε τὸ ἑξῆς.

23. Οἱ Σάμιοι πλείοντες πρὸς τὴν Σικελίαν ἔφθασαν εἰς τοὺς Λοκροὺς τοὺς Ἐπίεφυρσίους, ἐνῶ αὐτοὶ οἱ Ζαγκλαῖοι καὶ ὁ βασιλεὺς των, ὅστις ὀνομάζεται Σκύθης ἐπολιορκῶν πόλιν τινὰ τῶν Σικελῶν, θέλοντες νὰ κυριεύσωσιν αὐτήν. Ὁ τύραννος τοῦ Πηγίου Ἀναξίλαος, ὅστις διεφύρετο μετὰ τοὺς Ζαγκλαίους, μαθὼν τὴν ἄφιξιν τῶν Σαμίων, ἦλθεν εἰς ὁμιλίαν μετὰ αὐτοὺς καὶ τοὺς ἔπεισε νὰ παραιτήσωσιν τὴν Καλὴν ἀκτὴν, διὰ τὴν ὁποίαν ἦλθον, καὶ νὰ κυριεύσωσιν τὴν Ζάγκλην, ἔρημον οὖσαν ἀνδρῶν. Τότε οἱ Ζαγκλαῖοι, μαθόντες ὅτι ἐκυριεύθη ἡ πόλις των, ἔδραμον ἀμέσως ἐπικαλούμενοι εἰς βοήθειάν των τὸν τύραννον τῆς Γέλης Ἰπποκράτην, ὅστις ἦτο σύμμαχος των. Ὅτε ὅμως ἦλθεν ὁ Ἰπποκράτης μετὰ στρατοῦ πρὸς βοήθειάν των, συνέλαβε τὸν μονάρχην τῶν Ζαγκλαίων Σκύθην, ὁ ὁποῖος εἶχε χάσει τὴν πόλιν του, καὶ δέσας μετὰ πέδας αὐτὸν καὶ τὸν ἀδελφόν του Πυθογένην τοὺς ἐπεμψεν εἰς τὴν πόλιν Ἴνυκα τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγκλαίους, συνεννοήσας μετὰ τοὺς Σαμίους καὶ συνδεθεὶς μετ' αὐτῶν δι' ὄρκων, τοὺς παρέδωκεν εἰς αὐτούς. Ὡς μισθὸν δὲ τῆς προδοσίας του οἱ Σάμιοι τῷ παρεχώρησαν τὸ ἥμισυ τῶν ἐπίπλων καὶ τῶν ἀνδραπόδων, ὅσα ἦσαν εἰς τὴν πόλιν καὶ ὅλα ὅσα ἦσαν εἰς τοὺς ἀγρούς. Ὅθεν ἔδесе τοὺς περισσοτέρους τῶν Ζαγκλαίων καὶ τοὺς εἶχεν ὡς ἀνδράποδα, τριακοσίους δὲ, τοὺς ἐπιφανεστέρους, ἔδωκεν εἰς τοὺς Σαμίους, διὰ νὰ τοὺς σφάξουν. Ἄλλ' οἱ Σάμιοι δὲν ἔπραξαν τοῦτο.

24. Ὁ δὲ μονάρχης τῶν Ζαγκλαίων Σκύθης ἔφυγεν ἐκ τῆς

Ἴνυκος καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ἱμέραν· ἐκεῖθεν δὲ μετέβη εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ ἀνέβη πρὸς τὸν βασιλέα Δαρεῖον, ὅστις τὸν ἐκήρυξεν ὅτι ἦτο ὁ δικαιότερος ἄνθρωπος ἀπὸ ὅλους ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἦλθον πλησίον του, καθότι λαβὼν ἄδειαν ἀπὸ τὸν βασιλέα ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Σικελίαν καὶ ἔξ αὐτῆς ἦλθε πάλιν ὀπίσω εἰς τὸν βασιλέα. Ἐμεινε δὲ ἐκεῖ μέχρις οὗ ἀπέθανεν ὑπὸ γῆρατος, εὐτυχέστατος ὢν.

25. Τοιοῦτοτρόπως οἱ Σάμιοι, διαφυγόντες τοὺς Μήδους, ἐκτήσαντο ἀκόπως καλλίστην πόλιν, τὴν Ζάγκλην. Ἀφ' ἑτέρου οἱ Φοίνικες, μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Μιλήτου, διαταχθέντες ἀπὸ τοὺς Πέρσας, κατεβίβασαν εἰς τὴν Σάμον τὸν Αἰάκη τοῦ Συλοσῶντος, καθότι πολλὰ τοὺς ὠφέλησε καὶ κατώρθωσε μεγάλα πράγματα· ἔξ ὧν δὲ τῶν ἀποστατησάντων ἀπὸ τὸν Δαρεῖον μόνον τῶν Σαμίων οὔτε ἡ πόλις οὔτε τὰ ἱερὰ ἐπυροπολήθησαν διὰ τὴν λιποταξίαν τῶν πλοίων, ἥτις ἐγένετο κατὰ τὴν στιγμήν τῆς ναυμαχίας. Κυριευθείσης δὲ τῆς Μιλήτου, ἀμέσως οἱ Πέρσαι κατέλαβον τὴν Καρίαν, τῆς ὁποίας αἱ πόλεις, ἄλλαι μὲν ὑπετάγησαν ἐκουσίως, ἄλλαι δὲ διὰ τῆς βίας. Ταῦτα μὲν λοιπὸν συνέβησαν εἰς αὐτὰς τὰς χώρας.

26. Εἰς δὲ τὸν Ἰστιαῖον τὸν Μιλήσιον, εὐρισκόμενον περὶ τὸ Βυζάντιον καὶ συλλαμβάνοντα τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκπλεούσας ὀκτάδας τῶν Ἰώνων, ἠγγέλθησαν τὰ διατρέξαντα εἰς τὴν Μίλητον. Τότε οὗτος ἀνέθεσεν εἰς τὴν φροντίδα τῶν ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ πραγμάτων εἰς τὸν Βισάλτην, υἱὸν τοῦ Ἀπολλοφάνους, πόλιν τῆς Ἀβύδου, καὶ λαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς Λεσβίους ἐπλευσεν εἰς τὴν Χίον, ὅπου ἐπολέμησεν εἰς τόπον τινὰ τῆς νήσου καλούμενον Κοῖλα, τοῦ ὁποίου ἡ φρουρά δὲν τὸν ἄφηνε νὰ πλησιάσῃ. Ἐξ αὐτῶν ἐφρόνεσε πολλούς, καὶ ἔπειτα ὀρμώμενος ἐκ τῆς Πολίγης μὲ τοὺς Λεσβίους ἐνίκησε καὶ τοὺς λοιπούς Χίους, οἵτινες εἶχον κακοπάθει ἐκ τῆς ναυμαχίας.

27. Ὃταν δὲ πρόκειται μεγάλαι συμφροαὶ νὰ ἐπισκήψωσιν εἰς πόλιν τινὰ ἢ ἔθνος, συμβαίνουν συνήθως σημεῖα τινὰ προαναγγέλλοντα τοῦτο. Τρόντι πρὸ τῶν καταστροφῶν τούτων μεγάλα σημεῖα ἐφάνησαν εἰς τὴν Χίον. Πρῶτον ἐκ τοῦ χοροῦ τῶν ἑκατὸν νέων, τοὺς ὁποίους ἐπεμψαν εἰς τὰς Δελφούς, δύο μόνον ἐπέστρεψαν, τοὺς δὲ ἄλλους ἐνενήκοντα ὀκτὼ ἐθέρισεν ὁ λοιμός· δεύτερον κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, ὀλίγον πρὸ τῆς ναυμαχίας, ἔπεσεν ἡ στέγη οἰκίας ἐπὶ παιδίων διδασκομένων γραμμата, καὶ ἔξ ἑκατὸν εἴκοσι, τὰ ὁποῖα ἦσαν, ἐν μόνον ἐσώθη. Ταῦτα τὰ σημεῖα τοῖς προέδειξεν ὁ θεὸς καὶ ὀλίγον μετὰ ταῦτα συνέβη ἡ ναυμαχία καὶ κατέβαλε τὴν πόλιν. Πρὸς ἐπίμετρον τῆς δυστυχίας ἦλθεν ὁ Ἰστιαῖος μὲ τοὺς Λεσβίους, καὶ εὐρῶν τοὺς Χίους ἤδη δαμασμένους κατέστρεψεν αὐτοὺς εὐκόλως.

28. Ἐντεῦθεν δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐστράτευσε κατὰ τῆς Θάσου, ἔχων πολλοὺς Ἴωνας καὶ Αἰολεῖς. Ἐνῶ δὲ ἐπολιόρκει τὴν Θάσον, τῷ ἦλθεν εἰδησις ὅτι οἱ Φοίνικες ἀπέπλευσαν ἐκ τῆς Μιλήτου, διὰ νὰ

ἐπιτεθοῦν κατὰ τῆς ἄλλης Ἰωνίας. Μαθὼν τοῦτο τὴν μὲν Θάσον ἀφῆκεν ἀπόρητον, αὐτὸς δὲ ἔσπευσε μεθ' ὅλου τοῦ στρατοῦ εἰς τὴν Λέσβον. Ἐκ τῆς Λέσβου δὲ, ἐπειδὴ ὁ στρατὸς ὑπέφερεν ἔνεκεν ἐλλείψεως τροφῶν, διέβη ἀντικρῦ, διὰ νὰ θερίσῃ τὸν σῖτον τοῦ Ἀταρνεῶς καὶ τῆς πεδιάδος τοῦ Καῖκου ἀνηκούσης εἰς τοὺς Μυσοὺς. Εἰς ταῦτα τὰ μέρη ἔτυχε νὰ εὐρίσκειται ὁ Ἄρπαγος, ἀνὴρ Πέρσης, στρατηγὸς ὄχι ὀλίγου στρατοῦ, ὅστις, ἅμα ὁ Ἰστιαῖος ἀπέβη εἰς τὴν ξηράν, ἐπιτεθεὶς κατ' αὐτοῦ τὸν ἠγματοῦσε ζωντανὸν καὶ κατέστρεψεν ὅλον σχεδὸν τὸν στρατὸν του.

29. Ἡγματοῦσθη δὲ ζωντανὸς ὁ Ἰστιαῖος τοιοῦτοτρόπως· ὅτε ἐπολέμουν οἱ Ἕλληνες μὲ τοὺς Πέρσας εἰς τὴν Μαλήνην τῆς Ἀταρνίτιδος χώρας, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐμάχοντο ἰσορροῶς, ὕστερον ὅμως ἐπῆλθε κατ' αὐτῶν τὸ ἵππικὸν καὶ ἔκλινε τὴν νίκην πρὸς τὸ μέρος τῶν Περσῶν. Ἀφοῦ δὲ ἐτράπησαν οἱ Ἕλληνες εἰς φυγήν, τότε ὁ Ἰστιαῖος ἐπλιζων ὅτι ὁ βασιλεὺς δὲν ἠθέλει τὸν θανατώσει διὰ τὸ ἀμάρτημά του ἐκείνο, διότι ἔδειξε μεγάλην φιλοζωίαν, ἐπειδὴ φεύγοντα ἐπρόφθασεν αὐτὸν στρατιώτης Πέρσης καὶ ἠθέλε νὰ τὸν πληγώσῃ, ὀμιλήσας περσιστὶ ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν ὅτι ἦτο ὁ Ἰστιαῖος ὁ Μιλήσιος.

30. Ἐάν, ἅμα ἐξωγρήθη, ἐφέρετο εἰς τὸν βασιλέα, φρονῶ ὅτι πιθανὸν νὰ μὴ ὑπέφερε κανὲν κακὸν καὶ νὰ τὸν συνεγῶρει ὁ Δαρεῖος. Ἀκριβῶς ὅμως διὰ τοῦτο καὶ διὰ νὰ μὴ ἰσχύσῃ πάλιν παρὰ τῷ βασιλεῖ, ὁ ὑπαρχος τῶν Σάρδεων Ἀρταφέρνης καὶ ὁ ζωγρήσας αὐτὸν Ἄρπαγος, ἅμα τὸν ἔφεραν εἰς τὰς Σάρδεας, τὸν ἐσταύρωσαν καὶ ἔστειλαν τὴν κεφαλὴν του ταριχευμένην πρὸς τὸν βασιλέα Δαρεῖον εἰς τὰ Σοῦσα. Ὁ δὲ Δαρεῖος μαθὼν τὰ γενόμενα καὶ μεμφθεὶς τοὺς πράξαντας, διότι δὲν τὸν ἀνεβίβασαν νὰ τὸν παρουσιάσωσι ζῶντα πρὸς αὐτόν, διέταξε νὰ πλύνωσι τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἰστιαίου, νὰ τὴν περιτυλίξουν μὲ πανία καὶ νὰ τὴν θάψωσιν εὐπρεπῶς, ὡς ἀνδρὸς μεγάλας ἐκδουλεύσεις παρασχόντος εἰς αὐτόν καὶ εἰς τοὺς Πέρσας. Ταῦτα μὲν τὰ συμβάντα τοῦ Ἰστιαίου.

31. Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς τῶν Περσῶν, διαχειμιάσας περὶ τὴν Μίλητον, ἐκυρίευσεν εὐκόλως κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τοῦ πλοῦ του τὰς πρὸς τὴν ἡπειρον κειμένας νήσους, Χίον, Λέσβον, Τένηδον. Ἄμα οἱ βάρβαροι ἔγιναν κύριοι τινὸς ἐκ τούτων τῶν νήσων, ἐσαγήνευον τινὰς κατοίκους· σαγήνεύουσι δὲ κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον κρατούμενοι ἐκ τῶν χειρῶν καὶ ἀποτελοῦντες γραμμὴν ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσημβρίαν ἀρχίζουσι ἀπὸ τὸ παράλιον καὶ διέρχονται ὅλην τὴν νήσον θηρεύοντες τοὺς ἀνθρώπους. Ἐκυρίευσαν ἐπίσης καὶ τὰς εἰς τὴν ἡπειρον Ἴωνικὰς πόλεις, ἀλλὰ δὲν ἐσαγήνευσαν τοὺς ἀνθρώπους, καθότι δὲν ἦτο δυνατόν.

32. Τότε οἱ στρατηγοὶ τῶν Περσῶν ἐφάνησαν πιστοὶ εἰς τὰς ἀπειλὰς τὰς ὁποίας ἔκαμον πρὸς τοὺς ἀπέναντι αὐτῶν ἐστρατοπεδευμένους Ἴωνας· καθότι, ἅμα ὑπέταξαν τὰς πόλεις, ἐκλέξαντες τοὺς εὐειδεστάτους παῖδας ἀπέκοψαν τὰ αἰδοῖά των καὶ κατέστησαν αὐτοὺς εὐνούχους· ἔπειτα δὲ ἐπεμψαν εἰς τὸν βασιλέα τὰς

μᾶλλον ὠραίας παρθένους. Αὐτὰ ἔπραττον εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ συγχρόνως ἔκαιον τὰς πόλεις καὶ τὰ ἱερά. Τοιουτοτρόπως δὲ τὸ τρίτον ἐδουλώθησαν οἱ Ἴωνες πρῶτον μὲν ὑπὸ τῶν Λυδῶν, δις δὲ κατὰ συνέχειαν ὑπὸ τῶν Περσῶν.

33. Ἀναχωρήσας δὲ ἀπὸ τὴν Ἴωνίαν ὁ ναυτικός στρατός ὑπέταξε τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἑλλησπόντου, διότι ὅλη ἡ δεξιὰ ὄχθη εἶχεν ὑποταγῇ προλαβόντως εἰς τοὺς Πέρσας ὡς καὶ ἡ ἄλλη ἡπειρος. Ἐπαρχίαι δὲ τοῦ Ἑλλησπόντου εἰς τὴν Εὐρώπην, τὰς ὁποίας ἐκυρίευσαν, εἶναι αἱ ἑξῆς· ἡ Χερσόνησος, εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι πολλαὶ πόλεις, ἡ Πέρινθος, τὰ φρούρια τῆς Θράκης, ἡ Σηλυμβρία καὶ τὸ Βυζάντιον. Οἱ Βυζάντιοι ὁμως καὶ οἱ ἀντιπέραν Χαλκηδόνιοι δὲν περιέμεναν τοὺς ἐπερχομένους Φοίνικας, ἀλλ' ἐγκατέλιπον τὰς χώρας των καὶ ἔφυγον εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ Εὐξείνου πόντου, ὅπου ἔκτισαν τὴν πόλιν Μεσημβρίαν. Οἱ δὲ Φοίνικες, ἀφοῦ κατέκασαν ταύτας τὰς ὀρθείσας χώρας, ἐτράπησαν κατὰ τῆς Προκοννήσου καὶ τῆς Ἀρτάκης, καί, ἀφοῦ παρέδωκαν εἰς τὸ πῦρ καὶ ταύτας, ἐπανάηλθον εἰς τὴν Χερσόνησον, διὰ τὰ καταστρέψωσι τὰς ἐπιλοίπους πόλεις, ὅσας δὲν εἶχον διαρπάσει κατὰ τὴν πρώτην εἰσβολὴν των. Εἰς τὴν Κύζικον δὲν ἔπλευσαν παντελῶς, καθότι οἱ Κυζικηνοί, πρὸ τῆς ἀφίξεως τῶν Φοινίκων, ὑπετάγησαν εἰς τὸν βασιλέα συνθηκολογήσαντες μὲ τὸν Οἴβαριν τοῦ Μεγαβάζου, ὑπαρχον τοῦ Δασκυλείου. Πλὴν δὲ τῆς Καρδίας ὑπέταξαν οἱ Φοίνικες ὅλας τὰς ἄλλας πόλεις τῆς Χερσονήσου.

34. Ἦτο δὲ τύραννος τῶν πόλεων τούτων μέχρι τότε ὁ Μιλτιάδης, υἱὸς τοῦ Κίμωνος, υἱοῦ τοῦ Στησαγόρου· τὴν ἡγεμονίαν δὲ ταύτην ἐκτήσατο πρότερον ὁ Μιλτιάδης τοῦ Κυψέλου κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον. Οἱ Δόλογοι τῆς Θράκης εἶχον τὴν Χερσόνησον ταύτην. Οὗτοι λοιπὸν οἱ Δόλογοι, πεισθέντες ὑπὸ τῶν πολεμούντων αὐτοὺς Ἀψινθίων, ἔπεμψαν τοὺς βασιλεῖς των εἰς τοὺς Δελφούς, διὰ νὰ ἐρωτήσωσι τὸ μαντεῖον περὶ τοῦ πολέμου. Ἡ δὲ Πυθία τοῖς εἶπε νὰ φέρωσιν εἰς τὸν τόπον των οἰκιστὴν ἐκείνον ὅστις, ἀπερχομένους ἀπὸ τὸ ἱερόν, πρῶτος καλέσῃ αὐτούς, διὰ νὰ τοὺς φιλοξενήσῃ. Ἐπειδὴ ὁμως οἱ Δόλογοι πορευόμενοι τὴν ἱερὰν ὁδὸν διὰ τῆς Φωκίδος καὶ τῆς Βοιωτίας οὐδένα εὗρον, διὰ νὰ τοὺς προκαλέσῃ, ἤλλαξαν πορείαν καὶ ἐτράπησαν πρὸς τὰς Ἀθήνας.

35. Τότε εἰς τὰς Ἀθήνας ἦτο πανίσχυρος ὁ Πεισίστρατος, εἶχεν ὁμως καὶ τινα ἰσχὺν ὁ Μιλτιάδης τοῦ Κυψέλου, καθὸ ἀνήκων εἰς οἰκογένειαν ἔχουσαν τεθρίππους ἀμάξας διὰ τοὺς ἀγῶνας καὶ καταγόμενος ἀνέκαθεν ἀπὸ τοῦ Αἰακοῦ καὶ τῆς Αἰγίνης, μετὰ δὲ ταῦτα γενόμενος Ἀθηναῖος, ἀφ' ὅτου ὁ τοῦ Αἰαντος υἱὸς Φιλαῖος, πρῶτος ἐκ τῆς οἰκογενείας ταύτης, ἐπολιτογραφήθη εἰς τὰς Ἀθήνας. Ὁ Μιλτιάδης οὗτος, καθήμενος εἰς τὰ πρόθυρα τῆς οἰκίας του καὶ ἰδὼν διαβαίνοντας τοὺς Δολόγους μὲ ἐνδύματα καὶ ἀκόντια ξενικὰ τοὺς ἐκάλεσε πλησίον του, καὶ προσελθόντας

τοὺς παρεκάλεσε νὰ εἰσέλθουν καὶ δεχθῶν τὴν φιλοξενίαν. Οἱ Δόλογοι, δεχθέντες καὶ ξενισθέντες ὑπ' αὐτοῦ, τῷ ἀνεκοίνωσαν ὅλον τὸν χρησμόν, καί, ἀφοῦ διηγήθησαν τὸ πρᾶγμα, παρεκάλεσαν τὸν Μιλτιάδην νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὸν θεόν. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Μιλτιάδης ἐπεισθῆ ἀμέσως, καθότι ἦτο δυσηρεστημένος κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πεισιστράτου καὶ ἐξήτει νὰ φύγῃ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας. Ἀμέσως λοιπὸν ἔπεμψεν εἰς τοὺς Δελφούς, διὰ νὰ ἐρωτήσῃ τὸ μαντεῖον ἂν ἔπρεπε νὰ πράξῃ ὅσα ἐξήτουν παρ' αὐτοῦ οἱ Δόλογοι.

36. Ἐπειδὴ δὲ τὸν παρεκίνει καὶ ἡ Πυθία εἰς τοῦτο, τότε ὁ Μιλτιάδης τοῦ Κυψέλου, ὅστις πρὸ τοῦ συμβεβηκότος τούτου εἶχε νικήσει εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας μὲ τεθρίππον, ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ ὅλους τοὺς Ἀθηναίους ὅσοι ἤθελον νὰ μετάρχωσι τῆς ἀποδημίας ταύτης, καὶ ἀποπλεύσας μετὰ τῶν Δολόγων κατέλαβε τὴν χώραν των, εἰς τὴν ὁποίαν τὸν κατέστησαν τύραννον οἱ προσκαλέσαντες αὐτὸν Δόλογοι. Ἡ πρώτη αὐτοῦ φροντίς ὑπῆρξε νὰ κλείσῃ διὰ τείχους τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου, ἀπὸ τῆς Καρδίας μέχρι τῆς Πακτύης, διὰ νὰ μὴ δύνανται οἱ Ἀψινθιοὶ νὰ τοὺς βλάπτουν διὰ τῶν εἰσβολῶν των. Ὁ ἰσθμὸς οὗτος ἔχει πλάτος τριάκοντα ἕξ σταδίων· ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσθμοῦ ὅλη ἡ ἔσση Χερσονήσος ἔχει μῆκος τετρακοσίων εἴκοσι σταδίων.

37. Τειχίσας λοιπὸν ὁ Μιλτιάδης τὸν αὐχένα τῆς Χερσονήσου καὶ ἐμποδίσας τοιουτοτρόπως τοὺς Ἀψινθίους ἐπολέμησε πρῶτους τῶν ἄλλων τοὺς Λαμψακηνοὺς. Οἱ Λαμψακηνοὶ ἐνεδρεύσαντες τὸν ἐξώγησαν· ἐπειδὴ ὁμως ὁ Μιλτιάδης ἦτο ἀγαπητὸς εἰς Κροῖσον τὸν Λυδὸν, μαθὼν οὗτος τὸ πάθημά του ἔπεμψε καὶ ἐκήρυξεν εἰς τοὺς Λαμψακηνοὺς νὰ ἀφήσουν τὸν Μιλτιάδην, ἄλλως ἤθελε τοὺς ἐξολοθρεύσει ὡς κουκουναριάν. Συσκευτομένων δὲ τῶν Λαμψακηνῶν τί ἄρα γε ἐσήμαινεν ἡ ἀπειλὴ ἐκείνη, ὅτι ὁ Κροῖσος ἤθελε τοὺς ἐξολοθρεύσει ὡς κουκουναριάν, μόλις ὕστερον εἰς τῶν γεροντοτέρων ἐνόησε καὶ τοῖς ἐξήγησε τὸ πρᾶγμα εἰπὼν ὅτι ἐξ ὅλων τῶν δένδρων μόνη ἡ κουκουναριά, ἀφοῦ κοπῇ, οὐδένα πλεον βλαστὸν ἀναδίδει, ἀλλὰ καταστρέφεται ῥιζηδόν. Φοβηθέντες λοιπὸν οἱ Λαμψακηνοὶ τὸν Κροῖσον ἠλευθέρωσαν τὸν Μιλτιάδην καὶ τὸν ἀπέπεμψαν.

38. Χάριν λοιπὸν τοῦ Κροῖσου ὁ Μιλτιάδης ἐσώθη, βραδύτερον ὁμως ἀπέθανεν ἄπαις, μεταβιβάσας τὴν ἀρχὴν καὶ τοὺς θησαυροὺς του εἰς τὸν Στησαγόραν υἱὸν τοῦ δημοητοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Κίμωνος. Ἀφοῦ δὲ ἀπέθανε, θύουσιν εἰς αὐτὸν οἱ Χερσονησίται κατὰ τὸ ἔθος ὡς εἰς οἰκιστὴν καὶ συγκροτοῦσιν ἀγῶνα ἵππικὸν καὶ γυμνικόν, εἰς τὸν ὁποῖον οὐδεὶς Λαμψακηνὸς γίνεται δεκτὸς νὰ ἀγωνιῇ. Ἐξακολουθοῦντος δὲ τοῦ πολέμου πρὸς τοὺς Λαμψακηνοὺς συνέβη νὰ ἀποθάνῃ καὶ ὁ Στησαγόρας ἀτεκνος πληγείς εἰς τὴν κεφαλὴν διὰ πελέκους ἐν τῷ πρυτανείῳ ὑπὸ τινος ἀνθρώπου λόγῳ μὲν αὐτομόλου, πράγματι δὲ πολέμιου καὶ παρατόλμου.

39. Οὕτως ἐτελεύτησε καὶ ὁ Στησαγόρας· τότε δὲ οἱ Πεισιστρατίδαι ἐπέμψαν μετὰ τριήρους εἰς τὴν Χερσόνησον τὸν Μιλτιάδην τοῦ Κίμωνος ἀδελφὸν τοῦ ἀποθανόντος Στησαγόρου, διὰ νὰ προφθάσῃ νὰ καταλάβῃ τὴν ἀρχήν. Οἱ Πεισιστρατίδαι οὗτοι καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας ὄντα ἐπεριποιοῦντο ὡς νὰ μὴ ἦσαν ἔνοχοι διὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του Κίμωνος, ὅστις συνέβη ὡς θὰ διηγηθῶ εἰς ἄλλο μέρος τῆς ἱστορίας. Ἐλθὼν ὁ Μιλτιάδης εἰς τὴν Χερσόνησον ἔμενεν εἰς τὴν οἰκίαν του, ἔπει προφάσει ὅτι ἐπένθει διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ του Στησαγόρου· μαθόντες δὲ τοῦτο οἱ Χερσονησίται συνηθροίσθησαν οἱ ἐγκριτοὶ ὄλων τῶν πόλεων καὶ μετέβησαν ὅλοι ὁμοῦ, διὰ νὰ τὸν συλλυπηθῶν, ἀλλ' ὁ Μιλτιάδης τοὺς συνέλαβε καὶ τοὺς ἔοριψεν εἰς τὰ δεσμὰ. Ἀκολούθως ὁ Μιλτιάδης ἐγένετο κύριος τῆς Χερσονήσου, συνετήρει πεντακοσίους ἐπικούρους καὶ ἔλαβε γυναῖκα τὴν Ἀγασιπύλην, θυγατέρα τοῦ βασιλέως τῶν Θρακῶν Ὀλόρου.

40. Οὗτος δὲ ὁ Μιλτιάδης τοῦ Κίμωνος, ὁ νεωστὶ καταλαβὼν τὴν Χερσόνησον, περιήλθεν ἀλληλοδιαδόχως εἰς πολλὰς δυσχερείας, τὰς μὲν χειρότερας τῶν δέ· κατὰ τὸ τρίτον ἔτος μετὰ τὴν ἔλευσίν του ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν Χερσόνησον διὰ τοὺς Σκύθας, οἱ ὁποῖοι ἐρεθισθέντες ὑπὸ τοῦ βασιλέως Δαρειοῦ εἶχον συνενωθῆ καὶ ἐπροχώρησαν μέχρι τῆς Χερσονήσου ταύτης. Ὁ Μιλτιάδης μὴ περιμείνας αὐτοὺς ἐπερχομένους ἐφυγεν ἀπὸ τὴν Χερσόνησον μέχρις οὗ ἀνεχώρησαν οἱ Σκύθαι καὶ τὸν ἐπανάφερον οἱ Δόλογοι. Ταῦτα δὲ συνέβησαν τρία ἔτη πρὸ τοῦ σημείου εἰς δ' εὐρίσκειται ἡ ἱστορία ἡμῶν.

41. Μαθὼν δὲ ὁ Μιλτιάδης ὅτι οἱ Φοίνικες ἦσαν εἰς τὴν Τένεδον ἔθεσεν εἰς πέντε τριήρεις ὅλα τὰ πράγματα ὅσα εἶχε καὶ ἀπέπλευσε διὰ τὰς Ἀθήνας. Ἐξεληθὼν τῆς Καρδίας ἔπλευε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου, ὅτε ὁμως ἔκαμψε τὴν Χερσόνησον, οἱ Φοίνικες ἐπέπεσαν κατ' αὐτοῦ μετὰ τὰ πλοῖα των. Καὶ αὐτὸς μὲν μετὰ τὴν ἐκ τῶν πλοίων του προφθάνει καὶ καταφεύγει εἰς τὴν Ἴμβρον, οἱ δὲ Φοίνικες καταδιώκουσι τὸ πέμπτον καὶ τὸ συλλαμβάνουσι. Συνέπεσε δὲ νὰ εἶναι ἀρχηγὸς τοῦ πλοίου τούτου ὁ πρεσβύτερος τῶν υἱῶν τοῦ Μιλτιάδου Μητίοχος, γεννηθεὶς οὐχὶ ἐκ τῆς θυγατρὸς τοῦ Θρακῆ Ὀλόρου, ἀλλ' ἐξ ἄλλης. Αὐτὸν δὲ μετὰ τοῦ πλοίου συνέλαβον οἱ Φοίνικες καὶ μαθόντες ὅτι ἦτο υἱὸς τοῦ Μιλτιάδου τὸν ἀνεβίβασαν εἰς τὸν βασιλέα, ἐλπίζοντες ὅτι θὰ τύχουν μεγάλης ἀμοιβῆς, καθότι μόνος ὁ πατὴρ του εἶχε συμβουλευσεὶ τοὺς Ἴωνας νὰ λύσωσι τὴν γέφυραν καὶ νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰς κατοικίας των, πειθόμενοι εἰς τοὺς Σκύθας ζητούντας τοῦτο. Ἀλλά, ὅτι οἱ Φοίνικες παρέδωκαν εἰς τὸν Δαρεῖον τὸν υἱὸν τοῦ Μιλτιάδου Μητίοχον, ὁ βασιλεὺς ὄμνι μόνον δὲν τὸν ἐκακοποίησεν, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας τοῦ ἔκαμε πολλὰ καλά, καθότι τοῦ ἔδωκεν οἶκον, κτήματα καὶ γυναῖκα Περσίδα, ἐκ τῆς ὁποίας ἐγέν-

νησε τέκνα καταταχθέντα εἰς τοὺς Πέρσας. Ὁ δὲ Μιλτιάδης ἐκ τῆς Ἴμβρου ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας.

42. Καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τίποτε περισσότερον δὲν ἐγένεν ἐκ μέρους τῶν Περσῶν ἐχθρικὸν πρὸς τοὺς Ἴωνας, ἐξ ἐναντίας μάλιστα συνέβησαν τὰ ἐξῆς, ἅτινα πολὺ ἀφέλησαν τοὺς Ἴωνας. Ὁ ὑπαρχὸς τῶν Σάρδεων Ἀρταφέρνης, μισησὺς νὰ ἔλθουν ἀπεσταλμένοι ἐκ τῶν πόλεων, ἠνάγκασε τοὺς Ἴωνας νὰ κάμωσι μεταξὺ των συνθήκας, ὅπως λύσωσιν εἰς τὸ ἐξῆς τὰς διαφορὰς των διὰ τῆς κρίσεως καὶ ὄχι νὰ καταδυναστεύωνται ἀναμεταξὺ των. Ταῦτα τοὺς ἠνάγκασε νὰ κάμωσι, καὶ πρὸς τούτοις μετρήσας τὰς χώρας αὐτῶν κατὰ παρασάγγας (οὕτως δνομάζουσιν οἱ Πέρσαι τὰ τριάζοντα στάδια) ἐπέβαλε συμφώνως μετὰ τὴν φόρους, τοὺς ὁποίους ἔκοιτε μέχρι τῆς ἐποχῆς μου πληρώνουσιν οἱ ἰδιοκτῆται τῆς χώρας, ὅπως διωρίσθησαν ὑπὸ τοῦ Ἀρταφέρνηος· διωρίσθησαν δὲ σχεδὸν ὡς ἦσαν καὶ πρότερον. Ὅλα ταῦτα τὰ μέτρα ἦσαν εἰρηνικά.

43. Ἀμα δὲ τῷ ἔαρι, πανθέντων τῶν ἄλλων στρατηγῶν ὑπὸ τοῦ βασιλέως, κατέβη ὁ Μαρδόκιος τοῦ Γωβρύου εἰς τὸ παραθαλάσσιον ἔχων πολυάριθμον πεζικὸν καὶ πολὺ ναυτικόν· ἦτο νέος καὶ νεωστὶ εἶχε νυμφευθῆ τὴν θυγατέρα τοῦ Δαρειοῦ Ἀρτοζώστην. Ἄγων δὲ τὸν στρατὸν τοῦτον ὁ Μαρδόκιος καὶ φθάσας εἰς τὴν Κιλικίαν εἰσηλθεν εἰς πλοῖον καὶ ἐκομίζετο μετὰ τῶν ἄλλων πλοίων, τὸν δὲ πεζὸν στρατὸν ἄλλοι ἠγεμόνες ὠδήγουν πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον. Ἀφοῦ δὲ παραπλεύσας τὴν ἀσιατικὴν παραλίαν ἔφθασεν ὁ Μαρδόκιος εἰς τὴν Ἴωνίαν, ἐκεῖ (πράγμα παράδοξον τὸ ὁποῖον θὰ διηγηθῶ δι' ἐκείνους τοὺς Ἕλληνας οἵτινες δὲν παραδέχονται ὅτι ὁ Ὀτάνης, εἷς τῶν ἐπτὰ ἐγνωμοδότησε νὰ καταστήσῃ δημοκρατίαν εἰς τὴν Περσίαν) καταλύσας ὅλους τοὺς τυράννους τῶν Ἴωνων ἀνίδρυσε δημοκρατίας εἰς τὰς πόλεις. Ταῦτα πράξεις ἔσπευσε πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον. Ἀφοῦ δὲ συνήχθη πολὺς ἀριθμὸς πλοίων καὶ πολὺς πεζὸς στρατός, διαβάντες μετὰ πλοῖα τὸν Ἑλλήσποντον, ἐπορεύοντο διὰ τῆς Εὐρώπης· ἐπορεύοντο δὲ κατὰ τῆς Ἐρετρίας καὶ τῶν Ἀθηνῶν.

44. Καὶ αὐταὶ μὲν αἱ πόλεις ἦσαν πρόσχημα τῆς ἐκστρατείας· οἱ Πέρσαι ὁμως εἶχον κατὰ νοῦν νὰ ὑποτάξωσιν ὅσας δυνηθοῦν περισσότερας πόλεις τῆς Ἑλλάδος. Καὶ πρῶτον μὲν διὰ τοῦ στόλου ὑπέταξαν τοὺς Θασίους, οἵτινες οὐδὲ χεῖρας ὑψώσαν ἐναντίον των· ἀφ' ἑτέρου διὰ τοῦ στρατοῦ τῆς ξηρᾶς ὑπεδούλωσαν τοὺς Μακεδόνας καὶ τοὺς προσέθεσαν εἰς τοὺς ὑπάρχοντας ὑπηκόους των, καθότι ὅλαι αἱ παραθαλάσσιαι ἐπαρχίαι τῆς Μακεδονίας ἦσαν ἤδη εἰς αὐτοὺς ὑποταγμέναι. Οἱ δὲ μετὰ τοῦ στόλου ἐξεληθόντες τῆς Θάσου παρέπλευσαν τὴν ἠπειρον, ἔφθασαν εἰς τὴν Ἀκανθὸν καὶ ἐκ τῆς Ἀκάνθου ἠθέλησαν νὰ κάμψωσι τὸν Ἄθωνα· ἀλλὰ, ἐνῶ παρέπλεον, σφοδρὸς καὶ ἐναντίος βορρᾶς ἄνεμος ἐπέπεσε κατ' αὐτῶν καὶ τοὺς ἔβλαψε μεγάλως ὀίψας ἔξω εἰς τὸν Ἄθωνα

πολλά πλοῖα, καθότι λέγεται ὅτι πλοῖα μὲν κατεστράφησαν τριακόσια, ἄνθρωποι δὲ ὑπὲρ τοὺς εἰκοσακισχιλίους. Ἐπειδὴ δὲ ἡ περὶ τὸν Ἴθωνα θάλασσα αὕτη εἶναι πλήρης τεράτων, ἄλλοι μὲν κατεβροχθίζοντο ἀρπαζόμενοι ὑπ' αὐτῶν, ἄλλοι συνετρίβοντο κατὰ τῶν πετρῶν, καὶ ἄλλοι ἐπνίγοντο μὴ ἠξέυροντες νὰ κολυμβοῦν, ἄλλοι τέλος ἀπέθανον ἕνεκα τοῦ ψύχους. Ὁ ναυτικός λοιπὸν στρατός ταῦτα ἔπαθε.

45. Τὸν δὲ Μαρδόνιον καὶ τὸν πεζὸν στρατόν, ἐστρατοπεδεύμενους εἰς τὴν Μακεδονίαν, ἐκτύπησαν νύκτα τινὰ οἱ Βρύγοι Θραῦκες καὶ ἐφόνευσαν ἕξ αὐτῶν πολλούς, ἐπλήγωσαν δὲ αὐτὸν τὸν Μαρδόνιον. Πλὴν οὔτε αὐτοὶ ἀπέφυγον τὴν ὑποδούλωσιν τῶν Περσῶν, καθότι ὁ Μαρδόνιος δὲν ἀνεχώρησεν ἐκ τῶν χωρῶν τούτων πρὶν ἢ τοὺς ὑποτάξῃ. Ἀφοῦ δὲ τοὺς ὑπέταξεν, ὠδήγησε πάλιν ὀπίσω τὸν στρατόν, καθότι καὶ τὸ πεζικὸν ἐβλάβη πολὺ ἀπὸ τοὺς Βρύγους καὶ τὸ ναυτικὸν περὶ τὸν Ἴθωνα. Οὗτος λοιπὸν ὁ στρατός, ἀδεξιῶς ἀγωνισθεὶς, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἀσίαν.

46. Κατὰ τὸ ἐπόμενον δὲ ἔτος μετὰ τὰ συμβάντα ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ἐπειδὴ οἱ Θάσιοι διεβλήθησαν ὑπὸ τῶν ἀστυγεϊκῶν των ὅτι ἐμελέταν ἀποστασίαν, τοὺς διέταξε διὰ κήρυκος νὰ καταδαφίσουν τὸ τεῖχος των καὶ νὰ μεταφέρουν τὰ πλοῖα των εἰς τὰ Ἄβδηρα. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι οἱ Θάσιοι, πολιορκηθέντες ἄλλοτε ὑπὸ τοῦ Μιλησίου Ἰστιαίου, ἐπειδὴ εἶχον μεγάλας προσόδους, μετεχειρίζοντο τὰ χρήματά των εἰς τὸ νὰ ναυπηγοῦν πλοῖα μακρὰ καὶ νὰ κτίωσι περὶ τὴν πόλιν ἰσχυρότατον τεῖχος. Προήρχοντο δὲ αἱ πρόσοδοι ἐκ τῆς ἠπείρου καὶ ἐκ τῶν μεταλλείων. Ἐκ τῶν ἐν τῇ Σκαπτῇ Ὑλῇ μεταλλείων τοῦ χρυσοῦ τοῖς ἤρχοντο συνήθως ὀγδοήκοντα τάλαντα, ἕξ ἐκείνων δὲ τὰ ὁποῖα ἦσαν ἐν αὐτῇ τῇ Θάσῳ μικρότεροι μὲν ποσότητες, ἀλλὰ τόσον συχναί, ὥστε, ἐπειδὴ ἦσαν ἀπηλλαγμένοι παντὸς φόρου, εἰσέπραττον κατ' ἔτος ἐκ τῆς ἠπείρου καὶ τῶν μεταλλείων διακόσια τάλαντα, ἔτυχε δὲ ἔτος νὰ εἰσπράξουν καὶ τριακόσια.

47. Καὶ ἐγὼ δὲ ὁ ἴδιος εἶδον τὰ μεταλλεῖα ταῦτα ἐκ τούτων τὰ μᾶλλον θαυμάσια εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἀνεκάλυψαν οἱ Φοίνικες, ὅτε μετὰ τοῦ Θάσου ἀπόκησαν τὴν νῆσον ταύτην, ἣτις σήμερον ἔχει τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ Θάσου τούτου. Τὰ Φοινικὰ ταῦτα μεταλλεῖα εἶναι ἐν τῇ Θάσῳ μετὰ δύο τόπων καλουμένων Αἰνύρων καὶ Κοινύρων, ἀπέναντι τῆς Σαμοθράκης εἶναι δὲ ὄρος ὑψηλόν, εἰς πολλὰ μέρη ἀναποδογυρισμένον ἕξ αἰτίας τῶν ἀνασκαφῶν. Τοιαῦτα τὰ μεταλλεῖα.

48. Οἱ δὲ Θάσιοι, ὑπακούοντες εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ βασιλέως, καὶ τὸ τεῖχος των ἐκρήμνισαν καὶ τὰ πλοῖα των ἔφερον εἰς τὰ Ἄβδηρα. Ἐπειτα ὁ Δαρεῖος ἠθέλησε νὰ δοκιμάσῃ τί εἶχον κατὰ νοῦν οἱ Ἕλληνες, νὰ τὸν πολεμήσωσιν ἢ νὰ παραδοθῶσιν. Ἐπεμψε λοιπὸν κήρυκας ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ὅλην διατάξας αὐτοὺς νὰ ζητήσουν διὰ τὸν βασιλέα γῆν καὶ ὕδωρ. Καὶ τούτους μὲν

ἔπεμψεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἄλλους δὲ ἔπεμψεν εἰς τὰς διαφόρους ὑποτελεῖς παραθαλασσίους πόλεις, προστάξας νὰ κατασκευάσωσι πλοῖα μακρὰ καὶ πλοῖα ἱππαγωγὰ.

49. Καὶ οὗτοι μὲν λοιπὸν ἠτοίμαζον ταῦτα εἰς δὲ τοὺς ἐλθόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα κήρυκας καὶ ἠπειρώται πολλοὶ ἔδωκαν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐπροσποιεῖτο ὅτι ἐξίτηι ὁ Πέρσης, καὶ ὅλοι οἱ νησιῶται εἰς τοὺς ὁποίους ἦλθον οἱ κήρυκες νὰ ζητήσωσι. Δίδουσι λοιπὸν γῆν καὶ ὕδωρ εἰς τὸν Δαρεῖον ὅλοι οἱ νησιῶται καὶ μεταξὺ τῶν ἄλλων οἱ Αἰγινῆται. Ἄμα ἔμαθον τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι ἐχολώθησαν, καθότι ἐνόμιζον ὅτι οἱ Αἰγινῆται ἔδωκαν γῆν καὶ ὕδωρ, διὰ νὰ τοὺς βλάψουν καὶ νὰ στρατεύσωσιν ἐναντίον των μετὰ τοῦ Πέρσου. Ὄθεν προθύμως εὐρόντες πρόφασιν μετέβησαν εἰς τὴν Σπάρτην καὶ κατηγορήσαν τοὺς Αἰγινῆτας ὡς προδίδοντας τὴν Ἑλλάδα.

50. Ἀκούσας δὲ τὴν κατηγορίαν ταύτην ὁ Κλεομένης τοῦ Ἀναξανδρίδου, βασιλεὺς τῶν Σπαρτιατῶν, διέβη εἰς τὴν Αἴγιναν, διὰ νὰ συλλάβῃ τοὺς πρωταίτιους τῶν Αἰγινητῶν. Ἀλλὰ, ἐνῶ ἐπειράθη νὰ τοὺς συλλάβῃ, ἀντέστησαν ὅλοι οἱ πόλιται καὶ μάλιστα ὁ Κριὸς τοῦ Πολυκριτοῦ, ὅστις τῷ εἶπεν ὅτι θὰ μετανοήσῃ, ἐὰν λάβῃ ἔστω καὶ ἓνα μόνον Αἰγινῆτην, διότι πράττει ταῦτα ἄνευ τῆς συναίνεσεως τοῦ κοινοῦ τῶν Σπαρτιατῶν, ἀλλ' ἀγορασθεὶς διὰ χρημάτων ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐὰν εἶχεν ἄλλως τὸ πρᾶγμα, θὰ συνώδευεν αὐτὸν καὶ ὁ ἕτερος βασιλεὺς. Ἔλεγε δὲ ταῦτα ὁ Κριὸς κατὰ παραγγελίαν τοῦ Δημαράτου. Διακόμενος δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς Αἰγίνης ἠρωτήσε τὸν Κριὸν πῶς ὠνομάζετο, αὐτὸς δὲ τῷ εἶπε. Τότε ὁ Κλεομένης εἶπε πρὸς αὐτόν «Καιρὸς εἶναι, ὦ κριέ, νὰ περιβάλλῃς με χαλκὸν τὰ κέρατά σου, διότι ἔχεις νὰ παλαίσῃς πρὸς μέγα κακόν».

51. Κατὰ τὸ διάστημα δὲ τοῦτο ὁ μείνας εἰς τὴν Σπάρτην Δημάρατος τοῦ Ἀρίστωνος ἐκατηγόρησε τὸν Κλεομένην, ὦν καὶ οὗτος βασιλεὺς τῶν Σπαρτιατῶν, ἀλλ' ἕξ οἰκογενείας ὀλίγον κατωτέρας, κατωτέρας δὲ οὐχὶ κατ' ἄλλο τι (διότι ἀμφοτέροι ἔχουσι τὴν αὐτὴν καταγωγὴν), ἀλλὰ διὰ τὴν πρωτοτοκίαν ἢ οἰκογένειαν τοῦ Εὐρουσθένους ἐτιμᾶτο περισσότερον.

52. Οἱ Λακεδαιμόνιοι, μὴ συμφωνοῦντες μὲ κανένα ποιητὴν, λέγουσιν ὅτι οὐχὶ οἱ παῖδες τοῦ Ἀριστοδήμου, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Ἀριστόδημος ὁ υἱὸς τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὑλλου, βασιλεὺς ὦν ἔφερον αὐτοὺς εἰς τὴν χώραν τὴν ὁποίαν ἔχουσι σήμερον καὶ ὅτι ὀλίγον μετὰ ταῦτα ἔτεκεν ἡ γυνὴ τοῦ Ἀριστοδήμου, ἣτις ἐκαλεῖτο Ἀργεία καὶ ἦτο θυγάτηρ τοῦ Αὐτεσίωνος, υἱοῦ τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ υἱοῦ Θερασάνδρου, υἱοῦ τοῦ Πολυνείκου. Ἐγέννησεν αὕτη δύο δίδυμα καί, ἀφοῦ ὁ Ἀριστόδημος εἶδε τέκνα, ἀπέθανε νοσήσας. Τότε οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπεφάσισαν κατὰ τὸν νόμον νὰ κάμωσι βασιλέα τὸν πρεσβύτερον ἀλλὰ διέλθουν εἰς ἀμηχανίαν ποῖον νὰ ἐκλέξωσι, καθότι ἀμφοτέροι ἦσαν

οἱ αὐτοὶ καὶ κατὰ τὴν μορφήν καὶ κατὰ τὸ μέγεθος· ἐπειδὴ δὲ δὲν ἠδύναντο νὰ τοὺς διακρίνωσιν ἢ νὰ τοὺς δοκιμάσωσι προηγουμένως, ἠρώτησαν τὴν μητέρα. Ἡ δὲ μήτηρ εἶπεν ὅτι καὶ αὐτὴ δὲν ἠδύνατο νὰ τοὺς διακρίνη, οὐχὶ διότι τῷ ὄντι δὲν ἤξευρε τοῦτο, ἀλλὰ διότι ἤθελε νὰ γίνωσι ἀμφοτέρω βασιλεῖς. Ἀποροῦντες λοιπὸν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔπεμψαν εἰς τοὺς Δελφοὺς, διὰ νὰ ἐρωτήσωσι περὶ τοῦ πρακτέου· ἡ δὲ Πυθία τοῖς εἶπε νὰ λάβουν ὡς βασιλεῖς καὶ τὰ δύο παιδιά, νὰ τιμοῦν δὲ περισσώτερον τὸν πρεσβύτερον. Καὶ ἡ μὲν Πυθία ταῦτα τοῖς εἶπεν, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἠπόρουσαν ὅχι ὀλιγώτερον περὶ τοῦ πῶς νὰ ἐξεύρωσι τὸν πρεσβύτερον αὐτῶν. Τότε Μεσσήνιός τις ὀνόματι Πανίτης τοῖς ἔδωκε τὴν ἐξῆς συμβουλὴν· νὰ παρατηρήσωσι ποῖον ἐκ τῶν δύο ἡ μήτηρ λούει καὶ γαλουχεῖ πρῶτον, καί, ἂν ἴδωσιν ὅτι πρᾶττει πάντοτε τὸ ἴδιον, ἄς εἶναι βέβαιοι ὅτι ἔχουσι πᾶν ὅ,τι ζητοῦν καὶ θέλουν νὰ εὔρουν, ἂν δὲ πλανᾶται καὶ ἐκείνη γαλουχοῦσα ἐναλλάξ, τότε ἂν εἶναι βέβαιοι ὅτι οὔτε ἐκείνη ἤξεύρει περισσώτερόν τι καὶ τότε πρέπει νὰ καταφύγωσιν εἰς ἄλλο μέσον ἐξευρέσεως. Οἱ Σπαρτιάται λοιπὸν κατὰ τὴν συμβουλὴν τοῦ Μεσσηνίου, παρεμνεύσαντες τὴν μητέρα ἐν ἀγνοίᾳ τῆς, εἶδον ὅτι ἀπαρεγκλίπτει πάντοτε ἐτίμα τὸν πρεσβύτερον, λούουσα καὶ γαλουχοῦσα καὶ πρῶτον αὐτόν. Κρίνοντες λοιπὸν ὡς πρεσβύτερον ἐκείνον τὸν ὁποῖον ἐτίμα ἡ μήτηρ ἔτρεφον αὐτὸν δημοσίαις δαπάναις καὶ τὸν ὀνόμασαν Εὐρυσθένη, τὸν δὲ νεώτερον Προκλέα. Ἀφοῦ δὲ ἠνδρώθησαν, μολονότι ἦσαν ἀδελφοί, πάντοτε καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ζωῆς των διεφέροντο πρὸς ἀλλήλους καὶ οἱ ἀπόγονοὶ των διετέλουσαν ὡσαύτως.

53. Ταῦτα μὲν λέγουσι μόνοι ἐκ τῶν Ἑλλήνων οἱ Λακεδαιμόνιοι, τὰ δὲ ἐξῆς γράφω ἐγὼ κατὰ τὰ λεγόμενα τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Οὗτοι οἱ βασιλεῖς τῶν Δωριέων μέχρι τοῦ Περσέως, υἱοῦ τῆς Δανάης, τιθεμένοι κατὰ μέρος τοῦ θεοῦ, ἀριθμοῦνται ἀκριβῶς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀποδεικνύονται ὅτι εἶναι Ἑλληνας, καθότι τότε πλέον ἦσαν οὗτοι Ἑλληνας. Εἶπα δὲ μέχρι τοῦ Περσέως καὶ δὲν ἔλαβον ἐξ ἀρχῆς τὴν καταγωγὴν των διὰ τὸν ἐξῆς λόγον, διότι εἰς τὸν Περσέα οὐδεμίαν ὑπάρχει ἐπωνυμίαν πατρὸς θνητοῦ, ὅπως εἰς τὸν Ἑρακλέα ὁ Ἀμφιτρώων, ὅθεν διὰ τοῦτον τὸν λόγον ὀρθῶς εἶπον μέχρι τοῦ Περσέως. Ἐὰν δὲ ἀπὸ τῆς Δανάης τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἀκρίσιου καταριθμῆται τις τοὺς προγόνους αὐτῶν τῶν βασιλέων, θέλει φανῆ ὅτι οἱ τῶν Δωριέων ἠγεμόνες ἦσαν Αἰγύπτιοι ἰθαγενεῖς.

54. Τοιαύτη μὲν εἶναι ἡ γενεαλογία των κατὰ τοὺς Ἑλληνας ὡς λέγουσι δὲ οἱ Πέρσαι, αὐτὸς ὁ Περσεὺς Ἀσσύριος ὧν ἔγενεν Ἑλληνα, οὐχὶ ὅμως καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ. Οἱ δὲ πρόγονοι τοῦ Ἀκρίσιου οὐδεμίαν, ὡς λέγουσι, ἔχουσι συγγένειαν μὲ τὸν Περσέα καὶ συνομολογοῦν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ὅτι ἦσαν Αἰγύπτιοι.

55. Καὶ περὶ τούτων μὲν ἀρκοῦσι τὰ λεχθέντα· ἀλλὰ διατὶ καὶ διὰ ποίων πρᾶξεων, ὄντες Αἰγύπτιοι, ἔλαβον τὴν βασιλείαν τῶν Δω-

ριέων, ἄλλοι τὸ εἶπον καὶ ἐγὼ δὲν θὰ προσθέσω τίποτε· θὰ ἀναφέρω μόνον ἐκεῖνα, ὅσα αὐτοὶ παρέλειψαν.

56. Ἐδωκαν λοιπὸν οἱ Σπαρτιάται εἰς τοὺς βασιλεῖς των τὰ ἐξῆς προνόμια· δύο ἱερωσύνας, τὴν τοῦ Λακεδαιμονίου Διὸς καὶ τὴν τοῦ Οὐρανίου Διὸς, καὶ τὸ δικαίωμα νὰ κηρύττωσι πόλεμον καθ' οἴασδήποτε χώρας χωρὶς οὐδεὶς Σπαρτιάτης νὰ δύναται νὰ τοὺς ἐμποδίση, ἐκείνος δὲ ὅστις ἤθελε τοὺς ἐμποδίσει, νὰ καταγγέλλεται καὶ δικάζεται ὡς ἀσεβής. Ὅταν ἐκστρατεύωσιν οἱ βασιλεῖς, αὐτοὶ προπορεύονται καὶ ἀπέρχονται τελευταῖοι, ἑκατὸν δὲ ἄνδρες λογάδες τοῦ στρατοῦ τοὺς φυλάττουν. Εἰς τὰς ἐκστρατείας των θύουν ὅσα πρόβατα θέλουν, ὅλων δὲ τῶν θυμάτων τὰ δέρματα καὶ τὰ νῶτα εἶναι ἰδικὰ των. Καὶ ταῦτα μὲν εἶναι τὰ ἐμπολέμια δικαίωματα.

57. Τὰ δὲ εἰρηναῖα δικαίωματα εἶναι τὰ ἐξῆς. Ἐὰν γίνεται δημοσία θυσία, πρῶτοι οἱ βασιλεῖς κᾶθηται εἰς τὸ δεῖπνον καὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἀρχίζει ἡ διανομή, τὰ δὲ μερίδιά των εἶναι διπλάσια τῶν ἄλλων δαιτυμόνων. Αὐτοὶ πρῶτοι σπένδουν καὶ λαμβάνουν τὰ δέρματα τῶν θυομένων ζώων. Ἄνὰ πᾶσαν νεομηνίαν καὶ ἐβδομῆν ἡμέραν ἱσταμένου μηνὸς δίδεται διὰ δημοσίας δαπάνης εἰς ἑκάτερον τῶν βασιλέων ἐν ἱερεῖον τέλειον, ὅπως θυσιασθῆ εἰς τὸν Ἀπόλλωνα καὶ ἐν μέδιμον ἀλεύρου καὶ μίαν Λακωνικὴν τετάρτην οἴνου. Εἰς ὅλους τοὺς ἀγῶνας αὐτοὶ ἔχουν τὴν πρωτοκαθεδρίαν. Αὐτοὶ προσέτι ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ὑποδεικνύουν ὡς προξένους ἐκείνους τοὺς ὁποίους θέλουν ἐκ τῶν ἀστῶν καὶ νὰ ἐκλέγη ἑκάτερος δύο Πυθίους, Πύθιοι δὲ εἶναι οἱ πεμπόμενοι εἰς τοὺς Δελφοὺς διὰ χρησμούς καὶ τρεφόμενοι ὡς οἱ βασιλεῖς ἀπὸ τὸ δημόσιον. Ὅταν οἱ βασιλεῖς δὲν ἔλθουν εἰς τὸ δεῖπνον στέλλουν εἰς τὸν οἶκόν των δύο χοῖνικας ἀλεύρου καὶ μίαν κοτύλην οἴνου· διπλάσια δὲ τοῖς δίδονται, ὅταν παρευρίσκονται. Τὰς αὐτὰς δὲ τιμὰς ἔχουν, καὶ ὅταν προσκαλεσθῶσιν εἰς ἰδιωτικὸν δεῖπνον. Ὅταν δίδονται χρησμοί, τοὺς φυλάττουν αὐτοὶ, τοὺς γνωρίζουν δὲ καὶ οἱ Πύθιοι. Οἱ βασιλεῖς μόνοι κοῖνουν τὰς ἐξῆς δύο κρίσεις· νὰ ὑποδεικνύωσι τὸν σύζυγον παρθένου κληρονόμου, ἂν ὁ πατὴρ τῆς δὲν ἐπρόφθασε νὰ τὴν μνηστεύσῃ, καὶ νὰ κανονίζωσι τὰ ἀφορῶντα εἰς τὰς δημοσίας ὁδοὺς. Ὁ θέλων νὰ υἱοθετήσῃ παιδίον, ὀφείλει νὰ πράξῃ τοῦτο ἐνώπιον τῶν βασιλέων. Παρευρίσκονται προσέτι εἰς τὰ συμβούλια τῶν γερόντων, οἵτινες εἶναι εἰκοσιοκτώ· ἂν δὲ ἔλθουν, τότε οἱ πλησιέστεροι συγγενεῖς των ἐκ τῶν γερόντων ἔχουν τὰ προνόμια τῶν βασιλέων, δίδοντες δύο ψήφους καὶ τρίτην τὴν ἰδικὴν των.

58. Εἰς τοὺς βασιλεῖς μὲν λοιπὸν, ἐνόσω ζῶσι, ταῦτα δίδονται ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν Σπαρτιατῶν, ὅταν δὲ ἀποθάνουν, πέμπονται ἰσπεῖς εἰς ὅλην τὴν Λακωνικὴν καὶ ἀγγέλλουν τὸ γεγονός, περιοχόμενοι δὲ ἐντὸς τῶν πόλεων αἱ γυναῖκες κτυπῶσι λέβητας. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὀφείλουσι δύο ἐλεύθεροι, εἷς ἄνηρ καὶ μία γυνή, ἀπὸ

πᾶσαν οἰκίαν, νὰ μαυροφορήσωσιν· ὅσοι δὲ δὲν πράξωσι τοῦτο, ὑπόκεινται εἰς μεγάλας τιμωρίας. Τὰ ἔθιμα τῶν Λακεδαιμονίων εἰς τοὺς θανάτους τῶν βασιλέων εἶναι τὰ αὐτὰ ὡς τὰ τῶν βαρβάρων τῆς Ἀσίας, διότι καὶ οἱ περισσότεροι τῶν βαρβάρων τοὺς αὐτοὺς νόμους μεταχειρίζονται κατὰ τοὺς θανάτους τῶν βασιλέων. Ὅταν ἀποθάνῃ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, πρᾶξει ἐξ ὅλης τῆς Λακεδαιμονίας, πλὴν τῶν Σπαρτιατῶν, νὰ στείλωσιν οἱ περιόικοι κατὰ τὴν κηδείαν του ἀριθμὸν τινα ἀνθρώπων. Ἀφοῦ δὲ ἐκ τούτων καὶ ἐκ τῶν Εἰλώτων καὶ ἐκ τῶν Σπαρτιατῶν συναχθῶσι πολλοὶ χιλιάδες, ἀναμειγμένοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες, κτυπῶνται μὲ μέγαν ἀγῶνα καὶ θρηνοῦσιν ὑπερβολικὰ λέγοντες πάντοτε ὅτι ὁ τελευταῖος οὗτος ἀποθανὼν βασιλεὺς ὑπῆρξεν ὁ ἀριστος. Ὅταν δὲ βασιλεὺς τις ἀποθάνῃ εἰς τὸν πόλεμον, στολίσαντες τὸ εἶδολόν του ἐκθέτουν αὐτὸ ἐπὶ κλίνης καλῶς ἐστρωμένης· καί, ἀφοῦ τὸ θάψωσι, διακόπτουν ἐπὶ δέκα ἡμέρας τὰς συνεδριάσεις τῆς ἀγορᾶς καὶ τῶν δικαστηρίων, καὶ καθ' ὅλας ταύτας τὰς ἡμέρας πενθοῦσι.

59. Συμφωνοῦσι δὲ μὲ τοὺς Πέρσας καὶ κατὰ τὸ ἐξῆς· ὅταν εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἀποθανόντος βασιλέως ἀναγορευέται ἄλλος, αὐτὸς ὁ ἀναγορευόμενος ἀπαλλάσσει πάντα Σπαρτιάτην, ὅστις ὄφειλέ τι εἰς τὸν βασιλέα ἢ εἰς τὸ κοινόν. Ὅμοίως καὶ παρὰ τοῖς Πέρσας, ὁ νέος βασιλεὺς χαρίζει εἰς ὅλας τὰς πόλεις ὅσον φόρον ἡρωστοῦσι.

60. Συμφωνοῦσι δὲ καὶ μὲ τοὺς Αἰγυπτίους οἱ Λακεδαιμόνιοι κατὰ τὰ ἐξῆς. Οἱ κήρυκες αὐτῶν, οἱ αὐληταὶ καὶ οἱ μάγειροι διαδέχονται εἰς τὰς τέχνας τοὺς πατέρας των· ὁ αὐλητὴς γεννᾶται ἐκ πατρὸς αὐλητοῦ, ὁ μάγειρος ἐκ μάγειρου καὶ ὁ κήρυξ ἐκ κήρυκος. Ὡς διάδοχος τοῦ κήρυκος δὲν ἐκλέγεται ὁ ἔχων λαμπρὰν φωνήν, ἀλλ' ὁ υἱὸς ἐξακολουθεῖ τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτω γίνονται.

61. Τότε δὲ τὸν Κλεομένην, ὄντα εἰς τὴν Αἴγιναν καὶ ἐργαζόμενον διὰ τὸ κοινὸν καλὸν τῆς Ἑλλάδος, κατηγορήσεν ὁ Δημάρατος, οὐχὶ τόσον χάριν τῶν Αἰγινητῶν, ἀλλ' ὑπὸ μίσους καὶ φθόνου. Ὁ δὲ Κλεομένης, ἐπιστρέψας ἐξ Αἰγίνης, ἀπεφάσισε νὰ παύσῃ τὸν Δημάρατον ἀπὸ τῆν βασιλείαν, καὶ εὔρε κατ' αὐτοῦ τὴν ἀκόλουθον αἰτίαν. Ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Ἀρίστων, δύο γυναῖκας λαβὼν, δὲν ἐτεκνοποίησε· καί, ἐπειδὴ ἐνόμιζεν ὅτι δὲν ἦτο αὐτὸς ὁ αἴτιος τούτου, ἔλαβε καὶ τρίτην γυναῖκα· τὴν ἔλαβε δὲ κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Εἶχεν ὁ Ἀρίστων φίλον τινα Σπαρτιάτην, μὲ τὸν ὁποῖον εἶχεν οἰκειότητα πλειοτέραν ἢ μὲ πάντα ἄλλον πολίτην. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἔτυχε νὰ ἔχη γυναῖκα, ἣτις ὄχι μόνον ἦτο ἡ ὠραιότατη ὄλων τῶν γυναικῶν τῆς Σπάρτης, ἀλλ' ἦτις, ἐνῶ ἦτο ἡ ἀσχημοτάτη, ἔγινεν ὠραιότατη. Ἐπειδὴ ἦτο καχεκτική, ἡ τροφὸς τῆς βλέπουσα θυγατέρα εὐτυχημένων ἀνθρώπων νὰ εἶναι τόσον ἀσχημος καὶ τοὺς γονεῖς τῆς νὰ θλίβωνται μεγά-

λως διὰ τὴν δυσμορφίαν αὐτῆς, ἐστοχάσθη νὰ τὴν λαμβάνῃ καὶ νὰ τὴν φέρῃ καθ' ἡμέραν εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Ἑλένης, εἶναι δὲ τοῦτο εἰς τὴν καλουμένην Θεράπην, ὑπεράνω τοῦ ἱεροῦ τοῦ Φοίβου. Φέρουσα δὲ ἡ τροφὸς τὸ παιδίον τὸ ἔθετε πρὸ τοῦ ἀγάλματος καὶ ἰκέτευε τὴν θεὰν νὰ ἀπαλλάξῃ αὐτὸ τῆς δυσμορφίας. Μίαν δὲ ἡμέραν, ἐνῶ ἀνεχώρει ἡ τροφὸς ἀπὸ τὸ ἱερὸν, ἐπεφάνη, ὡς λέγεται, ἐνώπιόν της γυνὴ τις· ἐπιφανείσα δὲ τὴν ἠρώτησε τί ἐκράτει εἰς τὰς ἀγκάλας της, καὶ ἡ τροφὸς ἀπεκρίθη ὅτι ἐκράτει παιδίον. Ἡ γυνὴ πάλιν τὴν παρεκάλεσε νὰ τὸ δείξῃ εἰς αὐτήν, καὶ ἡ τροφὸς ἀπεκρίθη ὅτι δὲν ἠμπορεῖ, καθότι οἱ γονεῖς του τῇ εἶχον ὀητῶς ἀπαγορεύσει νὰ μὴ τὸ δεῖκνῇ εἰς κανένα. Ἡ γυνὴ ὁμως ἐπέμεινε νὰ τῇ δείξῃ τὸ παιδίον, ἡ δὲ τροφὸς, βλέπουσα ὅτι ἡ γυνὴ πολὺ ἐπεθύμει νὰ τὸ ἴδῃ, ἔδειξε τὸ παιδίον. Τότε ἡ γυνὴ ψηλαφήσασα τὴν κεφαλὴν τοῦ παιδίου εἶπεν ὅτι ἐμελλε νὰ γίνῃ ἡ ὠραιότατη ὄλων τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν, καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας μετεβλήθη ἡ μορφή του. Ἐλθοῦσαν εἰς ὄραν γάμου ἐνυμφεύθη αὐτὴν ὁ Ἀγητος τοῦ Ἀλκείδου, ὁ φίλος οὗτος τοῦ Ἀρίστωνος.

62. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἀρίστων ἠρᾶτο τῆς γυναικὸς ταύτης, ἐπενόησε τὸ ἐξῆς στρατήγημα· ὑπόσχεται εἰς τὸν φίλον του, ὅστις εἶχε τὴν ὠραίαν γυναῖκα, νὰ τῷ δώσῃ δῶρον ἐξ ὅλων του των πραγμάτων ὅ,τι ἤθελεν ἐκλέξει, ζητεῖ δὲ νὰ πράξῃ πρὸς αὐτὸν ὁ φίλος του τὸ αὐτό. Ἐκεῖνος δὲ μὴ φοβηθεὶς ποσῶς διὰ τὴν γυναῖκά του, καθότι ἔβλεπεν ὅτι ὁ Ἀρίστων εἶχε γυναῖκα, ἐδέχθη τὴν πρότασιν. Ὑπεχρεώθησαν λοιπὸν ἀμοιβαίως δι' ὄρκων, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ Ἀρίστων ἔδωκεν εἰς τὸν Ἀγητον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐδίαιλεν αὐτὸς ἐκ τῶν κειμηλίων του· ζητῶν δὲ τὰ ἴσα παρὰ τοῦ φίλου του ἐξήτει νὰ λάβῃ τὴν γυναῖκά του, ἀλλ' ἐκεῖνος τῷ παρετήρησεν ὅτι πᾶν ἄλλο ὑπεχρεώθη νὰ παραχωρήσῃ πλὴν τούτου. Ἀναγκασόμενος ὁμοῦς ὑπὸ τοῦ ὄρκου καὶ τῆς ἀπάτης τὸν ἀφῆκε νὰ λάβῃ τὴν γυναῖκά του.

63. Οὕτω λοιπὸν ὁ Ἀρίστων, ἀποπέμψας τὴν δευτέραν γυναῖκα, εἰσηγάγεν εἰς τὴν οἰκίαν τὴν τρίτην. Εἰς διάστημα δὲ ὀλιγότερον, χωρὶς νὰ συμπληρώσῃ τοὺς δέκα μῆνας, ἡ γυνὴ ἐγέννησε τὸν Δημάρατον τοῦτον. Ἐνῶ δὲ ὁ Ἀρίστων συνεδρίαζε μετὰ τῶν ἐφόρων, προσδραμῶν εἰς τῶν ὑπηρετῶν τῷ ἀνήγγειλεν ὅτι τῷ ἐγεννήθη υἱός. Ἀλλ' οὗτος ἠξέυρων καλῶς πότε ἔλαβε τὴν γυναῖκα καὶ ἀριθμῶν ἐπὶ τῶν δακτύλων τοὺς μῆνας εἶπε μετ' ὄρκου « Ἀδύνατον νὰ εἶναι ἰδικός μου ». Τοῦτο ἤκουσαν μὲν οἱ ἔφοροι, ἀλλὰ δὲν ἠθέλησαν νὰ τὸ συζητήσωσι πρὸς τὸ παρόν. Ἐν τούτοις τὸ παιδίον ἠῤῥησε καὶ ὁ Ἀρίστων μετενόησε διὰ τὸν λόγον τὸν ὁποῖον εἶπε, καθότι ἦτο πεπεισμένος τότε ὅτι ὁ Δημάρατος ἦτο τῷ ὄντι υἱός του. Τὸ ὠνόμασε δὲ Δημάρατον διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν. Πρὸ τούτου ἐπειδὴ ὁ Ἀρίστων ἦτο ὁ κάλλιστος τῶν βασιλέων, ὅσοι ὑπῆρξαν εἰς τὴν Σπάρτην, τούτου ἕνεκα ὄλοι οἱ

Σπαρτιᾶται εὐχήθησαν νὰ γεννήσῃ υἱόν. Καὶ διὰ τοῦτο ὠνομάσθη Δημάρατος.

64. Μετὰ καιρὸν δὲ ὁ Ἀρίστων ἀπέθανεν, ὁ δὲ Δημάρατος ἔλαβε τὴν βασιλείαν. Ἦτο ὅμως, ὡς φαίνεται, πεπρωμένον, νὰ κοινολογηθῶσιν αἱ περιστάσεις αὐταὶ καὶ νὰ ἐκθρονίσωσι τὸν Δημάρατον, καθότι ἐγένετο ἐχθρὸς τοῦ Κλεομένουσ πρώτων μὲν ὅτε ἔλαβε τὸν στρατόν καὶ ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Ἐλευσίνοσ, ἔπειτα δὲ ὅτε ὁ Κλεομένησ διέβη εἰς τὴν Αἴγιναν, διὰ νὰ τιμωρήσῃ τοὺς Αἰγινήτασ, οἱ ὁποῖοι εἶχον συνταχθῆ μὲ τοὺσ Πέρσασ.

65. Ἐρεθισθεῖσ λοιπὸν πρὸσ ἐκδίκησιν ὁ Κλεομένησ συνενοήθη μετὰ τοῦ Λεωτυχίδου, υἱοῦ τοῦ Μενάρεωσ τοῦ Ἁγίδοσ, ὄντοσ ἐκ τῆσ αὐτῆσ οἰκογενείασ ἐκ τῆσ ὁποίασ ἦτο ὁ Δημάρατοσ· συνεφώνησαν δέ, ἔαν τὸν καταστήσῃ βασιλέα ἀντὶ τοῦ Δημαράτου, νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ κατὰ τῶν Αἰγινήτων. Ἐμίσει δὲ μεγάλωσ τὸν Δημάρατον ὁ Λεωτυχίδησ διὰ τὴν ἐξῆσ αἰτίαν. Ὁ Λεωτυχίδησ εἶχε μνηστευθῆ τὴν Πέρκαλον, θυγατέρα τοῦ Χίλωνοσ τοῦ Δημαρμένου καὶ ὁ Δημάρατοσ ἐπιβουλεύσατο τὸν Λεωτυχίδην ἐστέρησεν αὐτὸν τοῦ γάμου, διότι προλαβὼν ἤρπασε καὶ ἔλαβεν ὡσ γυναῖκα τὴν Πέρκαλον. Καὶ ἐκ ταύτησ μὲν τῆσ αἰτίας προήρχετο ἡ κατὰ τοῦ Δημαράτου ἐχθρα τοῦ Λεωτυχίδου, τότε δὲ κατὰ παρακίνησιν τοῦ Κλεομένουσ ὁ Λεωτυχίδησ ὤμοσε κατὰ τοῦ Δημαράτου καὶ εἶπεν ὅτι παρανόμωσ βασιλεύει εἰσ τὴν Σπάρτην, διότι δὲν εἶναι υἱὸσ τοῦ Ἀρίστωνοσ. Ἀφοῦ δὲ ὤμοσε τοῦτο, ἐξηκολούθησε τὰσ καταδιώξεισ του καὶ ὑπενθύμισε τὸν λόγον ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον εἶπεν ἄλλοτε ὁ Ἀρίστων, ὅτε ὁ οἰκέτησ ἀνήγγειλεν ὅτι τῷ ἐγεννήθη υἱὸσ καὶ ὅτι ἀριθμῶν τοὺσ μῆνασ ἐπὶ τῶν δακτύλων εἶπε μεθ' ὄρου· «ἀδύνατον νὰ εἶναι ἰδικὸσ μου». Ἐπιμένων ὁ Λεωτυχίδησ εἰσ τὸν λόγον τοῦτον ἀπεδείκνυεν ὅτι ὁ Δημάρατοσ οὔτε υἱὸσ ἦτο τοῦ Ἀρίστωνοσ, οὔτε νομίμωσ ἐβασίλευεν εἰσ τὴν Σπάρτην· ἔφερε δὲ ὡσ μάρτυρασ τοὺσ ἐφόρουσ ἐκεῖνοσ οἵτινεσ ἔτυχον τότε νὰ συγκάθηνται μετὰ τοῦ Ἀρίστωνοσ καὶ νὰ ἀκούσουν τὸν λόγον τοῦτον ἐκ τοῦ στόματόσ του.

66. Διὰ νὰ δοθῆ λοιπὸν τέλος εἰσ αὐτάσ τὰσ φιλονεικίασ, ἀπεφάσισαν οἱ Σπαρτιᾶται νὰ ἐρωτήσωσι τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν ἂν ὁ Δημάρατοσ ἦτο υἱὸσ τοῦ Ἀρίστωνοσ. Ὁ Κλεομένησ εἶχε προῖδει ὅτι ἔμελλον νὰ ἀναφερθῶσιν εἰσ τὴν Πυθίαν καὶ εἶχεν οἰκειοποιηθῆ τὸν Κόβωνα, υἱὸν τοῦ Ἀριστοφάντοσ, ὅστισ ἦτο πολὺ ἰσχυρὸσ εἰσ τοὺσ Δελφοὺσ καὶ ὅστισ ἀνέπεισε τὴν μάντιδα Περιάλλα νὰ εἴπῃ ὅ,τι ἤθελεν ὁ Κλεομένησ. Ὅτε λοιπὸν τὴν ἠρώτησαν οἱ ἀπεσταλμένοι, ἀπεκρίθη ὅτι ὁ Δημάρατοσ δὲν ἦτο υἱὸσ τοῦ Ἀρίστωνοσ. Βραδύτερον αἱ ῥαδιουργίαι αὐτοὶ ἀνεκαλύφθησαν καὶ ὁ μὲν Κόβων ἐφυγεν ἐκ τῶν Δελφῶν, ἡ δὲ μάντισ Περιάλλα ἐπαύθη τοῦ ἀξιώματοσ τούτου.

67. Τοιοῦτοτρόπωσ μὲν λοιπὸν ἐπαύθη τῆσ βασιλείασ ὁ Δημάρατοσ, ἔφυγε δὲ ἐκ τῆσ Σπάρτησ εἰσ τοὺσ Μήδουσ διὰ τὴν ἐξῆσ ὕβριν,

ἥτισ τῷ ἐγένετο. Ἀφοῦ ἐπαύθη, ἐξήσκει ἀρχὴν τινα, εἰσ τὴν ὁποίαν ἐξελέγη, τὴν τοῦ ἄρχοντοσ τῶν γυμνοπαιδιῶν. Ἐνῷ δὲ ἡμέραν τινα ὁ Δημάρατοσ ἐθεώρει τὰσ γυμνοπαιδίασ, ὁ Λεωτυχίδησ, ὁ ὁποῖοσ εἶχε τότε γίνεαι βασιλεὺσ ἀντ' αὐτοῦ, πέμπασ ὑπῆρέτην τὸν ἠρώτησε μετὰ γέλωτοσ καὶ περιφρονήσεωσ πῶσ τῷ ἐφαίνετο τὸ ἄρχεαι μετὰ τὸ βασιλεύειν. Ὁ δὲ Δημάρατοσ λυπηθεῖσ διὰ τὴν ἐρώτησιν, «Ἐγὼ μὲν, ἀπεκρίθη, ἀμφοτέρωσ τώρα ἔχω δοκιμάσει. ἐκεῖνοσ ὅμωσ ὄχι ἡ ἐρώτησίσ του δὲ αὐτῆ θέλει εἰσθαι διὰ τοὺσ Λακεδαιμονίουσ ἀρχὴ ἢ μεγάλησ δυστυχίασ ἢ μεγάλησ εὐδαιμονίασ». Ταῦτα εἰπὼν ἐκάλυψε τὸ πρόσωπον, ἐξῆλθε τοῦ θεάτρου καὶ μετέβη εἰσ τὴν οἰκίαν του, ὅπου πάραυτα ἐθυσίασε βοῦν εἰσ τὸν Δία· ἀφοῦ δὲ ἐθυσίασεν, ἐκάλεσε τὴν μητέρα του.

68. Ἐλθούσησ δὲ τῆσ μητρόσ, ἔθεσε εἰσ τὰσ χεῖράσ τησ μέρος τῶν σπλάγχων τοῦ βοδοσ καὶ τὴν ἱκέτευσε θερωῶσ λέγων τὰ ἐξῆσ· «Ἡ μῆτερ, σὲ ἐξορκίζω εἰσ τὸ ὄνομα καὶ τῶν ἄλλων θεῶν καὶ τούτου τοῦ ἐρκείου Διοδὸσ νὰ μοὶ εἴπῃ τὴν ἀλήθειαν. Ποῖοσ εἶναι τρόντι ὁ πατήρ μου; Ὁ μὲν Λεωτυχίδησ, ἐνῷ ἐκρινόμεθα, εἶπεν ὅτι οὔσα ἐγκνοσ ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρὸσ ἦλθεσ εἰσ τὸν Ἀρίστωνα, ἄλλοι δὲ λέγοντεσ τολμηρότερα ἰσχυρίζονται ὅτι εἶχεσ σχέσεισ μὲ ἓνα τῶν οἰκετῶν, τὸν ὀνοβοσκόν, καὶ ὅτι ἐγὼ εἶμαι υἱὸσ ἐκεῖνου. Ὅθεν σὲ ὀρκίζω εἰσ ὅλουσ τοὺσ θεοὺσ νὰ μοὶ εἴπῃ τὴν ἀλήθειαν, καθότι, ἔαν ἐπραξέσ τι ἐκ τούτων, τὰ ὁποῖα λέγουν, δὲν τὸ ἐπραξέσ μόνη, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἄλλα. Ἐπειτα ἠξέυρεισ ὅτι πολὺσ λόγοσ γίνεται ἐν Σπάρτῃ, ὅτι ὁ Ἀρίστων δὲν εἶχε σπέρμα παιδοποιόν, καθότι ἀλλέωσ θὰ ἐγένων καὶ αἱ πρότεροι γυναῖκέσ του».

69. Ὁ μὲν Δημάρατοσ λοιπὸν ταῦτα εἶπεν ἡ δὲ μήτηρ του ἀπεκρίθη ὡσ ἐξῆσ· «Ἐπειδή, υἱέ μου, μὲ παρακαλεῖσ θερωῶσ νὰ σοὶ εἴπω τὴν ἀλήθειαν, θὰ σοὶ εἴπω χωρίσ νὰ κρύψω τίποτε. Ὅτε ὁ Ἀρίστων μὲ ἔφερεν εἰσ τὴν κατοικίαν του, τὴν τρίτην νύκτα ἀπὸ τῆσ πρώτησ, ἦλθεν εἰσ τὴν κλίνην μου φάσμα ὁμοιάζον τὸν Ἀρίστωνα καὶ, ἀφοῦ συγκατεκλίθη μετ' ἐμοῦ, μὲ περιέβαλε μὲ τοὺσ στεφάνουσ τοὺσ ὁποῖουσ ἐκράτει. Καὶ τὸ μὲν φάσμα ἀνεχώρησεν, ἐλθὼν δὲ μετὰ ταῦτα ὁ Ἀρίστων καὶ ἰδὼν ὅτι ἐφόρουσ στεφάνουσ μὲ ἠρώτησε ποῖοσ μοὶ ἔδωκεν αὐτοὺσ· ἐγὼ τῷ ἀπεκρίθην ὅτι ἐκεῖνοσ. Δὲν τὸ παρεδέχετο ὅμωσ, ἐγὼ δὲ τὸ ἐβεβαίουν μετ' ὄρου καὶ τὸν ἐπέπληττον διὰ τὴν ἄρησιν του, καθότι ὀλίγον πρότερον ἐλθὼν καὶ συνευνηθεῖσ μοὶ ἔδωκε τοὺσ στεφάνουσ. Βλέπων με δὲ ὁ Ἀρίστων ὅτι ὠρκιζόμεν ἐνόησεν ὅτι τὸ πρᾶγμα ἦτο ὑπερφυσικόν· καὶ τρόντι πρῶτον μὲν οἱ στέφανοι ἐφάνησαν ὅτι ἦσαν ἀπὸ τὸ ἠρώον, τὸ ὁποῖον ἦτο ἰδρουμενὸν πλησίον τῆσ αὐλείου θύρασ καὶ τὸ ὁποῖον καλεῖται τοῦ Ἀστροβάκου, ἔπειτα καὶ οἱ μάντεισ ἔλεγον ὅτι ὁ ἐπιφανείσ εἰσ ἐμὲ ἦτο αὐτόσ οὗτοσ ὁ ἦρωσ Ἀστροβάκοσ. Οὕτω λοιπὸν, ὦ παῖ, ἠξέυρεισ ὅσα ἐπεθύμεισ νὰ μάθῃσ· ἡ ἐγεννήθησ ἐκ τοῦ ἦρωσ τούτου καὶ ὁ πατήρ σου εἶναι ὁ Ἀστροβάκοσ, ἡ εἶσαι υἱὸσ τοῦ Ἀρίστωνοσ, καθότι ἐκείνην τὴν

νύκτα σὲ συνέλαβον ἐν τῇ γαστρὶ. Ὅσον ἀφορᾷ δὲ εἰς ἐκείνο διὰ τὸ ὁποῖον σὲ δυσφημίζουσι οἱ ἐχθροί σου λέγοντες ὅτι αὐτὸς ὁ Ἄριστων, ὅτε τῷ ἀνηγγέλθη ἡ γέννησίς σου, εἶπεν ἐνώπιον πολλῶν ἀκρατῶν ὅτι δὲν εἶσαι ἰδικὸς του, διότι τάχα δὲν εἶχον συμπληρωθῆ ἀκόμη οἱ δέκα μῆνες, ἀπόδος τὸν λόγον τοῦτον εἰς τὴν ἀγνοίαν τῶν τοιούτων, διότι αἱ γυναῖκες γεννῶσι καὶ εἰς τοὺς ἐννέα μῆνας καὶ εἰς τοὺς ἐπτὰ, δὲν συμπληροῦσι δὲ ὅλαι τοὺς δέκα, ἐγὼ δέ, τέκνον μου, σὲ ἐγέννησα εἰς μῆνας ἐπτὰ. Περὶ τούτου ἐπέισθη καὶ αὐτὸς ὁ Ἄριστων μετ' ὀλίγον, ὅτι ἐξ ἀγνοίας διεφύγεν ἐκ τοῦ στόματός του ὁ λόγος οὗτος. Ὅθεν μὴ πιστεύης ὅσα λέγουσι περὶ τῆς γεννήσεώς σου, διότι ἤκουσες ὅλην τὴν ἀλήθειαν. Ἀπὸ ὀνοβοσκῶν δὲ εἶθε νὰ γεννῶσι παιδιά αἱ γυναῖκες τοῦ Λεωτυχίδου καὶ τῶν λεγόντων ταῦτα».

70. Ἡ μὲν μήτηρ λοιπὸν ταῦτα ἔλεγεν, ὁ δὲ Δημάρατος μαθὼν ὅσα ἐπεθύμει καὶ λαβὼν ἐφόδια ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Ἥλιδα, προφασισθεὶς ὅτι μετέβαινεν εἰς τοὺς Δελφούς, διὰ νὰ ἐρωτήσῃ τὸ μαντεῖον. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ὑποπτεύσαντες ὅτι ὁ Δημάρατος ἐσκόπευε νὰ φύγῃ ἀπεφάσισαν νὰ τὸν καταδιώξωσι καὶ νὰ τὸν συλλάβωσι. Κατῶρθωσεν ὅμως ὁ Δημάρατος καὶ ἐπρόφθασε νὰ διαβῆ ἐκ τῆς Ἥλιδος εἰς τὴν Ζάκυνθον. Κατόπιν ἦλθον καὶ αὐτοί, τὸν εὔρον ἐκεῖ καὶ ἤρπασαν τοὺς ὑπηρέτας του, ἀλλ' οἱ κάτοικοι ἀπεποιήθησαν νὰ τοὺς τὸν παραδώσουν, τότε ἐκεῖθεν διέβη εἰς τὴν Ἀσίαν πρὸς τὸν βασιλέα Δαρειὸν. Ὁ δὲ Δαρεῖος ὑποδεχθεὶς αὐτὸν μεγαλοπεπῶς τῷ ἔδωκε γῆν καὶ πόλεις. Οὕτω καὶ μετὰ τοιαῦτα περιστατικὰ κατέφυγεν εἰς τὴν Ἀσίαν ὁ Δημάρατος, ὁ ὁποῖος καὶ δι' ἄλλας πράξεις εἶχε λαμπρυνθῆ μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ἰδίως διότι ἐνίκησεν εἰς τὰ Ὀλύμπια μὲ τέθριππον, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον αὐτὸς μόνον ἐξ ὅλων τῶν βασιλέων τῆς Σπάρτης κατῶρθωσεν.

71. Πανθέντος δὲ τοῦ Δημαράτου διεδέχθη τὴν βασιλείαν ὁ Λεωτυχίδης τοῦ Μενάρως, ὅτις ἐγέννησεν υἱὸν ὀνόματι Ζευξίδαμον, τὸν ὁποῖόν τινες τῶν Σπαρτιατῶν ἐκάλουν Κυνίσκον. Ὁ Ζευξίδαμος οὗτος δὲν ἐβασίλευσεν εἰς τὴν Σπάρτην, διότι ἀπέθανε πρὸ τοῦ Λεωτυχίδου καταλιπὼν υἱὸν τὸν Ἀρχίδαμον. Ὁ δὲ Λεωτυχίδης στερηθεὶς τοῦ Ζευξίδαμου ἔλαβε δευτέραν γυναῖκα, τὴν Εὐρυδάμην, ἀδελφὴν μὲν τοῦ Μενίου, θυγατέρα δὲ τοῦ Διακτορίδου, ἐξ ἧς οὐδὲν ἄρρεν τέκνον ἔσχεν, ἀλλὰ μίαν θυγατέρα, τὴν Λαμιπιδίαν, τὴν ὁποίαν συνέξευξε μὲ τὸν ἕγγονόν του Ἀρχίδαμον.

72. Ἄλλ' οὐδὲ ὁ Λεωτυχίδης ἐγήρασεν εἰς τὴν Σπάρτην, ἀλλ' ἐπλήρωσε τὴν πρὸς τὸν Δημάρατον γενομένην ἀδικίαν κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον. Ἦτο εἰς τὴν Θεσσαλίαν μετὰ τοῦ στρατοῦ, καί, ἐνῶ τῷ ἦτο δυνατόν νὰ καθυποτάξῃ ὅλην τὴν χώραν, ἐδωροδοκῆθη λαβὼν χρήματα πολλά. Ἐπειδὴ δὲ συνελήφθη ἐπ' αὐτοφῶρον ἐκεῖ εἰς τὸ στρατόπεδον καθηήμενος ἐπὶ χειρὶδος πλήρους ἀργυρίου,

ἐνήχθη εἰς δίκην καὶ ἐξωρίσθη ἐκ τῆς Σπάρτης, ἡ δὲ οἰκία του καταρδαφίσθη. Ἐφυγε δὲ εἰς τὴν Τεγέαν καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ.

73. Ταῦτα ἐγένοντο μετὰ καιρὸν' τότε δέ, ἐπειδὴ ὁ Κλεομένης ἐπέτυχεν εἰς τὴν κατὰ τὸν Δημαράτου ἐπιβουλήν, παραλαβὼν ἀμέσως τὸν Λεωτυχίδην ἐκίνησε κατὰ τῶν Αἰγινητῶν μνησικακῶν διὰ τὴν ὕβριν. Ἐπειδὴ δὲ μετέβησαν ἀμφοτέρω οἱ βασιλεῖς, οἱ Αἰγινῆται δὲν ἔκριναν πρέπον νάντισταθῶσιν. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἐκλέξαντες ἐκ τῶν Αἰγινητῶν δέκα ἄνδρας, τοὺς ἐπισημοτάτους διὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὸ γένος, τοὺς ἔλαβον μετὰ τῶν ἄλλων ἦτο καὶ ὁ Κριὸς τοῦ Πολυκρίτου καὶ ὁ Κάσαμβος τοῦ Ἀριστοκράτους, τὰ μάλιστα ἰσχύοντες. Μεταγαγόντες δὲ αὐτοὺς εἰς τὴν Ἀττικὴν τοὺς παρέδωκαν ὡς ὀμήρους εἰς τοὺς ἐχθίστους τῶν Αἰγινητῶν Ἀθηναίους.

74. Μετὰ ταῦτα δὲ ὁ Κλεομένης, ἐπειδὴ ἐγίνετο γνωστὴ ἡ πρὸς τὸν Δημάρατον πανουργία, φοβηθεὶς τοὺς Σπαρτιάτας ἔφυγε κρυφίως εἰς τὴν Θεσσαλίαν· ἐκεῖθεν δὲ μετέβη εἰς τὴν Ἀρκαδίαν καὶ ὠργάνιζε νεώτερα πράγματα διεγείρων κατὰ τῆς Σπάρτης τοὺς Ἀρκαδάς, τοὺς ὁποῖους ὑπεχρέωσε διὰ πολλῶν ὄρκων νὰ τὸν ἀκολουθήσουν ὅπου ἤθελε τοὺς ὀδηγήσει, πρὸ πάντων ὅμως ἐπεθύμει νὰ φέρῃ τοὺς προσετώτας τῶν Ἀρκαδῶν εἰς τὴν Νώνασκιν καὶ νὰ τοὺς ἐξορκίσῃ εἰς τὸ ὕδωρ τῆς Στυγός· διότι εἰς ταύτην τὴν πόλιν λέγουσιν οἱ Ἀρκαδες ὅτι φαίνεται τὸ ὕδωρ τῆς Στυγός, καὶ ἰδοὺ πᾶς. Ὀλίγον ὕδωρ ἐξερχόμενον ἐκ βράχου στάζει ἐντὸς κοιλώματος, τὸ δὲ κοίλωμα εἶναι περιφραγμένον. Ἡ δὲ Νώνασκιν, ἐν τῇ ὁποίᾳ εὐρίσκεται ἡ πηγὴ αὕτη, εἶναι πόλις τῆς Ἀρκαδίας, πλησίον τῆς Φενεοῦ.

75. Μαθόντες οἱ Λακεδαιμόνιοι ὅτι ὁ Κλεομένης ὠργάνιζε ταῦτα καὶ φοβηθέντες τὸν ἐπανάφερον εἰς τὴν Σπάρτην καὶ τῷ ἀπέδωκαν τὴν προτέραν ἀρχήν. Ἄμα ὅμως ἐπέστρεψε, τὸν κατέλαβε νόσος μανίας, ἣτις καὶ πρότερον τὸν κατεῖχεν ὀλίγον. Ἄμα συνήντα Σπαρτιάτην τινὰ τὸν ἐκτύπα εἰς τὸ πρόσωπον με τὸ σκῆπτρον. Βλέποντες δὲ οἱ συγγενεῖς του αὐτὸν πρᾶπτον ταῦτα καὶ παραφρονήσαντα τὸν ἔδρασαν εἰς ξυλίνας πέδας. Μόλις ὅμως ἐδέθη, ἰδὼν ὅτι εἰς μόνον φύλαξ τὸν ἐπετήρει, ἀποχωρισθεὶς τῶν ἄλλων τοῦ ἐζήτησε τὴν μάχαιράν του. Ὁ φύλαξ κατ' ἀρχὰς δὲν ἤθελε νὰ τὴν δώσῃ, ἀλλὰ τόσον τὸν ἠπειλήσεν, ὥστε ὁ ἄνθρωπος (ὅστις ἦτο Εἴλωσ) φοβηθεὶς τῷ ἔδωκε τὴν μάχαιραν. Ὁ Κλεομένης λαβὼν τὸν σίδηρον ἤρρισε νὰ κόπτεται πρῶτον ἀπὸ τὰς κνήμας, καί, σχίζων τὰς σάρκας του κατὰ μῆκος, προσέβαινεν ἐκ τῶν κνημῶν εἰς τοὺς μηρούς, καὶ ἐκ τῶν μηρῶν εἰς τὰ ἰσχία καὶ τὰς λαγόννας, μέχρις οὗ ἐφθασεν εἰς τὴν κοιλίαν, τὴν ὁποίαν κόψας εἰς λωρία ἀπέθανε τοιουτοτρόπως, ὡς μὲν λέγουσι οἱ περιισσότεροι Ἕλληνας, διότι ἀνέπεισε τὴν Πυθίαν νὰ εἴπῃ τὰ εἰς τὸν Δημάρατον γεγόμενα, ὡς δὲ λέγουσι μόνον οἱ Ἀθηναῖοι, διότι κατὰ τὴν ἐν Ἐλευσίνι εἰσβολὴν ἔκοψε τὸ ἱερὸν δάσος τῶν θεῶν,

ὡς δὲ οἱ Ἀργεῖοι διότι προσκαλέσας ἔξω τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἄργου τοὺς εἰς αὐτὸ μετὰ τινα μάχην καταφυγόντας Ἀργεῖους κατέκοψεν αὐτούς, καὶ διότι ἐνέπρησε πρὸς περιφρόνησιν καὶ αὐτὸ τὸ ἄλλος.

76. Ὅτε ὁ Κλεομένης ἠρώτησε τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν, τῷ ἐδόθη χρησμός ὅτι θὰ κυριεύσῃ τὸ Ἄργος· ὅθεν ἄγων τοὺς Σπαρτιάτας ἔφθασε μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ἐρασίνου, ὅστις, ὡς λέγεται, ῥέει ἐκ τῆς Στυμφαλίδος λίμνης· καθότι ἡ λίμνη αὕτη, εἰς χάσμα ἀφανὲς βυθιζομένη, ἀναφαίνεται εἰς τὸ Ἄργος, καὶ ἐκεῖθεν πλέον τὸ ὕδωρ τοῦτο καλεῖται ὑπὸ τῶν Ἀργείων Ἐρασίνοσ. Φθάσας λοιπὸν ὁ Κλεομένης εἰς τὸν ποταμὸν τοῦτον τῷ προσέφερε θύματα, καί, ἐπειδὴ οἱ οἰωνοὶ δὲν ἦσαν αἰσιοὶ διὰ τὴν διάβασιν, εἶπεν ὅτι ἐπαινεῖ μὲν τὸν Ἐρασίνον μὴ προδίδοντα τοὺς πολίτας, ἀλλ' ἄς μὴ χαίρωσι διὰ τοῦτο οἱ Ἀργεῖοι. Μετὰ ταῦτα ἀναχωρήσας ἔφερε τὸν στρατὸν εἰς τὴν Θυρέαν, ἐκ τῆς ὁποίας, ἀφοῦ ἐθυσίασεν εἰς τὴν θάλασσαν ταῦρον, διέβη διὰ πλοίων εἰς τὴν Τίρυνθιαν χώραν καὶ τὴν Ναυπλίαν.

77. Μαθόντες δὲ τοῦτο οἱ Ἀργεῖοι ἔδραμον εἰς τὴν παραλίαν· πλησιάσαντες δὲ εἰς τὴν Τίρυνθα ἐστρατοπέδευσαν εἰς τὸ μέρος ὅπου εἶναι ἡ λεγομένη Σήπεια, ἀφήσαντες μεταξὺ τῶν δύο στρατῶν μικρὸν διάστημα. Οἱ Ἀργεῖοι, μάχην μὲν ἐκ τοῦ φανεροῦ δὲν ἐφοβοῦντο, ἐφοβοῦντο ὅμως μήπως νικηθοῦν μὲ δόλον, διότι τοιαύτην εἶχεν ἔννοιαν ὁ χρησμός, τὸν ὁποῖον ἡ Πυθία ἔδωκεν ἐπίκοινον δι' αὐτοὺς καὶ τοὺς Μιλησίους, λέγοντα οὕτως: «Ὁταν ἡ θήλεια νικήσασα τὸν ἄρσενά διώξῃ αὐτὸν καὶ δοξασθῇ μεταξὺ τῶν Ἀργείων, τότε θὰ γίνῃ αἰτία πολλοὶ Ἀργεῖοι νὰ σχίσουν τὰ ἱμάτιά των, ὥστε μεταγενέστερός τις νὰ εἴπῃ ὅτι τριέλικτος ὄφιν ἀπώλετο δαμασθεὶς ὑπὸ τοῦ δόρατος». Ὅλαι αὐταὶ αἱ περιστάσεις συντρέχουσαι ἐπροξένησαν εἰς τοὺς Ἀργεῖους πολὺν φόβον καὶ ἀπεφάσισαν νὰ ἀκολουθῶσι τὸν κήρυκα τῶν πολεμίων. Τοῦτο ἀποφασίσαντες ἔπραττον ὡς ἐξῆς· ὅτε ὁ Σπαρτιάτης κήρυξ ἀνίγγειλε κίνημά τι τῶν Λακεδαιμονίων, οἱ Ἀργεῖοι ἔπραττον τὸ αὐτό.

78. Μαθὼν δὲ ὁ Κλεομένης ὅτι οἱ Ἀργεῖοι ἔπραττον ὅ,τι ἐσημαινεν ὁ ἰδικὸς τοῦ κήρυξ παρήγγειλε τοὺς Λακεδαιμονίους, ὅταν ὁ κήρυξ τοὺς σημάνη ν' ἀριστήσωσι, τότε νὰ ἀναλάβωσι τὰ ὄπλα καὶ νὰ βαδίσωσι κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ὅπερ καὶ ἔπραξαν. Ὅστε, ὅτε οἱ Ἀργεῖοι ἐκάθηντο νὰ φάγουν κατὰ τὸ κήρυγμα, ἐπέπεσαν κατ' αὐτῶν καὶ ἐφόνευσαν πολλούς, πολὺ δὲ περισσοτέρους περιεκύλωσαν καταφυγόντας εἰς τὸ ἄλλος τοῦ Ἄργου.

79. Μετὰ ταῦτα δὲ ὁ Κλεομένης ἔπραξε τὸ ἐξῆς· ἔχων αὐτομόλους καὶ μανθάνων παρ' αὐτῶν τὰ ὀνόματα τῶν περικλισμένων εἰς τὸ ἱερὸν δάσος ἔπεμπε κήρυκα καὶ ἐκάλεε αὐτοὺς ἔξω ὀνομαστί λέγων ὅτι ἐκόμιζε τὰ λύτρα των· εἶναι δὲ τὰ λύτρα προσδιωρισμένα παρὰ τοῖς Πελοποννησίοις δύο μναῖ κατ' ἄτομον. Κα-

τῶν λοιπὸν ἔξω ὁ Κλεομένης τοὺς Ἀργεῖους κατὰ πεντήκοντα ἐφόνευσεν αὐτούς· οἱ λοιποὶ, ὅσοι ἦσαν ἐντὸς τοῦ τεμένου, δὲν ἤξευρον τί συνέβαιναν ἔξω, διότι τὸ ἄλλος ἦτο πυκνὸν καὶ οἱ ἐντὸς δὲν ἔβλεπον τοὺς ἐκτὸς τί ἔκαμνον, μέχρις οὗ εἰς τῶν Ἀργείων ἀναβάς εἰς δένδρον εἶδε τὰ πραττόμενα καὶ ἀπ' ἐκεῖνης τῆς στιγμῆς ὅσοι προσεκαλοῦντο δὲν ἐξήρχοντο πλέον.

80. Τότε ὁ Κλεομένης διέταξε τοὺς Εἰλωτας νὰ συσσωρεύσωσι ξύλα περὶ τὸ ἄλλος· ἀφοῦ δὲ οὗτοι ὑπήκουσαν εἰς τὴν διαταγὴν του, ἐνέπρησε τὸ ἄλλος. Καιομένου δὲ αὐτοῦ, ἠρώτησεν ἕνα τῶν αὐτομόλων εἰς τίνα θεὸν ἦτο ἀφιρωμένον. Ὁ δὲ εἶπεν ὅτι εἶναι τοῦ Ἄργου. Ἄμα δὲ ἤκουσε τοῦτο ὁ Κλεομένης, στενάξας βαθέως εἶπεν· «ὦ Ἀπολλὸν χρησιμοδότα, πολὺ μὲ ἠπάτησες εἰπὼν μοι ὅτι θὰ κυριεύσω τὸ Ἄργος. Ἐννοῶ ὅτι ὁ χρησμός σου ἐξεπληρώθη».

81. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Κλεομένης τὸν μὲν περισσότερον στρατὸν ἀφήκε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Σπάρτην, αὐτὸς δὲ λαβὼν χιλίους ἐλλεικτοὺς μετέβη εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἥρας, διὰ νὰ θυσιάσῃ. Εἰς αὐτὸν δὲ θέλοντα νὰ θυσιάσῃ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, ὁ ἱερεὺς ἀπηγόρευε λέγων ὅτι ἦτο ἀνόσιον νὰ θυσιάσῃ ξένος ἐκεῖ. Ἄλλ' ὁ Κλεομένης διέταξε τοὺς Εἰλωτας νὰ σύρωσι τὸν ἱερέα ἔξω τοῦ βωμοῦ καὶ νὰ τὸν μαστιγώσωσιν· ἔπειτα δὲ ἐθυσίασεν. Ἀφοῦ δὲ ἔπραξε ταῦτα, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Σπάρτην.

82. Ὅτε δὲ ἐπέστρεψε, τὸν ἐκάλεσαν εἰς δίκην οἱ ἐχθροὶ τοῦ πρὸ τῶν ἐφόρων λέγοντες ὅτι ἔλαβε δῶρα καὶ δὲν ἐκυρίευσεν τὸ Ἄργος, ἐνῷ ἠδύνατο νὰ τὸ κυριεύσῃ εὐκόλως. Ἐκεῖνος δὲ ἀπεκρίθη, εἶτε ψευδόμενος εἶτε λέγων ἀληθῆ, δὲν δύναμαι νὰ τὸ βεβαιώσω, ὅτι, ἀφοῦ ἐκυρίευσεν τὸ ἱερὸν δάσος τοῦ Ἄργου, ἐνόμισεν ὅτι ἐξεπληρώθη ὁ χρησμός τοῦ θεοῦ, καὶ ὅτι τοῦτο φρονῶν δὲν ἐκρινε πλέον δίκαιον νὰ ἐπιχειρήσῃ τι κατὰ τῆς πόλεως πρὶν συμβουλευθῆ τὰ θύματα καὶ μάθῃ ἂν ὁ θεὸς ἐπιτρέπει ἢ ἐμποδίζει τοῦτο. Ἐνῷ δὲ ἐθυσίαζεν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἥρας, ἐξῆλθεν ἐκ τῶν στηθῶν τοῦ ἀγάλματος φλόξ πυρός, καὶ ἐκ τούτου ἐβεβαιώθη ὅτι δὲν θὰ ἐκυρίευσεν τὸ Ἄργος· διότι, ἐὰν μὲν ἡ φλόξ ἐξήρχετο ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος, θὰ ἐκυρίευσεν τὴν πόλιν καὶ τὴν ἀκρόπολιν· ἀλλὰ, ἐπειδὴ ἐξῆλθεν ἐκ τῶν στηθῶν, ἐτελείωσαν ὅλα ὅσα ὁ θεὸς ἤθελε νὰ γίνων. Ταῦτα λέγων ἐφάνη εἰς τοὺς Σπαρτιάτας ὅτι ἔλεγε πιστὰ καὶ ὀρθὰ καὶ ἀπελύθη διὰ μεγάλῃς πλειονοψηφίας.

83. Τοσοῦτον δὲ ἠρημώθη ἀνδρῶν τὸ Ἄργος, ὥστε οἱ δούλοι ἐλαβον ὅλην τὴν ἔξουσίαν, ἄρχοντες καὶ διοικοῦντες, μέχρις οὗ ἠλικιώθησαν οἱ παῖδες τῶν φονευθέντων, οἵτινες ἀναλαβόντες τὴν κατοχὴν τοῦ Ἄργους ἐδίωξαν τοὺς δούλους. Διωχθέντες δὲ οὗτοι ἐκυρίευσαν μὲ μάχην τὴν Τίρυνθα. Καὶ ἐπὶ τινα μὲν χρόνον τὰ δύο μέρη ἔζησαν εἰρηνικῶς· ἀλλὰ μάντις τις ὀνόματι Κλέανδρος, ἐκ τῆς ἐν Ἀρκαδίᾳ Φιγαλείας καταγόμενος, μετέβη εἰς τοὺς δούλους καὶ τοὺς ἔπεισε νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τῶν δεσποτῶν

των. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς δὲ ἐκείνης μακρὸς πόλεμος ἠκολούθησε, καὶ μόλις ἐπὶ τέλους ἐπεκράτησαν οἱ Ἀργεῖοι.

84. Εἰς τὰ συμβάντα ταῦτα ἀποδίδουσιν οἱ Ἀργεῖοι τὴν μανίαν, ὑπὸ τῆς ὁποίας καταληφθεὶς ὁ Κλεομένης ἀπώλετο κακῶς. Οἱ δὲ Σπαρτιᾶται λέγουσιν ὅτι οὐδεὶς θεὸς ἐτάραξε τὰς φρένας του, ἀλλ' ὅτι συναναστραφείς μὲ Σκύθας ἐγένετο οἰνοπότης καὶ ἐκ τούτου ἐξεμάνη. Τρόντι οἱ νομάδες Σκύθαι, μετὰ τὴν εἰσβολὴν τοῦ Δαρείου, ἐζήτησαν πρόφασιν νὰ τὸν ἐκδικηθοῦν. Ὅθεν πέμψαντες εἰς τὴν Σπάρτην ἐζήτησαν νὰ κάμουν συμμαχίαν καὶ νὰ συμφωνήσουν, ὥστε αὐτοὶ μὲν οἱ Σκύθαι νὰ ἀποπειραθοῦν τὴν διάβασιν τοῦ Φάσιδος καὶ νὰ εἰσελθοῦν εἰς τὴν Μηδικήν, οἱ δὲ Σπαρτιᾶται νὰ κινήσουν ἀπὸ τὴν Ἐφεσον καὶ νὰ ἀναβοῦν πρὸς συνάντησίν των. Λέγουν λοιπὸν οἱ Σπαρτιᾶται ὅτι, ὅτε ἦλθον οἱ Σκύθαι εἰς τὴν Σπάρτην δι' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, ὁ Κλεομένης συναναστράφη πολὺ μὲ τοὺς Σκύθας καὶ ἔμαθε παρ' αὐτῶν νὰ πίνῃ ἄκρατον οἶνον. Αὕτη ἦτο ἡ αἰτία τῆς μανίας τοῦ Κλεομένου, ὡς νομίζουν οἱ Σπαρτιᾶται. Ἐκ τούτου, ὅταν θέλουν νὰ πίνουν οἶνον καθαρὸν, λέγουσιν ὅτι πίνουν ὡς οἱ Σκύθαι. Ταῦτα τὰ περὶ τοῦ Κλεομένου παρὰ τῶν Σπαρτιῶτων λεγόμενα· ἐγὼ ὅμως φρονῶ ὅτι τοῦτο ἦτο θεῖα ἐκδίκησις γενομένη εἰς τὸν Κλεομένην διὰ τὸν Δημάρατον.

85. Ἄμα δὲ οἱ Αἰγινήται ἔμαθαν ὅτι ἀπέθανεν ὁ Κλεομένης, ἔπεμψαν εἰς τὴν Σπάρτην πρέσβεις νὰ κατηγορήσουν τὸν Λεωτυχίδην διὰ τοὺς συμπολίτας των, ὅσοι ἐφυλάσσοντο ὡς ὄμηροι εἰς τὰς Ἀθήνας. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι συγκαλέσαντες δικαστήριον ἔκρινον ὅτι μεγάλη ἀτιμία ἐγένετο ἐκ μέρους τοῦ Λεωτυχίδου πρὸς τοὺς Αἰγινήτας καὶ ἀπεφάσισαν νὰ παραδοθῇ οὗτος εἰς τοὺς ἐγκαλοῦντας πρὸς ἀντάλλαγμα ἐκείνων, οἵτινες ἐκρατοῦντο εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἐνῶ δὲ οἱ Αἰγινήται ἦσαν ἔτοιμοι νὰ λάβωσι τὸν Λεωτυχίδην, ὁ Θεασίδης τοῦ Λεωπρέπου, ἀνὴρ ἔγκριτος τῆς Σπάρτης, εἶπεν εἰς αὐτούς· «Τί θέλετε νὰ πράξετε, ὦ Αἰγινήται; νὰ λάβετε τὸν βασιλέα τῶν Σπαρτιῶτων τὸν ὁποῖον σὰς παραδίδουν οἱ πολῖται; Ἄλλ' ἐὰν τώρα ὑπὸ θυμοῦ οἱ Σπαρτιᾶται ἀπεφάσισαν οὕτω, προσέξατε μήπως ὕστερον, ἐὰν πράξετε ταῦτα, ἔλθουν καὶ ἐξολοθρευθοῦν τὴν χώραν σας». Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Αἰγινήται παρητήθησαν τοῦ σκοποῦ των καὶ συνεβιβάσθησαν ὡς ἐξῆς· νὰ τοὺς συνοδεύσῃ ὁ Λεωτυχίδης εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ νὰ τοῖς ἀποδώσῃ τοὺς ὄμηρους.

86. Ἐλθὼν δὲ ὁ Λεωτυχίδης εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπῆτει τὴν παρακαταθήκην, ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέφευγον τὸ πρᾶγμα μὲ διαφόρους προφάσεις λέγοντες μεταξὺ ἄλλων ὅτι, ὅτε παρακατέθεσαν τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, ἦσαν δύο βασιλεῖς καὶ ὅτι δὲν ἦτο εὐλογον νὰ τοὺς ἀποδώσῃ εἰς τὸν ἕνα ἄνευ τῆς παρουσίας καὶ τοῦ ἄλλου. Ἐπειδὴ λοιπὸν οἱ Ἀθηναῖοι εἶπον ὅτι δὲν τοὺς δίδουσιν, ὁ Λεωτυχίδης τοῖς ὁμίλησεν ὡς ἐξῆς· «Πράξατε, ὦ

Ἀθηναῖοι, ὅ,τι θέλετε ἐκ τῶν δύο· ἐὰν μὲν τοὺς ἀποδώσετε, θὰ πράττετε ὅσια, ἐὰν δὲ δὲν τοὺς ἀποδώσετε, τὰ ἐναντία τούτων. Ἐγὼ ἐν τούτοις θὰ σᾶς διηγηθῶ τί συνέβη εἰς τὴν Σπάρτην σχετικὸν ὡς πρὸς τινὰ παρακαταθήκην. Λέγομεν ἡμεῖς οἱ Σπαρτιᾶται, ὅτι τρεῖς γενεὰς πρὸ ἐμοῦ ἔζη εἰς τὴν Λακεδαιμόνα Γλαῦκος ὁ Ἐπικύδους. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὡς λέγομεν ἡμεῖς, ἐπρότερε δι' ὅλα του τὰ προτερήματα, ἀλλὰ πρὸ πάντων διὰ τὸν σεβασμὸν του πρὸς τοὺς κανόνας τῆς δικαιοσύνης, πρὸς τοὺς ὁποίους ὑπήκουεν ὅσον οὐδεὶς ἄλλος ἐκ τῶν κατοικούντων τότε τὴν Λακεδαιμόνα. Εἰς ταῦτον λέγομεν ὅτι συνέβη ποτὲ τὸ ἐξῆς. Μιλήσιος τις ἔλθων εἰς τὴν Σπάρτην ἐζήτησε νὰ τῷ ὁμιλήσῃ καὶ τῷ προέτεινε τὰ ἐξῆς· «Εἶμαι Μιλήσιος καὶ ἦλθον, ὦ Γλαῦκε, θέλω νὰ ἀπολαύσω τὴν δικαιοσύνην σου· καθότι εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἰωνίαν ἤκουσα νὰ γίνεται λόγος πολὺς διὰ τὴν δικαιοσύνην σου. Ἐσκέφθην ὅτι ἡ Ἰωνία εἶναι πάντοτε ἐκτεθειμένη εἰς ταραχάς, ἐνῶ ἡ Πελοπόννησος ἔνεκα τῆς θεσεώς της εἶναι ἀσφαλεστάτη· παρ' ἡμῖν τὰ πλούτη δὲν μένουσι πάντοτε εἰς τοὺς αὐτοὺς ἀνθρώπους. Ταῦτα βλέπων καὶ σκεφθεὶς ἔκρινα καλὸν νὰ μετατρέψω εἰς μετρητὰ τὸ ἡμισυ τῆς περιουσίας μου καὶ νὰ τὸ παρακαταθέσω εἰς σέ, βέβαιος ὢν ὅτι θὰ τὸ διαφυλάξῃς ἀβλαβές. Ὅθεν δέξου, σὲ παρακαλῶ, τὰ χρήματα καὶ λαβὼν φυλάξε τὸ σημεῖον τοῦτο, θέλεις δὲ τὰ ἀποδώσει εἰς ἐκείνον, ὅστις θὰ σοῦ τὰ ζητήσῃ δεικνύων ὅμοιον σημεῖον».

Οὕτως ὁμίλησεν ὁ Μιλήσιος ξένος, ὁ δὲ Γλαῦκος ἐπ' αὐτῇ τῇ συμφωνίᾳ ἐδέχθη τὴν παρακαταθήκην. Μετὰ παρέλευσιν πολλοῦ χρόνου ἦλθον εἰς τὴν Σπάρτην οἱ παῖδες αὐτοῦ τοῦ παρακαταθέσαντος τὰ χρήματα· εὐρόντες δὲ τὸν Γλαῦκον καὶ δεικνύοντες τὸ σημεῖον ἀπῆτουν παρ' αὐτοῦ τὰ χρήματα. Ἄλλ' ὁ Γλαῦκος τοὺς ἀπέβαλεν ἀποκρινόμενος τὰ ἐξῆς·

«Οὔτε ἐνθυμοῦμαι τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, οὔτε ἐλαχίστην ἔχω ἰδέαν περὶ τοῦ πράγματος περὶ τοῦ ὁποίου μοὶ ὁμιλεῖτε. Ἐὰν τὸ ἐνθυμηθῶ, θὰ πράξω ὅ,τι εἶναι δίκαιον· ἐὰν ἔλαβον, θὰ ἀποδώσω ἀμέσως, καί, ἐὰν δὲν ἔλαβον τίποτε, θὰ μεταχειρισθῶ καθ' ὑμῶν τοὺς Ἑλληνικοὺς νόμους. Περὶ τούτου δὲ θέλω σᾶς δώσει ἀποκρισιν μετὰ τέσσαρας μῆνας ἀπὸ τῆς σήμερον».

Καὶ οἱ μὲν Μιλήσιοι ἀνεχώρησαν τεθλιμμένοι, ὡς στερηθέντες τὰ χρήματα των· ὁ δὲ Γλαῦκος μετέβη εἰς τοὺς Δελφοὺς, διὰ τὰ συμβουλευθῆναι τὸ χρηστήριον. Ὅτε δὲ ἠρώτησεν ἂν δύναται τις νὰ οἰκαιοποιηθῇ τὰ χρήματα μὲ ὄρκον, ἡ Πυθία τὸν ἐτιμώρησε διὰ τῶν ἐξῆς λόγων· «Γλαῦκε υἱὲ τοῦ Ἐπικύδους, πρὸς τὸ παρὸν τοῦτο εἶναι ἐπικερδέστερον, νὰ κερδήσῃ τις τὴν ὑπόθεσιν του δι' ὄρκου καὶ νὰ οἰκαιοποιηθῇ τὰ ξένα χρήματα. Ἄς ὁμώσῃ, καθότι καὶ ὁ φυλάττων καὶ ὁ μὴ φυλάττων τὸν ὄρκον του ὀφείλει

νά ἀποθάνῃ. Ἄλλ' ὁ ὄρκος ἔχει υἱὸν ἀνώνημον¹, ὅστις δὲν ἔχει μὲν οὔτε χεῖρας οὔτε πόδας, καταδιώκει ὅμως ταχέως τὸν ἀνθρώπον μέχρις οὗ καταστρέψῃ ὅλην τὴν οἰκίαν καὶ τὴν γενεάν του. Ἡ γενεὰ ὅμως τοῦ ἀνθρώπου ὅστις φυλάττει τὸν ὄρκον του εὐδαιμονεῖ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον». Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος παρακάλεσε τὸν θεὸν νὰ συγχωρήσῃ τὴν ἐρώτησίν του, ἡ δὲ Πυθία ἀπεκρίθη ὅτι τὸ νὰ ἐρωτήσῃ τις τὸν θεὸν περὶ τοιοῦτου πράγματος εἶναι ὡς καὶ νὰ τὸ ἐπραξεν.

Ὁ Γλαῦκος λοιπὸν προσκαλέσας τοὺς Μιλησίους ξένους ἀπέδωκεν αὐτοῖς τὰ χρήματα. Διὰ ποίαν δὲ αἰτίαν, ὧ Ἄθηναῖοι, παρεκινήθη νὰ εἶπω τὸν λόγον τοῦτον, ἀκούσατε. Τοῦ Γλαύκου τούτου σήμερον οὔτε ἀπόγονός τις περιεσώθη οὔτε ἐστία τὴν ὁποίαν νὰ δύναται τις νὰ εἶπῃ ὅτι εἶναι τοῦ Γλαύκου· ὅλα ταῦτα πρόοριζα κατεστράφησαν εἰς τὴν Σπάρτην. Εἶναι λοιπὸν καλόν, προκειμένου περὶ παρακαταθήκης, νὰ μὴ σκέπτεται τις ἄλλο εἰμὴ πῶς νὰ τὴν ἀποδώσῃ εἰς ἐκείνους οἵτινες τὴν ζητήσωσι». Καὶ ὁ μὲν Λεωτυχίδης ταῦτα εἶπε, καί, ἐπειδὴ οἱ Ἄθηναῖοι πάλιν δὲν τὸν εἰσήκουον, ἀνεχώρησεν.

87. Οἱ δὲ Αἰγινήται πρὶν ἀκόμη τιμωρηθοῦν διὰ τὰ προλαβόντα ἀδικήματα, τὰ ὁποῖα ἔκαμαν εἰς τοὺς Ἄθηναίους χαριζόμενοι εἰς τοὺς Θηβαίους, προσέθεσαν καὶ τὸ ἐξῆς. Μεμφόμενοι τοὺς Ἄθηναίους καὶ λέγοντες ὅτι ἠδικοῦντο ὑπ' αὐτῶν ἠτοιμάζοντο νὰ τοὺς ἐκδικηθοῦν. Οἱ Ἄθηναῖοι ἐτέλουν κατὰ πᾶν πέμπτον ἔτος θυσίας εἰς τὸ Σούνιον· λογήσαντες δὲ οἱ Αἰγινήται τὴν θεωρίδα ναῦν συνέλαβον αὐτὴν πλήρη ἀνδρῶν ἐκ τῶν πρώτων Ἄθηναίων καὶ ἐδέσμευσαν τοὺς ἀνδρας.

88. Παθόντες δὲ ταῦτα οἱ Ἄθηναῖοι παρὰ τῶν Αἰγινήτων δὲν ἀνέβαλον πλέον νὰ ἐπιχειρήσωσιν ὅ,τι ἠδύναντο κατ' αὐτῶν. Εὐρίσχετο τότε εἰς τὴν Αἴγιναν Νικόδρομος τις ὀνομαζόμενος, υἱὸς τοῦ Κνεΐθου, ἀνὴρ ἔγκριτος, ὁ ὁποῖος ἐμέμφετο τοὺς Αἰγινήτας, διότι τὸν ἐξώρισαν προλαβόντως ἀπὸ τὴν νῆσον, καὶ μαθὼν τότε, ὅτι οἱ Ἄθηναῖοι ἠτοιμάζοντο νὰ βλάψωσι τοὺς Αἰγινήτας, συνεφώνησε μὲ τοὺς Ἄθηναίους νὰ τοῖς παραδώσῃ τὴν Αἴγιναν, προσδιορίσας τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἠθέλεν ἐπιχειρήσει αὐτὸς καὶ καθ' ἣν οἱ ἄλλοι ἐμελλοῦν νὰ ἔλθωσι πρὸς βοήθειάν του. Μετὰ ταῦτα ὁ Νικόδρομος, ἀφοῦ συνεφώνησε μὲ τοὺς Ἄθηναίους, κατέλαβε τὴν παλαιὰν καλουμένην πόλιν.

89. Οἱ δὲ Ἄθηναῖοι ὅμως δὲν ἐφθασαν ἐγκαίρως, καθότι ἔτυχον νὰ μὴ ἔχουν ἱκανὰ πλοῖα, διὰ νὰ ἀντιταχθοῦν εἰς τὰ τῶν Αἰγινήτων. Ἐνῶ λοιπὸν διεπραγματεύοντο μὲ τοὺς Κορινθίους νὰ τοῖς δανείσωσιν πλοῖα, κατεστράφη ἡ ὑπόθεσις. Οἱ δὲ Κορινθιοί, ἐπειδὴ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἦσαν στενοὶ φίλοι τῶν Ἄθηναίων,

1) Τὸν ψευδὴ ὄρκον.

ἔδωσαν, κατὰ τὴν αἰτησίν των, εἰς τοὺς Ἄθηναίους εἴκοσι πλοῖα, πωλήσαντες αὐτὰ πρὸς πέντε δραχμὰς ἕκαστον, καθότι οἱ νόμοι τῆς Κορίνθου δὲν ἐπέτρεπαν νὰ κάμνουν δωρεὰς. Ταῦτα λοιπὸν λαβόντες οἱ Ἄθηναῖοι καὶ τὰ ἰδικά των, ἅτινα ἐγένοντο ἐν ὅλοις ἑβδομήκοντα, συνεπλήρωσαν τὰ πληρώματά των καὶ ἐπλευσαν κατὰ τῆς Αἰγίνης, ἐφθασαν ὅμως μίαν ἡμέραν βραδύτερον τῆς συμφωνηθείσης.

90. Ὁ δὲ Νικόδρομος, μὴ βλέπων τοὺς Ἄθηναίους φθάνοντας ἐγκαίρως, ἐμβὰς εἰς πλοῖον ἔφυγεν ἐκ τῆς Αἰγίνης μετὰ τῶν ὀπαδῶν του, εἰς τοὺς ὁποίους οἱ Ἄθηναῖοι ἔδωσαν τὸ Σούνιον διὰ νὰ κατοικήσουν. Ἐντεῦθεν δὲ οὔτοι ὀρμώμενοι ἦγον καὶ ἔφερον τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Αἰγινήτας. Ἀλλὰ ταῦτα συνέβησαν βραδύτερον.

91. Οἱ δὲ πλούσιοι τῶν Αἰγινήτων ἐπεκράτησαν τοῦ μετὰ τοῦ Νικοδρόμου ἐπαναστατήσαντος δήμου καὶ ἔπειτα συλλαμβάνοντες ἐξῆγον αὐτοὺς ἔξω τῆς πόλεως καὶ τοὺς ἐθανάτωναν. Τότε διέπραξαν καὶ ἀσέβειάν τινα, τὴν ὁποίαν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀποτίσωσιν μὲ ὅλους τοὺς ἐξιλασμοὺς τοὺς ὁποίους ἔκαμαν, ἀλλ' ἐδιώχθησαν ἐκ τῆς νήσου πρὶν ἐξιλεώσων τὴν Δήμητρα. Συλλαβόντες οὔτοι ἑπτακοσίους ἐκ τοῦ δήμου ἐξῆγον διὰ νὰ τοὺς θανατώσωσιν· εἰς ἐξ αὐτῶν, διαφυγὰν τὰ δεσμά, κατέφυγεν εἰς τὰ πρόθυρα τῆς θεᾶς καὶ λαβὼν τὸ δακτύλιον τῆς θύρας ἐκρατεῖτο ἐκεῖ. Οἱ δὲ Αἰγινήται, ἐπειδὴ ἔλκοντες δὲν ἠδυνήθησαν νὰ τὸν ἀποσπάσωσιν, ἀπέκοψαν τὰς χεῖρας αὐτοῦ καὶ τοιοῦτοτρόπως τὸν ἔσυρον· αἱ χεῖρες δὲ ἐκεῖναι ἔμειναν προσκολλημέναι εἰς τὸν κρῖνον.

92. Ταῦτα μὲν ἐπραξαν οἱ Αἰγινήται εἰς τοὺς ἐπαναστατήσαντας· πρὸς δὲ τοὺς Ἄθηναίους, ὅτε ἐφθασαν, ἐνανμάχησαν μὲ ἑβδομήκοντα πλοῖα. Ἡττηθέντες ὅμως εἰς τὴν ναυμαχίαν ἐπεκαλέσθησαν καὶ πάλιν τοὺς Ἀργεῖους. Ἀλλ' οὔτοι δὲν τοὺς ἐβοήθησαν ὠργισμένοι διότι πλοῖα τινα Αἰγινητικά, ἀναγκασθέντα ὑπὸ τοῦ Κλεομένου, προσήγγισαν εἰς τὴν Ἀργολίδα καὶ οἱ ναῦται αὐτῶν ἀπέβησαν εἰς τὴν ξηρὰν ὁμοῦ μὲ τοὺς Λακεδαιμονίους. Κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ ἐστρατείαν ἔκαμον ἀπόβασιν καὶ τινες ἀνδρες ἀπὸ Σικωνικὰ πλοῖα. Οἱ Ἀργεῖοι ἔπειτα ἐπέβαλον εἰς τὰς δύο πόλεις νὰ πληρώσωσιν χίλια τάλαντα, πεντακοσία ἐκάστη. Καὶ οἱ μὲν Σικωνῖοι ἀναγνωρίσαντες ὅτι ἠδίκησαν συνεφώνησαν νὰ πληρώσωσιν ἑκατὸν τάλαντα καὶ νὰ μείνουν ἀκαταδίωκτοι. Οἱ δὲ Αἰγινήται οὐ μόνον δὲν ὠμολόγησαν τὸ ἄδικον, ἀλλ' ἐδείκνυν καὶ αὐθάδειάν τινα. Διὰ τοῦτο λοιπόν, ὅτε ἔλαβον ἀνάγκην, οὐδεὶς Ἀργεῖος ἐβοήθησεν αὐτούς, εἰμὴ μόνον χίλιοι περίοι ἐθέλονται. Ὡδήγει δὲ αὐτοὺς ὁ Εὐρυβάτης, ἀνὴρ ὅστις εἶχεν ἀσκηθῆ εἰς τὸ πένταθλον. Οἱ πλείστοι ὅμως ἐξ αὐτῶν δὲν ἐπέστρεψαν ὀπίσω, ἀλλ' ἐφονεύθησαν ὑπὸ τῶν Ἄθηναίων εἰς τὴν Αἴγιναν. Αὐτὸς δὲ ὁ στρατηγὸς Εὐρυβάτης, ὢν ἐπιτήδειος εἰς τὴν μονομαχίαν, ἐφόνευσε τρεῖς Ἄθηναίους, ἀλλ' ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ τετάρτου, Σωφάνους τοῦ Δεκελῆος.

93. Οἱ δὲ Αἰγινῆται, ἐνῶ ἦσαν οἱ Ἀθηναῖοι εἰς ἀταξίαν, ἔπιτε-
θέντες τοὺς ἐνίκησαν καὶ συνέλαβον τέσσαρα πλοῖα μετὰ τῶν πλη-
ρωμάτων. Εἶχε λοιπὸν ἀνάψει ὁ πόλεμος μεταξὺ τῶν Ἀθηναίων
καὶ τῶν Αἰγινητῶν.

94. Ὁ δὲ Δαρεῖος ἐν τοσοῦτῳ ἐπέμενε εἰς τὸ σκεδῖόν του·
καὶ ἐπειδὴ ἀφ' ἐνὸς μὲν ὁ ὑπηρέτης του τῷ ἐνεθυμίζε τοὺς Ἀθη-
ναίους, ἀφ' ἑτέρου δὲ οἱ Πεισιστρατίδαι τὸν ἐπέλεον καὶ δὲν ἔπανον
νὰ κατηγοροῦν τοὺς Ἀθηναίους, ἐνταυτῷ δὲ ἤθελε καὶ αὐτὸς μὲ
αὐτὴν τὴν πρόφασιν νὰ ὑποτάξῃ τοὺς Ἑλληνας, ὅσοι δὲν τῷ ἔδο-
σαν γῆν καὶ ὕδωρ, διὰ ταῦτα τὸν μὲν Μαρδόνιον, μὴ εὐδοκμη-
σαντα εἰς τὴν πρώτην ἐστρατείαν, ἔπανσε τῆς στρατηγίας, διορί-
σας δὲ ἄλλους στρατηγούς, τὸν Δᾶτιν, Μῆδον τὸ γένος, καὶ τὸν
ἀνεψιὸν του Ἀρταφέρνην, υἱὸν τοῦ Ἀρταφέρνηος, ἀπέστειλεν
αὐτοὺς κατὰ τῆς Ἐρετρίας καὶ τῶν Ἀθηνῶν, παραγγείλας νὰ τὰς
ἔξανδροποδίσουν καὶ νὰ τῷ φέρουν τὰ ἀνδράποδα.

95. Οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως διορισθέντες καὶ ἐκπεμφθέντες οὗ-
τοι στρατηγοὶ ἔφθασαν εἰς τὸ Ἀλῆιον πεδῖον τῆς Κιλικίας, ἔχον-
τες μετ' ἑαυτῶν στρατὸν πολὺν καὶ καλῶς συγκεκροτημένον. Ἐνῶ
δὲ ἦσαν ἐστρατοπεδευμένοι, ἔφθασε καὶ ὁ ναυτικὸς στρατός, ὅστις
ἐπίσης ἦτο ὑπὸ τὰς διαταγὰς των, καὶ προσέτι τὰ ἱππαγωγὰ πλοῖα,
τὰ ὅποια κατὰ τὸ προλαβὸν ἔτος ὁ Δαρεῖος εἶχε παραγγείλει εἰς
τὰς φορολογουμένας πόλεις νὰ ναυπηγήσουν. Ἀφοῦ δὲ εἰσεβίβα-
σαν τοὺς ἵππους καὶ εἰσῆλθεν ὁ στρατός εἰς τὰ πλοῖα, διηυθύνθη-
σαν μὲ ἑξακοσίας τριήρεις πρὸς τὴν Ἰωνίαν. Ἐκεῖθεν ὁ στόλος
δὲν ἠκολούθησε τὴν ἀκροθαλασσίαν, ὥστε νὰ πλεύσῃ κατ' εὐθείαν
πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ τὴν Θράκην, ἀλλ' ἀναχωρήσας ἐκ τῆς
Σάμου ἔπλεε τὸ Ἰκάριον πέλαγος καὶ διὰ τῶν νήσων φοβούμενοι
τὰ μάλιστα, ὡς νομίζω, τὸν περιπλοῦν τοῦ Ἄθωνος, καθότι τὸ
προλαβὸν ἔτος, θέλοντες νὰ διέλθουν ἐκεῖθεν, ὑπέστησαν πολλὰς
ζημίας. Ἐκτὸς τούτου τοὺς ἠνάγκαζεν εἰς τοῦτο καὶ ἡ Νάξος,
ἣτις ἀκόμη δὲν εἶχε κυριευθῆ.

96. Ἐρχόμενοι δὲ ἀπὸ τὸ Ἰκάριον πέλαγος οἱ Πέρσαι ἠρώσαν
εἰς τὴν Νάξον, κατὰ τῆς ὁποίας ὄφειλον κατὰ πρῶτον νὰ ἐστρα-
τεύσουν. Οἱ Νάξιοι ἐνθυμούμενοι τὰ προλαβόντα γεγονότα ἀφη-
σαν τὰς κατοικίας των καὶ ἔφυγον εἰς τὰ ὄρη. Οἱ δὲ Πέρσαι
ἀνδροποδίσαντες ὄσους ἐπρόφθασαν νὰ συλλάβουν ἐπυρπόλησαν
τὴν πόλιν καὶ τὰ ἱερά. Ταῦτα πράξαντες ἐστράφησαν κατὰ τῶν
ἄλλων νήσων.

97. Ἐνῶ δὲ οὗτοι ἔπραττον ταῦτα, οἱ Δῆλιοι ἀφήσαντες καὶ
οὗτοι τὴν Δῆλον, κατέφυγον εἰς τὴν Τήνον. Ὅτε ὅμως τὰ πλοῖα
ἐπλησίασαν εἰς τὴν Δῆλον, ὁ Δᾶτις, ὅστις προέπλεε, δὲν τὰ ἀφῆσε
νὰ εἰσελθῶν εἰς τὸν λιμένα τῆς νήσου, ἀλλὰ τὰ διέταξε νὰ ἀρά-
ξουν ἀντικρὺ εἰς τὴν Ῥηγέαν. Μαθῶν δὲ ποῦ ἦσαν οἱ Δῆλιοι
ἐπεμψε κήρυκα καὶ τοῖς εἶπε τὰ ἑξῆς: «Ἄνδρες ἱεροί, διατί φεύ-
γετε μὴ κρίνοντές με ὀρθῶς; διότι καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος τοιαῦτα φρονῶ

καὶ τοιαύτας μοὶ ἔδωκεν ὁ βασιλεὺς προσταγὰς, νὰ μὴ βλάψω
τὸν τόπον ὅπου ἐγεννήθησαν οἱ δύο θεοί¹, οὔτε αὐτὴν τὴν γῆν,
οὔτε τοὺς κατοίκους αὐτῆς. Ἐπιστρέψατε λοιπὸν εἰς τὰς οἰκίας
σας καὶ ἔχετε τὴν κατοχὴν τῆς νήσου σας». Ταῦτα ἐμήνυσε διὰ
κήρυκος εἰς τοὺς Δηλίους· μετὰ δὲ ταῦτα συσσωρεύσας τριακόσια
τάλαντα λιβανωτοῦ τὰ ἔκαυσε ἐπὶ τοῦ βωμοῦ.

98. Ἀφοῦ ἔπραξε ταῦτα ὁ Δᾶτις, ἀκολουθούμενος ὑπὸ
τῶν Ἰώνων καὶ τῶν Αἰολέων, διηυθύνθη πρῶτον κατὰ τῶν Ἐ-
ρετριέων. Ἀμέσως μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του ἐσείσθη ἡ Δῆλος,
διὰ πρῶτην καὶ τελευταίαν φορὰν μέχρι τῆς ἐποχῆς μου, ὡς ἔλε-
γον οἱ Δῆλιοι. Καὶ τοῦτο βεβαίως ἦτο σημεῖον, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ
θεὸς ἠθέλησε νὰ δεῖξῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰ κακὰ ὅσα ἐμελλον
νὰ συμβοῦν· διότι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπου
καὶ τοῦ Ξέρξου τοῦ Δαρείου, καὶ τοῦ Ἀρταξέρξου τοῦ Ξέρξου,
τῶν τριῶν τούτων γενεῶν κατὰ συνέχειαν, συνέβησαν εἰς τὴν
Ἑλλάδα πλείοτερα κακὰ ἢ ὅσα κατὰ τὰς ἄλλας εἴκοσι γενεὰς τὰς
πρὸ τοῦ Δαρείου, τὰ μὲν ὑπὸ τῶν Περσῶν γεγόμενα, τὰ δὲ ὑπ'
αὐτῶν τῶν κορυφαίων Ἑλλήνων ἐριζόντων περὶ τῆς ἀρχῆς.
Ὅστε οὐδόλως παράδοξον ἂν ἐσείσθη ἡ Δῆλος, οὔσα πρότερον
ἀκίνητος. Προσέτι καὶ εἰς χρησμόν τινα ἦτο γεγραμμένον περὶ
αὐτῆς τὸ ἑξῆς: «Θὰ κινήσω καὶ τὴν Δῆλον, ἣτις δὲν ἐκινήθη πρό-
τερον». Σημαίνουν δὲ τὰ ὀνόματα ταῦτα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν
γλῶσσαν, τὸ μὲν Δαρεῖος ἰσχυρός, τὸ δὲ Ξέρξης πολεμικός, τὸ δὲ
Ἀρταξέρξης πολεμικώτατος. Τοιοῦτοτρόπως θὰ ἠδύναντο οἱ Ἑλ-
ληνες νὰ ὀνομάσουν ὀρθῶς κατὰ τὴν γλῶσσάν των τοὺς βασιλεῖς
τούτους.

99. Οἱ δὲ βάρβαροι ἀναθθέντες ἐκ τῆς Δήλου προσήγγι-
ζον εἰς τὰς νήσους καὶ ἀπ' ἐκεῖ παρελάμβανον στρατὸν καὶ
ἐλάμβανον ὀμήρους τοὺς παῖδας τῶν νησιωτῶν. Ὅτε δὲ περι-
πλεύσαντες τὰς νήσους ἔφθασαν εἰς τὴν Κάρυστον, ἐπειδὴ οἱ
Κορύστιοι δὲν ἔδιδον ὀμήρους καὶ εἶπον ὅτι δὲν στέλλουν
στρατὸν ἐναντίον πόλεων γειτονικῶν, ὡς ὀνόμαζον τὴν Ἐρέ-
τριαν καὶ τὰς Ἀθήνας, τότε ἐπολιόρκησαν αὐτοὺς καὶ κατέστρε-
φον τὴν χώραν των, μέχρις οὗ ὑπέκλυψαν εἰς τὴν θέλησιν τῶν
Περσῶν.

100. Οἱ δὲ Ἐρετριεῖς ἀκούσαντες ὅτι ὁ Περσικὸς στόλος
ἔπλεε κατ' αὐτῶν ἐξήτησαν συνδρομὴν παρὰ τῶν Ἀθηναίων· οἱ
δὲ Ἀθηναῖοι δὲν ἠρηθήσαν τὴν ἐπικουρίαν, ἀλλὰ τοῖς ἐπεμψαν
βοηθῶς τοὺς τετρακισχιλίους ἄνδρας, οἵτινες εἶχον λάβει διὰ κλή-
ρον τὴν χώραν τῶν ἱπποβοτῶν Χαλκιδέων. Τὰ βουλευόμενα ὅμως
τῶν Ἐρετριέων δὲν ἦσαν συνετά· ἀφ' ἐνὸς ἐμήνυον τοὺς Ἀθη-
ναίους νὰ ἔλθουν εἰς βοήθειάν των, ἀφ' ἑτέρου εἶχον ἄλλα διά-

1) Ὁ Ἀπόλλων καὶ ἡ Ἄρτεμις.

φορα σχέδια. Οἱ μὲν ἤθελον νὰ ἀφήσουν τὴν πόλιν καὶ νὰ φύγουν εἰς τὰ ὄρη τῆς Εὐβοίας, οἱ δὲ ἐλπίζοντες νὰ ἀνταμειφθοῦν ἀπὸ τοὺς Πέρσας ἠτοιμάζοντο εἰς προδοσίαν. Ἰδὼν δὲ τί συνέβαιναν εἰς αὐτοὺς ὁ Αἰσχίνης τοῦ Νόθωνος, εἰς τῶν πρώτων τῆς πόλεως, ἐφανέρωσεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους ὅλην τὴν παρούσαν τῶν κατὰστασιν καὶ τοὺς παρεκάλεσε νὰ ἀναχωρήσουν, διὰ νὰ μὴ ἀπολεσθοῦν καὶ αὐτοί. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐπέστησαν εἰς τὸν Αἰσχίνην ταῦτα συμβουλευσάντα, καὶ αὐτοὶ μὲν περάσαντες εἰς τὸν Ὠρωπὸν ἐξησφάλισαν τὴν σωτηρίαν τῶν.

101. Οἱ δὲ Πέρσαι, ἔλθόντες διὰ θαλάσσης, ἠγκυροβόλησαν εἰς τὰς Ταμύνας, Χοιρέας καὶ Αἰγίλια τῆς Ἑρετρικῆς χώρας· προσεγγίσαντες δὲ εἰς ταῦτα τὰ μέρη ἐξέβαλαν ἀμέσως τοὺς ἵππους καὶ ἠτοιμάζοντο νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Οἱ Ἑρετριεῖς οὔτε νὰ ἀντεπεξέλθουν, οὔτε νὰ πολεμήσουν ἐσκέφθησαν, ἀλλὰ μόνον πῶς νὰ διαφυλάξουν, εἰ δυνατόν, τὰ τείχη τῶν, καθότι ἡ γνώμη τῶν περισσοτέρων ἦτο νὰ μὴ ἀφήσουν τὴν πόλιν. Κρατεράς δὲ προσβολῆς γενομένης κατὰ τοῦ τείχους, πολλοὶ ἔπιπτον ἐκατέρωθεν ἐπὶ ἕξ ἡμέρας, τὴν δὲ ἐβδόμην ὁ Εὐφορβος τοῦ Ἀλκιμάχου καὶ ὁ Φίλαγρος τοῦ Κυνέου, ἄνδρες ἐγκριτοὶ μεταξὺ τῶν πολιτῶν, προδίδουν τὴν πόλιν εἰς τοὺς Πέρσας, οἱ ὅποιοι εἰσελθόντες τὰ μὲν ἱερά ἐσύλησαν καὶ ἔκαυσαν, ἐκδικούμενοι διὰ τὰ καυθέντα εἰς τὰς Σάρδεις ἱερά, τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἐξηνδραπόδισαν κατὰ τὰς ἐντολάς τοῦ Δαρείου.

102. Ἀφοῦ δὲ ἐγένοντο κύριοι τῆς Ἑρετρίας καὶ ἔμειναν ἐκεῖ ὀλίγας ἡμέρας, ἔπλευσαν ἔπειτα πρὸς τὴν Ἀττικὴν σπεύδοντες καὶ ἐλπίζοντες νὰ μεταχειρισθοῦν τοὺς Ἀθηναίους ὡς μεταχειρίσθησαν τοὺς Ἑρετριεῖς. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Μαραθῶν ἦτο μέρος τῆς Ἀττικῆς ἐπιτηδειότατον διὰ τὸ ἱππικὸν καὶ ἔκειτο πλησιέστατα τῆς Ἑρετρίας, ὠδήγησεν αὐτοὺς ἐκεῖ ὁ Ἰππίας τοῦ Πεισιστράτου.

103. Ἄμα δὲ ἔμαθαν τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι, ἔτρεξαν καὶ αὐτοὶ εἰς τὸν Μαραθῶνα. Ὠδήγουν δὲ αὐτοὺς στρατηγοὶ δέκα, καὶ ὁ δέκατος ἦτο ὁ Μιλτιάδης, τοῦ ὁποίου ὁ πατὴρ Κίμων τοῦ Στησαγόρου εἶχεν ἔξορισθῆ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τοῦ Πεισιστράτου τοῦ Ἰπποκράτους. Οὗτος, ἐνῶ ἦτο φυγὰς, συνέβη νὰ νικήσῃ εἰς τὰ Ὀλύμπια μὲ τέθριππον, τὴν δὲ νίκην ταύτην μολονότι ἐκέρδησεν αὐτός, ἔδωκεν εἰς τὸν ὁμομήτριον ἀδελφόν του Μιλτιάδην. Κατὰ τὴν ἀκόλουθον Ὀλυμπιάδα, νικήσας πάλιν μὲ τὰς ἰδίους ἵππους παρεχώρησεν εἰς τὸν Πεισιστράτον νὰ ἀνακηρυχθῆ νικητῆς, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἀφῆσας εἰς αὐτὸν τὴν νίκην ἐφιλώθη νικητῆς, καὶ εἰς τὴν πατρίδα του. Κερδίσας δὲ καὶ ἄλλην Ὀλυμπιάδα μὲ τὰς αὐτὰς ἵππους ἐφρονεῦθη ὑπὸ τῶν υἱῶν τοῦ Πεισιστράτου, ὅτε δὲν ἔζη πλέον αὐτός ὁ Πεισιστράτος. Τὸν ἐφόνευσαν δὲ διὰ νυκτὸς πρὸς τὸ μέρος τοῦ πρυτανείου, κρύψαντες ἐκεῖ ἀνθρώπους. Καὶ ἐτάφη ὁ Κίμων πρὸ τοῦ ἄστεως, πέραν τῆς ὁδοῦ τῆς κα-

λουμένης Κ ο ί λ η ς, ἀντικρὺ δὲ αὐτοῦ ἐτάφησαν αἱ ἵπποι ἐκεῖναι, αἵτινες ἐνίκησαν τρεῖς Ὀλυμπιάδας. Τοσάκις εἶχον νικήσει ἄλλοτε καὶ αἱ ἵπποι τοῦ Εὐαγόρου υἱοῦ τοῦ Λάκωνος, ἀλλ' ἦσαν αἱ μόναι. Καὶ ὁ μὲν πρεσβύτερος τῶν υἱῶν τοῦ Κίμωνος Στησαγόρας εὗρίσκετο τότε παρὰ τῷ πατρικῷ θεῖῳ του Μιλτιάδῃ εἰς τὴν Χερσονήσον, ὁ δὲ νεώτερος παρ' αὐτῷ τῷ Κίμωνι εἰς τὰς Ἀθήνας, ἔχων τὸ ὄνομα Μιλτιάδης ἀπὸ τοῦ οἰκιστοῦ τῆς Χερσονήσου Μιλτιάδου.

104. Οὗτος λοιπὸν ὁ Μιλτιάδης, ἔλθων ἐκ τῆς Χερσονήσου, ἦτο τότε στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, ἀφοῦ διέφυγε δις τὸν θάνατον· πρώτον ὅτε οἱ Φοίνικες, ἔχοντες μεγάλην ἐπιθυμίαν νὰ τὸν συλλάβουν καὶ τὸν φέρουν εἰς τὸν βασιλεῖα, τὸν κατεδίωξαν μέχρι τῆς Ἰμβρου· δεύτερον ὅτε ἀποφυγὼν αὐτοὺς ἔφθασεν εἰς τὴν πατρίδα του, ὅπου ἐνόμισεν ὅτι ἐσώθη, οἱ δὲ ἐχθροὶ του τὸν ὑπεδέχθησαν, ἐναγαγόντες εἰς τὸ δικαστήριον καὶ κατηγορήσαντες αὐτὸν ὅτι ἐτυράννευσε τῆς Χερσονήσου. Διαφυγὼν ὅμως καὶ τούτους ἐγένετο στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων ἐκλεχθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου.

105. Καὶ πρῶτον μὲν, ἐνῶ οἱ στρατηγοὶ ἦσαν ἀκόμη εἰς τὴν πόλιν, ἔπεμψαν εἰς τὴν Σπάρτην τὸν κήρυκα Φειδιππίδην, Ἀθηναῖον, ὅστις ἦτο καὶ ταχυρόμος ἐπιτηδειότατος. Εἰς τοῦτον—ὡς ὁ ἴδιος Φειδιππίδης διηγεῖτο καὶ ἀνήγγειλεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους—ἐνεφανίσθη ὁ Πάν περὶ τὸ Παρθένιον ὄρος τὸ ὑπεράνω τῆς Τεγέας καὶ προσαγορεύσας αὐτὸν ὀνομαστικῶς τὸν διέταξε νὰ ἐρωτήσῃ τοὺς Ἀθηναίους διατί δὲν φροντίζουν περὶ αὐτοῦ ποσῶς, ἐνῶ εἶναι εὖνους πρὸς αὐτοὺς καὶ εἰς πολλὰς περιστάσεις τοῖς ἐφάνη χρήσιμος καὶ θὰ τοὺς ὠφελήσῃ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐπίστευσαν εἰς τὰ λεγθέντα, καί, ὅτε ἠσύχασαν τὰ πράγματα, ἔκτισαν κάτωθεν τῆς ἀκροπόλεως ναὸν τοῦ Πανός, τιμώντες αὐτὸν δι' ἐπετειῶν θυσιῶν καὶ ἀγῶνων λαμπαδικῶν.

106. Οὗτος δὲ ὁ Φειδιππίδης σταλεὶς τότε ὑπὸ τῶν στρατηγῶν διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ὑπηρεσίαν ἐκείνην, εἰς τὴν ὁποίαν, ὡς διηγῆθη, τῷ ἐπεφάνη ὁ Πάν, ἔφθασεν εἰς δύο ἡμέρας ἀπὸ τὴν πόλιν τῶν Ἀθηναίων εἰς τὴν Σπάρτην. Παρουσιασθεὶς δὲ εἰς τοὺς ἄρχοντας εἶπεν· «ὦ Λακεδαιμόνιοι, οἱ Ἀθηναῖοι σᾶς παρακαλοῦν νὰ τοὺς βοηθήσετε καὶ νὰ μὴ ἀφήσετε ἀρχαιοτάτην πόλιν τῆς Ἑλλάδος νὰ δουλωθῆ ὑπὸ βαρβάρων. Ἡ Ἑρέτρια ἠνδραποδίσθη καὶ ἡ Ἑλλάς ἐγένετο ἀσθενεστέρα ἕνεκα τῆς ἀπωλείας ἀξιολόγου πόλεως». Εἶπε λοιπὸν τὰ ἐντεταλμένα, καὶ ἐκεῖνοι ἐνέκριναν μὲν νὰ βοηθήσουν τοὺς Ἀθηναίους, πλην ἦτο ἀδύνατον νὰ πράξουν τοῦτο ἀμέσως, καθότι δὲν ἤθελον νὰ παραβιάσουν τὸν νόμον. Ἦτο τῶντοι ἐνάτη τοῦ μηνός, καὶ εἶπον ὅτι δὲν ἠδύναντο νὰ ἐκστρατεύσουν πρὶν γίνῃ πλήρης ὁ κύκλος τῆς σελήνης. Καὶ οὗτοι μὲν περιέμενον τὴν πανσέληνον.

107. Ὁ δὲ Ἰππίας τοῦ Πεισιστράτου ὠδήγησε τοὺς βαρβάρους εἰς τὸν Μαραθῶνα, ἰδὼν τὴν προλαβοῦσαν νύκτα τὸ ἕξῃς

ὄνειρον. Τῷ ἐφάνη ὅτι συνεκοιμήθη μετὰ τῆς μητρὸς του καὶ ἐκ τοῦ ὄνειρου τούτου συνεπέραναν ὅτι θὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅτι θὰ ἀναλάβῃ πάλιν τὴν ἀρχὴν καὶ ὅτι θὰ ἀποθάνῃ εἰς τὴν κατοικίαν του γηραιός. Ταῦτα ἐσυμπέραναν ἐκ τοῦ ὁράματος. Τότε δὲ ὀδηγῶν τὸν στρατὸν ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐξήγαγε τοὺς αἰχμαλώτους τῆς Ἐρετρίας εἰς τὴν νῆσον τῶν Στυρέων, τὴν καλουμένην Αἰγίλιαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ προσώρμιζε τὰ πλοῖα εἰς τὸν Μαραθῶνα καὶ παρέτασσε τοὺς βαρβάρους εἰς μάχην καθ' ὅσον ἀνέβαινον. Ἐνῶ ἐπεσάται εἰς ταῦτα, τῷ ἐπῆλθε παρμὸς καὶ βῆξ ἰσχυρότερος τοῦ συνήθους· καί, ἐπειδὴ ἦτο πλέον γέρον, οἱ περισσότεροι ὀδόντες του ἐσείσθησαν ὑπὸ τῆς βίας δὲ τῶν βηχῶν ἐτινάχθη εἰς ἐξ αὐτῶν καὶ ἔπεσεν εἰς τὴν ἄμμον. Ὁ Πεισίστρατος πολλὴν φροντίδα κατέβαλε, διὰ νὰ τὸν εὔρῃ, ἀλλὰ, ἐπειδὴ οὐδαμοῦ εὐρίσκετο, ἀναστενάξας εἶπε πρὸς τοὺς παρισταμένους: «Ἡ γῆ αὕτη δὲν εἶναι ἡμετέρα, οὐδὲ θὰ δυνηθῶμεν νὰ τὴν ὑπστάξωμεν· ὅσον δὲ μέρος μοῦ ἦτο ἐπιτετραμμένον νὰ ἐλπίζω τὸ κατέχει ὁ ὀδοῦς».

108. Ὁ μὲν Ἰππίας λοιπὸν οὕτως ἐνόμισεν ὅτι ἠλήθευσε τὸ ὄνειρόν του· εἰς δὲ τοὺς Ἀθηναίους παρατεταγμένους εἰς τὸ τέμενος τοῦ Ἡρακλέους ἦλθον πανδημεὶ οἱ Πλαταιεῖς ὡς ἐπικούροι, καθότι οἱ Πλαταιεῖς εἶχον ἀφιερωθῆ εἰς τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες πολλοὺς ἀγῶνας εἶχον ἀναλάβει δι' αὐτοὺς. Ἀφιερωθῆσαν δὲ κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον· πιεζόμενοι ὑπὸ τῶν Θηβαίων κατ' ἀρχὰς μὲν προσεφέρθησαν εἰς τὸν Κλεομένη τοῦ Ἀναξανδρίδου καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους, οἵτινες ἔτυχε νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὰ περιχώμα. Ἄλλ' οὗτοι δὲν τοὺς ἐδέχθησαν καὶ τοῖς εἶπον τὰ ἑξῆς: «Ἡμεῖς κατοικοῦμεν μακρὰν καὶ ἡ βοήθειά μας πιθανὸν νὰ σᾶς βλάψῃ, καθότι πολλάκις ἠμπορεῖτε νὰ ὑποδουλωθῆτε πρὶν τὸ μάθωμεν ἡμεῖς. Σᾶς συμβουλευόμεν λοιπὸν νὰ ἀφιερωθῆτε εἰς τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες εἶναι πλησιόχωροι καὶ ἰσχυροὶ διὰ νὰ σᾶς βοηθήσουν».

Συμβούλευον δὲ ταῦτα οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐχὶ τόσο ἀπὸ εὐνοίαν πρὸς τοὺς Πλαταιεῖς, ἀλλ' ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ προσενήσουν κόπους εἰς τοὺς Ἀθηναίους φέροντες αὐτοὺς εἰς θέσιν νὰ συμπλακοῦν μὲ τοὺς Βοιωτοὺς. Οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι λοιπὸν ταῦτα συμβούλευον τοὺς Πλαταιεῖς, οὗτοι δὲ δὲν ἐδυσπίστησαν, καὶ περιμειναντες τὴν στιγμήν κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Ἀθηναῖοι ἐτέλουν θυσίας εἰς τοὺς δώδεκα θεοὺς ἐκάθισαν ὡς ἰκέται εἰς τὸν βωμὸν καὶ ἀφίερωσαν ἑαυτοὺς.

Μαθόντες ταῦτα οἱ Θηβαῖοι ἐξεστράτευσαν κατὰ τῶν Πλαταιέων· ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι ἔσπευσαν εἰς βοήθειαν των. Ἐνῶ δὲ ἔμελλον νὰ συμπλακῶσι, τοὺς ἠμπόδισαν οἱ Κορίνθιοι, διότι παρρατυχόντες ἐκεῖ καὶ γενόμενοι δεκτοὶ ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ὡς διαιτητὰι τοὺς συνεβίβασαν καὶ ἔθεσαν τὰ ὄρια τῆς χώρας ὑπὸ τὰς ἑξῆς συμφωνίας, οἱ Θηβαῖοι νὰ ἀφίουν ἐλευθέρους τοὺς

Βοιωτοὺς ὅσοι δὲν ἤθελον νὰ ἀνήκουν εἰς τὴν Βοιωτίαν. Καὶ οἱ μὲν Κορίνθιοι ταῦτα ἀποφασίσαντες ἀνεχώρησαν· τοὺς δὲ Ἀθηναίους ἐπιστρέφοντας ἐκτύπησαν οἱ Βοιωτοί, ἀλλ' ἐνίκηθησαν εἰς τὴν μάχην. Καὶ τότε οἱ νικηταὶ ἠΰξησαν μέχρι τοῦ Ἄσωποῦ ποταμοῦ καὶ τῶν Ὑσιῶν τὰ ὄρια, τὰ ὁποῖα οἱ Κορίνθιοι εἶχον προσδιορίσει διὰ τὴν χώραν τῶν Πλαταιέων. Εἶχον λοιπὸν παραδοθῆ οἱ Πλαταιεῖς εἰς τοὺς Ἀθηναίους κατὰ τὸν τρόπον τὸν ὁποῖον ἀνέφερα, καὶ τότε ἦλθον εἰς τὸν Μαραθῶνα ὡς βοηθοὶ των.

109. Δύο δὲ γῶμαι ὑπῆρχον μετὰ τῶν Ἀθηναίων στρατηγῶν· οἱ μὲν δὲν ἤθελον νὰ πολεμήσουν λέγοντες ὅτι ἦσαν ὀλιγοὶ διὰ νὰ συμπλακοῦν μὲ τὸν στρατὸν τῶν Μήδων, οἱ δ' ἄλλοι ἤθελαν τοῦτο, καὶ μετὰ τῶν αὐτῶν ἦτο καὶ ὁ Μιλτιάδης. Ἦσαν λοιπὸν διηρημένοι καὶ τούτου ἕνεκα μάλιστα ἐνίκα ἡ χειροτέρα τῶν γνομῶν· εὐτυχῶς ἔμειναν ἐνδέκατος ψηφοφόρος, ἐκεῖνος ὅστις διὰ τῆς ψήφου τοῦ δήμου ἀνελάμβανε τὸ ἀξίωμα τοῦ πολεμάρχου, καὶ ἦτο τότε πολεμάρχος ὁ Καλλιμαχος ὁ Ἀφιδναῖος. Πρὸς αὐτὸν πορευθεὶς ὁ Μιλτιάδης εἶπε τὰ ἑξῆς: «Παρὰ σοῦ ἐξαρτάται, ὦ Καλλιμαχε, ἢ νὰ καταδουλώσῃς τὰς Ἀθήνας ἢ νὰ καταστήσῃς αὐτὰς ἐλευθέραις καὶ νὰ ἀφήσῃς μνήμην αἰωνίαν, ὁποίαν δὲν ἀφῆσαν ὁ Ἀρμόδιος καὶ ὁ Ἀριστογείτων, διότι ἀφ' ὅτου ὑπάρχουν οἱ Ἀθηναῖοι οὐδέποτε διέτρεξαν τοιοῦτον μέγιστον κίνδυνον. Ἐὰν μὲν ὑποκύψουν εἰς τοὺς Μήδους, εἶναι γνωστὸν τί θὰ πάθουν παραδεδομένοι εἰς τὸν Ἰπτιαν, ἀλλ' ἐὰν περισωθῆ ἡ πόλις εἶναι ἀρκετὰ ἰσχυρά, ὥστε νὰ γίνῃ πρώτη τῶν Ἑλληνίδων πόλεων. Πῶς θὰ συμβοῦν αὐτὰ καὶ πῶς παρὰ σοῦ ἐξαρτάται ἡ ἐκτέλεσις αὐτῶν, θὰ σοὶ εἶπω ἀμέσως. Δύο γῶμαι ὑπάρχουν μετὰ τῶν στρατηγῶν, οἱ μὲν θέλουν νὰ πολεμήσωμεν, οἱ δὲ νὰ μὴ πολεμήσωμεν. Ἐὰν μὲν δὲν πολεμήσωμεν, φοβοῦμαι μήπως ἀναφυῆ διχονοία τις καὶ κλονίση τὰς πεποιθήσεις τῶν Ἀθηναίων, ὥστε νὰ μηδίσουν· ἐὰν ὅμως πολεμήσωμεν πρὶν διαφθορῆ ἡ καρδιά πολιτῶν τινων, δυνάμεθα, ἐὰν οἱ θεοὶ μείνουν οὐδέτεροι, νὰ νικήσωμεν εἰς τὴν μάχην. Εἰς σὲ λοιπὸν στηρίζονται ὅλα ταῦτα καὶ ἀπὸ σοῦ ἐξααρτῶνται. Ἐὰν προστεθῆς τῇ ἐμῇ γνώμῃ, ἔχεις πατριδα ἐλευθέραι καὶ πόλιν πρώτην τῶν Ἑλληνίδων· ἐὰν ὅμως προτιμήσῃς τὴν γνώμην τῶν μὴ σπευδόντων τὴν μάχην, θέλεις ἔχει τὰ ἐναντία ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἀνέφερα».

110. Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιάδης προσλαμβάνει μὲ τὸ μέρος του τὸν Καλλιμαχον, προστεθείσης δὲ τῆς γνώμης τοῦ πολεμάρχου, ἀπεφασίσθη νὰ πολεμήσουν. Μετὰ ταῦτα οἱ στρατηγοί, οἱ ψηφίσαντες ὑπὲρ τῆς μάχης, καθ' ὅσον ἤρχετο ἡ σειρὰ ἐκάστου νὰ ἔχῃ τὴν ἀρχηγίαν τῆς ἡμέρας, παρέδιδον αὐτὴν εἰς τὸν Μιλτιάδην, ὁ ὁποῖος, μολονότι δεχόμενος, δὲν ἔδιδε μάχην μέχρι οὗ ἐφθασεν ἡ ἡμέρα τῆς ἰδικῆς του ἀρχηγίας.

111. Ὅτε δὲ περιῆλθεν ἡ ἀρχηγία εἰς αὐτόν, τότε παρέταξε τοὺς Ἀθηναίους εἰς μάχην κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον· τοῦ μὲν

δεξιού κέρατος ἡγεμῶν ἦτο ὁ πολέμαρχος Καλλιμαχος, διότι οὕτως εἶχε τότε παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις ὁ νόμος, νὰ ἔχη ὁ πολέμαρχος τὸ δεξιὸν κέρασ· κατόπιν δ' αὐτοῦ ἦσαν αἱ φυλαὶ ἢ μία πλησίον τῆς ἄλλης· τελευταῖοι δὲ ἐτάχθησαν οἱ Πλαταιεῖς, ἔχοντες τὸ ἀριστερὸν κέρασ. Ἀπὸ ταύτης τῆς μάχης, ὅταν οἱ Ἀθηναῖοι τελῶσι τὰς θυσίας καὶ τὰς πανηγύρεις, αἵτινες ἐπαναλαμβάνονται κατὰ πενταετίαν, ὁ Ἀθηναῖος κήρυξ εὐχεται λέγων· «Εἴθε νὰ δίδουν οἱ θεοὶ τὰ ἀγαθὰ εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ εἰς τοὺς Πλαταιεῖς ὁμοῦ. Ὅτε ὁ στρατὸς τῶν Ἀθηναίων παρετάχθη εἰς μάχην, αἱ τάξεις αὐτοῦ ἐξηπλώθησαν ὅσον καὶ αἱ τάξεις τῶν Μήδων· τοιοῦτοτρόπως τὸ κέντρον ἐσηματίζετο ὑπὸ ὀλίγων μόνον τάξεων κατὰ βάθος καὶ ἦτο τὸ ἀσθενέστερον μέρος τοῦ στρατοῦ, ἀμφοτέρω ὁμοῦ τὰ κέρατα εἶχον ἀρκετὸν πλῆθος καὶ ἦσαν ἰσχυρά.

112. Ἀφοῦ δὲ ἔλαβον τὰς θέσεις των καὶ οἰωνοὶ ἐφάνησαν αἰσιοί, οἱ Ἀθηναῖοι ἀφένθησαν καὶ ἐπροχώρησαν κατὰ τῶν βαρβάρων μὲ βῆμα ταχύ. Τὸ δὲ μεταξὺ τῶν δύο στρατῶν διάστημα δὲν ἦτο ὀλιγώτερον τῶν ὀκτῶ σταδίων. Οἱ Πέρσαι, βλέποντες τοὺς ἐναντίους ἐρχομένους μὲ βῆμα ταχύ, ἠτοιμάζοντο νὰ δεχθοῦν τὴν ἐπίθεσιν καὶ ἐνόμιζον ὅτι τοὺς κατέλαβε παραφροσύνη, καὶ παραφροσύνη ὀλεθρία, διότι ἔβλεπον ὅτι ἦσαν ὀλίγοι, καὶ τόσοὶ ὄντες ἤρχοντο μὲ σπουδὴν, χωρὶς νὰ ἔχουν οὔτε ἱππικὸν οὔτε τοξότας. Ταῦτα ἐσυμπέρινον οἱ βάρβαροι. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ἅμα ἐπλησίασαν ἀθεοὶ τοὺς βαρβάρους, ἤρχισαν τὴν μάχην καὶ ἐπολέμησαν μὲ ἀνδρείαν ἀξίαν μνήμης, διότι πρῶτοι πάντων τῶν Ἑλλήνων ὅσους ἡμεῖς γνωρίζομεν ἐπέπεσαν μὲ βῆμα ταχύ κατὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ πρῶτοι ἐπίσης εἶδον ἀταράχως τὴν Μηδικὴν ἐνδυμασίαν καὶ τοὺς φοροῦντας αὐτὴν ἄνδρας. Μέχρι τότε καὶ τὸ ὄνομα μόνον τῶν Μήδων ἀκούμενον ἐπροξέει φόβον εἰς τοὺς Ἕλληνας.

113. Ἡ μάχη δὲ αὕτη τοῦ Μαραθῶνος διήρκεσε πολὺ καὶ εἰς μὲν τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου, ὅπου ἦσαν τεταγμένοι οἱ Πέρσαι καὶ οἱ Σάκαι, ἐνίκων οἱ βάρβαροι καὶ ἀνοίξαντες ὄρημα τοὺς ἀντιπάλους ἐδίωκον αὐτοὺς πρὸς τὰ μεσόγεια, εἰς τὰ δύο ὁμοῦ κέρατα ἐνίκων οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Πλαταιεῖς. Νικῶντες δὲ τοὺς μὲν τραπέντας βαρβάρους ἄφινον νὰ φεύγουν, αὐτοὶ δὲ ἐνώσαντες τὰ δύο κέρατα ἐστράφησαν κατ' ἐκείνων οἵτινες εἶχον ὀήξει τὸ μέσον. Ἡ νίκη τῶν Ἀθηναίων ὑπῆρξε τελεία· ἀκολουθοῦντες τοὺς Πέρσας φεύγοντας ἔκοπτον αὐτούς, καί, ὅτε ἐφθασαν εἰς τὴν θάλασσαν, ἐξήτησαν πῦρ καὶ ὤρμησαν κατὰ τῶν πλοίων.

114. Εἰς τὴν μάχην ταύτην πρῶτος ἐφονεύθη ὁ πολέμαρχος Καλλιμαχος, ἀγωνισθεὶς ἀνδρείως, καὶ ἐκ τῶν στρατηγῶν ἐφονεύθη ὁ Στησίλαος τοῦ Θρασύλου. Ἀφ' ἐτέρου ὁ Κυνέγειρος τοῦ Εὐφορίωνος, καθ' ἦν στιγμὴν ἔδραξε τὴν πρῶτην ἐνὸς πλοίου πίπτει ἀποκοπεῖς τὴν χεῖρα διὰ πελέκους· ἔπεσαν δὲ καὶ ἄλλοι Ἀθηναῖοι πολλοὶ καὶ ὀνομαστοί.

115. Τοιοῦτοτρόπως οἱ Ἀθηναῖοι ἐκυρίευσαν ἑπτὰ πλοῖα, οἱ δὲ βάρβαροι ἀναχωρήσαντες μὲ τὰ ὑπολειπόμενα καὶ ἀναλαβόντες τὰ ἐκ τῆς Ἐρετριᾶς ἀνδράποδα ἐκ τῆς νήσου ὅπου τὰ εἶχον ἀφήσει περιέπλεον τὸ Σούνιον, θέλοντες νὰ προλάβουν τοὺς Ἀθηναίους καὶ νὰ φθάσουν εἰς τὴν πόλιν. Ἐλέχθη ἔπειτα εἰς τὰς Ἀθήνας ὅτι ἐκ ὀραδιουργίας τῶν Ἀλκμεωνιδῶν ἐπραξάν τοῦτο οἱ Πέρσαι, καὶ ὅτι αὐτοὶ συνεννοηθέντες μὲ τοὺς βαρβάρους ὄντας ἤδη ἐντὸς τῶν πλοίων ὑψωσαν ἀσπίδα.

116. Καὶ οὗτοι μὲν περιέκλειον τὸ Σούνιον· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον ἔτρεχαν εἰς τὴν πόλιν καὶ ἐφθασαν πρὶν ἔλθουν οἱ βάρβαροι. Ἀναχωρήσαντες ἐκ τοῦ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἐστρατοπεδεύσαντο εἰς ἄλλο Ἡρακλείον τὸ ἐν Κυνοσάργει. Οἱ δὲ βάρβαροι ἐλθόντες μὲ τὰ πλοῖα ἀνατέρω τοῦ Φαλήρου (διότι τοῦτο ἦτο τότε τὸ ἐπίνειον τῶν Ἀθηναίων) καὶ ἀναχωρεύσαντες ἐκεῖ ἐπὶ τινα χρόνον ἀπέπλευσαν ὀπίσω εἰς τὴν Ἀσίαν.

117. Εἰς τὴν μάχην ταύτην τοῦ Μαραθῶνος ἀπώλεσαν οἱ βάρβαροι ἕξ χιλιάδας καὶ τετρακοσίους, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἑκατὸν ἐνενήκοντα δύο, τοιοῦτος ἦτο ὁ ἀριθμὸς τῶν πεσόντων ἑκατέρωθεν. Συνέβη δὲ κατὰ τὴν μάχην τὸ ἐξῆς θαῦμα. Ἀθηναῖός τις, ὁ Ἐπίζηλος τοῦ Κουφαγόρου, ἐμάχετο ἀνδρείοτατα εἰς τὴν θέσιν του, ὅτε χωρὶς νὰ κτύπηθῇ οὔτε μακρόθεν οὔτε ἐγγύθεν ἔχασεν αἶφνης τὴν ὄρασίν του καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς στιγμῆς μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του ἔμεινε τυφλός. Ἦκουσα δὲ ὅτι ὁ ἴδιος ἐξήγει τὸ πάθημά του ὡς ἐξῆς· Μοὶ ἐφάνη ἔλεγεν, ὅτι ὑψηλόσωμος ὀπλίτης ἦτο πλησίον μου· τὸ μακρὸν γένειόν του ἐσκίαζεν ὄλην τὴν ἀσπίδα του. Τὸ φάσμα τοῦτο ἐμὲ μὲν παρέτρεξεν, ἐφόνευσε δὲ τὸν παραστάτην μου». Ταῦτα μοὶ εἶπον ὅτι διηγεῖτο ὁ Ἐπίζηλος.

118. Ὁ δὲ Δᾶτις ἐπιστρέφων εἰς τὴν Ἀσίαν μετὰ τοῦ στρατοῦ, ὅτε ἐφθασεν εἰς τὴν Μύκονον, εἶδεν ὄνειρον εἰς τὸν ὕπνον του. Καὶ τί μὲν ἦτο τὸ ὄνειρον δὲν λέγουν· ἅμα ὁμοῦ ἐγένεν ἡμέρα, ἔκαμεν ἔρευναν εἰς τὰ πλοῖα καὶ εὐρὸν εἰς πλοῖον Φοινικικὸν ἐν ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος κεχρυσωμένον ἠρώτησε πόθεν ἐσυλήθη· μαθὼν δὲ ἐκ ποίου ἱεροῦ ἔπλευσε μὲ τὸ πλοῖόν του εἰς τὴν Δῆλον· καί, ἐπειδὴ τότε οἱ Δῆλιοι εἶχον ἐπιστρέψει εἰς τὴν νῆσον, κατέθεσε τὸ ἄγαλμα εἰς τὸ ἱερὸν καὶ παρήγγειλε τοὺς Δηλίους νὰ τὸ μεταφέρωσιν εἰς τὸ Δῆλιον τῶν Θηβαίων· κείται δὲ ὁ ναὸς οὗτος εἰς τὴν παραθαλασσίαν καταντικρὺ τῆς Χαλκίδος. Καὶ ὁ μὲν Δᾶτις ταῦτα παραγγείλας ἀπέπλευσεν· οἱ Δῆλιοι ὁμοῦ δὲν μετέφεραν τὸν ἀνδριάντα, ἀλλὰ μετὰ εἴκοσιν ἔτη αὐτοὶ οἱ Θηβαῖοι κατὰ τινα χρησμῶν τὸν ἐκόμισαν εἰς τὸ Δῆλιον.

119. Ὁ δὲ Δᾶτις καὶ ὁ Ἀρταφέρνης ἅμα ἀπέβησαν εἰς τὴν Ἀσίαν ἀνεβίβασαν εἰς τὰ Σοῦσα τοὺς αἰχμαλώτους τῆς Ἐρετριᾶς. Ὁ Δαρεῖος πρὶν αἰχμαλωτευθῶσιν οἱ Ἐρετριεῖς ἦτο κατ' αὐτῶν

σφόδρα ὠργισμένος, καθότι αὐτοὶ εἶχον ἀρχίσειν νὰ ἀδικῶσιν· ἀλλ' ὅτε τοὺς εἶδε φερόμεντας ἐνώπιόν του καὶ ὄντας ὑποχειροῦς του, δὲν τοὺς ἐκακοποίησε καὶ τοὺς ἀποκατέστησεν εἰς κτῆμά τι ἰδικόν του κείμενον εἰς τὴν Κισσίαν χώραν καὶ καλούμενον Ἀρδέρικκα. Τὸ χωρίον τοῦτο ἀπὸ μὲν τῶν Σούσων ἀπέχει διακόσια δέκα στάδια, τεσσαράκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ φρέατος τὸ ὁποῖον παρέχει τρεῖς ἰδίας οὐσίας, καθότι ἀντιλοῦσιν ἐξ αὐτοῦ ἄσφαλτον, ἄλας καὶ ἔλαιον κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Καταβιβάζουν εἰς αὐτὸ κηλώνιον, εἰς τὸ ὁποῖον εἶναι δεδεμένον ἀντὶ ὑδρίας τὸ ἥμισυ ἀσκοῦ· ἀφοῦ δὲ τὸ βυθίσουν εἰς τὸ φρέαρ, τὸ ἀνασύρουν ἔπειτα καὶ τὸ κενούσιν εἰς δεξαμενὴν, ἐκ τῆς ὁποίας χύνεται εἰς ἄλλο μέρος καὶ ἐκεῖ λαμβάνει τρεῖς μορφάς. Καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος καὶ τὸ ἄλας πηγνυνται ἀμέσως, τὸ δὲ ἔλαιον συνάγουν εἰς ἀγγεῖα καὶ οἱ Πέρσαι καλοῦν αὐτὸ ῥαδινάκην· εἶναι δὲ μέλαν καὶ ἐκβάλλει ὁσμὴν βαρεῖαν. Ἐκεῖ ἐγκατέστησεν ὁ βασιλεὺς τοὺς Ἐρετριεῖς, οἵτινες καὶ μέχρι τῆς ἐποχῆς μου εἶχον τὸ χωρίον τοῦτο φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Ταῦτα τὰ ἀφορῶντα τοὺς Ἐρετριεῖς.

120. Εἰς δὲ τὰς Ἀθήνας ἦλθον μετὰ τὴν πανσέληνον δισχιλίοι Λακεδαιμόνιοι, τόσῃ σπουδῇ ἔχοντες νὰ προφθάσουν, ὥστε τὴν τρίτην ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεώς των ἦσαν εἰς τὴν Ἀττικὴν. Φθάσαντες ὁμοῦ μετὰ τὴν μάχην ἐπεθύμησαν νὰ ἴδουν τοῦλάχιστον τοὺς Μήδους· ὅθεν μετέβησαν εἰς τὸν Μαραθῶνα καὶ τοὺς εἶδον. Μετὰ ταῦτα ἐπαινέσαντες τοὺς Ἀθηναίους καὶ τὸ κατόρθωμα αὐτῶν ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Σπάρτην.

121. Θαῦμα δὲ φαίνεται εἰς ἐμὲ καὶ δὲν πιστεύω εἰς τὰ λεγόμενα ὅτι οἱ Ἀλκμεωνίδαι ἦτο δυνατόν ἐκ συνεννοήσεως μὲ τοὺς Πέρσας νὰ ὑψώσουν ἀσπίδα, θέλοντες νὰ ὑποτάξουν τὰς Ἀθήνας εἰς τοὺς βαρβάρους καὶ τὸν Ἰππῖαν, αὐτοὶ οἵτινες ἦσανμισοτύραννοι, ἂν ὄχι περισσότερο, τοῦλάχιστον ὅσον καὶ ὁ Καλλίας ὁ υἱὸς τοῦ Φανίππου καὶ πατὴρ τοῦ Ἰππονίκου, ὁ μόνος ἐξ ὄλων τῶν Ἀθηναίων ὅστις, ὅτε ὁ Πεισίστρατος ἐξωρίσθη ἀπὸ τὰς Ἀθήνας καὶ ὁ κῆρυξ τοῦ δημοσίου ἐπῶλει τὰ πράγματα τούτου, ἐτόλμησε νὰ ἀγοράσῃ ἐξ αὐτῶν καὶ οὐδεμίαν παρέλειψε περιστασιν διὰ νὰ δεῖξῃ τὴν πρὸς αὐτὸν ἔχθραν του.

122. Τὸν Καλλίαν δὲ τοῦτον πρέπει πολλὰκις νὰναφέρῃ τις τόσον διὰ τὰ προελεγμένα καὶ διὰ τὸν ζῆλόν του ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς πατρίδος του, ὅσον καὶ δι' ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἔκαμεν εἰς τὴν Ὀλυμπίαν, νικήσας εἰς τὴν Ἰππηλασίαν καὶ λαβὼν τὰ δευτερεῖα εἰς τὸν διὰ τεθρίππου ἀγῶνα· πρὸ τούτων δὲ νικήσας εἰς τὰ Πύθια ἐγένετο γνωστός εἰς ὅλους τοὺς Ἕλληνας διὰ τὰς μεγάλας δαπάνας του. Ἀκόμη δὲ πῶς ἐφέρθη εἰς τὰς τρεῖς θυγατέρας του. Ὅτε αὐταὶ ἐφθασαν εἰς ὦραν γάμου, οὐ μόνον τὰς ἐπροίκισε μεγαλοπρεπέστατα, ἀλλὰ διὰ νὰ τὰς εὐχαιριστήσῃ ἐπέτρεψε ν' εἰς αὐτὰς νὰ ἐκλέξουν ἐξ ὄλων τῶν Ἀθηναίων τοὺς συζύγους τοὺς ὁποίους ἤθελον.

123. Καὶ οἱ Ἀλκμεωνίδαι ὁμοίως καὶ οὐχὶ ὀλιγότερον ἦσανμισοτύραννοι· θαυμάζω λοιπὸν καὶ δὲν δέχομαι τὴν διαβολὴν ὅτι ὑψώσαντες ἀσπίδα ἔκαμαν σημεῖον εἰς τοὺς βαρβάρους, αὐτοὶ οἵτινες ἔνεκα τῶν τυράννων ἦσαν φυγάδες ἀπὸ τὴν πατρίδα των καὶ διὰ τῶν ἐνεργειῶν των ἔχασαν τὴν τυραννίδα οἱ Πεισιστρατίδαι. Ὅστε κατὰ τὴν ἐμὴν κρίσιν πολὺ περισσότερον αὐτοὶ ἠλευθέρωσαν τὰς Ἀθήνας ἢ ὁ Ἀρμόδιος καὶ ὁ Ἀριστογείτων, καθότι ὁ Ἀρμόδιος καὶ ὁ Ἀριστογείτων φονεύσαντες τὸν Ἰππαρχον ἐξηγγίωσαν τοὺς ὑπολοίπους Πεισιστρατίδας καὶ οὐδόλως ἔπαυσαν αὐτοὺς τῆς τυραννίας, ἐνῶ οἱ Ἀλκμεωνίδαι ἠλευθέρωσαν ἀναντιρρήτως τὴν πόλιν των, ἐὰν εἶναι ἀληθές ὅτι αὐτοὶ ἀνέπεισαν τὴν Πυθίαν νὰ παραγγείλῃ τοὺς Λακεδαιμονίους νὰ ἐλευθερώσουν τὰς Ἀθήνας, ὡς πρότερον διηγήθη.

124. Ἄλλ' ἴσως εἴπη τις ὅτι παρεκινήθησαν νὰ προδώσουν τὴν πατρίδα, ἔχοντες δυσαρέσκειάν τινα κατὰ τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων· ἀλλ' εἶναι γνωστὸν ὅτι εἰς τὰς Ἀθήνας οὔτε ἄλλοι σημαντικώτεροι ἦσαν, οὔτε ἐτιμῶντο ἄλλοι περισσότερον. Ὅστε ὁ ὀρθὸς λόγος δὲν ἐπιτρέπει νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ὑψώσαν ἀσπίδα μὲ τοιοῦτον σκοπὸν. Καὶ ἀσπίς μὲν ὅτι ἐφάνη ὑψωμένη οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῇ, καθότι τοῦτο ἔγινε· τίς ὁμοῦς τὴν ὑψώσε δὲν ἔχω τι νὰ προσθέσω.

125. Οἱ δὲ Ἀλκμεωνίδαι ἦσαν μὲν ἀνεκαθεν ἐπιφανεῖς εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀπὸ τοῦ Ἀλκμέωνος ὅμως καὶ τοῦ Μεγακλέους, ἐγένοντο ἐπιφανέστατοι. Ὁ Ἀλκμέων υἱὸς τοῦ Μεγακλέους ὑπέδεχθη ποτὲ καὶ ὑπηρετήσῃ προθύμως τοὺς Λυδοὺς τῶν Σάρδεων, τοὺς ὁποίους ὁ Κροῖσος εἶχε στείλει, διὰ νὰ συμβουλευθοῦν τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν. Μαθὼν δὲ ὁ Κροῖσος ἀπὸ τοὺς ἐπιστρέψαντας Λυδοὺς τὰς ἐκδουλεύσεις αὐτοῦ τὸν ἐκάλεσεν εἰς τὰς Σάρδεις καὶ τῷ ἐχάρισε τόσον χρυσίον, ὅσον ἠδύνατο νὰ φέρῃ ἐπάνω του ἅπαξ. Ὁ δὲ Ἀλκμέων πρὸς τοιαύτην δωρεάν τοιοῦτόν τι ἐμηχανεύθη φορέσας χιτῶνα μέγαν καὶ ἀφήσας πολλὴν εὐρυχωρίαν περὶ τὸ στήθος καὶ ὑποδησάμενος τοὺς μᾶλλον εὐρεῖς κοθόρνους, τοὺς ὁποίους ἠδυνήθη νὰ εὐρῃ, εἰσῆλθεν εἰς τὸ θησαυροφυλάκιον, ὅπου τὸν ὠδήγησαν. Εἰσπεσὼν δὲ εἰς σωρὸν ἄμμου χρυσοῦ πρώτων μὲν ἐγέμισε τοὺς κοθόρνους περὶ τὰς κνήμας, ὅσον ἠδύνατο νὰ χωρέσωσιν· ἔπειτα δὲ γεμίσας ὅλον τὸν κόλπον καὶ σκορπίσας καὶ εἰς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς καὶ ἄλλο λαβὼν εἰς τὸ στόμα ἐξῆλθε τοῦ θησαυροφυλακίου, μόλις σύρων τοὺς κοθόρνους καὶ ὁμοιάζων πρὸς πᾶν ἄλλο ἢ ἄνθρωπον, καθότι καὶ τὸ στόμα ἦτο πεφραγμένον καὶ τὸ σῶμα ὅλον ἐξωγκωμένον. Ἰδὼν αὐτὸν ὁ Κροῖσος κατελήφθη ὑπὸ γέλωτος καὶ οὐ μόνον ἐκεῖνα τῷ ἐχάρισεν, ἀλλὰ καὶ ἄλλα οὐχὶ ὀλιγότερα ἐκεῖνων. Τοιοῦτοτρόπως ἐπλούτησεν ἡ οἰκία αὐτῆ μεγάλως καὶ ὁ Ἀλκμέων οὗτος ἠδυνήθη νὰ συντηρῇ

ἵππους καὶ νὰ κερδίξῃ νίκας εἰς τὰ Ὀλύμπια ἀγωνιζόμενος μὲ τέθριππον.

126. Ἐπειτα δὲ κατὰ τὴν ἐπομένην γενεάν ὁ τύραννος τῆς Σικυῶνος Κλεισθένης τοσοῦτον ὕψωσε τὴν οἰκίαν ταύτην, ὥστε ἐγένετο μετὰξὺ τῶν Ἑλλήνων πολὺ ὀνομαστότερος ἢ πρότερον. Ὁ Κλεισθένης τοῦ Ἀριστανύμου τοῦ Μύρωνος τοῦ Ἀνδρέου εἶχε θυγατέρα, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα ἦτο Ἀγαρίστη, καὶ ἤθελε νὰ εὕρῃ τὸν ἀριστον πάντων τῶν Ἑλλήνων καὶ μὲ τοῦτον νὰ συζεύξῃ αὐτήν. Ἦλθεν ἡ ἐορτὴ τῶν Ὀλυμπίων· νικήσας ὁ Κλεισθένης μὲ τέθριππον ἐδημοσίευσε διὰ κήρυκος, ὅτι ὅστις τῶν Ἑλλήνων νομίζει ἑαυτὸν ἀξιὸν νὰ γίνῃ γαμβρὸς τοῦ Κλεισθένους ἄς μεταβῇ εἰς τὴν Σικυῶνα κατὰ τὴν ἐξηκοστὴν ἡμέραν ἢ καὶ πρότερον, καθότι μετὰ ἓν ἔτος ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς ἐξηκοστῆς ἡμέρας ἠθέλει ὁ Κλεισθένης νὰ τελεσθῇ ὁ γάμος. Τότε ὅσοι τῶν Ἑλλήνων ἐμεγαλοφρόνουν ἢ διὰ τὰ ἴδια προτερήματά των ἢ διὰ τὴν πατρίδα των ἔσπευσαν ὡς μνηστήρες καὶ ὁ Κλεισθένης διατάξας νὰ ἐτοιμάσουν στάδιον καὶ παλαιστραν εἶχεν αὐτὰ ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ ἀγωνισθοῦν.

127. Καὶ ἀπὸ μὲν τῆς Ἰταλίας ἦλθεν ὁ Συβαρίτης Σμινδουρίδης υἱὸς τοῦ Ἴπποκράτους, ὅστις εἶχε φθάσει εἰς ὕψιστον βαθμὸν τρυφῆς (ἦτο δὲ ἡ Σύβαρις κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἀκμαϊοτάτη) καὶ ὁ Σιρίτης Δάμασος υἱὸς τοῦ Ἀμύριος τοῦ ἐπιλεγομένου σοφοῦ. Οὗτοι ἦλθον ἐκ τῆς Ἰταλίας. Ἀπὸ δὲ τοῦ Ἰονίου κόλπου ὁ Ἀμφίμνηστος τοῦ Ἐπιστρόφου Ἐπιδάμιος. Ἀπὸ τῆς Αἰτωλίας ἦλθεν ὁ Μάλης ἀδελφὸς τοῦ Τιτόρμου ἐκείνου, ὅστις ὑπερέβη πάντας τοὺς Ἕλληνας εἰς τὴν δύναμιν καὶ διὰ τὴν φύγην τὴν μετὰ τῶν ἀνθρώπων κοινωνίαν ἀνεχώρησεν εἰς τὰς ἐσχατίας τῆς Αἰτωλίδος χώρας. Ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ἦλθεν ὁ Λεακήδης ἀπόγονος τοῦ τυράννου τῶν Ἀργείων Φεῖδωνος, ὁ ὁποῖος ἐκανόνισε τὰ μέτρα τῶν Πελοποννησίων καὶ ὑπῆρξεν ὁ μᾶλλον θρασὺς ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἕλληνας, καθότι διώξας τοὺς ἀγωνοθέτας τῶν Ἡλείων ἐρρύθμιζεν αὐτὸς τὰ τῶν ἀγῶνων τῶν Ὀλυμπίων. Τοῦτου ὁ ἀπόγονος ἦλθε, καὶ προσέειπε ὁ Ἀμιάντος τοῦ Λυκούργου Ἀρκὰς ἐκ τῆς Τραπέζουνης καὶ ὁ Ἀζήγιος Λαφάνης ἐκ τῆς πόλεως Παλίου, υἱὸς τοῦ Εὐφορίωνος, ὁ ὁποῖος, ὡς λέγεται, εἰς τὴν Ἀρκαδίαν, ἐδέχθη εἰς τὴν οἰκίαν του τοὺς Διοσκούρους καὶ ἔκτοτε ἐφιλοξένει ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ὁ Ἡλείος Ὄνομαστὸς υἱὸς τοῦ Ἀγαίου. Οὗτοι ἦλθον ἐκ τῆς Πελοποννήσου. Ἐκ δὲ τῶν Ἀθηνῶν ἦλθεν ὁ Μεγακλῆς, υἱὸς τοῦ Ἀλκμέωνος ἐκείνου, ὅστις εἶχε μεταβῇ πρὸς τὸν Κροῖσον, καὶ εἰς ἄλλος, ὁ Ἴπποκλείδης τοῦ Τισάνδρου, ὁ ὁποῖος ὑπερέβαινε τοὺς Ἀθηναίους κατὰ τὰ πλούτη καὶ τὸ κάλλος. Ἀπὸ δὲ τῆς Ἐρετρίας, ἀνθούσης τότε, ἦλθεν ὁ Λυσανίας. Οὗτος μόνος ἦτο ἐκ τῆς Εὐβοίας. Ἐκ δὲ τῆς Θεσσαλίας ἦλθεν ἀπὸ μὲν τοὺς Σκοπάδας ὁ Κρανώνιος Διακτορίδης, ἀπὸ δὲ τοὺς Μολοσσοὺς ὁ Ἄλκων. Οὗτοι ἦσαν οἱ μνηστήρες.

128. Ὅτε δὲ αὐτοὶ ἦλθον κατὰ τὴν ὠρισμένην ἡμέραν, ὁ Κλεισθένης πρῶτον μὲν ἠρώτησεν ἕκαστον περὶ τῆς πατρίδος καὶ τῆς οἰκογενείας του, μετὰ ταῦτα δὲ κρατήσας αὐτοὺς ἐπὶ ἓνα χρόνον πλησίον του ἐδοκίμαζε τὴν ἀνδρείαν των, τὸν χαρακτήρα των, τὴν ἀνατροφὴν των, τὰ ἦθη των, συνδιαλεγόμενος μετ' ἑκάστου ἰδιαιτέρως ἢ μετ' ὄλων ὁμοῦ καὶ φέρων εἰς τὰ γυμνάσια τοὺς νεωτέρους αὐτῶν· πρὸ πάντων ὁμως τοὺς ἐδοκίμαζεν εἰς τὴν τράπεζαν, διότι ἐφ' ὅσον χρόνον τοὺς εἶχε πλησίον του τοὺς ἔδιδε τὰ πάντα καὶ τοὺς ἐξένιζε μεγαλοπρεπῶς. Ἐξ ὄλων δὲ τῶν μνηστήρων πρὸ πάντων ἤρρεσκον εἰς αὐτὸν οἱ ἐξ Ἀθηνῶν ἐλθόντες, καὶ ἐκ τούτων περισσότερον ὁ Ἴπποκλείδης τοῦ Τισάνδρου, τὸν ὁποῖον ἐπροτίμα διὰ τὴν ἀνδρείαν του καὶ διότι κατήγετο ἀπὸ τοὺς Κυψελίδας τῆς Κορίνθου.

129. Ὅτε δὲ ἐφθασεν ἡ προσδιορισθεῖσα διὰ τὴν τελετὴν τοῦ γάμου ἡμέρα καὶ νὰ εἴπῃ ὁ Κλεισθένης ποῖον ἐξέλεξεν ὡς γαμβρόν του, ἐδυσίασεν ὁ Κλεισθένης ἑκατὸν βόας καὶ εὐώγησεν οὐ μόνον τοὺς μνηστήρας, ἀλλὰ καὶ ὅλους τοὺς Σικυωνίους. Περαιωθέντος τοῦ δεῖπνου, οἱ μνηστήρες συνεζήτησαν περὶ μουσικῆς καὶ περὶ ἄλλων ἀντικειμένων, τὰ ὁποῖα ἔφερον ἢ συνομιλία. Προβαίνοντος δὲ τοῦ πότου, ὁ Ἴπποκλείδης, ὁ ὁποῖος ὑπερέβη τῶν ἄλλων, διέταξε τὸν αὐλητὴν νὰ παίξῃ χορόν. Ὁ αὐλητὴς ὑπήκουσεν, ὁ δὲ Ἴπποκλείδης ἐξετέλεσε χορόν τινα τῆς ἀρσεκείας του. Ἄλλ' ὁ Κλεισθένης, ὢν θεατῆς, ἔβλεπε δυσαρδέτως ὅλον τὸ πρᾶγμα. Μετὰ ταῦτα, σταθεὶς ὀλίγον ὁ Κλεισθένης, διέταξε νὰ τῷ φέρωσι τράπεζαν· ἐλθούσης δὲ τῆς τραπέζης, πρῶτον μὲν ἐχόρευσεν ἐπ' αὐτῆς κατὰ τῶν Λακωνικῶν, ἔπειτα δὲ κατὰ τῶν Ἀττικῶν καὶ ἐπὶ τέλους στηριξάς τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς τραπέζης ἀνετίναξε τὰ σκέλη. Ὁ δὲ Κλεισθένης, ἐνόσφ μὲν ὁ Ἴπποκλείδης ἐχόρευε τὰ πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα εἶδη, μολοντί τὰ εὕρισκεν ἀπρεπῆ καὶ ἀπεφάσισε νὰ μὴ τὸν κάμῃ γαμβρόν του, συνείχεν ὁμως ἑαυτὸν καὶ δὲν ἠθέλε νὰ ἐκραγῇ κατ' αὐτοῦ. Ἀλλὰ, ὅτε τὸν εἶδεν ἀνατινάσσοντα τὰ σκέλη εἰς τὸν ἀέρα, μὴ δυνάμενος πλέον νὰ ὑποφέρῃ εἶπεν· «ὦ υἱὲ τοῦ Τισάνδρου, διὰ τοῦ χοροῦ ἀπελάκτισας τὸν γάμον»· ὁ δὲ Ἴπποκλείδης ἀπαντήσας εἶπεν· «Οὐ φροντὶς Ἴπποκλείδῃ». Καὶ ἔκτοτε ὁ λόγος οὗτος ἔμεινε παροιμιώδης.

130. Τότε δὲ ὁ Κλεισθένης ζητήσας νὰ σιωπήσουν εἶπεν εἰς τὸ μέσον τὰ ἑξῆς· «ὦ μνηστήρες τῆς θυγατρὸς μου, ἐγὼ ὅλους σᾶς ἔλαινω, καί, ἐὰν ἦτο δυνατόν, ἠθέλον σᾶς εὐχαριστήσῃ ὅλους χωρὶς νὰ προτιμήσω ἓνα μόνον ἐξ ὑμῶν καὶ νὰ ἀπορρίψω τοὺς ἄλλους. Ἐπειδὴ ὁμως τοῦτο εἶναι ἀδύνατον, νὰ εὐχαριστήσω ὅλους προκειμένου νὰ ἀποφασίσω περὶ μιᾶς κόρης, δίδω εἰς καθένα ἀπὸ σᾶς τοὺς ἀποπεμπομένους ἓν τάλαντον ἀργυρίου διὰ τὴν τιμὴν τὴν ὁποῖαν μοῦ ἐκάματε θελήσαντες νὰ λάβῃτε γυναῖκα τὴν θυγατέρα μου καὶ διὰ τὰ ἔξοδα τῆς ἀποδημίας, μνηστεύω δὲ τὴν θυγατέρα μου Ἀγαρίστην μὲ τὸν υἱὸν τοῦ Ἀλκμέωνος Μεγακλέα

κατὰ τοὺς νόμους τῶν Ἀθηναίων ». Εἰπόντος τότε τοῦ Μεγακλέους ὅτι τὴν λαμβάνει ὡς γυναῖκα ἐπεκρωθή ὁ γάμος ὑπὸ τοῦ Κλεισθέους.

131. Τοιαύτη μὲν ἦτο ἡ ἐκλογή τοῦ Κλεισθέους καὶ οὕτως οἱ Ἀλκμεωνίδαι ἐφημίσθησαν ἀνά τὴν Ἑλλάδα. Ἐκ τοῦ γάμου δὲ τούτου ἐγεννήθη καὶ ὁ Κλεισθένης, ὅστις ἔχων τὸ ὄνομα τοῦ Σικωνίου μητροπάτορός του κατέστησε τὰς φυλάς καὶ τὴν δημοκρατίαν εἰς τὰς Ἀθήνας. Οὗτος ὁ υἱὸς ἐγεννήθη εἰς τὴν Μεγακλέα καὶ ὁ Ἴπποκράτης, ἐκ δὲ τοῦ Ἴπποκράτους ἐγεννήθη ἄλλος Μεγακλῆς καὶ ἄλλη Ἀγαρίστη λαρούσα τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς Ἀγαρίστης τοῦ Κλεισθέους· αὕτη δὲ συζευχθεῖσα τὸν Ξάνθιππον τοῦ Ἀρίφρονος καὶ ἐγκυμονήσασα εἶδεν ὄνειρον ἐν τῷ ὕπνῳ τῇ ἐφάνη ὅτι ἔτεκε λέοντα· καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας τίκτει τῷ Ξανθίππῳ τὸν Περιυλέα.

132. Μετὰ τὴν ἐν Μαραθῶνι δὲ καταστροφὴν τῶν Περσῶν ὁ Μιλτιάδης ἦδη ἐγκριτος μετὰ τῶν Ἀθηναίων ἐγένετο τότε σημαντικώτερος. Ἐζήτησε λοιπὸν παρὰ τοῦ δήμου ἑβδομήκοντα πλοῖα μὲν στρατὸν καὶ χρήματα, χωρὶς νὰ εἴπῃ κατὰ τίνων ἤθελε νὰ ἐκστρατεύσῃ, ἀλλὰ μόνον ὅτι θὰ καταπλουτίσῃ αὐτούς, ἐὰν ἔστωγον νὰ τὸν ἀκολουθήσουν, διότι θὰ τοὺς φέρῃ εἰς τοιοῦτον τόπον, κατὰ τὸν ὁποῖον εὐκόλως θὰ λάβουν ἄφθονον χρυσόν. Ταῦτα λέγων ἐζήτηε τὰ πλοῖα, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι παρασυρθέντες ὑπὸ τῶν λόγων του τὰ ἔδωκαν.

133. Παραλαβὼν δὲ ὁ Μιλτιάδης τὸν στρατὸν ἔπλευσε κατὰ τῆς Πάρου ἐπὶ προφάσει μὲν ὅτι οἱ Πάριοι εἶχον ἀρχίσει πρῶτοι τὸν πόλεμον πέμψαντες μετὰ τοῦ περσικοῦ στόλου μίαν τριήρη εἰς τὸν Μαραθῶνα, πράγματι δὲ διότι εἶχεν ἔχθραν κατὰ τῶν Παρίων ἕνεκα τοῦ Λυσαγόρου, υἱοῦ τοῦ Τισίου, ὅστις Πάριος ὢν τὸ γένος τὸν διέβαλεν εἰς τὸν Πέρσην Ὑδάρην. Φθάσας ὁ Μιλτιάδης εἰς τὴν ὁποίαν ἔπλεε νῆσον ἐπολιόρκησε διὰ τὸ στρατοῦ τοὺς Παρίους κεκλεισμένους εἰς τὰ τεῖχη τῶν, καὶ πέμψας ἐντὸς τῆς πόλεως κήρυκα ἐζήτηε ἑκατὸν τάλαντα λέγων ὅτι ἐὰν δὲν τὰ δώσουν, δὲν θὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν πρὶν τοὺς καταστρέψῃ. Ἄλλ' οἱ Πάριοι οὔτε κἀν ἐσκέφθησαν νὰ δώσωσι χρήματα εἰς τὸν Μιλτιάδην, τὸ μόνον δὲ ὅπερ ἀπεφάσισαν ἦτο πῶς νὰ φυλάξωσι τὴν πόλιν· ὅθεν καὶ ἄλλα μέτρα ἐλάμβανον, καὶ συγχρόνως ὅπου ἔβλεπον ὅτι τὸ τεῖχος ἦτον εὐπρόσβλητον ἀμέσως τὴν ἰδίαν νύκτα ὑψωνόν τὸ μέρος διπλάσιον τοῦ παλαιοῦ.

134. Καί, ὅσα μὲν εἶπα μέχρι τοῦ σημείου τούτου τῆς διηγῆσεως, λέγουν αὐτὰ καὶ ὅλοι οἱ Ἕλληνες, τὰ λοιπὰ δέ, ὡς λέγουν οἱ Πάριοι συνέβησαν ὡς ἑξῆς. Ἐνῶ ὁ Μιλτιάδης ἠπόρει περὶ τοῦ πρακτέου παρουσιάσθη εἰς αὐτὸν γυνὴ τις αἰχμάλωτος, Παρία τὸ γένος, καλουμένη Τιμῶ, ὑποδιάκονος τῶν χθονίων θεῶν, ἥτις τὸν συνεβούλευσεν, ἐὰν ἐπεθύμει νὰ κυριεύσῃ τὴν Πάρου, νὰ πράξῃ ὅσα τοῦ ὑπαγορεύσῃ αὕτη. Μετὰ ταῦτα λέγουν ὅτι αὕτη μὲν

ἔδωκε τὰς ἀναγκαίας συμβουλὰς, ὁ δὲ Μιλτιάδης ἀναβὰς εἰς τὸν λόφον, ὅστις εἶναι πρὸ τῆς πόλεως, ὑπερεπήδησε τὸ περίφραγμα καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναὸν τῆς θεομοφόρου Δήμητρος, καθότι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀνοίξῃ τὰς θύρας. Ὑπερηδήσας λοιπὸν τὸν τοῖχον ἐβάδισε κατ' εὐθείαν πρὸς τὸν ναόν, ἀγνοῶ τίνα σκοπὸν ἔχων, εἴτε διὰ νὰ μετακινήσῃ τι ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ μένουν ἀκίνητα, εἴτε διὰ νὰ πράξῃ οὐτιδήποτε ἄλλο. Ὅτε ὁμοῦς ἐφθασε πρὸ τῆς θύρας, αἴφνης τὸν κατέλαβεν ἱερὸς τρόμος καὶ ἐπέστρεψε διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, πηδήσας δὲ ἐκ δευτέρου τὸν φράκτην ἔδρασε τὸν μηρόν, κατ' ἄλλους δὲ ἐξήθρωσε τὸ γόνυ.

135. Ὁ Μιλτιάδης λοιπὸν κακῶς ἔχων ἀπέπλευσεν ὀπίσω οὔτε χρήματα φέρον εἰς τοὺς Ἀθηναίους οὔτε τὴν Πάρου κυριεύσας. Εἶχε πολιορκήσῃ αὐτὴν εἴκοσι καὶ ἑξ ἡμέρας καὶ κατεργημῶσει τὰ πέριξ. Μαθόντες δὲ οἱ Πάριοι ὅτι ἡ ὑποδιάκονος τῶν θεῶν Τιμῶ εἶχε δώσει ὁδηγίας εἰς τὸν Μιλτιάδην καὶ θέλοντες διὰ τοῦτο νὰ τὴν τιμωρήσουν, ἅμα ἠσύχασαν μετὰ τὴν πολιορκίαν, ἔπειψαν εἰς τοὺς Δελοφούς διὰ νὰ ἐρωτήσουν ἂν ἔπρεπε νὰ ἐπιβάλωσι τιμωρίαν τινὰ εἰς τὴν ὑποδιάκονον τῶν θεῶν, καθότι ὑπέδειξεν εἰς τοὺς ἐχθροὺς τὸ μέσον νὰ κυριεύσωσι τὴν πόλιν καὶ ἐφανέρωσεν εἰς τὸν Μιλτιάδην πράγματα τὰ ὁποῖα δὲν ἔπρεπε νὰ φανερωθῶσιν εἰς ἄνδρα. Ἄλλ' ἡ Πυθία δὲν ἐπέτρεψε τοῦτο, εἰποῦσα ὅτι ἡ Τιμῶ δὲν ἦτο ἔνοχος· ὅτι ἦτο πεπρωμένος ὁ Μιλτιάδης νὰ ἔχῃ κακὸν τέλος καὶ ὅτι ἐκείνη ὑπῆρξε τὸ ὄργανον τῶν κακῶν του. Καὶ εἰς μὲν τοὺς Παρίους ταῦτα ἀπεκρίθη ἡ Πυθία.

136. Ἀφοῦ δὲ ἐπέστρεψεν ὁ Μιλτιάδης ἐκ τῆς Πάρου μία ὀλόθυμος κραυγὴ ἠγέρθη κατ' αὐτοῦ, τινὲς δὲ καὶ μάλιστα ὁ Ξάνθιππος τοῦ Ἀρίφρονος ἐνήγαγον αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ δήμου ὡς ἔνοχον θανάτου καὶ τὸν κατεδίωκον ὡς ἀπατήσαντα τοὺς Ἀθηναίους. Ὁ δὲ Μιλτιάδης, μὴ δυνάμενος νὰ ἐμφανισθῇ αὐτοπροσώπως, δὲν ἀπελογήθη, καθότι ὁ μηρὸς του ἤρρηξεν ἤδη νὰ σῆπεται· ἀλλὰ, ἐνῶ ἔκειτο εἰς τὴν κλίνην, οἱ φίλοι του ἀπελογύητο ἄντ' αὐτοῦ ἀναφέροντες μετ' ἐμφάσεως τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην, τὴν ἄλωσιν τῆς Δήμνου καὶ λέγοντες ὅτι κυριεύσας αὐτὴν καὶ ἐκδικηθεὶς τοὺς Πελασγοὺς τὴν παρέδωκεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους. Ὁ δὲ δῆμος τὸν ἀπέλυσε μὲν τῆς θανατικῆς καταδίκης, τὸν ἐξημίωσεν ὁμοῦς ὡς ἀδικήσαντα εἰς πρόστιμον πεντήκοντα τάλαντων. Ὀλίγον μετὰ ταῦτα προχωρησάσης τῆς γαγγραίνης ἀπέθανεν ὁ Μιλτιάδης, τὰ δὲ πεντήκοντα τάλαντα ἐπλήρωσεν ὁ υἱὸς του Κίμων.

137. Ἐκυρίευσεν δὲ τὴν Λῆμνον ὁ Μιλτιάδης ὁ υἱὸς τοῦ Κίμωνος ὡς ἀκολούθως. Οἱ Πελασοὶ εἶχον διωχθῆ ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων εἴτε δικαίως εἴτε ἀδίκως, περὶ τούτου δὲν θὰ εἴπω ἄλλο τι παρ' ὅ,τι λέγουν ἄλλοι. Ἀφ' ἐνός μὲν ὁ Ἐκαταῖος τοῦ Ἠγησάνδρου ἐν τῇ ἱστορίᾳ του λέγει ὅτι ἐδώχθησαν ἀδίκως κατ' αὐτόν, ὅτε οἱ Ἀθηναῖοι εἶδον τὴν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ὑμηττοῦ χώραν τὴν ὁποίαν εἶχον δώσει εἰς τοὺς

Πελασγούς εἰς ἀντάλλαγμα τοῦ ὑπὸ τῶν Πελασγῶν κτισθέντος εἰχους τῆς ἀκροπόλεως, ὅτε εἶδον τὴν χώραν ταύτην καλῶς καλλιεργημένην, πρότερον οὖσαν ἄγονον καὶ μηδαμινήν, ἐφθόνησαν καὶ ἐπεθύμησαν νὰ τὴν λάβωσι, καὶ ἐδίδωσαν τοὺς Πελασγούς χωρὶς νὰ προβάλωσι τὴν ἐλαχίστην πρόφασιν. Ἄφ' ἑτέρου δὲ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι ὅτι δικαίως τοὺς ἐδίδωσαν, διότι κατοικοῦντες οἱ Πελασγοὶ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ὑμηττοῦ καὶ ὀρμώμενοι ἐκεῖθεν ἐπροξένουν τὰς ἕξις ἀδικίας. Ἐπειδὴ αἱ θυγατέρες τῶν Ἀθηναίων ἐσύχραζον εἰς τὴν Ἐννεάκρουνον, διὰ νὰ λάβωσιν ὕδωρ (καθότι κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν οὔτε οἱ Ἀθηναῖοι οὔτε οἱ ἄλλοι Ἕλληνες εἶχον δούλους), οἱ Πελασγοί, ὅτε ἤρχοντο αὐταὶ εἰς τὴν πηγὴν, τὰς ἐβίαζαν ἀνθαδῶς καὶ περιφρονητικῶς, δὲν ἤρκει δὲ τοῦτο, ἀλλὰ τελευταῖον τοὺς συνέλαβον ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐπιβουλεύοντας νὰ κυριεύωσι τὰς Ἀθήνας. Τότε δὲ ἐφάνησαν τόσον καλλίτεροι ἐκείνων, ὥστε, ἐνῶ ἠδύναντο νὰ τοὺς φονεύσωσι ὡς ἐπιβούλους, δὲν ἔπραξαν τοῦτο, ἀλλ' ἤρκεσθησαν νὰ τοὺς διατάξουν νὰ ἐξέλθωσι τῆς χώρας. Ἀνεχώρησαν λοιπὸν οἱ Πελασγοὶ καὶ ἐκυριεύσαν ἄλλους τόπους, ἰδίως δὲ τὴν Λῆμνον. Καὶ ἐκεῖνα μὲν εἶπεν ὁ Ἐκαταῖος, ταῦτα δὲ λέγουσι οἱ Ἀθηναῖοι.

138. Οὗτοι δὲ οἱ Πελασγοὶ νεμόμενοι τότε τὴν Λῆμνον καὶ θέλοντες νὰ ἐκδικηθῶσι τοὺς Ἀθηναίους, ἐπειδὴ ἐγνώριζον καλῶς τὰς ἐορτὰς τῶν Ἀθηναίων, ἀποστείλαντες πεντηκοντόρους ἐνήδρευσαν τὰς γυναῖκας αὐτῶν, ὅτε ἐτέλουν εἰς τὴν Βραυροῖνα τὴν ἐορτὴν τῆς Ἀρτεμίδος. Ἀρπάσαντες δὲ ἐκεῖθεν πολλὰς ἕξ αὐτῶν ἀπέπλευσαν καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν Λῆμνον εἶχον αὐτὰς ὡς παλλακίας. Ἀφοῦ δὲ αἱ γυναῖκες αὐταὶ ἐτεκνοποίησαν, ἐδίδασκον εἰς τοὺς παῖδας τὴν Ἀττικὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἥθη τῶν Ἀθηναίων. Οἱ δὲ παῖδες οὔτε νὰ συναστρέφονται ἤθελον μὲ τοὺς παῖδας τοὺς γεννηθέντας ἐκ τῶν Πελασιγίδων γυναικῶν, καί, ἐάν τις ἕξ αὐτῶν ἐτύπτετο ὑπὸ τινος παιδὸς Πελασιγίδος, ἔτρεχον ὄλοι καὶ ἐβοήθουν ἀλλήλους. Προσέτι καὶ νὰ ἄρχωσιν ἤθελον τῶν ἄλλων παιδιῶν καὶ ἦσαν ἰσχυρότεροι. Ἰδόντες ταῦτα οἱ Πελασγοὶ συνηθροίσθησαν, διὰ νὰ συσκεφθοῦν· συσκεπτόμενοι δὲ εὗρον ὅτι τὸ πρᾶγμα ἦτο ἐπικίνδυνον· καθότι, ἀφοῦ εἰς τοιαύτην μικρὰν ἡλικίαν οἱ παῖδες ἤξευραν νὰ βοηθῶνται μεταξύ των ἐναντίον τῶν παιδῶν τῶν νομίμων τῶν γυναικῶν, καὶ ἤθελον, ἀπὸ τοῦδε νὰ τοὺς διοικῶσι, τί ἄρα γε θὰ ἦσαν ἱκανοὶ νὰ πράξουν, ἀφοῦ ἀνδρωθῶσιν; Ὅθεν ἀπεφάσισαν νὰ φονεύσωσι τοὺς παῖδας τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικῶν γυναικῶν καὶ ἐτελέσαντες τοῦτο ἐφόνευσαν προσέτι καὶ τὰς μητέρας. Ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου καὶ τοῦ προτέρου τὸ ὅποιον διέπραξαν αἱ Λήμνιαι γυναῖκες, φονεύσασαι συγχρόνως τὸν βασιλέα Θόαντα καὶ ὄλους τοὺς συζύγους των, ἔμεινε συνήθεια εἰς τὴν Ἑλλάδα νὰ καλῶνται Λήμνια ὅλα τὰ ἐγκληματικά ἔργα.

139. Ἀφοῦ δὲ οἱ Πελασγοὶ ἐφόνευσαν τοὺς παῖδας καὶ τὰς

γυναϊκὰς των, οὔτε ἡ γῆ των ἐβλάστησε πλέον καρπὸν, οὔτε αἱ γυναῖκες των καὶ αἱ ποῖμναί των ἐγέννησαν. Πιεζόμενοι ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ἀτεκνίας ἔπειψαν εἰς τοὺς Δελφούς διὰ νὰ ζητήσωσι λύσιν τῶν παρόντων κακῶν. Ἡ δὲ Πυθία τοὺς διέταξε νὰ δώσωσιν εἰς τοὺς Ἀθηναίους ἱκανοποίησιν, ὁποῖαν αὐτοὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἤθελον ζητήσαι. Μετέβησαν λοιπὸν οἱ Πελασγοὶ εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ εἶπον ὅτι προθύμως ἐδίδον ἱκανοποίησιν διὰ τὰ ἀδικήματά των. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, στήσαντες κλίνην εἰς τὸ πρυτανεῖον ὅσον ἠδυνήθησαν μεγαλοπρεπεστέραν καὶ παραθέσαντες τράπεζαν σκεπασμένην ἀπὸ ἐξαιρέτα φαγητά, εἶπον εἰς τοὺς Πελασγούς νὰ παραδώσωσι τὴν χώραν των εἰς τοιαύτην κατάστασιν. Οἱ δὲ Πελασγοὶ ἀποκριθέντες εἰς ταῦτα εἶπον· «Ὅταν εἰς μίαν ἡμέραν ὁ βορρᾶς ἄνεμος φέρῃ ἐν πλοῖον ἐκ τῆς χώρας σας εἰς τὴν ἰδικήν μας, τότε σᾶς τὴν παραδίδομεν». Εἶπον τοῦτο βέβαιοι ὄντες ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ γίνῃ, καθότι ἡ Ἀττικὴ κεῖται πολὺ μακρὰν τῆς Λήμνου πρὸς νότον.

140. Ταῦτα μὲν συνέβησαν τότε. Μετὰ πολλὰ δὲ ἔτη, ὅτε ἡ Χερσονήσος ὑπετάγη εἰς τοὺς Ἀθηναίους, ὁ Μιλτιάδης τοῦ Κίμωνος, ἐνῶ ἔπνεον οἱ ἐτησίαι ἄνεμοι, πλεύσας ἐκ τοῦ Ἐλαιούντος τοῦ ἐν τῇ Χερσονήσῳ εἰς τὴν Λῆμνον, εἶπεν εἰς τοὺς Πελασγούς νὰ ἐκκενώσωσι τὴν νῆσον, ὑπενθυμίζων εἰς αὐτοὺς τὸν χρησμόν, τὸν ὁποῖον οὗτοι οὐδέποτε ἠλπίζον ὅτι ἦθελον ἐκπληρωθῆ. Καὶ οἱ μὲν Ἡφαιστειεῖς ὑπήκουσαν, οἱ δὲ Μυριναῖοι, μὴ πειθόμενοι καὶ λέγοντες ὅτι ἡ Χερσονήσος δὲν ἦτο Ἀττικὴ, ἐπολιορκήθησαν μέγχοις οὐ παρεδόθησαν. Τοιουτρόπως λοιπὸν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὁ Μιλτιάδης κατέλαβον τὴν Λῆμνον.

BIBLION Z'.

Π Ο Λ Υ Μ Ν Ι Α

ΠΟΛΥΜΝΙΑ

1. Ὅτε ἦλθεν ἡ ἀγγελία περὶ τῆς μάχης τοῦ Μαραθῶνος εἰς τὸν βασιλέα Δαρεῖον τοῦ Ὑστάσπου, οὗτος, ὢν καὶ πρότερον ὠργισμένος κατὰ τῶν Ἀθηναίων διὰ τὴν εἰς τὰς Σάρδεϊς εἰσβολὴν, τότε ἔτι μᾶλλον ὠργίσθη καὶ ἔτι μᾶλλον ἔσπευσε νὰ στρατεύσῃ κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἀμέσως λοιπὸν πέψας ἀπεσταλμένους εἰς τὰς πόλεις παρήγγειλε νὰ ἐτοιμάσωσι στρατὸν περισσότερον τοῦ προτέρου, καὶ ἐξήτησε πλοῖα, ἵππους, τροφάς, λέμβους. Ἐπὶ τρία ἔτη ἡ Ἀσία ἦτο εἰς κίνησιν ἔνεκα τῶν διαταγῶν τούτων· πανταχοῦ ἐστρατολογοῦντο οἱ μᾶλλον ἀνδρεῖοι καὶ ἠτοιμάζοντο νὰ ἐκστρατεύσουν κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Κατὰ τὸ τέταρτον δὲ ἔτος οἱ Αἰγύπτιοι, τοὺς ὁποίους εἶχεν ὑποδουλώσει ὁ Καμβύσης, ἀπεστάτησαν ἀπὸ τοὺς Πέρσας. Τότε ἔτι μᾶλλον παρωξύνθη ὁ Δαρεῖος καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἐκστρατεύσῃ κατ' ἀμφοτέρων τῶν ἔθνῶν.

2. Ἐνῶ δὲ ὁ βασιλεὺς ἠτοιμάζετο νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῶν Ἀθηνῶν, μεγάλη ἔρις ἀνεφύη μεταξὺ τῶν υἱῶν του περὶ τῆς ἡγεμονίας, διότι, ὅταν ὁ βασιλεὺς ἀπέρχεται εἰς ἐκστρατείαν, ὀφείλει κατὰ τὸν νόμον τῶν Περσῶν νὰ ὑποδεικνύῃ τὸν διάδοχόν του. Εἶχε δὲ ὁ Δαρεῖος τρεῖς υἱοὺς ἐκ τῆς πρώτης του γυναικός, τῆς θυγατρὸς τοῦ Γωβρόου, καί, ἀφ' οὗτου ἐγένετο βασιλεὺς, ἄλλους τέσσαρας ἐκ τῆς Ἀτόσσης, θυγατρὸς τοῦ Κύρου. Ἐκ τῶν πρώτων πρεσβύτερος ἦτο ὁ Ἀρτοβαζάνης, ἐκ τῶν δευτέρων ὁ Ξέρξης. Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν ἦσαν ἐκ τῆς ἰδίας μητρὸς ὅλοι, διεφώνουν. Ὁ μὲν Ἀρτοβαζάνης ἤξιον νὰ βασιλεύσῃ, ἐπειδὴ ἦτο ὁ πρεσβύτατος ὅλων τῶν τέκνων, καὶ ἐπειδὴ κατὰ τοὺς νόμους ὅλων τῶν ἔθνῶν ὁ πρεσβύτατος διαδέχεται τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ Ξέρξης, ἐπειδὴ ἦτο υἱὸς τῆς θυγατρὸς τοῦ Κύρου καὶ εἰς τὸν Κύρον οἱ Πέρσαι ἐχρεώσονται τὴν ἐλευθερίαν των.

3. Ὁ δὲ Δαρεῖος δὲν εἶχε φανερώσει ἀκόμη τὴν γνώμην του, ὅτε ἔτυχε νὰ ἔλθῃ εἰς τὰ Σοῦσα ὁ Δημάρατος τοῦ Ἀρίστανος, στερηθεὶς τὴν βασιλείαν τῆς Σπάρτης καὶ καταδικάσας ἑαυτὸν εἰς φυγὴν ἐκουσίαν. Ὁ Δημάρατος οὗτος, μαθὼν τὴν διαφορὰν

τῶν υἱῶν τοῦ Δαρείου, ἐπορεύθη, ὡς λέγουσι, νὰ εὔρη τὸν Ξέρην καὶ τὸν συνεβούλευε, πλὴν τῶν δικαιωμάτων ὅσα εἶχεν ἤδη προβάλλει, νὰ λέγῃ καὶ τοῦτο, ὅτι ἐγεννήθη, ὅτε ἐβασίλευεν ὁ πατήρ του καὶ εἶχεν ἐπὶ τῶν Περσῶν τὴν ὑπεροχὴν κυριαρχίαν, ἐνῶ ὁ Ἄρτοβαζάνης ἐγεννήθη, ὅτε ὁ Δαρεῖος ἦτο ἀκόμη ἰδιώτης. Ὅθεν οὔτε πρέπον εἶναι, οὔτε δίκαιον νὰ προτιμηθῇ ἄλλος καθότι καὶ εἰς τὴν Σπάρτην, προσέθεσε καταλήγων ὁ Δημάρατος, τοιοῦτος ἦτον ὁ νόμος· ἐὰν ὑπάρχουν υἱοὶ γεννηθέντες πρὶν γίνῃ βασιλεὺς ὁ πατήρ των καὶ γεννηθῇ ἄλλος, ἀφοῦ βασιλεύσῃ ὁ πατήρ, διαδέχεται ὁ νεώτερος οὗτος τὴν βασιλείαν. Καὶ ὁ μὲν Ξέρξης μετεχειρίσθη τὴν συμβουλὴν ταύτην τοῦ Δημαράτου, ὁ δὲ Δαρεῖος, ἀναγνωρίσας ὅτι ὠμίλει δίκαιως, τὸν ὑπέδειξεν ὡς μέλλοντα βασιλέα. Ἐγὼ ὅμως φρονῶ ὅτι καὶ ἄνευ τῆς συμβουλῆς ταύτης ὁ Ξέρξης ἤθελε βασιλεύσει, καθότι ἡ Ἄτσοσα ἦτο παντοδύναμος.

4. Ὑποδείξας δὲ ὁ Δαρεῖος τὸν Ξέρην ὡς βασιλέα τῶν Περσῶν ἔσπευσε τὴν ἐκστρατεύσῃ. Ἀλλὰ μετὰ τὰ συμβάντα ταῦτα, διαρκούντος τοῦ δευτέρου ἔτους μετὰ τὴν ἀποστασίαν τῆς Αἰγύπτου, συνέπεσε ν' ἀποθάνῃ ὁ Δαρεῖος, ἐνῶ παρεσκευάζετο διὰ τὴν ἐκστρατείαν (τῷ 485 π. Χ.), βασιλεύσας τριάκοντα καὶ ἕξ ἔτη καὶ μὴ προφθάσας νὰ τιμωρήσῃ τοὺς ἀποστατήσαντας Αἰγυπτίους μηδὲ τοὺς Ἀθηναίους.

5. Ἀφοῦ δὲ ἀπέθανεν ὁ Δαρεῖος, περιῆλθεν ἡ βασιλεία εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ξέρην. Ὁ δὲ Ξέρξης κατ' ἀρχὰς ποσῶς δὲν ἦτο πρόθυμος νὰ στρατεύσῃ κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλ' ἀνθρωπὸς τις ἔχων ἐπιρροὴν μεγαλυτέραν τῶν ἄλλων ἐν τῇ αὐτῇ τῶν Περσῶν, ὁ υἱὸς τοῦ Γωβρύου Μαροδάνιος, ἐξάδελφος τοῦ Ξέρξου καὶ υἱὸς ἀδελφῆς τοῦ Δαρείου, τῷ εἶπε τὰ ἑξῆς: «Δέσποτα, δὲν εἶναι πρέπον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀφοῦ ἐπροξένησαν τόσα κακὰ εἰς τοὺς Πέρσας, νὰ μὴ τιμωρηθοῦν δι' ὅσα ἐπραξαν. Πρὸς τὸ παρὸν τελείωσον ὅ,τι ἔχεις ἀνὰ χεῖρας· ἀφοῦ δὲ ταπεινώσῃς τὴν αὐθάδη Αἰγύπτου, στρέψον τὰ ὄπλα κατὰ τῶν Ἀθηναίων, διὰ νὰ φημισθῇ τὸ ὄνομά σου μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ διὰ νὰ μάθῃ καθεὶς νὰ μὴ στρατεύῃ κατὰ τῆς χώρας σου». Ταῦτα δὲ ἔλεγεν ἐμπνεόμενος ὑπὸ τῆς ἐκδικήσεως, ἐκτὸς δὲ τούτου συνήθισε νὰ ἐπαναλαμβάνῃ ὅτι ἡ Εὐρώπη ἦτο ὡραία χώρα, εἶχε διάφορα δένδρα ἡμερα, ἡ γῆ αὐτῆς ἦτο εὐφορωτάτη καὶ ὅτι ἐξ ὅλων τῶν θνητῶν μόνος ὁ βασιλεὺς ἦτο ἄξιος νὰ κατέχῃ αὐτήν.

6. Ταῦτα ἔλεγεν ἐπιθυμῶν νέας ἐπιχειρήσεις καὶ θέλων νὰ γίνῃ ὑπαρχος τῆς Ἑλλάδος. Ἐπὶ τέλους τὸ κατώρθωσε καὶ ἔπεισε τὸν Ξέρην νὰ πράξῃ ταῦτα· καὶ ἄλλαι ὅμως περιστάσεις συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ πεισθῇ ὁ βασιλεὺς. Ἀφ' ἐνὸς ἐλθόντες ἀπεσταλέμενοι ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας, σταλέντες ὑπὸ τῶν Ἀλευαδῶν, παρώτρυνον τὸν βασιλέα κατὰ τῆς Ἑλλάδος ὑποσχόμενοι νὰ συμπράξουν μετὰ πάσης προθυμίας· ἦσαν δὲ οἱ Ἀλευάδαι οὗτοι βασι-

λεῖς τῆς Θεσσαλίας. Ἀφ' ἑτέρου ὅσοι Πεισιστρατίδαι εἶχον ἀναβῆ εἰς τὰ Σοῦσα, ὄχι μόνον ἔλεγαν ὅσα καὶ οἱ Ἀλευάδαι, ἀλλὰ πρὸς τούτοις τῷ ἐδίδον καὶ ἐλπίδας, ὅτι θὰ ἐπιτύχῃ ἔχοντες μετ' ἑαυτῶν τὸν Ἀθηναῖον μάντιν Ὀνομάκριτον, ὁ ὁποῖος εἶχε συλλέξει τοὺς χρησμούς τοῦ Μουσαίου. Εἶχον ἔλθει εἰς τὰ Σοῦσα, ἀφοῦ πρῶτον συνεφιλιώθησαν μετ' αὐτοῦ καθότι ὁ Ὀνομάκριτος εἶχεν ἐξορισθῆ ἔκ τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τοῦ Ἰπλάρχου τοῦ Πεισιστράτου, συλληφθεὶς ἐπ' αὐτοφώρῳ ὑπὸ τοῦ Ἑρμιονέως Λάσον παρεισάγων εἰς τοὺς χρησμούς τοῦ Μουσαίου ἓνα ἰδικόν του προλέγοντα ὅτι αἱ περὶ τὴν Λῆμιον νῆσοι ἔμελλον νὰ καταβυθισθοῦν εἰς τὴν θάλασσαν. Τούτου ἕνεκα ἐξώρισεν αὐτὸν ὁ Ἰπάρχος, ἐνῶ πρότερον ἦτο φίλος του. Τότε δὲ ἀναβὰς μετ' αὐτῶν εἰς τὰ Σοῦσα, ὁσάκις παρουσιάζετο εἰς τὸν βασιλέα, πρὸς τὸν ὁποῖον οἱ Πεισιστρατίδαι πολλὰ ἐγκώμια ἔλεγον περὶ αὐτοῦ, ἀπήγγελλε χρησμούς τινας· καὶ ἐὰν μὲν ἦτο τι, τὸ ὁποῖον προσέμνηνε κακὸν εἰς τὸν βάρβαρον, ἀπεισιώπα αὐτό, καὶ ἐκλέγων τὰ μάλλον εὐνοϊκὰ ἔλεγεν ὅτι ἦτο πεπωμένον νὰ ζευχθῇ ὁ Ἑλλησποντος ὑπὸ ἀνδρὸς Πέρσου καὶ περιέγραφε τὴν πορείαν τοῦ στρατοῦ. Τοιοῦτοτρόπως ἀφ' ἐνὸς μὲν ὁ Ὀνομάκριτος διὰ τῶν χρησμῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ οἱ Ἀλευάδαι διὰ τῶν συμβουλῶν των παρεκίνησαν τὸν βασιλέα.

7. Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ Ξέρξης ἐπέισθη νὰ στρατεύσῃ κατὰ τῆς Ἑλλάδος, τὸ δεύτερον ἔτος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του ἐξεστράτευσε πρῶτον κατὰ τῶν ἀποστατῶν. Τούτους δὲ καταστρέψας καὶ ὑποβαλὼν τὴν Αἰγύπτου εἰς δουλείαν βαρύτεραν ἢ πρότερον ἀπῆκεν αὐτὴν εἰς τὸν ἀδελφόν του Ἀχαιμένη. Μετὰ τινα χρόνον ὁ Λίβυς Ἰνάρωσ τοῦ Ψαμμητίχου ἐφόνευσεν τὸν Ἀχαιμένην τοῦτο, διοικητὴν ὄντα τῆς Αἰγύπτου.

8. Ὁ δὲ Ξέρξης μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Αἰγύπτου, ἐπειδὴ ἐσκόπευε νὰ διευθύνῃ αὐτοπροσώπως τὴν κατὰ τῶν Ἀθηναίων ἐκστρατείαν, συνεκάλεσε συνέλευσιν ἐκ τῶν πρώτων Περσῶν, διὰ νὰ ἀκούσῃ τὰς γνώμας των καὶ νὰ εἴπῃ εἰς ὅλους ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἤθελεν. Ἀφοῦ δὲ συνήχθησαν, εἶπεν ὁ Ξέρξης τὰ ἑξῆς:

«Ὁ Πέρσαι, δὲν ἐπιχειρῶ νὰ σᾶς ἐπιβάλω νόμον νέον, ἀλλ' εὐρῶν αὐτὸν ἰσχύοντα θὰ τὸν μεταχειρισθῶ. Ὡς ἀκούω ἀπὸ τοὺς πρεσβυτέρους, οὐδέποτε ἐμείναμεν ἡσυχοὶ ἀφ' ὅτου ὁ Κύρος κατέστρεψε τὸν Ἀστυάγη καὶ ἀφηρέσαμεν τὴν ἡγεμονίαν ἀπὸ τοὺς Μήδους, ἀλλὰ θεὸς τις μᾶς ὀδηγεῖ πρὸς νέας πράξεις καὶ ἡμεῖς ἀκολουθοῦντες αὐτὸν εὐδοκιοῦμεν. Καί, ὅσα μὲν ἔθνη κατετρόπωσαν καὶ προσεκτήσαντο ὁ Κύρος, ὁ Καμβύσης καὶ ὁ πατήρ μου Δαρεῖος, εἶναι περιττὸν νὰ τὰ λέγῃ τις πρὸς γνωρίζοντας. Τὸ κατ' ἐμὲ δέ, ἀφ' ὅτου παρέλαβον τὸν θρόνον, ἀδιακόπως σκέπτομαι πῶς νὰ μὴ φανῶ κατώτερος ἀπὸ τοὺς πρὸ ἐμοῦ ἔχοντας τὴν τιμὴν ταύτην καὶ νὰ προσθέσω εἰς τοὺς Πέρσας δυνάμιν ὄχι ὀλιγωτέραν. Σκεπτόμενος δὲ εὐρίσκω ὅτι καὶ δόξαν δυνάμεθα νὰ

λάβωμεν καὶ χώραν νὰ κατακτήσωμεν οὐχὶ μικροτέραν, οὐδὲ χειροτέραν αὐτῆς, τὴν ὁποίαν ἔχομεν, ἴσως μάλιστα εὐφροωτέραν, συγχρόνως δὲ νὰ τιμωρήσωμεν καὶ νὰ ἐκδικηθῶμεν τοὺς ἐχθροὺς μας. Τούτου ἕνεκα σὰς ἐκάλεσα ἐνταῦθα, διὰ νὰ ἀνακοινώσω τὴ σκοπεύω νὰ πράξω.

»Ζεύξας τὸν Ἑλλησποντον θὰ φέρω τὸν στρατὸν μου κατὰ τῆς Ἑλλάδος διερχόμενος τὴν Εὐρώπην, ὅπως τιμωρήσω τοὺς Ἀθηναίους δι' ὅσα ἔπραξαν εἰς τοὺς Πέρσας καὶ εἰς τὸν πατέρα μου. Εἶδετε τὸν Δαρεῖον ἐπιθυμοῦντα διακαῶς νὰ κινήσῃ στρατὸν κατὰ τῶν ἀνθρώπων τούτων· ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἀπέθανε καὶ δὲν ἐπρόφθασε νὰ τοὺς τιμωρήσῃ, ἐγὼ δὲ ὑπὲρ ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων Περσῶν δὲν θὰ παύσω μέχρις οὗ κυριεύσω καὶ κατακαύσω τὰς Ἀθήνας, διότι πρῶτοι οἱ Ἀθηναῖοι ἠδίκησαν ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα μου. Πρῶτον μὲν ἐλθόντες εἰς τὰς Σάρδεις μετὰ τοῦ ἡμετέρου δούλου Ἀρισταγόρου τοῦ Μιλησίου ἐνέπρησαν τὰ ἄλλα καὶ τοὺς ναοὺς, ἔπειτα δὲ ἤξεύρετε ὅλοι βεβαίως πῶς μᾶς μετεχειρίσθησαν, ὅτε ἀπέβημεν εἰς τὴν γῆν αὐτῶν ὑπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ Δάτιδος καὶ τοῦ Ἀρταφέρνηου.

»Ταῦτα εἶναι τὰ αἰτία τὰ ὁποῖα μὲ παρακινοῦν νὰ τοὺς πολεμήσω. Τὰ δὲ ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα σκεπτόμενος εὐρίσκω εἰς αὐτὴν τὴν ἐκστρατείαν, εἶναι τὰ ἑξῆς. Ἐὰν ὑποτάξωμεν αὐτοὺς καὶ τοὺς γείτονας τῶν, οἵτινες κατέχουν τὴν χώραν τοῦ Φρυγῶς Πέλοπος, θὰ καταστήσωμεν τὴν Περσικὴν χώραν γῆν ὁμορον τοῦ οὐρανοῦ τοῦ Διός, διότι ὁ ἥλιος δὲν θὰ βλέπῃ πλέον ἄλλην χώραν συνορεύουσαν μετ' αὐτὴν, ἀφοῦ θὰ εἶναι ἡ μόνη, μετὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἐνώσω ὅλας τὰς ἄλλας διερχόμενος διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης. Ἐπληροφόρηθην δὲ ὅτι οὔτε πόλις μένει πλέον οὔτε ἔθνος, τὸ ὁποῖον νὰ δυνηθῇ νὰ ἔλθῃ εἰς πόλεμον μετ' ἡμᾶς, ἀφοῦ ὑποδουλώσω τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους ἀνέφερα. Τιοιυτοτρόπως καὶ ἐκεῖνοι οἵτινες μᾶς ἔπταισαν καὶ ἐκεῖνοι οἵτινες δὲν μᾶς ἔπταισαν θὰ ὑποκύψουν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας.

»Σεῖς δὲ θέλετε μὲ εὐχαριστήσῃ, ἐὰν πράξητε τὰ ἑξῆς: «Ὅταν σὰς ἀναγγεῖλω τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἔλθῃτε, ἅς δράμῃ ἕκαστος ὑμῶν μετὰ προθυμίας· ἐκεῖνος δὲ, ὁ ὁποῖος ἔλθῃ μὲ κάλλιστα παρεσκευασμένον στρατὸν, θὰ λάβῃ παρ' ἐμοῦ δῶρα, ὅσα νομίζονται τιμιώτατα εἰς τὴν αὐτὴν μου. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτω πρέπει νὰ γίνουν· διὰ νὰ μὴ νομίσητε δὲ ὅτι μόνος μου ἀποφασίζω, ἐκθέτω τὸ πρᾶγμα ἐνώπιόν σας καὶ ζητῶ ὅστις θέλει νὰ ἐκφράσῃ τὴν γνώμην του». Ταῦτα εἰπὼν ἐσιώπησεν.

9. Μετ' αὐτὸν δὲ ὁ Μαρδόنيος εἶπε· «Δέσποτα, σὺ εἶσαι ὁ ἄριστος ὅχι μόνον τῶν γεννηθέντων Περσῶν ἀλλὰ καὶ τῶν μελόντων νὰ γεννηθῶσι, διότι καὶ αἱ ἰδέαι, τὰς ὁποίας ἐξέθεσες, εἶναι ἄριστα καὶ ἀληθέστατα καὶ τοὺς εἰς τὴν Εὐρώπην κατοικοῦντας Ἴωνας, ἀνθρώπους μηδαμινούς, δὲν θὰ ἀφήσῃς νὰ μᾶς ἐμπαίξουν. Ἐὰν πρὸς μόνον τὸν σκοπὸν νὰ αὐξήσωμεν τὴν δύναμιν

μας ὑπεδουλώσαμεν τοὺς Σάκας, τοὺς Ἰνδοὺς, τοὺς Αἰθίοπας, τοὺς Ἀσσυρίους καὶ τόσα ἄλλα ἔθνη μικρὰ καὶ μεγάλα, ὅτινα οὐδόλως ἠδίκησαν τοὺς Πέρσας, δὲν θὰ εἶναι αἰσχος δι' ἡμᾶς, ἐὰν δὲν τιμωρήσωμεν τοὺς Ἑλληνας, οἵτινες πρῶτοι μᾶς ἠδίκησαν; Τί φοβούμεθα; ποῖον στρατὸν μέγαν; ποῖαν χρημάτων δύναμιν;

»Ἡξέυρομεν τὸν τρόπον, μετὰ τὸν ὁποῖον πολεμοῦν, ἠξέυρομεν ὅτι τὰ μέσα τῶν εἶναι ἀσθενῆ, εἴμεθα κύριοι τῶν παιδῶν τῶν τοὺς ὁποίους ὑπετάξαμεν καὶ οἵτινες κατοικοῦν εἰς τὴν χώραν μας καλούμενοι Ἴωνες, Αἰολεῖς, Δωριεῖς. Τοὺς ἐδοκίμασα ἐγὼ ὁ ἴδιος, ὅτε ἐστράτευσα κατ' αὐτῶν κατὰ προσταγὴν τοῦ πατρός σου. Εἰσήλασα μέχρι τῆς Μακεδονίας καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ φθάσω καὶ εἰς αὐτὰς τὰς Ἀθήνας χωρὶς νὰ ἐξέλθῃ κανεὶς διὰ νὰ μὲ πολεμήσῃ.

»Καὶ ἐν τούτοις, ὡς μανθάνω, οἱ Ἕλληνες συνηθίζουσι νὰ συγκροτῶσι πολέμους ἀπερισκέπτως, ἀφρόνως, ἀναιτίως. Ἄμα κηρύξουν πόλεμον μεταξὺ τῶν, ἐκλέγουσι τὴν ὄρειοτέραν καὶ ὀρειώτεραν πεδιάδα καὶ καταβαίνοντες πολεμοῦν οὕτως, ὥστε οἱ νικῶντες ἀναχωροῦν ἔπειτα μετὰ μεγάλην ζημίαν· περὶ τῶν ἠττωμένων δὲν λέγω τίποτε, καθότι ἀφανίζονται κατὰ κράτος, ἐνῶ ἔπρεπεν, ἐπειδὴ εἶναι ὁμόγλωσσοι, νὰ μεταχειρίζονται κήρυκας καὶ πρέσβεις καὶ νὰ παύουν τὰς διαφορὰς τῶν διὰ παντός ἄλλου τρόπου ἢ διὰ τῆς μάχης. Ἐὰν δὲ ἦτο ἀφεντικὸν νὰ πολεμήσουν πρὸς ἀλλήλους, ἔπρεπε νὰ ἐκλέγουσι θέσεις ὅπου ἐκάτερον μέρος δυσκόλως νικάται καὶ ἐκεῖ νὰ δοκιμάζουσι τὴν τύχην τῶν ὅπλων. Οἱ Ἕλληνες λοιπὸν οἱ μετὰ τοσαύτης προθυμίας συγκροτοῦντες ἀνωφελεῖς μάχας, ὅτε ἐγὼ εἰσήλασα μέχρι τῆς Μακεδονίας, οὔτε κἀν ἐσκέφθησαν νὰ μὲ πολεμήσουν.

»Εἰς σὲ δὲ, ὁ βασιλεῦ, ποῖος θὰ ἐναντιωθῇ καὶ θὰ σὲ πολεμήσῃ ἄγοντα ἀναρίθμητον στρατὸν καὶ ὅλα τὰ πλοῖα τῆς Ἀσίας; Ὡς φρονῶ, δὲν ἔφθασαν οἱ Ἕλληνες εἰς τοσαύτην αὐθάδειαν. Ἐὰν ὁμως ἀπατώμαι, ἐὰν παρασυρθέντες ὑπὸ τῆς ἐπαρσεως θελήσουν νὰ μᾶς πολεμήσουν, θὰ μάθουν ὅτι εἴμεθα οἱ ἄριστοι τῶν ἀνθρώπων εἰς τὰ πολεμικά. Ἄς μεταχειρισθῶμεν κατ' αὐτῶν ὅλα τὰ μέσα, διότι οὐδὲν γίνεται αὐτόματον, ἀλλ' ὅλα τὰ ἀνθρώπινα πράγματα ἀπαιτοῦν δοκιμὴν».

10. Ὁ μὲν Μαρδόγιος οὕτως ἐξομαλίσας τὴν γνώμην τοῦ Ξέρξου ἔπαυσε. Σιωπῶντων δὲ τῶν ἄλλων Περσῶν καὶ μὴ τολμώντων νὰ ἐκφράσουσι γνώμην ἐναντίαν τῆς προκειμένης, ὁ Ἀρτάβανος τοῦ Ὑστάσπου, θεῖος ὢν τοῦ Ξέρξου καὶ τούτου ἕνεκα τολμηρότερος, εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Βασιλεῦ, ἐὰν δὲν λεχθῶν καὶ γινῶμαι ἐναντία πρὸς ἀλλήλους, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποφανθῇ τις ὑπὲρ τῆς καλλιτέρας, ἀλλ' εἶναι ἠναγκασμένος νὰ παραδεχθῇ τὴν μόνην ἣτις ἐπροτάθη, ἐνῶ, ὅταν ἐκτεθῶσι διάφοροι γνώμαι, δύναται τότε νὰ ἐκλέξῃ. Τὸ

αὐτὸ συμβαίνει μὲ τὸν καθαρὸν χρυσόν, ὅστις ἀφ' ἑαυτοῦ μὲν δὲν διακρίνεται, ἐὰν ὅμως τρίψωμεν αὐτὸν εἰς τὴν λίθον πλησίον ἄλλου χρυσοῦ, διακρίνομεν τὸν καλλίτερον. Ἄλλοτε συνεβούλευσα τὸν πατέρα σου, τὸν ἀδελφόν μου Δαρεῖον, νὰ μὴ στρατεύσῃ κατὰ τῶν Σκυθῶν, ἀνθρώπων οὔτινες δὲν ἔχουν πόλιν εἰς κανὲν μέρος τῆς γῆς· ἐκείνος ὅμως ἐλπίαςε ὅτι θὰ καταστρέψῃ τοὺς νομάδας Σκύθας δὲν μὲ ἤκουσε καὶ ἔκαμε τὴν ἐκστρατείαν ἐκείνην, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐπέστρεψεν, ἀφοῦ ἔχασε πολλοὺς καὶ ἀνδρείους ἄνδρας τοῦ στρατοῦ του. Σὺ δέ, ὦ βασιλεῦ, προτίθεςαι νὰ ἐκστρατεύσῃς ἐναντίον ἀνθρώπων πολὺ γενναιοτέρων ἀπὸ τοὺς Σκύθας καὶ οὔτινες λέγονται ὅτι εἶναι ἐμπειρότατοι καὶ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ εἰς τὴν ξηράν. Ὅθεν εἶναι πρέπον νὰ σοῦ εἴπω ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον βλέπω εἰς αὐτοὺς φοβερόν.

»Λέγεις νὰ ζευξῆς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ νὰ ὀδηγήσῃς τὸν στρατόν σου διὰ τῆς Εὐρώπης. Ὑπόθεσον ὅμως ὅτι συμβαίνει νὰ νικηθῶμεν ἢ κατὰ γῆν ἢ κατὰ θάλασσαν, ἢ καὶ κατ' ἀμφοτέρα, διότι οἱ ἄνθρωποι οὗτοι φημίζονται ὅτι εἶναι ἀνδρειότατοι καὶ εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ τὸ συμπεράνῃ τις ἐκ τούτου, ὅτι μόνον οἱ Ἀθηναῖοι κατέστρεψαν τὸν μέγαν στρατόν, τὸν ὁποῖον ὠδήγησεν εἰς τὴν Ἀττικὴν ὁ Δᾶτις καὶ ὁ Ἀρταφέρνης. Καὶ τοῦτο, ἐνῶ μόνον κατὰ ξηρὰν εὐδοκίμησαν. Ἄλλ' ἐὰν ναυμαχήσουν, ἐὰν πλεύσων νικηφόροι πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐὰν λύσωσι τὴν γέφυραν, ὦ βασιλεῦ, πόσον τρομερὰς συνεπειὰς θὰ εἶχε τοῦτο.

»Αἱ ἀνησυχίαι αὗται δὲν προέρχονται ἐξ ἰδίων μου σκέψεων. Ἐνθυμοῦμαι ποῖαν καταστροφὴν ὀλίγον ἔλειψε νὰ πάθωμεν, ὅτε ὁ πατήρ σου ζευξας τὸν Θρακικὸν Βόσπορον καὶ γεφυρώσας τὸν ποταμὸν Ἰστρον διέβη εἰς τοὺς Σκύθας. Τότε οἱ Σκύθαι τὰ πάντα ἔκαμον παρακαλοῦντες τοὺς Ἴωνας, εἰς τοὺς ὁποίους ἤτον ἐπιστευμένη ἡ φύλαξις τῶν γεφυρῶν τοῦ Ἰστροῦ, νὰ λύσουν αὐτάς. Ἐὰν κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν ὁ τύραννος τῆς Μιλήτου Ἰστιαῖος ἠκολούθει τὴν γνώμην τῶν ἄλλων τυράννων καὶ δὲν ἠναντιοῦτο, οἱ Πέρσαι θὰ ἐχάνοντο· μολονότι εἶναι τρομερόν καὶ τὸν λόγον νὰ ἀκούσῃ τις τοῦτον, ὅτι ἡ σωτηρία τοῦ βασιλέως ἐξηρτάτο παρ' ἐνὸς ἀνθρώπου.

»Μὴ λοιπὸν ἀποφασίσῃς νὰ ἐκτεθῆς εἰς τοιοῦτον κίνδυνον χωρὶς καμμία νὰ ὑπάρχῃ ἀνάγκη, ἀλλὰ πείθον εἰς τὰς συμβουλάς μου. Τώρα μὲν διάλυσε τὸν σύλλογον τοῦτον· ἔπειτα δέ, ὅταν σοὶ φανῇ εὐλογον, ἀφοῦ σκεφθῆς καλῶς, πρᾶξε ὅ,τι νομίσῃς ὀφελιμώτατον. Νὰ σκέπτηται τις καλῶς, ἐγὼ νομίζω ὅτι εἶναι μεγιστον κέρδος, διότι, καὶ ἂν συμβῆ ἐναντίον τι, πάλιν ὁ ἄνθρωπος ἐβουλευθῆ μὲν καλῶς, τὰ βουλευμάτα του ὅμως ἐνικήθησαν ὑπὸ τῆς τύχης. Ὅταν ὅμως βουλευθῆ τις κακῶς, ἔστω καὶ ἂν ἡ τύχη τὸν βοηθήσῃ, ἢ ἐπιτυχία του εἶναι τυχαία καὶ οὐχ ἤττον ἐσκέφθη κακῶς.

» Ἴδὲ πῶς ὁ θεὸς κεραυνοβολεῖ τὰ ὑπερέχοντα ὄντα καὶ δὲν τὰ

ἀφήνει νὰ φαντάζωνται, ἐνῶ τὰ μικρὰ οὔτε κἂν ἐγγίξει. Ἴδὲ πῶς ὀπίκει πάντοτε τὰ βέλη του ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν οἰκημάτων καὶ τῶν μεγάλων δένδρων, διότι τὸ θεῖον ἀρέσκειται νὰ ταπεινώσῃ πάντα τὰ ὑπερέχοντα. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον πολλάκις καὶ πολυαριθμὸς στρατὸς καταστρέφεται ὑπὸ ὀλίγου, ἐὰν ὁ θεὸς φθονήσας ἐμβάλῃ εἰς αὐτὸν φόβον ἢ μωρίαν· τότε οἱ πολεμισταὶ καταστρέφονται διὰ τρόπου ἀναξίου ἑαυτῶν, καθότι ὁ θεὸς δὲν ἐπιτρέπει νὰ μεγαλοφρονῇ ἄλλος ἢ αὐτὸς μόνος.

Εἰς οἰονδήποτε πρᾶγμα ἢ πολλὴ σπουδὴ γεννᾷ σφάλματα, ἐκ τῶν ὁποίων συνήθως προέρχονται μεγάλαι ζημίαι· ἡ ὑπομονὴ ὅμως παρέχει πολλὰ ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα, ἐὰν δὲν φανῶσιν ἀμέσως, μὲ τὸν καιρὸν ὅμως τὰ εὐρίσκει ὁ ἄνθρωπος. Εἰς σὲ μὲν, ὦ βασιλεῦ, ταῦτα συμβουλεύω· σὺ δέ, ὦ υἱὲ τοῦ Γωβρούου Μαρδόνιε, παῦσον φλυαρῶν περὶ τῶν Ἑλλήνων, διότι δὲν εἶναι ἄνθρωποι διὰ νὰ ὀμιλῇ τις περὶ αὐτῶν μὲ καταφρόνησιν. Κατηγορῶν τοὺς Ἑλληνας ἐρεθίζεις τὸν βασιλέα νὰ κάμῃ τὴν ἐκστρατείαν ταύτην, πρὸς τοῦτον δὲ τὸν σκοπὸν μοὶ φαίνεται ὅτι τείνει ὅλη σου ἡ προθυμία. Εἶθε νὰ μὴ ἐπιτύχῃς, διότι ἡ διαβολὴ εἶναι κάκιστον πρᾶγμα· εἰς αὐτὴν δύο μὲν εἶναι οἱ ἀδικοῦντες, εἰς δὲ ὁ ἀδικούμενος· ὁ διαβάλλων ἀδικεῖ, διότι κατηγορεῖ ἄνθρωπον ἀπόντα· ὁ ἀκούων ἀδικεῖ, διότι πείθεται πρὶν μάθῃ τὴν ἀλήθειαν· ὁ δὲ τρίτος, ὅστις δὲν εἶναι παρὼν εἰς τὴν ὀμιλίαν, ἀδικεῖται τοιουτοτρόπως ὑπ' ἀμφοτέρων· ὑπὸ μὲν τοῦ ἐνὸς συκοφαντεῖται, ὑπὸ δὲ τοῦ ἄλλου κρίνεται ὅτι εἶναι κακός.

» Ἄλλ' ἐὰν πρέπη ἀφεύκτως νὰ γίνῃ ἐκστρατεία κατὰ τῶν ἀνθρώπων τούτων, ἄς μείνῃ τοιλάχιστον ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν Περσίαν· σὺ δέ, ὦ Μαρδόνιε, ἀφοῦ καὶ οἱ δύο δώσωμεν τὰ τέκνα μας ὡς ὀμνήσου, στρατεύσου ἐκλέξας ὅσους θέλεις ἄνδρας καὶ λαβὼν ὅσον θέλεις στρατόν. Καὶ ἐὰν μὲν τὰ πράγματα ἀποβοῦν εἰς τὸν βασιλέα, ὡς λέγεις σύ, ἄς φονευθοῦν τὰ ἰδικά μου τέκνα· ἐὰν δὲ ἀποβοῦν, ὡς προλέγω ἐγώ, ἄς πάθουν τοῦτο τὰ ἰδικά σου τέκνα, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ σύ, ἐὰν ἐπιστρέψῃς. Ἄλλ' ἐὰν δὲν δέχησαι τὴν συμφωνίαν ταύτην καὶ ἐπιμένῃς νὰ ὀδηγήσῃς τὸν στρατόν κατὰ τῆς Ἑλλάδος, λέγω μετὰ βεβαιότητος ὅτι ὅστις μείνῃ εἰς τὰ Σοῦσα θὰ ἀκούσῃ ὅτι ὁ Μαρδόνιος, ἀφοῦ ἐπροξένησε μέγα κακὸν εἰς τοὺς Πέρσας, ἐσπαράχθη ὑπὸ κυνῶν καὶ ὀρνέων εἰς μέρος τι ἢ τῶν Ἀθηνῶν ἢ τῆς Λακεδαιμόνου, ἐκτὸς ἐὰν συμβῆ τοῦτο καθ' ὁδὸν πρὶν φθάσῃς ἐκεῖ, διὰ νὰ γνωρίσῃ πᾶς τις ἐναντίον τίνων ἀνθρώπων συμβουλεύεις τὸν βασιλέα νὰ στρατεύσῃ ».

11. Ὁ μὲν Ἀρτάβανος ταῦτα εἶπεν, ὁ δὲ Ξέρξης θυμωθεὶς ἀπεκρίθη τὰ ἑξῆς: « Ἀρτάβανε, εἶσαι ἀδελφὸς τοῦ πατρός μου καὶ τοῦτο σὲ ἀπαλλάττει τοῦ νὰ λάβῃς ἀξίαν ἀμοιβὴν τῶν ἀσυνέτων λόγων σου. Ἐπειδὴ δὲ εἶσαι ἄνθρωπος καὶ μικρόψυχος, σοῦ ἐπιβάλλω τὴν ἐξῆς ἀτιμίαν· νὰ μὴ συστρατεύσῃς μετ' ἐμοῦ κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ νὰ μείνῃς ἐδῶ μὲ τὰς γυναῖκας, ἐγὼ δὲ καὶ ἄνευ

σοῦ θὰ ἐκτελέσω ὅσα εἶπα. Δὲν θὰ ἤμην ἀπόγονος τοῦ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπου τοῦ Ἀρσάμου τοῦ Ἀριαράνου τοῦ Τείσπου τοῦ Κύρου τοῦ Καμβύσου τοῦ Τείσπου τοῦ Ἀχαιμένους, ἐὰν παρητούμην νὰ τιμωρήσω τοὺς Ἀθηναίους, ὧν μάλιστα βέβαιοι ὄτι, καὶ ἡμεῖς ἐὰν μείνωμεν ἤσυχοι, ἐκείνοι δὲν θὰ ἠσυχάσουν, ἀλλὰ θὰ στρατεύσουν καθ' ἡμῶν, ἐὰν κρίνωμεν ἀπὸ τὰς προλαβούσας τῶν πράξεις καθότι αὐτοὶ ἐνέπρησαν τὰς Σάρδεις καὶ εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἀσίαν. Οὐδεμία εἶναι δυνατὴ ἐκατέρωθεν ὑποχώρησις· πρόκειται ἀγὼν νὰ κάμωμεν ἢ νὰ πάθωμεν· πρέπει ἢ ὅλον τοῦτο τὸ μέγα βασίλειον νὰ ὑποταχθῆ εἰς τοὺς Ἕλληνας ἢ ἢ Ἑλλάς εἰς τοὺς Πέρσας· μέσος ὄρος τῆς ἐχθρας δὲν ὑπάρχει κανεὶς. Καλὸν λοιπὸν εἶναι νὰ τοὺς τιμωρήσωμεν ἡμεῖς, οἵτινες πρῶτοι ἐπάθωμεν ὑπ' αὐτῶν, διὰ νὰ γνωρίσω καὶ ἐγὼ τὸ δεινὸν τὸ ὁποῖον ἔχω νὰ πάθω στρατεύων κατὰ τοιοῦτων ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους καὶ ὁ Φρύξ Πέλοψ, ὁ δοῦλος τῶν προπατόρων μου, κατέστρεψε τόσον, ὥστε μέχρι τῆς σήμερον καὶ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι καὶ ἡ χώρα τῶν ἔχουν τὸ ὄνομά των ἀπὸ ἐκείνου, ὁ ὁποῖος τοὺς ὑπέταξεν.

12. Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ λόγοι οἱ ἀπαγγελθέντες ἐν τῷ συλλόγῳ τούτῳ· ἀκολούθως ἐνύκτωσε καὶ ἡ γνώμη τοῦ Ἀρταβάνου ἐτάραττε τὸν Ξέρξην· σκεπτόμενος οὗτος εὗρισκεν ὅτι τῶντι δὲν ἦτο συμφέρον νὰ στρατεύσῃ κατὰ τῆς Ἑλλάδος καί, ἀφοῦ μετήλλαξε γνώμην, ἀπεκοιμήθη. Εἶδε δὲ εἰς τὸν ὕπνον του, ὡς λέγουσιν οἱ Πέρσαι, τὸ ἕξῃς ὄνειρον· τῷ ἐφάνη ὅτι παρουσιασθεὶς μέγας καὶ εὐειδῆς ἀνὴρ εἶπεν εἰς αὐτὸν τὰ ἀκόλουθα: «Ἀλλάσσεις γνώμην, ὦ Πέρσα, καὶ δὲν θέλεις νὰ στρατεύσῃς κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἀφοῦ ἀνήγγειλες εἰς τοὺς Πέρσας νὰ συναθροίσουν στρατὸν; ἔχεις ἄδικον μετανοῶν, καὶ κανεὶς δὲν θὰ συμφωνήσῃ μετὰ σοῦ. Ἐκτέλεσον λοιπὸν ὅ,τι ἀπεφάσισες τὴν ἡμέραν καὶ ἀκολούθησον ταύτην τὴν ὁδόν». Ἐφάνη δὲ εἰς τὸν Ξέρξην ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ἀφοῦ εἶπε ταῦτα, ἀπέπτη.

13. Ὅτε δὲ ἐπεράνη ἡ ἡμέρα, περὶ μὲν τοῦ ὄνειρου τούτου οὐδένα λόγον ἔκαμε, συγκαλέσας δὲ τοὺς ἰδίους Πέρσας τῆς προτεράιας, εἶπε πρὸς αὐτοὺς τὰ ἀκόλουθα: «ᾧ Πέρσαι, συγχωρήσατε τὴν παλιμβουλίαν μου, πρῶτον μὲν διότι δὲν ἔχω ἀκόμη τὴν ἀπαιτουμένην σύνεσιν, καὶ δευτέρον διότι ἐκείνοι, οἵτινες μὲ παρρανοῦν νὰ πράξω ὅσα εἶπα χθές, δὲν μὲ ἀφήνουν οὔτε στιγμήν. Ὅτε ἤκουσα τὴν γνώμην τοῦ Ἀρταβάνου, τότε μὲν ἠσθάνθην ἀναβράζον τὸ αἷμά μου καὶ μοῦ διέφυγον λόγοι, τοὺς ὁποίους ἀπρεπὲς ἦτο νὰ εἶπω πρὸς ἄνδρα προβεβηκότα· τώρα ὁμως συνελθὼν εἰς ἑμαυτὸν θὰ ἀκολουθήσω τὴν γνώμην ἐκείνου. Ἐπειδὴ λοιπὸν μετέβαλον ἀπόφασιν καὶ δὲν θέλω νὰ στρατεύσω κατὰ τῆς Ἑλλάδος, μένετε ἤσυχοι». Οἱ μὲν Πέρσαι, ὡς ἤκουσαν ταῦτα, χαίροντες προσεκύνησαν.

14. Νυκτὸς δὲ γενομένης, αὐθις τὸ αὐτὸ ὄνειρον παρουσια-

σθὲν εἰς τὸν κοιμώμενον Ξέρξην εἶπε τὰ ἕξῃς: «ᾧ υἱὲ τοῦ Δαρείου, εἶπες λοιπὸν εἰς τοὺς Πέρσας ὅτι παραιτεῖσαι τῆς ἐκστρατείας, καὶ εἰς οὐδὲν ἐλογίσθης τοὺς λόγους μου, ὡς νὰ μὴ τοὺς ἤκουσες. Μάθε ὁμως ὅτι, ἐὰν δὲν ἐπιχειρήσῃς ἀμέσως τὴν ἐκστρατείαν ταύτην, θὰ σοῦ συμβῆ τὸ ἕξῃς· ὡς ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἐγένεσο μέγας καὶ πολὺς, οὕτω πάλιν θὰ γίνῃς ταχέως ταπεινός».

15. Γενομένος ὁ Ξέρξης περιδεὴς ἐκ τοῦ ὄνειρου τούτου ἀνέπληθη ἀπὸ τῆς κλίνης καὶ ἔπεμψε νὰ καλέσῃ τὸν Ἀρτάβανον. Ὅτε δὲ οὗτος προσῆλθεν, εἶπε τὰ ἕξῃς: «Ἀρτάβανε, ἐκείνην τὴν ὥραν δὲν ἤμην εἰς τὰς φρένας εἰπὼν εἰς σὲ λόγους προσβλητικoὺς διὰ τὴν καλὴν σου συμβουλὴν, μετ' ὀλίγον ὁμως μετενόησα καὶ ἐπεισθὴν ὅτι ἔπρεπε νὰ πράξω ὅσα μὲ συνεβούλευσες. Ἀλλὰ, μολοντί θέλω, δὲν εἶμαι κύριος νὰ τὰ ἐκτελέσω, διότι ἀφοῦ παρεδέχθην τὴν γνώμην σου καὶ ἀπέρριψα τὴν ἰδικήν μου, ἐν ὄνειρον μοὶ ἐμφανίζεται καὶ μὲ μέμφεται πράττοντα οὕτω· ταύτην μάλιστα τὴν στιγμήν ἀνεχώρησε μὲ ἀπειλάς. Ἐὰν λοιπὸν ὁ πέμπων αὐτὸ εἶναι θεὸς καὶ χαιρῇ, ἐὰν γίνῃ ἐκστρατεία κατὰ τῆς Ἑλλάδος, τὸ ὄνειρον τοῦτο θὰ καταβῆ καὶ εἰς σὲ καὶ θὰ σοὶ δώσῃ τὰς αὐτὰς διαταγὰς, τὰς ὁποίας ἔδωκεν εἰς ἐμέ. Δὲν ἀμφιβάλλω δὲ ὅτι θὰ γίνῃ οὕτως, ἐὰν λάβῃς τὰ ἐνδύματά μου καὶ ἐνδυθεὶς αὐτὰ καθίσης εἰς τὸν θρόνον μου καὶ ἔπειτα κοιμηθῇς εἰς τὴν κλίνην μου».

16. Ὁ μὲν Ξέρξης ταῦτα εἶπεν. Ὁ δὲ Ἀρτάβανος κατ' ἀρχὰς μὲν δὲν ἠθέλησε νὰ ὑπακούσῃ, μὴ κρίνων ἄξιον ἑαυτὸν νὰ καθίση εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον· ἐπὶ τέλους ὁμως, ἐπειδὴ ἠναγκάσθη, ἔπραξε τὸ προσταζόμενον, ἀφοῦ πρῶτον εἶπε τὰ ἕξῃς: «Ἐπίσης εἶναι προτέρημα, ὦ βασιλεῦ, νὰ φρονῇ τις ὀρθῶς καὶ νὰ πείθεται εἰς τὰς διδομένας καλὰς συμβουλὰς. Σὺ ἔχεις ἀμφοτέρα ταῦτα, πλὴν ἢ μετ' ἀνθρώπων κακῶν συναναστροφῆ σὲ ἀποπλανᾷ, ὡς λέγουσι διὰ τὴν θάλασσαν, ὅτι, ἐνῶ εἶναι χρησιμώτατη εἰς τοὺς ἀνθρώπους, οἱ πνέοντες ἄνεμοι τὴν ἐμποδίζουσιν νὰ φέρηται κατὰ τὴν φύσιν αὐτῆς. Ἐγὼ ἐλυπήθην οὐχὶ τόσον διὰ τοὺς ὕβριστικὸν λόγους σου, ὅσον διότι ἐκ τῶν δύο προταθεισῶν εἰς τοὺς Πέρσας γνωμῶν, ἐνῶ ἡ μία ἔτεινε νὰ αὐξήσῃ τὴν ματαιοδοξίαν των, ἡ δὲ ἄλλη νὰ τὴν καταπαύσῃ καὶ νὰ δείξῃ ὅτι εἶναι κακὸν νὰ συνηθίζῃ τις τὸν ἄνθρωπον νὰ ἐπιθυμῇ πάντοτε περισσότερα ἀπὸ ὅσα ἔχει, ἐκ τῶν δύο τούτων γνωμῶν σὺ ἐπροτίμησας τὴν μᾶλλον σφαλερὰν εἰς σὲ καὶ εἰς τοὺς Πέρσας. Τώρα λοιπὸν, ἐπειδὴ ἐστράφησ πρὸς τὴν καλλιτέραν καὶ παρήτηρες τὴν ἰδεάν νὰ στρατεύσῃς κατὰ τῆς Ἑλλάδος, λέγεις ὅτι σοὶ ἐμφανίζεται ὄνειρον ἐκ θεοῦ τινος πεμπόμενον, τὸ ὁποῖον δὲν σὲ ἀφήνει νὰ καταπαύσῃς τὰς πολεμικὰς ἐτοιμασίας. Ἀλλ' οὐδὲ ταῦτα υἱέ μου, εἶναι θεῖα· διότι τὰ ἐνύπνια, τὰ ὁποία πλανῶνται πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, εἶναι ὅποια θὰ σοὶ εἶπω ἐγὼ, ὅστις εἶμαι πρεσβύτερος σοῦ κατὰ πολλὰ ἔτη. Τὰ ἐνύπνια ταῦτα εἶναι συνήθως πεπλανημένα, ὅταν σχετίζονται πρὸς τὰ πράγματα περὶ τῶν ὁποίων

ἐνησχολήθημεν κατὰ τὴν ἡμέραν· ἡμεῖς δὲ κατὰ τὰς προλαβούσας ἡμέρας δὲν εἶχομεν ἄλλην ὁμιλίαν ἢ περὶ τῆς ἐκστρατείας ταύτης. Ἄλλ' ἔὰν τὸ ὄνειρον δὲν εἶναι ὡς τὸ ἐξηγῶ, ἔὰν μετέχη θεότητος τινος, θὰ συμβῆ ὡς εἶπες σύ, θὰ φανῆ δηλαδὴ καὶ εἰς ἐμὲ καὶ θὰ μὲ διατάξῃ ὡς σέ. Ἐν τούτοις, ἔὰν θέλῃ νὰ φανῆ, θὰ φανῆ, εἴτε ἔχω τὸ ἰδικόν σου φόρεμα εἴτε τὸ ἰδικόν μου, εἴτε ἀναπαύομαι εἰς τὴν ἰδικὴν σου κλίνην εἴτε εἰς τὴν ἰδικὴν μου· διότι ὅ,τι καὶ ἂν εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σὲ ἐπισκέπτεται εἰς τὸν ὕπνον σου, δὲν εἶναι τόσον ἀνόητον, ὥστε βλέπον τὸ φόρεμά μου νὰ νομίσῃ ὅτι εἶσαι σύ. Ἐὰν δὲν μὲ λάβῃ οὐδόλως ὑπ' ὄψιν, ἔὰν δὲν μὲ ἀξιώσῃ ἐμφανίσεως, ἀδιάφορον ὑπὸ ποῖαν ἐνδυμασίαν, εἶναι καλὸν ἐν τοιαύτῃ περιστάσει νὰ μάθωμεν ἂν θὰ ἔλθῃ νὰ σὲ εὔρῃ. Διότι, ἔὰν ἐξακολουθήσῃ νὰ ἔρχεται εἰς σέ, θὰ εἶπω καὶ ἐγὼ ὅτι εἶναι ὄν θεῖον. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἀπεφάσισες νὰ γίνῃ ἡ δοκιμὴ αὕτη καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μεταπεισθῆς, ἀλλὰ πρέπει ἐγὼ νὰ κοιμηθῶ εἰς τὴν κλίνην σου, ἃς ὑπακούσω καὶ ἃς ἐμφανισθῆ καὶ εἰς ἐμὲ τὸ ὄνειρον. Μέχρις ὅμως ἐκείνης τῆς ὥρας θὰ διατηρήσω τὴν γνώμην, τὴν ὁποῖαν ἔχω».

17. Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀρτάβανος ἐλπίζων νὰ δεῖξῃ εἰς τὸν βασιλέα ὅτι οἱ λόγοι του οὐδεμίαν εἶχον σημασίαν. Μετὰ ταῦτα ἐσιώπησε καὶ ἔπραξε τὸ προσταχθέν. Ἐνδυθεὶς τὴν ἐσθῆτα τοῦ Ξέρξης, ἐκάθισεν εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον. Ἐπειτα, ἅμα κατεκλίθη καὶ ἀπεκοιμήθη, ἦλθε τὸ αὐτὸ ὄνειρον, τὸ ὁποῖον ἐπεσκέπτετο τὸν Ξέρξην καὶ σταθὲν ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του τῷ εἶπε ταῦτα· «Σὺ λοιπὸν ἐμποδίζεις τὸν Ξέρξην ἀπὸ τοῦ νὰ στρατεύσῃ κατὰ τῆς Ἑλλάδος, φροντίζων τάχα διὰ τὴν ἀσφάλειάν του; Ἄλλ' οὔτε εἰς τὸ μέλλον οὔτε κατὰ τὴν παρούσαν στιγμὴν θὰ κατορθώσῃς νὰ ἀποτρέψῃς τὸ πεπορωμένον. Τί δὲ μέλλει νὰ πάθῃ ὁ Ξέρξης, ἔὰν παρακούσῃ, τὸ εἶπα εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον».

18. Τοιαῦτα ἦσαν αἱ ἀπειλαί, τὰς ὁποίας ὁ Ἀρτάβανος ἐνόμισεν εἰς τὸν ὕπνον του ὅτι ἔλεγε τὸ ὄνειρον, τὸ ὁποῖον, ἐνῶ ὁμιλεῖ, ἐφαίνετο ὡς νὰ ἤθελε νὰ καύσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς του διὰ πυροκτωμένον σιδήρου. Ἀνακράξας λοιπὸν ἐπήδησεν ἀπὸ τῆς κλίνης, μετέβη νὰ εὔρῃ τὸν Ξέρξην καὶ τῷ διηγήθη τὸ ὄραμα· ἔπειτα προσέθηκε τὰ ἑξῆς· «ὦ βασιλεῦ, ὡς ἄνθρωπος ἰδὼν πολλὰς καὶ μεγάλας δυνάμεις καταστραφείσας ὑπὸ μικροτέρων, δὲν σὲ ἄφηνον νὰ ἐνδίδῃς καθ' ὅλα εἰς τὰς ὁρμὰς τῆς νεότητος, γνωρίζων πόσον εἶναι ἐπικίνδυνον νὰ ἐπιθυμῇ τις πολλὰ, διότι οὐδόλως ἐλησμόνησα τὴν κακὴν ἔκβασιν τῆς ἐκστρατείας τοῦ Κύρου κατὰ τῶν Μασσαγετῶν, τῆς τοῦ Καμβύσου κατὰ τῶν Αἰθιοπῶν καὶ τῆς τοῦ Δαρείου κατὰ τῶν Σκυθῶν. Ταύτας ἐνθυμούμενος εἶχον γνώμην ὅτι μένων ἡσυχος ἤθελες εἶσθαι ὁ μᾶλλον μακάριος τῶν ἀνθρώπων. Ἄλλ' ἔπειδὴ ὑποδεικνύεται θεῖα τις παρακίνησις καί, ὡς φαίνεται, ὀργὴ θεήλατος περιμένει τοὺς Ἕλληνας, ἐνδίδω καὶ ἐγὼ, καὶ μεταβάλλω γνώμην. Σὺ δὲ ἀνάγκεις μὲν εἰς τοὺς Πέρ-

σας τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ πεμπόμενον ὄνειρον, διάταξον δὲ αὐτοὺς νὰ συμμορφωθοῦν μὲ τὰς πρώτας σου παραγγελίας περὶ ἐτοιμασίας. Κάμε δὲ τρόπον ὥστε, ἀφοῦ θεὸς τις σοὶ τοὺς παραδίδει, νὰ μὴ σοὶ λείψῃ τίποτε». Ἀφοῦ ἐλέχθησαν ταῦτα, παρακινήθentes ἀμφοτέροι ὑπὸ τοῦ ὄνειρου, ἅμα ἐγένετο ἡμέρα, ὁ μὲν Ξέρξης ἐξέθηκε τὴν ὑπόθεσιν εἰς τοὺς Πέρσας, ὁ δὲ Ἀρτάβανος, ὅστις πρότερον μόνος ἐφαίνετο ἐναντιούμενος εἰς τὴν ἐκστρατείαν, τότε ἀναφανδὸν τοὺς παρεκίνει καὶ αὐτός.

19. Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ Ξέρξης ἀπεφάσισε νὰ ἐκστρατεύσῃ, τρίτον ὄνειρον ἦλθεν εἰς τὸν ὕπνον του, τὸ ὁποῖον οἱ μάγοι ἐξήγησαν ὅτι ἀνεφέρετο πρὸς ὅλην τὴν γῆν καὶ ἐσήμαινεν ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἔμελλον νὰ γίνουν δοῦλοι τοῦ βασιλέως. Τὸ δὲ ὄνειρον ἦτο τὸ ἑξῆς· ἐφάνη εἰς τὸν Ξέρξην ὅτι ἦτο ἔσπεφανωμένος μὲ θαλλὸν ἐλαίας καὶ ὅτι οἱ κλάδοι αὐτῆς ἐκάλιπτον ὅλην τὴν γῆν, καὶ ὅτι αἰφνης ὁ περὶ τὴν κεφαλὴν του στέφανος ἐγένετο ἀφαντος. Ἐπειδὴ δὲ οὕτως ἐξήγησαν τὸ ὄνειρον οἱ μάγοι, ἀμέσως οἱ ἀπαρτίζοντες τὴν συνέλευσιν Πέρσαι μετέβησαν εἰς τὰς ἡγεμονίας των καὶ ἤρχισαν μετὰ προθυμίας νὰ ἐκτελοῦν τὰς διαταγὰς, τὰς ὁποίας εἶχον λάβει, ἐπιθυμῶν ἕκαστος νὰ λάβῃ αὐτὸς τὰ ὑποσχεθέντα δῶρα. Καὶ τοιοῦτοτρόπως ὁ Ξέρξης ἐσύναξε στρατὸν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς ἡπείρου.

20. Τέσσαρα δλόκληρα ἔτη παρήλθον ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Αἰγύπτου μέχρις οὗ ἐτοιμασθῆ ὁ στρατὸς καὶ συναχθῶσι τροφαὶ δι' αὐτόν, κατὰ δὲ τὸ πέμπτον ἔτος ἐστράτευσε μετ' ἀπείρου πλήθους. Ἐξ ὅλων τῶν στρατῶν, τοὺς ὁποίους γνωρίζομεν, αὐτὸς ὑπῆρξεν ὁ μεγαλύτερος, τόσον ὥστε οὔτε ἡ στρατεία τοῦ Δαρείου κατὰ τῶν Σκυθῶν φαίνεται μηδὲν ὡς πρὸς αὐτόν, οὔτε ἡ τῶν Σκυθῶν, ὅτε καταδιώκοντες τοὺς Κιμμερίους εἰσέβαλον εἰς τὴν Μηδικὴν χώραν, ὑπέταξαν σχεδὸν ὅλην τὴν ἄνω Ἀσίαν καὶ ἀποκατεστάθησαν ἐκεῖ, αἰτία διὰ τὴν ὁποῖαν ὕστερον ὁ Δαρεῖος ἠθέλησε νὰ τοὺς τιμωρήσῃ, οὐδὲ ἡ κατὰ τὰ λεγόμενα στρατεία τῶν Ἀτρειδῶν κατὰ τοῦ Ἰλίου, οὔτε πρὸ τῶν Τρωικῶν ἢ τῶν Μυσῶν καὶ τῶν Τευκρῶν, οἵτινες διαβάντες διὰ τοῦ Βοσπόρου εἰς τὴν Εὐρώπην ὑπέταξαν ὅλους τοὺς Θρᾶκας καὶ κατέβησαν μέχρι τῆς μεσημβρίας, ἀφ' ἑνὸς μὲν μέχρι τοῦ Ἰονίου πελάγους, ἀφ' ἑτέρου δὲ μέχρι τοῦ Πηνειοῦ ποταμοῦ.

21. Ὅλοι αὗται αἱ ἐκστρατεῖαι καὶ ὅσαι προηγουμένως ἐγένοντο δὲν ἐξισοῦνται πρὸς τὴν μίαν ταύτην· καθότι ποῖον ἔθνος δὲν ὠδήγησε κατὰ τῆς Ἑλλάδος ὁ Ξέρξης; ποῖον ὕδαρ πλὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν δὲν ἐξέλιπε πινόμενον; Οἱ μὲν παρέσχον πλοῖα, ἄλλοι πεζικόν, ἄλλοι ἰππικόν, ἄλλοι ἰππαγωγὰ πλοιάρια καὶ συγχρόνως στρατιώτας, ἄλλοι μακρὰ πλοῖα διὰ τὰς γεφύρας, ἄλλοι δὲ τροφὰς καὶ πλοῖα.

22. Πρὸς τούτοις, ἐπειδὴ οἱ πρῶτοι περὶ τὸν Ἄθων περιπεύσαντες εἶχον ὑποστῆ μεγάλας ζημίας, διὰ τοῦτο ἀπὸ τριῶν ἐτῶν

ἐγίνοντο πολλαὶ ἐτοιμασίαι εἰς τὸν Ἄθων. Εἰς Ἐλαιούντα τῆς Χερσονήσου ἴσταντο τριήρεις καὶ ἐκεῖθεν μετεφέροντο ἄνθρωποι διαφόρων ἔθνων λαμβανόμενοι ἐκ τοῦ στρατοῦ καὶ ἠναγκάζοντο διὰ τῆς μάστιγος νὰ σκάπτουν ἔσκαπτον δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄθων κατοικοῦντες. Ἐπεστάτου δὲ τοῦ ἔργου δύο Πέρσαι, ὁ Βουβάρης τοῦ Μεγαβάου καὶ ὁ Ἀρταχάης τοῦ Ἀρταίου. Εἶναι δὲ ὁ Ἄθως ὄρος μέγα καὶ ὀνομαστόν, καταβαῖνον εἰς τὴν θάλασσαν καὶ κατοικούμενον ὑπὸ ἀνθρώπων. Εἰς τὸ μέρος δὲ τῆς ἡπείρου ὅπου ἀπολήγει σχηματίζει εἰδός τι χερσονήσου καὶ ἰσθμὸν τινα δώδεκα περίπου σταδίων. Τοῦτο τὸ διάστημα ἐκ τῆς θαλάσσης τῶν Ἀκανθίων μέχρι τῆς ἄλλης θαλάσσης τῆς ἀντικῆς τῆς Τορώνης εἶναι πεδιάς καὶ λοφίδια. Ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ δὲ τούτου, εἰς τὸν ὁποῖον τελευτᾷ ὁ Ἄθως, εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ πόλις Σάνη. Αἱ δὲ ἔσωθεν τῆς Σάνης εἰς τὸν Ἄθων πόλεις, τὰς ὁποίας ὁ Πέρσης ἐπεχείρησε νὰ κάμη γησιώτιδας ἀντὶ ἡπειρωτικῶν, εἶναι τὸ Δίον, ἡ Ὀλόφυζος, τὸ Ἀκρόθων, ἡ Θύσσοσ καὶ αἱ Κλεωναί. Αὗται εἶναι αἱ πόλεις αἱ κείμεναι εἰς τὸν Ἄθων.

23. Ἐσκαπταν δὲ κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον οἱ βάροβαροι, ἐλύσαντες γραμμὴν εὐθείαν πρὸς τὴν πόλιν Σάνην ἐμοίρασαν τὸ ἔδαφος κατὰ ἔθνη. Ἀφοῦ δὲ ἐγινε βαθεῖα ἡ διώρυξ, οἱ μὲν ἴσταντο εἰς τὸ βάθος καὶ ἔσκαπτον, ἄλλοι δὲ παρέδιδον τὸ πάντοτε ἐξορυσσόμενον γῶμα εἰς ἄλλους ἀνωτέρω ἰσταμένους ἐπὶ βάρθων, οὗτοι πάλιν τὸ παρελάμβανον καὶ τὸ ἔδιδον εἰς ἄλλους μέχρι οὗ ἔφθανεν εἰς τοὺς ἀνωτάτω, οἵτινες τὸ ἐξέφερον καὶ τὸ διεσκόρπιζον. Πλὴν τῶν Φοινίκων ὅλοι οἱ λοιποὶ διπλάσιον κατέβαλον κόπον ἕνεκα τῆς πτώσεως τῶν κατωφερῶν παρειῶν τῆς τάφρου· καὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μὴ συμβῆ τοῦτο, καθότι εἶχον δώσει τὸ αὐτὸ πλάτος εἰς τὸ στόμα καὶ εἰς τὸ βάθος. Οἱ Φοίνικες ὁμως, οἵτινες καὶ εἰς τὰ ἄλλα πράγματα φαίνονται σοφοί, ἔδειξαν τὴν σοφίαν των καὶ εἰς τοῦτο. Λαβόντες τὸ λαχὸν εἰς αὐτοὺς μέρος, ἔδωκαν εἰς τὸ στόμα τῆς διώρυγος πλάτος διπλάσιον ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ὄφειλε νὰ ἔχη τὸ βάθος, ἔπειτα προχωροῦντες τὸ ἐστένευον ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ὥστε, ὅτε ἔφθασαν κάτω, τὸ μέρος αὐτῶν εἶχε τὸ αὐτὸ πλάτος μὲ τὰ μέρη τῶν ἄλλων. Ἐκεῖ ἵπάρχει λειμών, ὅπου ἐγίνοντο αἱ ἀγοραὶ καὶ πώλησις πολλοῦ ἀλευροῦ ἐρχομένου ἐκ τῆς Ἀσίας.

24. Ὡς ἐγὼ συμπεραίων ἐύρισκω, ὁ Ξέρξης διέταξε νὰ ὀρύξωσι τὸ μέρος τοῦτο ἕνεκα οἰήσεως, θέλων νὰ δεῖξῃ τὴν δύναμίν του καὶ νὰ ἀφήσῃ μνημεῖον αὐτῆς· διότι, ἐνῶ ἦτο δυνατόν ἀνευ οὐδενὸς κόπου νὰ σύρουν τὰ πλοῖα ἀνωθεν τοῦ ἰσθμοῦ, διέταξε νὰ ὀρύξωσι διώρυχα, εἰς τὴν ὁποίαν νὰ εἰσέρχεται ἡ θάλασσα, ἀρκετὰ πλατεῖα, ὥστε νὰ πλέουν ὁμοῦ δύο τριήρεις κωπηλατούμεναι. Οἱ ἴδιοι δὲ, οἵτινες ἔσκαψαν τὴν διώρυχα, διετάχθησαν ἐπίσης νὰ γεφυρώσουν τὸν ποταμὸν Στρομόνα.

25. Ταῦτα ἔκαμνεν ἀφ' ἑνός· ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐσύναξε διὰ τὰς

γεφύρας σχοινία ἐκ βύβλου καὶ ἐκ λίνου λευκοῦ. Διέταξε προσέτι τοὺς Φοίνικας καὶ τοὺς Αἴγυπτιοὺς νὰ προμηθεύσουν εἰς τὸν στρατὸν τροφάς, ὥστε οὔτε αὐτοὺς νὰ πεινράσῃ οὔτε τὰ ὑποζύγια τὰ ὀδηγούμενα κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Γνωρίσας τοὺς τόπους ἐπρόσταξε νὰ συστήσουν ἀποθήκας ἐκεῖ ὅπου ἤθελεν εἶσθαι εὐκολώτερον νὰ ἔρχονται ἐκ τῶν διαφόρων λιμένων τῆς Ἀσίας ὀλκάδες καὶ πορθημεῖα. Αἱ σημαντικώτεραι ἀποθήκαι ἐγένοντο εἰς τὴν λευκὴν καλουμένην ἀκτὴν τῆς Θράκης, εἰς τὴν Τυροδίξαν τῶν Περσινθίων, εἰς τὸν Δορίσκον, εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ Σρομόνος Ἡϊόνα καὶ εἰς τὴν Μακεδονίαν.

26. Ἐνῶ οὗτοι κατεγίνοντο εἰς τὰ διορισθέντα ἔργα, ὅλος ὁ περὶ στρατός, ὁ ὁποῖος εἶχε συναχθῆ, ἀναχωρήσας ἐκ Κριτάλλων τῆς Καππαδοκίας, ἐπορεύετο μετὰ τοῦ Ξέρξου εἰς τὰς Σάρδεις, διότι ἐκεῖ ἐδόθη διαταγὴ νὰ ἐνωθῆ ὅλος ὁ στρατός, ὁ ὁποῖος ἔμελλε νὰκολουθήσῃ τὸν Ξέρξην διὰ ξηρᾶς. Δὲν δύναμαι νὰ εἶπω ποῖος τῶν διοικητῶν ἔφερε τὸν ἐντελέστερον στρατὸν καὶ ἔλαβε τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως ὑποσχεθέντα δῶρα, οὔτε ἠξέυρω ἂν ἐγένετο περὶ τούτου κρίσις. Οὗτοι λοιπόν, ἀφοῦ διαβάντες τὸν Ἄλυν ποταμὸν εἰσῆλθον εἰς τὴν Φουγίαν, πορευόμενοι δι' αὐτῆς ἔφθασαν εἰς τὰς Κελαινάς, ὅπου ἀναδίδουν αἱ πηγαὶ τοῦ Μαϊάνδρου ποταμοῦ καὶ ἐνός ἄλλου οὐχὶ μικροτέρου, ὁ ὁποῖος ὀνομάζεται Καταρράκτης καὶ ὁ ὁποῖος ἀναβρῶν ἐκ τοῦ μέσου τῆς ἀγορᾶς τῶν Κελαινῶν χύνεται εἰς τὸν Μαϊάνδρον. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ εἶναι ἀνηρηθένον καὶ τὸ δέσμα τοῦ Σιληνοῦ Μαρσίου, τὸ ὁποῖον ἐκδραρῆν, ὡς λέγουν οἱ Φρύγες, ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἀνεκρεμάσθη ἐκεῖ.

27. Εἰς ταύτην τὴν πόλιν περιμένων ὁ Λυδὸς Πύθιος, υἱὸς τοῦ Ἄτυος, ἐφιλοξένησε μεγαλοπρεπέστατα ὅλον τὸν στρατὸν τοῦ βασιλέως καὶ αὐτὸν τὸν Ξέρξην καὶ εἶπεν ὅτι ἦτο πρόθυμος νὰ προσφέρῃ καὶ χρήματα διὰ τὸν πόλεμον. Ὁ Ξέρξης ἠρώτησε τοὺς περὶ αὐτὸν Πέρσας τίς ἦτο αὐτὸς ὁ Πύθιος καὶ πόσα πλούτη εἶχεν, ὥστε νὰ κάμνῃ τοιαύτας ὑποσχέσεις· οἱ δὲ ἀπεκρίθησαν· «Βασιλεῦ, εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος προσέφερεν εἰς τὸν πατέρα σου Δαρεῖον τὴν χρυσὴν πλάτανον καὶ τὴν χρυσὴν ἄμπελον, καὶ σήμερον εἶναι μετὰ σὲ εἰς τὰ πλούτη ὁ πρῶτος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ὅσους ἡμεῖς γνωρίζομεν».

28. Θαυμάσας διὰ τοὺς τελευταίους τούτους λόγους ὁ Ξέρξης ἠρώτησεν ὁ ἴδιος ἔπειτα τὸν Πύθιον πόσα χρήματα ἔχει. Αὐτὸς δὲ ἀπεκρίθη· «ὦ βασιλεῦ, δὲν σοῦ κρύπτω τὴν ἀλήθειαν, οὔτε πρέπει νὰ προφασισθῶ ὅτι δὲν ἠξέυρω τὴν περιουσίαν μου, τὴν ἠξέυρω καὶ θὰ σοὶ τὴν εἶπω ἀκριβῶς. Ἄμα ἔμαθον ὅτι καταβαίνει εἰς τὴν Ἑλληνικὴν θάλασσαν, θέλων νὰ σοῦ προσφέρω χρήματα διὰ τὸν πόλεμον, ἠρεῦνησα καὶ ἀριθμήσας εὗρον ὅτι ἔχω δύο χιλιάδας τάλαντα ἀργυρίου, χρυσοῦ δὲ μοι ἐλλείπουν ἑπτὰ χιλιάδες, διὰ νὰ ἔχω τειρακοσίας μυριάδας στατήρων Λα-

ρεικῶν ταῦτα σοὶ προσφέρω. Δι' ἐμὲ ἄρκοῦν τὰ ἀνδράποδά μου καὶ αἱ γαῖαί μου». Ὁ μὲν Πύθιος ταῦτα ἔλεγεν.

29. Ὁ δὲ Ξέρξης εὐφρανθεὶς διὰ τοὺς λόγους τούτους εἶπε «Ἔνε Λυδέ, ἀφ' οὔτου ἐξῆλθον τῆς Περσικῆς χώρας οὐδαμοῦ συνήντησα μέγιστον τοῦδε ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ἤθελε νὰ φιλοξενήσῃ τὸν στρατὸν μου καὶ ὁ ὁποῖος παρουσιασθεὶς εἰς ἐμὲ αὐτοπροαίρετως ἠθέλησε νὰ μοὶ προσφέρει χρήματα διὰ τὸν πόλεμον, τὸν ὁποῖον ἐπιχειρῶ. Σὺ δὲ καὶ τὸν στρατὸν μου ἐφιλοξένησες μεγαλοπρεπῶς καὶ χρήματα πολλὰ μοὶ προσφέρεις. Ἄντ' αὐτῶν λοιπὸν ἰδοὺ ἐγὼ σοῦ δίδω τὰ ἐξῆς δῶρα· σὲ κάμνω ξένον μου καὶ συμπληρῶ τὰ τέσσαρα ἑκατομμύρια τῶν στατήρων σου, δίδων σοὶ ἐκ τῶν ἰδίων μου χρημάτων ἑπτὰ χιλιάδας στατήρων, διὰ νὰ μὴ εἶναι ἔλλιπεις αἱ τετρακόσαι μυριάδες σου κατὰ ἑπτὰ χιλιάδας, ἀλλὰ νὰ γίνῃ ἄριστος ὁ ἀριθμὸς συμπληρωθεὶς ὑπ' ἐμοῦ. Ἔχε λοιπὸν ὅσα ἀπέκτησες καὶ ἤξευρε νὰ μένης πάντοτε οἶος εἶσαι· διότι, ἐὰν φέρεσαι οὕτω, οὐδέποτε θὰ μεταμεληθῆς, οὔτε εἰς τὸ παρὸν οὔτε εἰς τὸ μέλλον».

30. Ταῦτα εἰπὼν καὶ ἐκτελέσας τὴν ὑπόσχεσίν του ἐπορεύετο πάντοτε πρὸς τὰ ἔμπρός. Ἀφοῦ δὲ ἔφθασε πλησίον τῆς πόλεως τῶν Φρυγῶν, ἣτις καλεῖται Ἄνανα, καὶ πλησίον λίμνης τινός, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξάγεται ἄλας, ἔφθασεν εἰς τὰς Κολοσσάς, πόλιν μεγάλην τῆς Φρυγίας, ὅπου ὁ ποταμὸς Λύκος χυνόμενος εἰς χάσμα γῆς ἀφανίζεται καὶ ἔπειτα ἀναφαινόμενος εἰς πέντε σταδίων ἀπόστασιν πίπτει καὶ αὐτὸς εἰς τὸν Μαϊάνδρον. Ἐκ δὲ τῶν Κολοσσῶν ἀναχωρήσας ὁ στρατὸς πρὸς τὰ ὄρια τῶν Φρυγῶν καὶ τῶν Λυδῶν ἔφθασεν εἰς τὴν πόλιν Κύδραρα, ὅπου ὑπάρχει στήλη ἐμνημονεύουσα τὴν ὁποίαν ἔστησεν ὁ Κροῖσος καὶ ἣτις δεικνύει διὰ γραμμάτων τὰ ὄρια.

31. Ἀφοῦ διέλθῃ τις ἐκ τῆς Φρυγίας εἰς τὴν Λυδίαν, ἡ ὁδὸς σχίζεται εἰς δύο· καὶ ἡ μὲν ἀριστερὰ φέρει εἰς τὴν Καρίαν, ἡ δὲ δεξιὰ εἰς τὰς Σάρδεις. Ταύτην τὴν τελευταίαν ἐὰν ἀκολουθήσῃ τις, εἶναι ἠναγκασμένος νὰ διαβῇ τὸν Μαϊάνδρον ποταμὸν πλησίον τῆς πόλεως Καλλατήβου, ὅπου ἄνθρωποι τεχνῖται κατασκευάζουσιν μέλι ἐκ μυρικής καὶ σίτου. Ταύτην τὴν ὁδὸν πορευόμενος ὁ Ξέρξης εὗρε πλάτανον, εἰς τὴν ὁποίαν διὰ τὸ κάλλος τῆς δωρῆσας κοσμήματα χρυσᾶ καὶ καταστήσας ἐπιμελητὴν αὐτῆς ἕνα τῶν ἀθανάτων ἔφθασε τὴν δευτέραν ἡμέραν εἰς τὴν πόλιν τῶν Λυδῶν.

32. Φθάσας εἰς τὰς Σάρδεις, πρῶτον μὲν ἐπέμψε κήρυκας εἰς τὴν Ἑλλάδα, διὰ νὰ ζητήσουν γῆν καὶ ὕδωρ καὶ νὰ παραγγείλουν νὰ προετοιμάσουν δειπνα διὰ τὸν βασιλέα· πλὴν οὔτε εἰς τὴν Λακεδαίμονα οὔτε εἰς τὰς Ἀθήνας ἐπέμψε νὰ ζητήσῃ γῆν, ἀλλὰ μόνον εἰς τὰ ἄλλα μέρη· ἔπραττε δὲ τοῦτο ἐκ δευτέρου, καθότι ἐσκέπτετο ὅτι, ὅσοι προηγουμένως ἠρηγήθησαν τοῦτο εἰς τὸν Δαρεῖον, βεβαίως τότε θὰ ἐδίδον ὑπὸ φόβου. Θέλων δὲ νὰ

πληροφορηθῆ περὶ τούτου ἀκριβῶς, ἐπέμψε τοὺς κήρυκας.

33. Μετὰ δὲ ταῦτα παρεσκευάζετο νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Ἄβυδον. Οἱ ἐργάται ἐν τούτοις ἔξευξαν τὸν Ἑλλησπόντον ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην. Μεταξὺ δὲ τῆς πόλεως Σηστοῦ καὶ Μαδύτου, ἀπέναντι τῆς Ἀβύδου, ὑφύθαιτο ἀπόκρημον ἀκρωτήριον, ὅπερ ἐκτείνεται ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, ὅπου ὀλίγα ἔτη ὕστερον Ἀθηναῖοί τινες ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Ξάνθιππον τοῦ Ἀρίφρονος, συλλαβόντες τὸν Πέρσην Ἀρταύκτην, ὑπαρχον τῆς Σηστοῦ, τὸν ἐκάρφωσαν ζῶντα εἰς πάσσαλον· διότι σύρων γυναῖκας εἰς τὸ ἐν Ἐλαιοῦντι ἱερὸν τοῦ Προτεσιλάου ἐπραττεν ἔργα ἀθέμιτα.

34. Εἰς τοῦτο λοιπὸν τὸ ἀκρωτήριο ἀρχίσαντες ἀπὸ τὴν Ἄβυδον οἱ μὲν Φοῖνικες μὲ λευκὸν λίνον, οἱ δὲ Αἰγύπτιοι μὲ βύβλον, προσέδενον τὰ πλοῖα ὡς διατάχθησαν καὶ κατεσκευάζον οὕτω τὰς γεφύρας. Εἶναι δὲ ἑπτὰ στάδια ἀπὸ τῆς Ἀβύδου μέχρι τῆς ἀντικυρῆς ξηρᾶς. Μόλις ὅμως ἐτελείωσε τὸ ζεύγμα καὶ μεγάλην τρικυμῖα ἐπιπεσοῦσα διέλυσεν ὅλα ἐκεῖνα.

35. Ἄμα ἔμαθε τοῦτο ὁ Ξέρξης, ὠργίσθη καὶ διέταξε νὰ δώσουν εἰς τὸν Ἑλλησπόντον τριακοσίας πληγὰς διὰ τῆς μαστιγῆς καὶ νὰ ῥίψουν εἰς τὸ πέλαγος δύο πέδας. Ἦκουσα πρὸς τούτους ὅτι ἔστειλε καὶ στιγματιστάς, διὰ νὰ στίξουν τὸν Ἑλλησπόντον, καὶ διέταξεν εἰς τοὺς ὁπαλίζοντας νὰ λέγουν τοὺς ἀκολούθους βαρβάρους καὶ ἀσασθάλους λόγους· «ἜΩ πικρὸν ὕδωρ, ὁ δεσπότης ἡμῶν σοὶ ἐπιβάλλει τὴν τιμωρίαν ταύτην, διότι τὸν ἔβλαψες χωρὶς ἐκεῖνος νὰ σὲ ἀδικήσῃ. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς Ξέρξης θὰ σὲ διαβῇ, εἴτε θέλεις εἴτε δὲν θέλεις, εἰς σὲ δὲ δικαίως οὐδεὶς ἄνθρωπος θυσιάζει, καθότι εἶσαι ποταμὸς ἀπατηλὸς καὶ ἀλυμρὸς». Τοιοῦτοτρόπως ἐτιμώρησε τὴν θάλασσαν ταύτην, καὶ πρὸς τούτους διέταξε ν' ἀποκεφαλίσουν τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες ἐπεστάτησαν εἰς τὴν ζεύξιν τοῦ Ἑλλησπόντου.

36. Καὶ οἱ μὲν ἔχοντες τὴν ἀθλίαν ταύτην τιμὴν ἐξετέλεσαν τὰ προσταχθέντα, τὰς δὲ γεφύρας ἔξευξαν ἄλλοι ἀρχιτέκτονες, καὶ τὰς ἔξευξαν ὡς ἀκολούθως. Πρῶτον ἠνωσαν πεντηκοντόρους καὶ τριήρεις, τριακοσίας ἐξήκοντα μὲν πρὸς τὸ μέρος τοῦ Εὐξείνου πόντου, τριακοσίας δεκατέσσαρας δὲ πρὸς τὸ ἄλλο μέρος, εἰς τὸν τρόπον ὅσπερ εἶναι ἐπικάρσισαι μὲν εἰς τὸν Πόντον, εὐθείαι δὲ εἰς τὸ ὄψωμα τοῦ Ἑλλησπόντου, ἵνα τοιοῦτοτρόπως μετριάξῃται ἡ ἔντασις τῶν σχοινίων· ἔπειτα δὲ, ἀφοῦ συνέδεσαν τὰ πλοῖα πρὸς ἄλληλα, κατεβίβασαν εἰς τὴν θάλασσαν μακρὰς ἀγκύρας, τὰς μὲν πρὸς τὸ μέρος τοῦ Πόντου, διὰ νὰ ἀσφαλισθοῦν ἀπὸ τοὺς ἀνέμους τοὺς πνέοντας ἐκεῖθεν, τὰς δὲ πρὸς δυσμὰς καὶ πρὸς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, διὰ νὰ ἀσφαλισθοῦν ἀπὸ τὸν ἔυρον καὶ ἀπὸ τὸν νότον. Εἰς τρία δὲ μέρη ἄφησαν περάσματα διὰ μέσου τῶν πεντηκοντόρων καὶ τῶν τριήρων ὡς θυρίδας, διὰ νὰ δύναται ὅστις ἤθελε νὰ εἰσπλῆ μὲ πλοῖα μικρὰ εἰς τὸν Πόντον καὶ νὰ ἐκπλῆ.

Τούτου γενομένου ἐτάνασαν ἀπὸ τῆς μιᾶς ὄχθης εἰς τὴν ἄλλην διὰ μηχανῆς σχοινία οὐχὶ πλέον χωριστά, ἀπὸ τὸ ἓν μέρος τὰ καμωμένα ἀπὸ βύβλον καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο τὰ καμωμένα ἀπὸ λευκὸν λῖνον, ἀλλ' ἐκατέρωθεν ἐντεινάντες δύο ἐκ λευκολίνου καὶ τέσσαρα βύβλινα. Τὰ σχοινία ταῦτα ἦσαν ὅλα τοῦ αὐτοῦ πάχους καὶ ἐπίσης ὥραϊα, κατὰ φυσικὸν λόγον ὅμως τὰ λιναῖ ἦσαν βαρύτερα, καθότι ὁ πῆχυς ἐξύγιεν ἐν τάλαντον. Ἄφοῦ δὲ τὰ πλοῖα ἐστερεώθησαν, προιονίσαντες κορμούς ξύλων καὶ ποιήσαντες αὐτοὺς ἴσους πρὸς τὸ πλάτος τῶν γεφυρῶν τοὺς ἔθεσαν κατὰ σειρὰν ἐπὶ τῶν τεταμένων σχοινίων· ἀφοῦ δὲ τοὺς ἔθεσαν κατὰ τάξιν, τότε τοὺς συνέσφιξαν μεταξύ των. Ἐπειτα ἔφερον καὶ ἔρριψαν ἐπ' αὐτῶν σανίδας· ἀφοῦ δὲ ἐφήρμοσαν αὐτάς, διεσκόρπισαν ἐπ' αὐτῶν χῶμα. Τέλος δὲ πατήσαντες καὶ τὸ χῶμα ἤγειρον φραγμοὺς ἐκατέρωθεν, διὰ νὰ μὴ βλέπουν οἱ ἵπποι καὶ τὰ ὑποζύγια τὴν θάλασσαν καὶ φοβῶνται.

37. Ἄφοῦ δὲ ἐτελείωσεν ἡ ἐργασία τῶν γεφυρῶν καὶ ἡ τοῦ Ἄθω, καὶ αἱ κρηπίδες περὶ τὰ στόματα τῆς διώρουγος, αἵτινες ὑψώθησαν, διὰ νὰ ἐμποδίζουσι τὴν συσσώρευσιν τῆς ἄμμου ὡς ἐκ τῆς πλημμύρας, καὶ ἠγγέλθη εἰς τὸν Δαρεῖον ὅτι ἡ διώρουξ καθ' ὅλα ἐτελείωσε, τότε ὁ στρατός, ὅστις εἶχε διαχειμάσει εἰς τὰς Σάρδεϊς, εὐθύς ἠτοιμάσθη τὴν πρώτην ἄνοιξιν καὶ ἐκίνησε διευθυνόμενος εἰς τὴν Ἄβυδον. Ὅτε δὲ ἐκίνησεν, ὁ ἥλιος ἀφήσας τὴν θέσιν τοῦ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ἐγένετο ἄφαντος χωρὶς νὰ ὑπάρχουν νέφη, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ἦτο ἄκρα αἰθρία, καὶ ἀντὶ ἡμέρας ἔγινε νύξ. Ἰδὼν τὸ φαινόμενον τοῦτο ὁ Ξέρξης κατελήφθη ὑπὸ ἀνησυχίας καὶ ἠρώτησε τοὺς μάγους τί ἐσημαίνουν. Οἱ δὲ μάγοι ἀπεκρίθησαν, ὅτι ὁ θεὸς προδεικνύει εἰς τοὺς Ἕλληνας τὴν καταστροφὴν τῶν πλοίων των, προστιθέντες ὅτι ὁ μὲν ἥλιος ἀναγγέλλει τὰ μέλλοντα εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἡ δὲ Σελήνη εἰς τοὺς Πέρσας. Περιχαρῆς γενόμενος ὁ Ξέρξης διὰ τὴν ἀπόκρισιν ταύτην ἐξηκολούθησε τὴν πορείαν του.

38. Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Ξέρξης ἐξεκίνησε τὸ στρατεύμα, φοβηθεὶς ὁ Λυδὸς Πύθιος διὰ τὸ σημεῖον τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐνθαυρνόμενος ἐκ τῶν δώρων, τὰ ὁποῖα τῷ προσέφερεν ὁ βασιλεὺς, ἦλθε πρὸς αὐτὸν καὶ τῷ εἶπεν· «Ἦ δέσποτα, θέλεις νὰ μοὶ χορηγήσῃς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπιθυμῶ νὰ ἀπολαύσω ἀπὸ σέ, καὶ τὸ ὁποῖον εἰς σὲ μὲν εἶναι μικρόν, ἐὰν κάμῃς, εἰς ἐμὲ δὲ μέγα, ἐὰν γίνῃ;». Ὁ μὲν Ξέρξης, ὑποθέτων ὅτι πᾶν ἄλλο ἠδύνατο νὰ ζητήσῃ ἢ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐζήτησεν, εἶπεν ὅτι θὰ τὸν εὐχαρίστησῃ καὶ τὸν διέταξε νὰ φανερώσῃ τί ἐπεθύμει. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Πύθιος ἐνεθαυρύνθη ἔτι μᾶλλον καὶ ἐπανέλαβε· «Δέσποτα, ἔχω πέντε υἱοὺς καὶ οὗτοι ἀναχωροῦν μετὰ σοῦ κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἀυπήθητί με, ὦ βασιλεῦ, διὰ τὴν μεγάλην μου ἡλικίαν καὶ ἀπάλλαξε τῆς ἐκστρατείας ἓνα ἐξ αὐτῶν, τὸν πρεσβύτατον, διὰ νὰ φροντίξῃ περὶ ἐμοῦ καὶ τῶν πραγμάτων μου. Λάβε τοὺς ἄλλους

τέσσαρας καὶ εἶθε νὰ ἐπιστρέψῃς, ἀφοῦ ἐκτελέσῃς ὅσα κατὰ νοῦν ἔχεις».

39. Πολλὴ ἐθύμωσεν ὁ Ξέρξης καὶ τῷ ἀπεκρίθη ὡς ἐξῆς· «Ἦ κακὴ ἄνθρωπε, ἐνῶ ἐγὼ στρατεύω κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἔχων μετ' ἐμοῦ τοὺς υἱοὺς μου, τοὺς ἀδελφούς μου, ἐτόλμησας σὺ ὁ δοῦλος μου ν' ἀναφέρῃς τὸν ἰδικὸν σου υἱόν, ὅστις ἔπρεπε νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ πανοικεῖ καὶ μετ' αὐτῶν τὴν γυναϊκά σου; Τώρα μάθε καλῶς ὅτι τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου του οὐκ εἰς τὰ ὠτά του, καὶ, ἐὰν μὲν ἀκούσῃ καλὰ πράγματα, πληροῖ χαρᾶς ὅλον τὸ σῶμα, ἐὰν δὲ ἀκούσῃ τὰ ἐναντία, πληροῖ αὐτὸ ὀργῆς. Ὅτε ἐπραξες πράξεις χρηστὰς καὶ ἐπρότεινες νὰ πράξῃς ἄλλας χρηστοτέρας, εἶδες κάλλιστα ὅτι δὲν ἠδυνήθης νὰ καυχῆθῃς ὅτι ὑπερέβης τὸν βασιλέα εἰς τὰς γενναιοδωρίας. Ἐπειδὴ δὲ ἀκολούθως ἐτράπη πρὸς τὴν ἀναίδειαν, ναὶ μὲν δὲν θὰ λάβῃς τὴν τιμωρίαν, τῆς ὁποίας εἶσαι ἄξιος, θὰ λάβῃς ὅμως μικροτέραν. Σὲ μὲν καὶ τοὺς παῖδάς σου σφύξει ἡ φιλοξενία σου, θὰ τιμωρηθῇς δὲ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἐνός, τὸν ὁποῖον ἀγαπᾷς πολὺ». Ταῦτα εἰπὼν ἀμέσως διέταξεν ἐκείνους, οἵτινες εἶχον τὰ καθήκοντα ταῦτα, νὰ συλλάβουν τὸν πρεσβύτατον υἱὸν τοῦ Πυθίου καὶ νὰ τὸν σχίσουν εἰς δύο· ἀφοῦ δὲ τὸν σχίσουν, νὰ θέσωσι τὸ ἓν ἡμίτομον εἰς τὰ δεξιὰ καὶ τὸ ἄλλο εἰς τὰ ἀριστερὰ τῆς ὁδοῦ, καὶ νὰ διέλθῃ διὰ μέσου αὐτῶν ὁ στρατός.

40. Ἄφοῦ δὲ ἐκεῖνοι ἐπραξάν τὸ προσταχθέν, διήλθε μετὰ ταῦτα ὁ στρατός. Προηγούντο οἱ σκευοφόροι καὶ τὰ ὑποζύγια, ἀκολούθως δὲ ἤρχοντο τὰ στρατεύματα διαφόρων ἐθνῶν, ἀναμιξὲ καὶ οὐχὶ διακεκριμένως. Τὰ στρατεύματα ταῦτα ἀπετέλουν ὑπὲρ τὸ ἥμισυ σχεδὸν τοῦ ὅλου στρατοῦ· μετὰ τοῦτο ἀφήνετο διάστημα ἀρκετὸν, ὥστε νὰ μὴ ἀναμιγνύωνται μετὰ τὰς τάξεις, ὅπου ἦτο ὁ βασιλεὺς. Ἐμπροσθεν δὲ τοῦ βασιλέως ἐπροχώρουσαν χίλιοι ἵππεῖς ἐκλειλεγμένοι μετὰ τῶν Περσῶν, κατόπιν ἕτεροι χίλιοι αἰχμοφόροι, ἐκλεκτοὶ καὶ οὗτοι, ἔχοντες τὴν λόγχην ἐστραμμένην πρὸς τὴν γῆν· μετὰ ταῦτα δέκα ἵπποι ἱεροί, καλούμενοι Νησαῖοι, κεκοσμημένοι δὲ πολυτελῶς. Ὀνομάζονται δὲ οἱ ἵπποι οὗτοι Νησαῖοι, διότι ὑπάρχει πεδῖον μέγα εἰς τὴν Μηδικὴν καλούμενον Νήσαιον καὶ εἰς τὸ αὐτὸ πεδῖον τρέφονται μεγάλοι ἵπποι. Ὅπισθεν τούτων τῶν δέκα ἵππων ἐσύρετο ὑπὸ ὀκτῶ λευκῶν ἵππων ἄρμα ἱερὸν τοῦ Διός, καὶ ὅπισθεν αὐτῶν ἠνίοχος πεζὸς ἐκράτει τοὺς χαλινούς, καθότι εἰς τὸ θρανὸν οὐδεὶς ἄνθρωπος ἀναβαίνει. Ἐπειτα ἤρχετο αὐτὸς ὁ Ξέρξης ἐπὶ ἄρματος συρομένου ὑπὸ ἵππων Νησαίων¹, πλησίον του δὲ ἐβάδιζεν ἠνίοχος, ὅστις ὠνομάζετο Πατιράμφης καὶ ἦτο υἱὸς τοῦ Πέρσου Ὀτάνου.

41. Μετὰ ταῦτα πομπὴν ἐξῆλθεν ὁ Ξέρξης ἐκ τῶν Σάρδεων

1) Ἰδὲ βιβλίον Γ' § 106.

καὶ μετέβαινον, ὅσας ἤθελεν, ἀπὸ τοῦ ἄρματος εἰς ἀρμάμαξαν. Ὅπισθεν αὐτοῦ ἦσαν χίλιοι λογοφόροι, οἱ ἀνδρειότατοι καὶ ἐκλεκτότατοι τῶν Περσῶν, ἔχοντες τὰς λόγχας πρὸς τὰ ἄνω, ἔπειτα ἄλλοι χίλιοι ἰππεῖς ἐκλεκτοί, καὶ μετὰ τούτους δεκακισχίλιοι ἄνδρες ἐκλελεγμένοι μεταξὺ τῶν ἐπιλοίπων Περσῶν. Οὗτοι ἦσαν πεζοί, καὶ ἐκ τούτων χίλιοι μὲν ἀντὶ σιδήρου εἰς τὸ κάτω μέρος τῆς λόγχης εἶχον ῥοιᾶν χρυσῆν καὶ περιεκύκλουν τοὺς ἄλλους, οἱ δὲ ἐντὸς τούτων ἐνεακισχίλιοι εἶχον ῥοιὰς ἀργυρᾶς. Ἐπίσης καὶ οἱ ἔχοντες ἐστραμμένας τὰς λόγχας πρὸς τὴν γῆν εἶχαν ῥοιὰς χρυσᾶς, οἱ δὲ πλησιέστατα ἀκολουθοῦντες τὸν Ξέρξην εἶχον μῆλα χρυσᾶ. Μετὰ τοὺς δεκακισχιλίους τούτους ἤρχοντο δεκακισχίλιοι ἰππεῖς Πέρσαι ἀφήνοντες ὀπισθὲν τὸν κενὸν διάστημα δύο σταδίων· τέλος ὁ ἐπίλοιπος ὄμιλος ἐπροχώρει ἀναμῖξ.

42. Ἐξεληθὼν δὲ τῆς Λυδίας ὁ στρατὸς ἐπορεύετο τὴν ὁδὸν τὴν ἀγούσαν πρὸς τὸν ποταμὸν Καΐσκον καὶ τὸν Μυσιαν· κινήσας δὲ ἀπὸ τοῦ Καΐσκου καὶ ἔχων τὸ ὄρος τῆς Κάνης ἀριστερά, διήλθε τὸν Ἀταρόα καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν Καρίνην. Ἀναχωρήσας καὶ ἀπὸ αὐτὴν ἐπορεύετο διὰ τῆς πεδιάδος τῆς Θήβης, διερχόμενος τὰς πόλεις Ἀτραμύττειον καὶ Ἀντανδρον τὴν Πελασγικήν. Ἐπειτα στραφεὶς δεξιᾷ τῆς Ἰδης εἰσῆλθεν εἰς τὴν Τρωϊκὴν γῆν. Τὴν πρώτην δὲ νύκτα, τὴν ὁποίαν διήλθεν εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Ἰδης, ἠκολούθησαν βρονταὶ καὶ ἔπεσαν εἰς τὸ στρατόπεδον κερανοί, οἵτινες ἐφόνευσαν πολλοὺς ἀνθρώπους.

43. Ὁ στρατὸς ἐφθασεν εἰς τὸν Σκάμανδρον· ὁ ποταμὸς οὗτος, ἀφ' οὗ ἐκίνησαν ἀπὸ τὰς Σάρδεις, ἦτο πρῶτος, ὅστις ἐτελείωσε, καὶ δὲν ἤρκεσε τὸ ὕδωρ αὐτοῦ πινόμενον ὑπὸ τοῦ στρατοῦ καὶ τῶν κτηνῶν. Εἰς τὸν ποταμὸν τοῦτον ὅτε ἐφθασεν ὁ Ξέρξης, ἀνέβη εἰς τὸ Πέργαμον τοῦ Πριάμου ἐπιθυμίαν ἔχων νὰ τὸ θεωρήσῃ. Θεωρήσας δὲ καὶ ἐρωτήσας περὶ πάντων ἔθνευσε χιλίας βούς εἰς τὴν Ἀθηναίαν τοῦ Ἰλίου καὶ οἱ μάγοι ἔκαμον σπονδὰς εἰς τοὺς ἥρωας. Μετὰ ὅλα ὅμως ταῦτα τὴν νύκτα ἐνέπεσε φόβος εἰς τὸ στρατόπεδον. Ὅθεν, ἅμα ἐγένετο ἡμέρα, ἀναχωρήσας ἐκεῖθεν ὁ στρατὸς ἐπορεύετο ἔχων ἀριστερὰ μὲν τὰς πόλεις Ροίτιον, Ὀφρούειον καὶ Δάρδανον, ἧτις συνορεύει μὲ τὴν Ἀβυδον, δεξιὰ δὲ τοὺς Γέργιθας Τευκρούς.

44. Ὅτε δὲ ἐφθασαν εἰς τὴν Ἀβυδον, ὁ Ξέρξης ἠθέλησε νὰ ἴδῃ ὄλον τὸν στρατόν. Εἶχον προετοιμάσει ἐπίτηδες ἐκεῖ προεξέδραν ἐκ λευκοῦ λίθου (τὴν εἶχον δὲ κατασκευάσει οἱ Ἀβυδηνοὶ κατὰ προγενεστέραν προσταγὴν τοῦ βασιλέως). Ἐνῶ δὲ ἐκάθισεν ἐκεῖ βλέψας κάτω εἰς τὸ παράλιον ἐθεώρησε μετὰ θαυμασμοῦ τὸ πεζικὸν καὶ τὰ πλοῖα. Θεωρῶν δὲ ἐπεθύμησε νὰ ἴδῃ ἄμιλλαν τῶν πλοίων. Γενομένου λοιπὸν τούτου, ἐνίκησαν οἱ τῆς Σιδόνης Φοίνικες· ὁ δὲ Ξέρξης ἠγάριστήθη πολὺ διὰ τὴν ἄμιλλαν καὶ τὸν στρατόν.

45. Ἐνῶ δὲ ἐβλεπε τὸν Ἑλλησποντον σκεπασμένον ὑπὸ

πλοίων, καὶ ὅλα τὰ παράλια καὶ τὰς πεδιάδας τῆς Ἀβύδου πλήρεις ἀνθρώπων, ἐμακάρισεν ἑαυτὸν ὁ Ξέρξης, μετὰ ταῦτα δὲ ἐδάκρυσεν.

46. Ὁ πατρικὸς θεῖός του τὸν ἐβλεπεν· αὐτὸς ἦτο, ὅστις εἰς τὴν πρώτην συνεδρίασιν τῶν Περσῶν εἶπεν ἐκφράσει ἐλευθέρως τὴν γνώμην του καὶ εἶχε συμβουλεύσει τὸν Ξέρξην νὰ μὴ στρατεύσῃ κατὰ τῆς Ἑλλάδος· οὗτος λοιπὸν ἰδὼν τὸν Ξέρξην δακρυσαντα εἶπε τὰ ἑξῆς: «ὦ βασιλεῦ, πόσον διαφορετικὰ ἔπραξες τώρα, καὶ ὀλίγον πρὸ τούτου· ἀφοῦ ἐμακάρισες σεαυτὸν, δακρύνεις». Ὁ δὲ Ξέρξης ἀπεκρίθη· «Ἐσυλλογίσθην πόσον βραχὺς εἶναι ὄλος ὁ ἀνθρώπινος βίος καὶ ἡσθάνθην οἶκτον εἰς τὴν καρδίαν, διότι ἐξ αὐτῶν τῶν τόσων ἀνθρώπων δὲν θὰ ὑπάρχῃ οὐδὲ εἰς μετὰ ἑκατὸν ἔτη». Τότε ὁ Ἀρτάβανος ἐπανελάβε λέγων: «Ἵπαρχουν ἄλλα οἰκτροτέρα ἐν τῷ βίῳ· καθότι, μὲ ὄλην αὐτοῦ τὴν ταχύτητα, δὲν ὑπάρχει ἀνθρώπος τόσον εὐτυχῆς, ὅστις εἶτε διὰ τοῦτον τὸν λόγον εἶτε διὰ τὸν ἄλλον, νὰ μὴ ἐπεθύμησεν οὐχὶ ἅπασι ἀλλὰ πολλὰκις νὰ ἀποθάνῃ μᾶλλον ἢ νὰ ζῆ. Αἱ ἀλλεπάλληλοι συμφοραὶ καὶ αἱ νόσοι, συνταράττουσαι τὸν ἀνθρώπον, κάμνουν τὸν βραχὺν τοῦτον βίον νὰ φαίνεται μακρός. Τοιοῦτοτρόπως ὁ θάνατος, ὅταν ἡ ζωὴ εἶναι θλιμμένη, γίνεται διὰ τὸν ἀνθρώπον τὸ μᾶλλον ἐπιθυμητὸν καταφύγιον· ὁ δὲ θεός, ἀφοῦ μᾶς κάμῃ νὰ γενθῶμεν γλυκύτητάς τινας τοῦ κόσμου, δεικνύεται ἀμέσως φθονερός».

47. Ὁ δὲ Ξέρξης ἀπεκρίθη: «Ἀρτάβανε, ἄς παύσωμεν τώρα περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ὅστις εἶναι τοιοῦτος ὡς τὸν περιγράφεις, καὶ ἄς μὴ ἐνθυμώμεθα κακά, ἐνῶ κατὰ τὸ παρὸν ἔχομεν καλά. Εἶπέ μοι δὲ τὸ ἑξῆς· ἐὰν τὸ νυκτερινὸν ἐκεῖνο ὄραμα δὲν σοὶ ἐφαίνετο τόσον ζωηρόν, θὰ ἐξηκολούθει νὰ ἔχῃς τὴν πρώτην γνώμην καὶ νὰ μὲ ἐμποδίξῃς ἀπὸ τὴν κατὰ τῆς Ἑλλάδος στρατείαν, ἢ ἤθελες μεταβληθῆ; Ὅμιλει, ἀποκρίθητι εἰλικρινῶς». Ὁ δὲ Ἀρτάβανος ἀπεκρίθη λέγων· «ὦ βασιλεῦ, τὸ μὲν ὄραμα τὸ ὁποῖον εἶδομεν εἰς τὸν ὕπνον μας εἶθε νὰ ἀποβῆ ὡς ἐπιθυμοῦμεν ἀμφοτέροι, ἐγὼ ὅμως εἶμαι ἀκόμη πλήρης φόβου καὶ ἐκτὸς ἔμμαντοῦ στοχαζόμενος καὶ ἄλλα πολλὰ, καὶ πρὸς τούτους βλέπων ὅτι δύο πράγματα σοὶ εἶναι πολεμιώτατα».

48. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ξέρξης, ἀπεκρίθη τὰ ἑξῆς: «Σκληρὸς ἀνθρώπε, ποῖα εἶναι λοιπὸν αὐτὰ τὰ δύο πολεμιώτατα πράγματα, τὰ ὁποῖα μοι λέγεις; Μήπως ὁ στρατὸς οὗτος σοὶ φαίνεται ὅτι δὲν εἶναι ἀρκετός, καὶ ὁ Ἑλληνικὸς εἶναι περισσότερος τοῦ ἰδικοῦ μας; ἢ μήπως ὁ στόλος μας εἶναι ὑποδεέστερος τοῦ ἰδικοῦ των; ἢ τέλος καὶ τὰ δύο; Ἐὰν αἱ δυνάμεις μας σοὶ φαίνονται ἀνεπαρκεῖς, ἀμέσως δυνάμεθα νὰ συνάξωμεν καὶ ἄλλον στρατόν».

49. Ὁ δὲ Ἀρτάβανος ἀπεκρίθη λέγων· «Βασιλεῦ, οὔτε τὸν στρατόν τοῦτον οὔτε τὸ πλῆθος τῶν πλοίων δύναται νὰ μεμφθῆ ἀνθρώπος ἔχων σύνεσιν.— Ἐὰν συνάξῃς περισσότερα, τότε τὰ δύο

τὰ ὁποῖα λέγω θὰ γίνωνται πολὺ μᾶλλον πολεμιώτερα. Τὰ δύο ταῦτα πόλεμα εἶναι ἡ γῆ καὶ ἡ θάλασσα, διότι, ὡς νομίζω, εἰς κανὲν μέρος τῆς θαλάσσης δὲν εὐρίσκεται λιμὴν τόσον μέγας, ὥστε ἐν περιπτώσει τρικυμίας νὰ δεχθῆ τὸ ναυτικόν σου καὶ νὰ εἶναι ἱκανὸς νὰ διασώσῃ αὐτό· μολονότι δὲν ἀρκεῖ νὰ ὑπάρχη εἰς μόνον τοιοῦτος λιμὴν, ἀλλὰ πρέπει νὰ ὑπάρχουν πολλοὶ τοιοῦτοι λιμένες εἰς ὅλα τὰ παράλια τῆς ἠπείρου, πλησίον τῆς ὁποίας θὰ πλεύσῃς. Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν ἔχεις ἀσφαλεῖς λιμένες, μάθε ὅτι αἱ περιστάσεις ἐξουσιάζουν τοὺς ἀνθρώπους καὶ οὐχὶ οἱ ἄνθρωποι τὰς περιστάσεις. — Ἄφοῦ ὠνόμασα τὸ ἐν τῶν πραγμάτων τούτων, ἔρχομαι νὰ ὁμιλήσω καὶ περὶ τοῦ ἑτέρου. Ἡ γῆ εἶναι ἐχθρά σου κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον· καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι εὐθύς ἐξ ἀρχῆς δὲν εὗρες καμμίαν ἀντίστασιν, πάλιν, ἐνόσω προχωρεῖς δελεαζόμενος ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ προχωρεῖν, αὐτὴ θὰ γίνεταί πολεμιώτερα, ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀπληστος εἰς τὰς εὐτυχίας. Καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει λοιπὸν ὅτι κανεὶς δὲν θὰ ἐναντιωθῆ εἰς τὴν πορείαν σου, τὸ μῆκος ὁμως τῆς ὁδοῦ καὶ ἡ μακρὰ διαμονὴ σου θὰ γεννήσῃ πείναν. Ἡ φρόνησις τοῦ ἀνθρώπου συνίσταται εἰς τὸ νὰ φοβῆται μὲν, ὅταν σκέπτεται, ἀναλογιζόμενος ὅσα εἶναι δυνατὸν νὰ πάθῃ, νὰ εἶναι δὲ τολμηρός, ὅταν ἐνεργῆ.

50. Ἀπεκρίθη δὲ ὁ Ξέρξης ὡς ἐξῆς· «Ἀρτάβανε, καλῶς ἐξέθρησκας τὰς ιδέας σου ἐπὶ ἑκάστου πράγματος, ἀλλὰ οὔτε ὅλα νὰ φοβῆσαι οὔτε ὅλα νὰ συλλογίζεσαι τόσον πολὺ.— Ἐὰν θέλῃς εἰς πάντα ὑπόθεσιν νὰ ἀκριβολογῆς πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ ἀκολουθήσῃ, ποτὲ δὲν θὰ κάμῃς τίποτε. Ὅθεν εἶναι προτιμότερον τολμῶν τις τὰ πάντα νὰ πάθῃ τὸ ἡμισυ τῶν δεινῶν μᾶλλον ἢ νὰ μὴ πάθῃ τίποτε, ἐπειδὴ φοβεῖται τὰ πάντα. Ἐὰν ἀντιτείνων εἰς πάντα λόγον δὲν ἠμπορῆς νὰ ἀποδείξῃς τὸ βέβαιον, σφάλῃς καὶ σὺ ὁμοίως ὡς ἐκεῖνος ὅστις ἤθελεν εἰπεῖ τὰ ἐναντία· οὕτως ἔχει καὶ διὰ τοὺς δύο. Ἄλλὰ πῶς εἶναι δυνατόν, ὡν τις ἄνθρωπος, νὰ γνώρισῃ μετὰ βεβαιότητος τί πρέπει νὰ πράξῃ; ἐγὼ φρονῶ ὅτι τοῦτο εἶναι ἀδύνατον. Ὅσοι ὁμως ἐνεργοῦν μετ' ἀποφάσεως, αὐτοὶ συνήθως ἐπιτυγχάνουν, ἐνῶ οἱ ὑπολογίζοντες τὰ πάντα καὶ ὀκνοῦντες, αὐτοὶ ἀποτυγχάνουν. Βλέπεις εἰς πόσῃν δύναμιν ἐφθάσε τὸ βασιλείον τῶν Περσῶν· ἐὰν οἱ πρὸ ἐμοῦ βασιλεύσαντες εἶχον ὁμοίως γνώμας μὲ σέ, ἢ ἐὰν χωρὶς νὰ ἔχουν αὐτὰς ἤκουον ὁμως ἄλλους συμβούλους ὡς σέ, οὐδέποτε ἤθελες ἰδεῖ τὸ βασιλείον τοῦτο νὰ φθάσῃ εἰς τόσῃν ἀκμῆν. Ἄλλ' οἱ βασιλεῖς ἐκεῖνοι, ἀψηφόντες τοὺς κινδύνους, προήγαγον αὐτὸ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, καθότι τὰ μεγάλα πράγματα μὲ μεγάλους κινδύνους κατορθοῦνται. Ἡμεῖς λοιπὸν μιμούμενοι τοὺς προγενεστέρους στρατεύομεν εἰς τὴν καλλιτέραν ἐποχὴν τοῦ ἔτους, καὶ ἀφοῦ ὑποτάξωμεν ὅλην τὴν Εὐρώπην θὰ ἐπανέλθωμεν ὅπισω χωρὶς οὔτε λιμὸν νὰ ἀπαντήσωμεν οὐδαμοῦ οὔτε δυσάρεστον τι νὰ πάθωμεν· καθότι πρῶτον μὲν πορευόμεθα φέροντες μεθ' ἡμῶν πολλὰς τροφὰς καὶ δεύτερον διότι

εἰς οἰανδήποτε γῆν καὶ ἔθνος ἂν πατήσωμεν, θὰ ἔχωμεν εἰς τὴν ἐξουσίαν μας τὸν σῖτον αὐτῶν· ἐκστρατεύομεν δὲ κατ' ἀνθρώπων γεωργῶν καὶ οὐχὶ κατὰ νομάδων».

51. Εἶπε δὲ ὁ Ἀρτάβανος μετὰ ταῦτα· «ὦ βασιλεῦ, ἐπειδὴ δὲν φοβεῖσαι τίποτε, δέξου τοῦλάχιστον μίαν συμβουλήν, καθότι εἰς πολλὰ πράγματα εἶναι ἀνάγκη νὰ λέγῃ τις πολλά. Ὁ Κύρος τοῦ Καμβύσου ὑπέταξεν ὅλους τοὺς Ἴωνας πλὴν τῶν Ἀθηναίων καὶ κατέστησεν αὐτοὺς ὑποτελεῖς εἰς τοὺς Πέρσας. Αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους σὲ συμβουλεύω νὰ μὴ συμπαράλαβῃς κατ' οὐδένα τρόπον εἰς τὸν κατὰ τῶν προγόνων τῶν πόλεμον, καθότι καὶ ἄνευ τούτων εἰμεθα ἱκανοὶ νὰ ὑπερνικήσωμεν τοὺς ἐχθρούς. Βεβαίως, ἐὰν σὲ ἀκολουθήσῃ, πρέπει ἢ ἀδικῶτατο νὰ γίνων ὑποδουλοῦντες τὴν μητρόπολιν των, ἢ δικαιοῦτατο συμπράττοντες εἰς τὴν ἐλευθέρωσίν της. Καί, ἐὰν μὲν γίνωσιν ἀδικῶτατοι, οὐδὲν μέγα κέρδος προσθέτουσιν εἰς ἡμᾶς· ἐὰν ὁμως γίνωσι δικαιοῦτατοι, δύναται νὰ βλάψῃς μεγάλως τὸν στρατὸν σου. Ἐνθυμήθητι λοιπὸν, ὦ βασιλεῦ, τὸ παλαιὸν λόγιον, ὅτι ἅμα τῇ ἀρχῇ δὲν καταφαίνεται ὅλον τὸ τέλος».

52. Πρὸς ταῦτα ὁ Ξέρξης ἀπεκρίθη· «Ἀρτάβανε, ἀπὸ ὅσας γνώμας ἔδωκες, εἰς αὐτὴν σφάλῃς περισσότερο, φοβούμενος τοὺς Ἴωνας μήπως μᾶς προδώσουν. Τῆς προαιρέσεως τῶν Ἴωνων ἔχομεν ἀπόδειξιν μεγίστην· ὑπὲρ αὐτῶν καὶ σὺ μαρτυρεῖς καὶ ὅσοι ἄλλοι συνεστράτευσαν μετὰ τοῦ Δαρείου κατὰ τῶν Σκυθῶν· ὅτι εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν ἦτο νὰ ἀφανίσωσιν ἢ νὰ σώσωσιν τὸν Περσικὸν στρατὸν καὶ ὅτι ἔδειξαν τὴν πίστιν των καὶ ὄχι ἀπιστίαν. Πλὴν δὲ τούτου, ἐπειδὴ ἄφησαν εἰς τὴν χώραν ἡμῶν τέκνα, γυναῖκας καὶ πλούτη, δὲν πρέπει οὔτε καὶ νὰ τὸ στοχασθῆ τις ὅτι δυνατόν νὰ νωτερίσωσι. Μὴ φοβῆσαι λοιπὸν τίποτε ἀπὸ αὐτούς, ἀλλ' ἔχων θάρρος φρόντιζε περὶ τῆς οἰκίας καὶ τῆς βασιλείας μου, καθότι εἰς σέ μόνον μετὰξὺ ὄλων ἐμπιστεύομαι τὸ σκήπτρόν μου».

53. Ταῦτα εἰπὼν καὶ ἀποστείλας τὸν Ἀρτάβανον εἰς τὰ Σοῦσα ἐκάλεσε μετὰ ταῦτα τοὺς σημαντικότερους τῶν Περσῶν· ἀφοῦ δὲ ἦλθον, εἶπεν εἰς αὐτοὺς τὰ ἐξῆς· «ὦ Πέρσαι, σᾶς συνήθροισα, διὰ νὰ σᾶς παρακινήσω νὰ φανῆτε γενναῖοι καὶ νὰ μὴ καταισχύνετε τὰ ἀρχαῖα κατορθώματα τῶν Περσῶν, κατορθώματα μεγάλα καὶ πολλοῦ λόγου ἄξια. Ἐκαστος ἰδιαιτέρως καὶ ὅλοι ὁμοῦ ἄς ἔχωμεν προθυμίαν, καθότι ὑπ' ὄψει ἔχομεν τὸ κοινὸν καλόν. Τούτου ἕνεκα σᾶς παροτρύνω νὰ καταβάλετε πάντα ζῆλον εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον, διότι, ὡς ἀκούω, ἐκστρατεύομεν ἐναντίον ἀνθρώπων γενναίων, τοὺς ὁποίους ἐὰν νικήσωμεν, δὲν θὰ εὐρεθῆ πλέον ἄλλος στρατὸς ἀνθρώπων διὰ νὰ μᾶς ἐναντιωθῆ. Τώρα, ἄς διαβαίνομεν τὴν θάλασσαν, ἀφοῦ προσηυθηῶμεν εἰς τοὺς θεούς, ὅσοι ἔχουσιν ὑπὸ τὴν προστασίαν των τὴν Περσίδα γῆν».

54. Ὅλη ἐκεῖνη ἡ ἡμέρα ἐδαπανήθη εἰς τὴν ἐτοιμασίαν τῆς

διαβάσεως, τὴν δὲ ἀκόλουθον περιέμενον ἀνυπομόνως τὴν ἀνατολήν τοῦ ἡλίου καίοντες ἐπὶ τῶν γεφυρῶν θυμιάματα διάφορα καὶ στρώνοντες τὴν ὁδὸν μὲ μυρσίνας. Ἐνῶ δὲ ἀνέτελλεν ὁ ἥλιος, ὁ Ξέρξης κάμων σπονδὰς εἰς τὴν θάλασσαν μὲ χρυσοῦν ποτήριον, ἠύχετο εἰς αὐτὸν νὰ μὴ τῷ συμβῆ περιστατικόν τι τὸ ὁποῖον, νὰ τὸν ἐμποδίση ἀπὸ τοῦ νὰ καθυποτάξῃ τὴν Εὐρώπην, ἀλλὰ νὰ τὸν βοηθήσῃ νὰ φθάσῃ ἕως εἰς τὰ ἄκρα αὐτῆς. Ἀφοῦ δὲ ἠυχήθη, ἔρριψε τὸ ποτήριον εἰς τὸν Ἑλλησπόντον μεθ' ἑνὸς κρατήρος χρυσοῦ καὶ τοῦ περσικοῦ ξίφους, τὸ ὁποῖον καλοῦν ἀκινάκην. Δὲν δύναμαι νὰ εἶπω ἀσφαλῶς ἂν ἀφιερῶν αὐτὰ εἰς τὸν ἥλιον τὰ ἔρριψεν εἰς τὸ πέλαγος, ἢ ἂν μετανόησας διότι ἐμαστίγωσε τὸν Ἑλλησπόντον προσέφερε τὰ δῶρα ταῦτα εἰς τὴν θάλασσαν.

55. Ἀφοῦ ἐγένοντο ταῦτα, ἤρχισεν ἡ διάβασις καὶ διὰ μὲν τῆς γεφύρας τῆς πρὸς τὸ μέρος τοῦ Εὐξείνου διέβη ὅλον τὸ πεζὸν καὶ τὸ ἵππικόν, διὰ δὲ τῆς πρὸς τὸ Αἰγαῖον τὰ ὑποζύγια καὶ ἡ θραπέα. Ἐπορεύοντο δὲ πρῶτοι οἱ δεκακισχίλιοι Πέρσαι, ὅλοι ἐστεφανωμένοι καὶ μετ' αὐτοῦς ὁ σύμμικτος στρατὸς τῶν διαφόρων ἐθνῶν. Καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν οὗτοι διέβησαν, τὴν δὲ ἀκόλουθον, πρῶτον μὲν οἱ ἵππεις καὶ οἱ κρατοῦντες τὰς πρὸς τὰ κάτω ἐστραμμένας λόγχας ἦσαν δὲ καὶ οὗτοι ἐστεφανωμένοι μετ' αὐτοῦς δὲ οἱ ἱεροὶ ἵπποι καὶ τὸ ἱερὸν ἄρμα ἔπειτα αὐτοῦς ὁ Ξέρξης καὶ οἱ αἰχμοφόροι καὶ οἱ χίλιοι ἵππεις καὶ μετ' αὐτοῦς ὁ ἐπίλοιπος στρατός. Συγχρόνως καὶ τὰ πλοῖα ἀνήγοντο ἀντικρῦ ἦκουσα ἐπίσης ὅτι ὁ Ξέρξης διέβη τελευταῖος ὅλων.

56. Διαβάς ὁ Ξέρξης εἰς τὴν Εὐρώπην ἐθεάτο τὸν στρατὸν διαβαίνοντα μὲ μαστιγώσεις· διέβη δὲ ὁ στρατὸς εἰς ἐπτὰ ἡμέρας καὶ ἐπτά νύκτας ἄνευ διακοπῆς. Τότε λέγουσιν ὅτι, ἀφοῦ ὁ Ξέρξης διέβη τὸν Ἑλλησπόντον, ἕνας Ἑλλησπόντιος εἶπεν «ὦ Ζεῦ, διατὶ ὑπὸ μορφήν ἀνδρὸς Πέρσου καὶ λαβὼν τὸ ὄνομα Ξέρξης θέλεις νὰ ἀναστατώσῃς τὴν Ἑλλάδα ἄγων κατ' αὐτῆς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους; ἢ δύνασο καὶ ἄνευ τούτων νὰ πράξῃς ταῦτα».

57. Ἀφοῦ διέβησαν ὅλοι καὶ ἤρχισαν νὰ ὀδεύουν, ἐφάνη εἰς αὐτοὺς μέγα θαῦμα, περὶ τοῦ ὁποῖου ὁ Ξέρξης δὲν ἐφρόντισε ποσῶς, μολοντί ἦτο εὐεξήγητον. Ἴππος ἐγέννησε λαγόν, ἔξ οὗ εὐκόλως ἠδύνατό τις νὰ ἐνοήσῃ ὅτι ὁ Ξέρξης ἐμίλλε νὰ ἐλάσῃ στρατὸν κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ὑπερηφανώτατα καὶ μεγαλοπρεπέστατα καὶ ὅτι θὰ ἐπέστρεφεν ὀπίσω, ἀναγκαζόμενος χάριν τῆς σωτηρίας του νὰ τρέχῃ. Καὶ ἄλλο θαῦμα εἶχε φανῆ εἰς τὰς Σάρδεϊς ἡμίονος ἐγέννησεν ἡμίονον διπλᾶ ἔχουσαν αἰδοῖα, τὰ μὲν ἄρρενος τὰ δὲ θηλείας· τὰ τοῦ ἄρρενος δὲ ἦσαν ὑπεράνω τῶν τῆς θηλείας.

58. Οὔτε περὶ τοῦ ἑνὸς οὔτε περὶ τοῦ ἄλλου, λοιπὸν φροντίσας ἐπορεύετο ἐπὶ τὰ πρόσω, σὺν αὐτῷ δὲ ὁ πεζὸς στρατός. Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατός, ἔξω τοῦ Ἑλλησπόντου, ἔπλεε παρακολουθῶν τὴν ἀκτὴν καὶ ἔχων ἐστραμμένην τὴν πρύμνην πρὸς τὸν πε-

ζόν, καθότι ἔπλεε πρὸς δυσμὰς διευθυνόμενος εἰς τὸ Σαρπηδόνιον ἀκρωτήριον, ὅπου εἶχε διαταγὴν νὰ φθάσῃ καὶ νὰ περιμένῃ, ἐνῶ ὁ στρατός τῆς ξηρᾶς ἐξηκολούθει τὸν δρόμον του διὰ τῆς Χερσονήσου διευθυνόμενος πρὸς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου καὶ ἔχων εἰς τὰ δεξιὰ μὲν τὸν τάφον τῆς Ἑλλης, θυγατρὸς τοῦ Ἀθάμαντος, ἀριστερὰ δὲ τὴν πόλιν Καρδίαν. Διελθὼν δὲ διὰ μέσου πόλεως τινος, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα ἦτο Ἀγορά, καὶ κάμψας τὸν καλούμενον Μέλανα ποταμόν, τοῦ ὁποῖου τὸ ὕδωρ δὲν ἐξήρχεσεν εἰς τὸν στρατόν, ἀλλ' ἐξητλήθη, τοῦτον τὸν ποταμὸν διαβάς, ἔξ οὗ καὶ ὁ κόλπος ἔχει τὴν ἐπωνυμίαν, ἐπορεύετο πρὸς δυσμὰς μέχρις οὗ ἐφθασεν εἰς τὸν Δορίσκον, πέραν τῆς Αἰολίδος πόλεως Αἴνου καὶ τῆς Στεντορίδος λίμνης.

59. Ὁ δὲ Δορίσκος εἶναι αἰγιαλὸς τῆς Θοράκης καὶ πεδιάς μεγάλη, διὰ τῆς ὁποίας ὄρει ποταμὸς μέγας ὁ Ἐβρος. Ἐκεῖ ἦτο ἐκτισμένον τεῖχος βασιλικόν, ὅπερ ἐκαλεῖτο Δορίσκος καὶ φρουρὰ Περσικὴ κατασταθεῖσα ὑπὸ τοῦ Δαρείου τὸ κατεῖχεν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἐναντίον τῶν Σκυθῶν ἐκστρατείας. Ἐφάνη δὲ εἰς τὸν Ξέρξην ἐπιτήδειος ὁ χῶρος ἐκεῖνος, ὅπως θέσῃ εἰς τάξιν καὶ ἀριθμῆσῃ τὸν στρατόν ὅπερ καὶ ἐπραξεν. Ἀφοῦ δὲ ἦλθον ὅλα τὰ πλοῖα εἰς τὸν Δορίσκον, οἱ ναύαρχοι, κατὰ διαταγὴν τοῦ Ξέρξου, τὰ ἔφεραν εἰς τὸν πλησιέστερον αἰγιαλὸν τοῦ Δορίσκου, ὅπου εἶναι αἱ Σαμοθρακικαὶ πόλεις Σάλη καὶ Ζώνη, εἰς τὸ τέλος δὲ αὐτοῦ τοῦ αἰγιαλοῦ εἶναι τὸ ὄνομαστὸν ἀκρωτήριον Σέρρειον. Ὁ δὲ χῶρος οὗτος ἦτο ἄλλοτε τῶν Κικόνων. Εἰς τοῦτον λοιπὸν τὸν αἰγιαλὸν καταπλεύσαντες οἱ Πέρσαι, ἔσυραν ἔξω τὰ πλοῖα καὶ τὰ ἐξήρηνον. Κατ' αὐτὸ δὲ τὸ διάστημα ὁ Ξέρξης ἔκαμνε τὴν ἀπαρίθμησιν τοῦ στρατοῦ εἰς τὸν Δορίσκον.

60. Πόσον μὲν πλῆθος εὐρέθη εἰς τὴν ἀπαρίθμησιν ταύτην ὅτι ἔδωκεν ἕκαστον ἔθνος δὲν δύναμαι νὰ εἶπω ἀκριβῶς, διότι οὐδεὶς τὸ εἶπεν. Ὅλος δὲ ὁ πεζὸς στρατός ἀνέβη εἰς ἑν ἑκατομμύριον καὶ ἑπτακοσίας χιλιάδας, καὶ ἠριθμῆθη κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Συναγαγόντες εἰς ἕνα χῶρον δεκακισχιλίους ἀνθρώπους καὶ συσφίξαντες αὐτοὺς ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον, περιεχάραξαν ἔξωθεν κύκλον περιχαράξαντες δὲ τὸν κύκλον καὶ ἐξαγαγόντες τοὺς μυριοὺς ἔκαμαν περίφραγμα, τοῦ ὁποῖου τὸ ὕψος ἐφθάνεν ἕως τὸν ὀμφαλὸν ἀνθρώπου. Τοῦτο ποιήσαντες εἰσεβίβασαν ἄλλους εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην, μέχρις οὗ ἠρίθμησαν ὄλους κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Ἀφοῦ δὲ τοὺς ἠρίθμησαν, κατέταξαν αὐτοὺς κατὰ ἔθνη.

61. Τὰ δὲ ἔθνη, ὅσα ἔλαβον μέρος εἰς τὴν ἐκστρατείαν, ἦσαν τὰ ἑξῆς. Οἱ Πέρσαι, οὔτινες εἶχον τὴν ἀκόλουθον σκευὴν· περὶ μὲν τὰς κεφαλὰς ἔφερον πῖλους ὅχι στερεοὺς καλουμένους τιάρας, περὶ δὲ τὸ σῶμα θώρακας χειριδωτοὺς ἐκ ποικίλων τεμαχίων καὶ ὁμοίων τὴν ὄψιν μὲ λέπια ἰχθύων, καὶ περὶ τὰ σκέλη ἀναξυρίδας· ἀντὶ δὲ ἀσπίδων εἶχον γέρρα, ὑποκάτω τῶν ὁποίων ἐκρέμαντο φαρέτραι.

Τὰ δὲ ἀκόντια τῶν ἦσαν μικρά, τὰ τόξα μεγάλα καὶ τὰ βέλη καλάμιν· ἐκρέματο δὲ πρὸς τὸν δεξιὸν μηρὸν ἐγχειρίδιον δεμένον εἰς τὴν ζώνην. Ἀρχηγὸς αὐτῶν ἦτο ὁ Ὀτάνης, πατὴρ τῆς Ἀμήστιος γυναικὸς τοῦ Ξέρξου. Οἱ Ἕλληνες ὠνόμαζον αὐτοὺς ἄλλοτε Κηφῆνας, αὐτοὶ δὲ οἱ ἴδιοι ἐκαλοῦντο Ἀρταῖοι καὶ οἱ περιοικοὶ τῶν τοὺς ἐκάλουν οὕτω. Ὅτε δὲ ὁ Περσεὺς τῆς Δανάης καὶ τοῦ Διὸς ἦλθεν εἰς τὸν Κηφέα τοῦ Βήλου καὶ ἔλαβε τὴν θυγατέρα του Ἀνδρομέδαν, ἐγέννησεν ἐξ αὐτῆς υἱόν, τὸν ὁποῖον ὠνόμασε Πέρσην καὶ τὸν ὁποῖον ἄφησεν ἐκεῖ, διότι ὁ Κηφεὺς ἔτυχε νὰ μὴ ἔχη ἄρρενα τέκνα. Ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ Πέρσου ἔλαβον τὴν ἐπωνυμίαν.

62. Οἱ δὲ Μῆδοι ἐστρατεύοντο ἔχοντες τὴν αὐτὴν στολὴν μὲ τοὺς Πέρσας, διότι κυρίως εἰπεῖν ἡ στολὴ αὕτη εἶναι Μηδικὴ καὶ οὐχὶ Περσικὴ. Ἀρχηγὸς αὐτῶν ἦτο ὁ Τιγράνης ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Ἀχαιμενιδῶν. Ἄλλοτε οὗτοι ἐκαλοῦντο παρ' ὄλων Ἄριοι· ἀλλ' ἐλθούσης τῆς Κολχίδος Μηδείας ἐξ Ἀθηνῶν εἰς τὴν χώραν τῶν μετέβαλον καὶ αὐτοὶ τὸ ὄνομά των. Τοῦτο τοῦλάχιστον λέγουσι περὶ ἑαυτῶν οἱ Μῆδοι. Οἱ δὲ Κίσιοι κατὰ μὲν τὰ ἄλλα ἦσαν ἐνδυμένοι ὡς οἱ Πέρσαι, μόνον δὲ εἰς τὴν κεφαλὴν ἀντὶ πύλων εἶχον μίτρας. Ἀρχηγὸς αὐτῶν ἦτο ὁ Ἀνάφης τοῦ Ὀτάνου. Οἱ δὲ Ὑρκάνιοι ἦσαν ὀπλισμένοι ὡς οἱ Πέρσαι καὶ εἶχον ἡγεμόνα τὸν Μεγάπανον, ὁ ὁποῖος μετὰ τὰ συμβάντα ταῦτα ἐγένετο διοικητὴς τῆς Βαβυλώνας.

63. Οἱ δὲ Ἀσσύριοι εἰς μὲν τὰς κεφαλὰς ἐφόρουσαν περικεφαλαίας χαλκίνας καὶ πλεγμένας κατὰ τρόπον τινὰ βάρβαρον, οὐχὶ εὐκόλον νὰ περιγραφῆ· ἀσπίδας δὲ καὶ ἀκόντια καὶ ἐγχειρίδια εἶχον ὅμοια μὲ τοὺς Αἰγυπτίους· πρὸς τούτοις εἶχον ῥόπαλα ξύλινα μὲ τύλους σιδηροῦς καὶ θώρακας λινοῦς. Οὗτοι ὑπὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων ἐκαλοῦντο Σύριοι, ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι. Μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν οἱ Χαλδαῖοι καὶ εἶχον ἀρχηγὸν τὸν Ὀσιάσπην, υἱὸν τοῦ Ἀρταγαίου.

64. Οἱ Βάκριοι δὲ μετέβαιναν εἰς ἐστρατεῖαν ἔχοντες εἰς τὰς κεφαλὰς ὅ,τι σχεδὸν καὶ οἱ Μῆδοι· τόξα δὲ καλάμιν ἐντόπια καὶ ἀκόντια βραχέα. Οἱ δὲ Σάκαι, φυλὴ Σκυθικὴ, περὶ μὲν τὰς κεφαλὰς εἶχον κυρβασίας ὀρθὰς καὶ ληγουσας εἰς ὄξυ, ἐφόρουσαν δὲ ἀναξυρίδας, τόξα δὲ εἶχον ἐπιχώρια καὶ ἐγχειρίδια, πρὸς τούτοις καὶ ἀξίνας κολουμένας σαγάρεις. Τούτους δὲ ὄντας Σκύθας Ἀμυργίους ὠνόμαζον Σάκας, διότι οἱ Πέρσαι ὅλους τοὺς Σκύθας καλοῦν Σάκας. Τούτων δὲ τῶν Σακῶν καὶ τῶν Βακτριῶν ἀρχηγὸς ἦτο ὁ Ὑστάσπης, υἱὸς τοῦ Δαρείου καὶ τῆς Ἀτόσσης θυγατρὸς τοῦ Κύρου.

65. Οἱ δὲ Ἴνδοι ἐφόρουσαν ἐνδύματα κατεσκευασμένα ἐκ βάμβακος, εἶχον τόξα καλάμιν καὶ βέλη καλάμιν μὲ αἰχμὰς σιδηρᾶς. Ἐξεστράτευον δὲ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Φαρναζάθρου, υἱοῦ τοῦ Ἀρταβάτου.

66. Οἱ δὲ Ἄριοι τόξα μὲν εἶχον Μηδικά, κατὰ δὲ τὰ λοιπὰ

ἦσαν ὡς οἱ Βάκριοι. Ἀρχηγὸς αὐτῶν ἦτο ὁ Σισάμνης, υἱὸς τοῦ Ὑδάρονος. Οἱ δὲ Πάρθιοι καὶ οἱ Χοράσμοι καὶ οἱ Σόγδοι καὶ οἱ Γανδάριοι καὶ οἱ Δαδῖκαι ἐξεστράτευον ἔχοντες τὸν αὐτὸν ὀπλισμὸν ὡς οἱ Βάκριοι. Τούτων ἀρχηγοὶ ἦσαν οἱ ἐξῆς· τῶν μὲν Πάρθων καὶ Χορασμιῶν ὁ Ἀρτάβαζος τοῦ Φαρνάκου, τῶν δὲ Σόγδων ὁ Ἀζάνης τοῦ Ἀρταίου, τῶν δὲ Γανδαρίων καὶ Δαδικῶν ὁ Ἀρτύφιος τοῦ Ἀρταβάτου.

67. Οἱ δὲ Κάσπιοι ἐξεστράτευον ἐνδυμένοι ἐπαναφόρια ἐκ δέρματος αἰγῶν καὶ ἔχοντες ἐπιχώρια τόξα καλάμιν καὶ ἀκινάκας. Καὶ οὗτοι μὲν οὕτως ἦσαν ὀπλισμένοι, καὶ εἶχον ἡγεμόνα τὸν Ἀριόμαρδον, ἀδελφὸν τοῦ Ἀρτυφίου· οἱ δὲ Σαραγγαὶ διέπρεπον διὰ τὴν βαφὴν τῶν ἐνδυμάτων των, καὶ εἶχον πέδιλα ἀναβαίνοντα εἰς τὸ γόνυ, τὰ δὲ τόξα καὶ ἀκόντια τῶν ἦσαν Μηδικά. Ἀρχηγὸς τῶν Σαραγγῶν ἦτο ὁ Φερενδάτης τοῦ Μεγαβάζου. Οἱ Πάκτυες δὲ εἶχον τὰ αὐτὰ ἐνδύματα καὶ εἶχον τόξα ἐπιχώρια καὶ ἐγχειρίδια· ἀρχηγὸς δὲ αὐτῶν ἦτο ὁ Ἀρτύνης τοῦ Ἰθαμίτρου.

68. Οἱ δὲ Οὔτιοι, οἱ Μύκοι καὶ οἱ Παρικάνιοι ἦσαν ὀπλισμένοι ὡς οἱ Πάκτυες. Τούτων ἀρχηγοὶ ἦσαν οἱ ἐξῆς· τῶν μὲν Οὔτιων καὶ τῶν Μύκων ὁ Ἀρσαμένης τοῦ Δαρείου, τῶν δὲ Παρικανίων ὁ Σιρομίτης τοῦ Οἰοβάζου.

69. Οἱ δὲ Ἀράβιοι ἐφόρουσαν μακρὰ ἐπαναφόρια καὶ εἰς τὰ δεξιὰ των εἶχον παλίντονα τόξα μακρά. Οἱ δὲ Αἰθίοπες ἐφόρουσαν παρδαλᾶς καὶ λεοντᾶς, τόξα δὲ εἶχον μακρὰ μέχρι τεσσάρων πήχεων κατεσκευασμένα ἀπὸ κλάδους φοινίκων· πρὸς τούτοις βέλη καλάμιν μικρά, εἰς τὴν ἄκρην τῶν ὁποίων ἀντὶ σιδήρου ἦτο λίθος ὀξὺς ἐξ ἐκείνου μὲ τὸν ὁποῖον σκαλίζουσαν τὰς σφραγίδας των. Εἶχον δὲ ἀκόντια, εἰς τὴν ἄκρην τῶν ὁποίων ἦτο κέρασ δορκάδος ὃξυ κατεσκευασμένον εἰς τρόπον λόγχης· εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτὰ· καὶ τὸ μὲν ἡμισυ τῶν σώματος, ὅταν ἐξέρχονται εἰς πόλεμον, ἀλείφουσαν μὲ γύψον· τὸ δὲ ἄλλο ἡμισυ μὲ μίλτον. Τῶν Ἀραβίων δὲ καὶ τῶν ὑπεράνω τῆς Αἰγύπτου κατοικούντων Αἰθιόπων ἀρχηγὸς ἦτο ὁ Ἀρσάμης, υἱὸς τοῦ Δαρείου καὶ τῆς Ἀρτυστῶνης, θυγατρὸς τοῦ Κύρου, τὴν ὁποίαν ὁ Δαρεῖος ἠγάπησε· πλείοτερον ὅλων τῶν ἄλλων γυναικῶν του καὶ διέταξε νὰ κατασκευάσουν τὴν εἰκόνα της ἐκ χρυσοῦ σφυρηλατημένου. Τῶν μὲν λοιπῶν Ἀραβίων καὶ τῶν ὑπὲρ τὴν Αἰγύπτου κατοικούντων Αἰθιόπων ἀρχηγὸς ἦτο ὁ Ἀρσάμης.

70. Οἱ δὲ ἀνατολικοὶ Αἰθίοπες (διότι καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ ἐξεστράτευον) ἦσαν κατατεταγμένοι μεταξὺ τῶν Ἰνδῶν. Οὗτοι οὐδόπως διαφέρουσαν ἀπὸ τοὺς ἄλλους κατὰ τὴν μορφήν, ἀλλὰ μόνον κατὰ τὸ ἰδίωμα τῆς γλώσσης καὶ τὸ τρίχωμα, διότι τῶν μὲν ἀνατολικῶν Αἰθιόπων αἱ τρίχες εἶναι εὐθείαι, τῶν δὲ Αἰθιόπων τῆς Λιβύας ἡ κόμη εἶναι ἡ μάλλον οὐλόθριξ ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Οὗτοι δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας Αἰθίοπες ἦσαν κατὰ τὸ πλείστον ὀπλισμένοι ὡς οἱ Ἴνδοι, καὶ εἰς τὰς κεφαλὰς εἶχον προμετωπίδια

ἵππων ἐκδαρμένα ὁμοῦ μετὰ τὰ ὄπλα καὶ τὰς χαιτάς. Αἱ χαιταὶ αὐταὶ ἐπεῖχον τόπον λόφου, τὰ δὲ ὄπλα τῶν ἵππων ἦσαν στημένα ὀρθά. Τὰ ἀμυντήρια δὲ ὄπλα τῶν ἦσαν δοραὶ γεράνων ἀντὶ ἀσπίδων.

71. Οἱ δὲ Λίβνες ἠκολούθουν ἔχοντες στολὴν δερματίνην καὶ ὀπλισμένοι μετὰ ἀκόντια σκληρυνθέντα εἰς τὸ πῦρ. Ἀρχηγὸς δὲ αὐτῶν ἦτο ὁ Μασσάγης τοῦ Ὀαρίζου.

72. Οἱ δὲ Παφλαγόνες ἐξεστράτευσον ἔχοντες ἐπὶ τῆς κεφαλῆς κράνη πλεκτά, ἀσπίδας μικράς, λόγχας ὄχι μεγάλας, καὶ πρὸς τοῦτοις ἀκόντια καὶ ἐγχειρίδια· εἶχον δὲ περὶ τοὺς πόδας πέδιλα ἐπιχώρια ἀναβαίνοντα ἕως τὸ μέσον τῆς κνήμης. Οἱ Λίβνες δέ, οἱ Ματιανοί, οἱ Μαριανδυνοὶ καὶ οἱ Σύριοι ἦσαν ὀπλισμένοι ὡς οἱ Παφλαγόνες. Οἱ Σύριοι οὗτοι ὑπὸ τῶν Περσῶν καλοῦνται Καππαδόκαι. Καὶ τῶν μὲν Παφλαγόνων καὶ τῶν Ματιανῶν ἀρχηγὸς ἦτο ὁ Δῶτος τοῦ Μεγασίδρου, τῶν δὲ Μαριανδυνῶν, τῶν Λιγύων καὶ τῶν Συρίων ὁ Γωβρύας τοῦ Δαρείου καὶ τῆς Ἀρτυστῶνης υἱός.

73. Οἱ δὲ Φρύγες εἶχον σχεδὸν τὸν αὐτὸν ὀπλισμὸν μετὰ τοὺς Παφλαγόνες. Οἱ Φρύγες οὗτοι, ὡς λέγουσιν οἱ Μακεδόνες, ἐκαλοῦντο Βρίγες, ἐφ' ὅσον χρόνον Εὐρωπαῖοι ὄντες ἦσαν σύνοικοι τῶν Μακεδόνων μετοικήσαντες δὲ εἰς τὴν Ἀσίαν ὁμοῦ μετὰ τὴν χώραν μετέβαλον καὶ τὸ ὄνομα εἰς Φρύγας. Οἱ δὲ Ἀρμένιοι ἦσαν ὀπλισμένοι ὡς οἱ Φρύγες, διότι εἶναι ἄποικοι τῶν Φρυγῶν. Ἀμφοτέρων τούτων ἀρχηγὸς ἦτο ὁ Ἀρτόχμης, γαμβρὸς τοῦ Δαρείου.

74. Οἱ Λυδοὶ δὲ εἶχον ὄπλα ὁμοίωτα μετὰ τὴν Ἑλληνικὰ. Ἄλλοτε οἱ Λυδοὶ ἐκαλοῦντο Μήγες, μεταβαλόντες δὲ τὸ ὄνομα ἔλαβον τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην ἀπὸ τοῦ Λυδοῦ, υἱοῦ τοῦ Ἄτυος. Οἱ δὲ Μυσοὶ εἰς μὲν τὰς κεφαλὰς εἶχον κράνη ἐπιχώρια, ἀσπίδας δὲ μικράς, μετεχειρίζοντο δὲ ἀκόντια σκληρυνθέντα εἰς τὸ πῦρ.

Οὗτοι οἱ Μυσοὶ εἶναι ἄποικοι τῶν Λυδῶν καὶ ἀπὸ τοῦ ὄρους Ὀλύμπου ὀνομάζονται Ὀλυμπιανοί. Ἀρχηγὸς δὲ τῶν Λυδῶν καὶ τῶν Μυσῶν ἦτο ὁ Ἀρταφέρνης τοῦ Ἀρταφέρνηος ἐκείνου, ὅστις μετὰ τοῦ Δάτιδος εἰσέβαλεν εἰς τὸν Μαραθῶνα.

75. Οἱ δὲ Θράκες ἐξεστράτευσον ἔχοντες εἰς μὲν τὰς κεφαλὰς τῶν ἀλωπεκάς, περὶ δὲ τὸ σῶμα χιτῶνας καὶ ἄνωθεν αὐτῶν ἐπανωφόρια ποικιλόστικτα· περὶ τοὺς πόδας καὶ τὰς κνήμας εἶχον πέδιλα ἐκ δέρματος ἐλάφου, καὶ πρὸς τοῦτοις ἀκόντια, μικρὰς ἀσπίδας καὶ ἐγχειρίδια μικρά. Οἱ Θράκες οὗτοι, ὅτε διέβησαν εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐκλήθησαν Βιθυνοί. Ἄλλοτε, ὡς αὐτοὶ λέγουσιν, ἐκαλοῦντο Στρυμόνιοι, καθότι κατόικουν περὶ τὸν Στρυμόνα, λέγουσιν δὲ ὅτι τοὺς ἐδίδωσαν ἐκ τῆς χώρας τῶν οἱ Τευκροὶ καὶ οἱ Μυσοί. Τούτων δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ Θρακῶν ἀρχηγὸς ἦτο ὁ Βασσάκης τοῦ Ἀρταβάνου.

76. Οἱ δὲ Χάλυβες εἶχον ἀσπίδας μικρὰς ἐκ δέρματος βοῦς ἀκατεργάστου, καὶ ἕκαστος δύο ἀκόντια ὡς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα κατα-

σκευάζουν εἰς τὴν Λυκίαν. Εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν εἶχον κράνη χάλκινα, πρὸ τῶν ὁποίων ὑψοῦντο κέρατα καὶ ὄπλα βοῦς χάλκινα καὶ ἐπ' αὐτῶν λόφοι. Περὶ τὰς κνήμας εἶχον τεμάχια ὑφάσματος πορφυροβαφῆ. Εἰς τὴν χώραν δὲ αὐτῶν ὑπάρχει χρηστῆριον τοῦ Ἄρεως.

77. Οἱ δὲ Καβηλεῖς, ἄποικοι τῶν Μυόνων ὀνομαζόμενοι Λασόνοι, εἶχον ὀπλισμὸν ὅμοιον μετὰ τοὺς Κίλικας, τὸν ὅποιον θὰ ἐκθέσω, ὅταν φθάσῃ ἡ σειρὰ νὰ ὀμιλήσω διὰ τοὺς Κίλικας. Οἱ δὲ Μιλῖαι εἶχον αἰχμὰς κοντὰς καὶ ἐνδύματα ἐμπεπορημένα. Τινὲς ἐξ αὐτῶν εἶχον τόξα Λύκια, εἰς δὲ τὰς κεφαλὰς περικεφαλαίας δερματίνας. Τούτων ὅλων ἀρχηγὸς ἦτο ὁ Βάδρης τοῦ Ὑστάνους.

78. Οἱ Μόσχοι δὲ εἶχον περικεφαλαίας μὲν ξυλῖνας, ἀσπίδας δὲ μικρὰς καὶ ἀκόντια βραχέα, τῶν ὁποίων ὁμοίως αἱ λόγχαι ἦσαν μακροαί. Οἱ δὲ Τιβαρηνοί, οἱ Μάκρωνες καὶ οἱ Μοσσύνιοι ἐξεστράτευσον ἐσκευασμένοι ὡς οἱ Μόσχοι. Τούτους δὲ ὠδήγηον οἱ ἐξῆς ἀρχηγοί· τοὺς μὲν Μόσχους καὶ τοὺς Τιβαρηνοὺς ὁ Ἀριόμαρδος, υἱὸς τοῦ Δαρείου καὶ τῆς Πάρμης, θυγατρὸς τοῦ Σμέρδιος υἱοῦ τοῦ Κύρου· τοὺς δὲ Μάκρωνας καὶ τοὺς Μοσσυνόικους, ὁ Ἀρταύκτης τοῦ Χοράσμιος, ὁ ὁποῖος ἦτο διοικητὴς τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ Σηστοῦ.

79. Οἱ δὲ Μᾶρες εἶχον κράνη μὲν ἐπιχώρια πλεκτά, ἀσπίδας δὲ δερματίνας μικρὰς καὶ ἀκόντια. Οἱ δὲ Κόλχοι εἶχον κράνη ξυλῖνα, ἀσπίδας ἐκ δέρματος βοῦς ἀκατεργάστου, αἰχμὰς βραχείας καὶ προσέτι μαχαίρας. Τούτων τῶν Μαρῶν καὶ τῶν Κόλχων ἀρχηγὸς ἦτο ὁ Φαρανδάτης τοῦ Τεάσπιδος. Οἱ δὲ Ἀλαρόδιοι καὶ οἱ Σάσπειρες ἐξεστράτευσον ὀπλισμένοι ὡς οἱ Κόλχοι. Τούτων ἀρχηγὸς ἦτο ὁ Μασίστιος τοῦ Σιρομίτρου.

80. Τὰ δὲ νησιωτικὰ ἔθνη τὰ ἀκολουθοῦντα ἐκ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τῶν νήσων, ὅπου ὁ βασιλεὺς πέμπει τοὺς ἐκπατριζομένους, εἶχον ἐνδύματα καὶ ὄπλα ὁμοίωτα μετὰ τὰ Μηδικὰ. Τούτων τῶν νησιωτῶν ἀρχηγὸς ἦτο ὁ Μαρδόντης τοῦ Βαγαίου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος ἔπεσεν εἰς τὴν ἐν Μυκάλῃ μάχῃ, εἰς ὃν τῶν στρατηγῶν.

81. Ταῦτα ἦσαν τὰ ἔθνη, ἅτινα ἐξεστράτευσον διὰ ξηρᾶς καὶ ἀπετέλουν τὸ πεζόν, ἀρχηγοὶ δὲ αὐτῶν ἦσαν οἱ ἀνωτέρω ῥηθέντες, οἵτινες καὶ τὰ ὀργάνωσαν καὶ τὰ ἠρίθμησαν δίδοντες αὐτοῖς χιλιάρχους καὶ μυριάρχους· οἱ δὲ μυριάρχοι διώρισαν ἑκατοντάρχους καὶ δεκάρχους. Ἄλλοι ἀξιωματικοὶ ἰθαγενεῖς ἐπεστάτου τὰ τάγματα ἐκάστου ἔθνους, ἀλλὰ καὶ οὗτοι ὑπήκουον εἰς τοὺς ἀνωτέρω ῥηθέντας ἀρχηγούς.

82. Τούτων δὲ καὶ σύμπαντος τοῦ πεζοῦ στρατοῦ ἐστρατήγου ὁ Μαρδόνιος τοῦ Γωβρούου, ὁ Τριτανταίχμης τοῦ Ἀρταβάνου τοῦ συμβουλευσαντος νὰ μὴ στρατεύσων κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ὁ Σμερδομένης τοῦ Ὀτάνου (ἀμφοτέροι οὗτοι ἦσαν παῖδες ἀδελφῶν τοῦ Δαρείου καὶ ἐπομένως ἐξάδελφοι τοῦ Ξέρξου), ὁ Μασίστης, υἱὸς

τοῦ Δαρείου καὶ τῆς Ἀτόσσης, ὁ Γέργις τοῦ Ἀράζου καὶ ὁ Μεγάβυζος τοῦ Ζωπύρου.

83. Οὗτοι ἦσαν οἱ στρατηγοὶ ὅλου τοῦ πεζοῦ χωρὶς τῶν μυρῶν· τῶν δὲ μυρῶν λογάδων τούτων Περσῶν ἐστρατήγει μὲν ὁ Ὑδάρνης τοῦ Ὑδάρνου, ἐκαλοῦντο δὲ ἀθάνατοι διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν. Ἐάν τις ἐξ αὐτῶν ἤθελε λείψει εἴτε ἐνεκα θανάτου εἴτε ἐνεκα ἀσθενείας, ἐξελέγετο ἄλλος καὶ οὐδέποτε ἦσαν οὔτε πλείονες τῶν μυρῶν οὔτε ἐλάσσονες. Μεταξὺ ὅλου τοῦ στρατοῦ διεκρίνοντο οἱ Πέρσαι διὰ τὸν ὄπλισμόν των, οὗτοι δὲ οἱ μύριοι ἦσαν ὑπέρτεροι τῶν ἄλλων Περσῶν. Ὀπλισμένοι ὡς εἶπα, διεκρίνοντο διὰ τὴν ἀφθονίαν τῶν χρυσῶν κοσμημάτων των· ἔφεραν μεθ' ἑαυτῶν ἄρμαμάξας, ἐντὸς τῶν ὁποίων εἶχον τὰς παλλακὰς των καὶ τὴν πολλὴν καὶ πλουσίως κεκοσμημένην θεραπείαν των. Ἰδιαίτεροι δὲ κάμηλοι καὶ ἄλλα ὑποζύγια ζῶα ἔφερον τὰς τροφὰς των.

84. Τὰ δὲ ἔθνη ταῦτα ἔχουν ἵππικόν, ἐν τούτοις δὲν ἔδωκαν ἵππεῖς ὅλα, ἀλλὰ μόνον τὰ ἐξῆς. Οἱ Πέρσαι, τῶν ὁποίων οἱ ἵππεῖς ἦσαν ὀπλισμένοι ὡς οἱ πεζοί· μόνον εἰς τὰς κεφαλὰς εἶχον ἐλάσματα σιδηρᾶ ἢ χαλκᾶ.

85. Ὑπάρχουν δὲ νομάδες τινὲς καλούμενοι Σαγάρτιοι φυλῆ Περσικῆ καθ' ὅλα καὶ κατὰ τὴν γλῶσσαν, ἢ ἐνδυμασία των δὲ εἶναι μεταξὺ τῆς Περσικῆς καὶ Πακτυϊκῆς. Οὗτοι εἶχον δώσει ὀκακισχιλίους ἵππεῖς. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἀπαξιοῦν νὰ ἔχουν ἄλλα ὄπλα γάλκινα ἢ σιδηρᾶ καὶ μεταχειρίζονται μόνον σχοινία δερμάτινα πλεγμένα, εἰς τὰ ὁποῖα ἔχουν ὄλον τὸ θάρρος των, ὅταν ἐξέρχονται εἰς πόλεμον. Ὁ τρόπος δὲ τῆς μάχης τῶν ἀνθρώπων τούτων εἶναι ὁ ἐξῆς. Ὅταν συμπλακοῦν μὲ τοὺς πολεμίους, ὄριπτον τὰ σχοινία τὰ ὁποῖα εἰς τὴν ἄκρην ἔχουν βρόχον, ὅντινα δὲ τύχουν, ἵππον ἢ ἄνθρωπον, τὸν ἔλκουν πρὸς ἑαυτούς· οὗτοι δὲ ἐμπλεκόμενοι ὡς εἰς δίχτυα φονεύονται. Τούτων λοιπὸν τοιοῦτος εἶναι ὁ τρόπος τοῦ πολεμεῖν καὶ ἦσαν τεταγμένοι εἰς τοὺς Πέρσας.

86. Οἱ δὲ Μῆδοι ἵππεῖς εἶχον τὴν ἰδίαν σκευὴν μὲ τοὺς πεζούς, καὶ οἱ Κίσιοι ὁμοίως, ἔτι δὲ καὶ τὸ ἵππικόν τῶν Ἰνδῶν εἶχε τὴν ἰδίαν σκευὴν μὲ τὸ πεζόν· οἱ Ἰνδοὶ διμῶς ἤλαυον καὶ κέλητας καὶ ἄρματα· εἰς δὲ τὰ ἄρματα ἦσαν ἐξευγμένοι ἵπποι καὶ ὄνοι ἄγριοι. Οἱ δὲ Βάκτριοι ἵππεῖς ἦσαν ὀπλισμένοι ὡς οἱ πεζοί· ὁμοίως καὶ οἱ Κάσπιοι καὶ οἱ Λίβυες. Ὅλοι δὲ οὗτοι ὠδήγουν ἄρματα. Προσέτι δὲ καὶ οἱ Κάσπιοι καὶ οἱ Παρικάνιοι ἦσαν ὀπλισμένοι ὡς οἱ πεζοί. Οἱ δὲ Ἀράβιοι ἵππεῖς σκευὴν μὲν εἶχον ὡς οἱ πεζοί, ὠδήγουν δὲ ὅλοι καμήλους, αἵτινες δὲν εἶναι ὑποδεέστεροι τῶν ἵππων κατὰ τὴν ταχύτητα.

87. Ταῦτα μόνα τὰ ἔθνη εἶχον ἵππικόν, ὁ ἀριθμὸς δὲ τῶν ἵππων συνεποσοῦτο εἰς ὀγδοήκοντα χιλιάδας, περίεξ τῶν καμήλων καὶ τῶν ἄρμάτων. Εἶχον ὄργανωθῆ κατὰ τάγματα καὶ οἱ Ἀράβιοι ἐτάχθησαν τελευταῖοι· ἐπειδὴ οἱ ἵπποι δὲν ἀνέχονται τὰς κα-

μήλους, διὰ τοῦτο ἐτάχθησαν ὕστεροι, ἵνα μὴ φοβῆται τὸ ἵππικόν.

88. Ἰππαρχοὶ δὲ ἦσαν ὁ Ἀρμαμίθρης καὶ ὁ Τίθαιος, υἱοὶ τοῦ Δατίδος· ὁ τρίτος συνίππαρχος Φαρνούχης εἶχε μείνει ἀσθενὴς εἰς τὰς Σάρδεις, καθότι, ὅτε ἀνεχώρουν ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, τῷ συν-έβη συμφορὰ δυσάρεστος. Ἐνῶ ἵππευε, κύων διήλθεν ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἵππου, καὶ ὁ ἵππος μὴ προῖδὼν ἐφοβήθη καὶ στὰς θρηθίος ἔρριψε κάτω τὸν Φαρνούχην, ὁ ὁποῖος πεσὼν ἤμεισεν αἷμα καὶ ἡ ἀσθενεία του μετετρέπη εἰς φθίσιν. Οἱ ὑπὴρέται του ἔκαμον τὸν ἵππον ὡς ἐπρόσταξεν· ἀπαγαγόντες αὐτὸν εἰς τὸν τόπον, ὅπου ἔρριψε τὸν δεσπότην του, τῷ ἔκοψαν τοὺς πόδας μέχρι γονάτων. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Φαρνούχης ἐστερήθη τῆς ἀρχηγίας.

89. Τῶν δὲ τριήρων ὁ ἀριθμὸς συνεποσώθη εἰς χιλίας διακοσίας, καὶ παρέσχον αὐτὰς οἱ ἐξῆς. Οἱ μὲν Φοίνικες καὶ οἱ τῆς Παλαιστίνης Σύριοι τριακοσίας, ὀπλισμένοι ὄντες οἱ ἄνδρες κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον· εἰς μὲν τὰς κεφαλὰς εἶχον περικεφαλαίας κατεσκευασμένας σχεδὸν ὡς τὰς τῶν Ἑλλήνων· ἐνδεδυμένοι δὲ θώρακας λινοῦς, εἶχον ἀσπίδας μὴ περικεκοσμημένας καὶ ἀκόντια. Οὗτοι δὲ οἱ Φοίνικες ἄλλοτε κατόκουν, ὡς αὐτοὶ λέγουν, εἰς τὰ παράλια τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης· ἐκεῖθεν δὲ ἀναχωρήσαντες ἤλθον εἰς τὴν Συρίαν καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰ παραθαλάσσια. Ὅλον τοῦτο τὸ μέρος τῆς Συρίας μέχρι τῆς Αἰγύπτου καλεῖται Παλαιστίνη. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι παρέσχον πλοῖα διακόσια. Οὗτοι εἶχον περὶ τὰς κεφαλὰς κρᾶνη πλεκτά, ἀσπίδας κοίλας μὲ πλατέα περικοσμήματα καὶ δόρατα ναυμαχίας, καὶ πελέκεις μεγάλους. Οἱ πλείστοι δὲ ἐξ αὐτῶν ἦσαν θωρακοφόροι καὶ εἶχον μαχαίρας μεγάλας. Καὶ οὗτοι μὲν οὕτως ἦσαν ὀπλισμένοι.

90. Οἱ δὲ Κύπριοι παρέσχον ἑκατὸν πενήκοντα πλοῖα καὶ ἦσαν ὀπλισμένοι ὡς ἐξῆς. Οἱ μὲν βασιλεῖς αὐτῶν εἶχον εἰς τὰς κεφαλὰς μίτρας περιτυλιγμένας¹, οἱ δὲ ἄλλοι ἐφόρουν χιτῶνας, κατὰ τὰ λοιπὰ δὲ ἦσαν ὀπλισμένοι ὡς οἱ Ἕλληνες. Τὰ δὲ ἔθνη τῶν Κυπρίων, ὡς αὐτοὶ οἱ Κύπριοι λέγουν, εἶναι τὰ ἐξῆς. Οἱ ἀπὸ τῆς Σαλαμῖνος τῶν Ἀθηνῶν καταγόμενοι, οἱ ἀπὸ τῆς Ἀρκαδίας, οἱ ἀπὸ τῆς Κύθνου, οἱ ἀπὸ τῆς Φοινίκης καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Αἰθιοπίας.

91. Οἱ δὲ Κίλικες παρέσχον ἑκατὸν πλοῖα. Οὗτοι δὲ πάλιν περὶ τὰς κεφαλὰς μὲν εἶχον κρᾶνη ἐπιχώρια, μικρὰς ἀσπίδας ἐκ δέρματος βοείου ἀκατεργάστου καὶ χιτῶνας μαλλίνους· ἕκαστος δὲ εἶχε δύο ἀκόντια καὶ ξίφος ὁμοιότατον μὲ τὰς Αἰγυπτιακὰς μαχαίρας. Οὗτοι πάλαι μὲν ἔκαλοῦντο Ὑπαχαιοί, ἔλαβον δὲ ἔπειτα τὴν ἐπωνυμίαν Κίλικες ἐκ τοῦ Κίλικος, υἱοῦ τοῦ Φοίνικος Ἀγῆνορος. Οἱ Πάμφυλοι δὲ παρέσχον τριάκοντα πλοῖα καὶ ἦσαν ὀπλισμένοι μὲ Ἕλληνικὰ ὄπλα. Οἱ Πάμφυλοι οὗτοι κατάγονται

1) Σαρία.

ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἐπιστρέφοντες ἐκ τῆς Τροίας ἐπλανήθησαν μετὰ τοῦ Ἀμφιλόχου καὶ τοῦ Κάλχαντος.

92. Οἱ δὲ Λύκιοι ἔδωσαν πλοῖα πενήκοντα καὶ ἐφόρουσαν θώρακας καὶ κνημίδας· τόξα δὲ εἶχον ἐκ ξύλου κρανέας, βέλη καλάμινα, ἄνευ πετρῶν καὶ ἀκόντια. Πρὸς τούτοις εἶχον δέρματα αἰγῶν ἐρριμμένα εἰς τοὺς ὄμους, εἰς δὲ τὰς κεφαλὰς πῖλους στεφανωμένους μὲ περῶ· εἶχον δὲ καὶ ἐγχειρίδια καὶ δρέπανα. Οἱ Λύκιοι οὗτοι, καταγόμενοι ἐκ τῆς Κρήτης ἐκαλοῦντο Τερμίλαι, ἔλαβον δὲ τὴν ἐπωνυμίαν Λύκιοι ἐκ τοῦ Λύκου, υἱοῦ τοῦ Ἀθηναίου Πανδίωνος.

93. Οἱ δὲ Δωριεῖς τῆς Ἀσίας ἔδωσαν τριάκοντα πλοῖα ἔχοντες ὅπλα Ἑλληνικὰ καὶ καταγόμενοι ἐκ τῆς Πελοποννήσου. Οἱ Κᾶρες δὲ παρέσχον ἑβδομήκοντα πλοῖα· καὶ ἦσαν ὀπλισμένοι κατὰ τὰ ἄλλα ὡς οἱ Ἕλληνες, εἶχον δὲ δρέπανα καὶ ἐγχειρίδια. Πῶς ἐκαλοῦντο δὲ οὗτοι πρότερον, τὸ εἶπον εἰς τὰ προλαβόντα βιβλία¹.

94. Οἱ δὲ Ἴωνες ὀπλισμένοι ὡς οἱ Ἕλληνες ἔδωσαν ἑκατὸν πλοῖα. Οὗτοι, ἐνόσω κατόικον ἐν τῇ Πελοποννήσῳ τὴν χώραν, ἣ ὁποία καλεῖται σήμερον Ἀχαΐα, καὶ πρὶν ἔλθουν εἰς τὴν Πελοπόννησον ὁ Δαναὸς καὶ ὁ Εὐθύθης, ἐκαλοῦντο, ὡς λέγουν οἱ Ἕλληνες, Πελασγοὶ Αἰγιαλεῖς· μετωνομάσθησαν δὲ Ἴωνες ἀπὸ τοῦ Ἴωνος υἱοῦ τοῦ Εὐθύθου.

95. Οἱ δὲ νησιῶται ἔδωσαν δεκαεπτὰ πλοῖα καὶ ἦσαν ὀπλισμένοι ὡς οἱ Ἕλληνες. Καὶ οὗτοι εἶναι ἔθνος Πελασγικόν, ὕστερον δὲ ἐκλήθη Ἴωνικόν, διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, δι' ὃν οἱ κατέχοντες τὰς δώδεκα πόλεις ἐκλήθησαν Ἴωνες, ἄποικοι ὄντες τῶν Ἀθηναίων. Οἱ δὲ Ἑλλησπόντιοι πλὴν τῶν Ἀβυδηγῶν (διότι οἱ Ἀβυδηνοὶ διετάχθησαν παρὰ τοῦ βασιλέως νὰ μένουν εἰς τὸν τόπον τῶν καὶ νὰ φυλάττουν τὰς γεφύρας) οἱ λοιποὶ οἱ ἐκ τοῦ Πόντου στρατευόμενοι ἔδωκαν μὲν πλοῖα ἑκατὸν, ἦσαν δὲ ὀπλισμένοι ὡς οἱ Ἕλληνες. Ἦσαν δὲ οὗτοι ἄποικοι τῶν Ἴωνων καὶ τῶν Δωριέων.

96. Εἰς ὅλα δὲ τὰ πλοῖα εἶχον ἐπιβιβασθῆ Πέρσαι, Μῆδοι καὶ Σάκαι. Τὰ πλοῖα τῶν Φοινίκων ἦσαν τὰ ἄριστα τοῦ στόλου, καὶ τὰ τῶν Σιδωνίων τὰ ἄριστα μεταξὺ τῶν Φοινίκων. Ὅλοι δὲ οὗτοι ὡς καὶ οἱ τεταγμένοι εἰς τὸ πεζὸν εἶχον ἀρχηγούς ἐπιχωρίους, τοὺς ὁποίους ἐγὼ δὲν ἀναφέρω ἐπειδὴ οὔτε εἶναι ἄξιοι μνημονεύσεως. Ὅσαι πόλεις ἦσαν εἰς ἕκαστον ἔθνος, τόσοι ἀρχηγοὶ ἦσαν, ἀλλ' οὗτοι ἠκολούθησαν οὐχὶ τόσον ὡς στρατηγοί, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς δοῦλοι στρατιῶται. Καὶ τοὺς μὲν στρατηγούς τοῦ πεζοῦ ὅσοι εἶχον πᾶσαν τὴν ἐξουσίαν καὶ τοὺς Πέρσας ὅσοι ὄριζον ἕκαστον ἔθνος ἀνέφερα ἀνωτέρω.

97. Τοῦ δὲ ναυτικοῦ στρατηγοὶ ἦσαν οἱ ἐξῆς· ὁ Ἀριαβίγγης

τοῦ Δαρείου, ὁ Προξάσπης τοῦ Ἀσπαθίνου, ὁ Μεγάβαζος τοῦ Μεγαβάτου καὶ ὁ Ἀχαιμένης τοῦ Δαρείου. Τῆς μὲν Ἴωνικῆς καὶ Καρικῆς μοίρας ἀρχηγὸς ἦτο ὁ Ἀριαβίγγης, υἱὸς τοῦ Δαρείου καὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ Γωβρόν· τῆς δὲ Αἰγυπτιακῆς ὁ Ἀχαιμένης, ἀδελφὸς τοῦ Ξέρξου ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς· τοῦ δὲ λοιποῦ στόλου ἦσαν οἱ ἄλλοι δύο. Τριακόντοροι δὲ καὶ πενήκοντοροι καὶ κέρκουροι καὶ πλοῖα ἱππαγωγὰ μικρὰ περιληφθέντα εἰς τὴν ἀπαρίθμησην, εὐρέθησαν τρεῖς χιλιάδες.

98. Μετὰ τοὺς στρατηγούς, οἱ μᾶλλον ὀνομαστοὶ ἐκ τῶν εὐρισκομένων εἰς τὸν στόλον ἦσαν οἱ ἐξῆς· ὁ Σιδώνιος Τετράμνητος τοῦ Ἀνύσου, ὁ Τύριος Ματτὴν τοῦ Σιρώμου, ὁ Ἀράδιος Μέρβαλος τοῦ Ἀγβάλου, ὁ Κίλιξ Σύνεννης τοῦ Ὁρομέδοντος, ὁ Λύκιος Κυβερνίσκος τοῦ Σίκα, οἱ Κύπριοι Γόργος τοῦ Χέρσιος καὶ Τιμῶναξ τοῦ Τιμαγόρου, οἱ Κᾶρες Ἰστιαῖος τοῦ Τύμνου, Πίγηρς τοῦ Ὑσελδώμου καὶ Δαμασίθυμος τοῦ Κανδαύλου.

99. Τοὺς μὲν ἄλλους ταξιάρχους δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναφέρω, ἀλλὰ μόνον τὴν Ἀρτεμισίαν, ἣ ὁποία ἐξεστράτευσεν κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν ὁποίαν μεγάλως θαυμάζω. Ἡ γυνὴ αὕτη, ἀφοῦ ἀπέθανεν ὁ σύζυγός της, ἀνέλαβε τὴν βασιλείαν καὶ τὴν κηδεμονίαν τοῦ ἀνηλίκου υἱοῦ της καὶ ἐνῶ οὐδεμία ἦτο ἀνάγκη, ἠκολούθησεν εἰς τὴν ἐκστρατείαν μετὰ θάρρους ἀνδρικοῦ. Ἐκαλεῖτο Ἀρτεμισία, καὶ ἦτο θυγάτηρ τοῦ Λυγδάμιδος· κατὰ δὲ τὸ γένος πατρόθεν μὲν ἦτο ἐκ τῆς Ἀλικαρνασσοῦ, μητρόθεν δὲ Κρήσσα. Ἠγεμόνευε δὲ τῶν Ἀλικαρνασσεῶν, τῶν Κῶν, τῶν Νισυρίων καὶ τῶν Καλυδνίων, δώσασα πέντε πλοῖα, ἅτινα ἦσαν τὰ μᾶλλον ἀξιοπαρατήρητα ὅλου τοῦ στόλου μετὰ τὰ πλοῖα τῶν Σιδωνίων, ἐξ ὧν δὲ τῶν συμμαχῶν αὕτη ἔδιδε τὰς ἀρίστας συμβουλὰς εἰς τὸν βασιλέα. Αἱ πόλεις, τὰς ὁποίας εἶπα ὅτι ἐκυβέρνα, εἶναι ὅλαι Δωρικαί· καθότι οἱ μὲν Ἀλικαρνασσεῖς εἶναι Τροϊζήνιοι, οἱ δὲ ἄλλοι Ἐπιδαύριοι. Καὶ ὅσα μὲν εἶπα διὰ τὸν ναυτικὸν στρατὸν ἀροκοῦν.

100. Ὁ δὲ Ξέρξης, ἀφοῦ ἠριθμῆθη καὶ διετάχθη ὁ στρατός, ἐπεθύμησε νὰ περιέλθῃ ὁ ἴδιος τὰς τάξεις του καὶ νὰ τὸν ἐπιθεωρήσῃ. Ὅθεν ἀναβὰς ἐπὶ ἄρματος διήρχετο ἔμπροσθεν ἑκάστου ἔθνους ἀποστίνων διαφόρους ἐρωτήσεις, οἱ δὲ γραμματεῖς ἐσημείωνον τὰς ἀποκρίσεις, μέχρις οὗ μετέβη ἀπὸ τὴν μίαν εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν τοῦ ἱππικοῦ καὶ τοῦ πεζοῦ. Τούτου γενομένου, καὶ τῶν πλοίων καθελκυθέντων εἰς τὴν θάλασσαν, ὁ Ξέρξης κατέβη ἐκ τοῦ ἄρματος, εἰσῆλθεν εἰς πλοῖον Σιδώνιον, τὸ ὁποῖον ἐσκίαζε χρυσῇ σκηνῇ, καὶ παρέπλευσεν ἔμπροσθεν τῶν προφῶν τῶν πλοίων, ἐρωτῶν αὐτὰ ὡς εἶχε πράξει διὰ τὸν πεζὸν στρατὸν καὶ καταγράφων τὰς ἀποκρίσεις. Οἱ ναύαρχοι εἶχον μακρονηθὴ τέσσαρα πλῆθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ, ἔπειτα ἔστρεψαν ὅλοι τὰς πρόφρας πρὸς τὴν γῆν κατὰ μέτωπον καὶ ἐξῶπλισαν τοὺς ἐπιβάτας

1) Βιβλ. Α' § 171.

ὡς εἰς πόλεμον. Ὁ δὲ Ξέρξης πλέων μεταξύ τῶν προφῶν καὶ τοῦ αἰγιαλοῦ τὰ ἐπιθεώρει.

101. Ἀφοῦ δὲ ἐπεθεώρησε καὶ τὸν στόλον καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὴν ξηράν, προσεκάλεσε τὸν Δημάρατον τοῦ Ἀρίστωνος, ὁ ὁποῖος ἠκολούθει αὐτὸν εἰς τὴν κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐκστρατείαν. Καλέσας δὲ αὐτὸν τὸν ἠρώτησε τὰ ἐξῆς· «Δημάρατε, εὐχαριστοῦμαι νὰ σὲ ἐρωτήσω κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν περὶ τίνος πράγματος εἶσαι Ἕλληνα, καὶ ὡς ἤκουσα καὶ ἀπὸ σὲ καὶ ἀπὸ τούτων ἄλλων Ἑλλήνων, μεθ' ὧν συνωμίλησα, εἶσαι ἐκ πόλεως οὐχὶ μικρᾶς οὐδὲ ἀσθενοῦς. Τώρα λοιπὸν εἰπέ μοι ἂν οἱ Ἕλληνες θὰ τολμήσουν νὰ ἄρουν χεῖρας ἐναντίον μου· διότι, ὡς μὲν φρονῶ ἐγώ, ὅλοι οἱ Ἕλληνες καὶ ὅλοι οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι ὅσοι κατοικοῦν πρὸς δυσμάς, ἐὰν ἐνωθοῦν, δὲν εἶναι ἱκανοὶ νὰ μοι ἀνισταθοῦν, διότι δὲν εἶναι σύμφωνοι μεταξύ των. Θέλω ὅμως νὰ ἀκούσω καὶ παρὰ σοῦ τί φρονεῖς περὶ αὐτῶν». Ὁ μὲν Ξέρξης ταῦτα ἠρώτα, ὁ δὲ Δημάρατος ἀποκριθεὶς εἶπεν· «Ὁ βασιλεῦ, τί προτιμᾷς; τὴν ἀλήθειαν νὰ σοὶ εἴπω ἢ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον σοὶ εἶναι ἀρεστόν;». Ἐκεῖνος δὲ τὸν διέταξε νὰ εἴπῃ τὴν ἀλήθειαν, λέγων ὅτι δὲν ἤθελε τὸν ἀγαπήσει διὰ τοῦτο ὀλιγότερον ἢ πρότερον.

102. Ἀφοῦ δὲ ἤκουσε ταῦτα ὁ Δημάρατος, εἶπε τὰ ἐξῆς· «Βασιλεῦ, ἀφοῦ μὲ διατάττεις νὰ σοὶ εἴπω ὅλην τὴν ἀλήθειαν, ὥστε νὰ μὴ φωραθῶ ὑστερον παρὰ σοῦ ψευδόμενος, μάθε ὅτι ἡ πενία εἶναι πάντοτε ἢ πιστὴ φίλη τῶν Ἑλλήνων, εἰς αὐτὴν δὲ προστίθεται ἢ ἀρετὴ, ἢ ὁποία κτᾶται διὰ τῆς φρονήσεως καὶ τῶν σταθερῶν νόμων. Ταύτην τὴν ἀρετὴν μεταχειριζομένη ἢ Ἑλλὰς ὑπερασπίζεται κατὰ τῆς πενίας καὶ τῆς τυραννίας. Καὶ ἐπαινῶ μὲν ὅλους τοὺς Ἕλληνας τοὺς κατοικοῦντας περὶ ἐκείνους τοὺς Δωρικούς τόπους, ὁ σκοπός μου ὅμως εἶναι νὰ μὴ σοὶ ὁμιλήσω περὶ ὅλων, ἀλλὰ μόνον περὶ τῶν Λακεδαιμονίων. Πρῶτον μὲν ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ δεχθοῦν τοὺς λόγους σου προτείνοντας τὴν δούλωσιν τῆς Ἑλλάδος, ἔπειτα δὲ ὅτι θὰ ἐξέλθουν ἐναντίον σου εἰς μάχην, ἔστω καὶ ἂν ὅλοι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ταχθοῦν μὲ τὸ μέρος σου. Ὅσον ἀφορᾷ δὲ διὰ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν, μὴ ἐρωτᾷς πρότερον ὄντες δύνανται νὰ πράξουν ταῦτα, διότι, καὶ χίλιοι ἐὰν ἐκστρατεύσουν, θὰ σὲ πολεμήσουν· καὶ ὀλιγότεροι τούτων ἢ καὶ περισσότεροι».

103. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ξέρξης ἐγέλασε καὶ εἶπε· «Δημάρατε, τί λέγεις; χίλιοι ἄνθρωποι νὰ πολεμήσουν ἐναντίον τοσοῦτου στρατοῦ! Ἔλα, εἰπέ μοι· οὐ λέγεις ὅτι ὑπῆρξες βασιλεὺς τούτων τῶν ἀνθρώπων· δέχσαι λοιπὸν τώρα ἀμέσως νὰ πολεμήσης μὲ δέκα; καθότι, ἂν οἱ πολῖταί σας εἶναι τοιοῦτοι, οἷους τοὺς περιγράφεις, σὺ ὁ βασιλεὺς ἐκείνων πρέπει νὰ ἀντιτάσῃσαι κατὰ διπλασίον ἀριθμοῦ ἀντιπάλων, συμφώνως μὲ τοὺς νόμους σας· ὥστε, ἐὰν ἕκαστος αὐτῶν εἶναι ἀντάξιός νὰ πολεμήσῃ μὲ δέκα ἐκ τῶν ἰδικῶν μου στρατιωτῶν, κρίνω ὅτι σὺ πρέπει νὰ εἶσαι ἀντά-

ξιός νὰ πολεμήσῃς μὲ εἴκοσι, καὶ τότε ἠμπορεῖ νὰ εἶναι ὀρθὸς ὁ λόγος ὁ παρὰ σοῦ εἰρημένος. Ἄλλ' ἐὰν εἰσθε ὅλοι τοῦ αὐτοῦ ἀναστήματος ὡς σὺ καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες, μεθ' ὧν συνωμίλησα, καυχᾶσαι. Πρόσεξε λοιπὸν μήπως ὅσα λέγεις εἶναι κομπορημοσύνη. Φέρε νὰ ἐξετάσωμεν τὸ πιθανόν· χίλιοι ἢ καὶ μύριοι ἢ καὶ πεντακισμύριοι, ὅλοι ἐλεύθεροι καὶ ἴσοι, μὴ ὑποτασσόμενοι εἰς ἓνα μόνον ἀρχηγόν, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἀνισταθοῦν εἰς τοσοῦτον στρατόν; Θὰ εἴμεθα τοῦλάχιστον χίλιοι πρὸς ἓνα, ἐὰν ἐκεῖνοι ἀντιτάξουν πέντε χιλιάδας. Προσέτι οἱ ἰδικοὶ μας στρατιῶται, κατὰ τοὺς ἡμετέρους νόμους, διοικούμενοι ὑφ' ἐνὸς μόνου θὰ ἐδεικνύοντο ἐκ φόβου γενναιότεροι παρ' ὅσον εἶναι ἐκ φύσεως· μαστιγούμενοι δὲ θὰ ἠδύνατο νὰ δομήσουν καὶ κατὰ περισσοτέρων. Οἱ ἰδικοὶ σας ὅμως, ἀφειμένοι ἐλεύθεροι, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ πράξουν οὐδὲν τούτων. Νομίζω λοιπὸν ὅτι, καὶ ἰσάριθμοι ἂν ἦσαν οἱ Ἕλληνες, δυσκόλως θὰ ἠδύνατο νὰ πολεμήσουν μὲ τοὺς Πέρσας μόνους. Αὐτὸ τὸ ὁποῖον λέγεις εὐρίσκειται παρ' ἡμῖν, οὐχὶ μεταξύ τοῦ πλήθους, ἀλλὰ μεταξύ τῶν λογάδων ἀνδρῶν· διότι ἔχω περὶ ἐμὲ φύλακας Πέρσας, οἵτινες δὲν θὰ ἐδίσταζον νὰ πολεμήσουν μὲ τρεῖς Ἕλληνας συγχρόνως. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν τοὺς ἐδοκίμασες, λέγεις πολλὰς φλυαρίας».

104. Πρὸς ταῦτα ὁ Δημάρατος εἶπεν· «Ὁ βασιλεῦ, ἐξ ἀρχῆς ἤξευρα ὅτι ἡ ἀλήθεια δὲν θὰ σοὶ ἦτο ἀρεστὴ, ἐπειδὴ ὅμως μὲ ἠνάγκασες νὰ εἴπω ἀληθεστάτους λόγους, σοὶ εἶπον τὰ προσήκοντα περὶ τῶν Σπαρτιατῶν. Ἐν τούτοις πόσον τοὺς ἀγαπῶ τὸ ἤξεύρεις πολὺ καλὰ, διότι αὐτοὶ ἀφαιρέσαντές με τὴν τιμὴν καὶ τὰ πατρικά μου δικαιώματα μὲ κατέστησαν φυγάδα καὶ ἄπολιν, ὁ δὲ πατήρ σου μὲ ἐδέχθη καὶ μοὶ ἔδωκε κατοικίαν καὶ πλοῦτη. Δὲν εἶναι δὲ πρόπον ὁ φρόνιμος ἄνθρωπος νὰ λησμονῇ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἔδειξαν πρὸς αὐτὸν εὐνοίαν, ἀλλὰ νὰ τοὺς ἀγαπᾷ εὐγνωμόνως. Δὲν καυχῶμαι ὅτι εἶμαι ἱκανὸς νὰ πολεμήσω μὲ δέκα ἀνθρώπους οὔτε μὲ δύο, ἐκουσίως δὲ δὲν ἤθελον πολεμήσει οὔτε μὲ ἓνα. Ἐὰν ὅμως ἦτο ἀνάγκη ἢ ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ κερδίσω μέγα βραβεῖον, εὐχαρίστως θὰ ἠγωνιζόμην μὲ ἓνα ἐκ τῶν ἀνδρῶν τούτων, ἕκαστος τῶν ὁποίων, ὡς λέγεται, εἶναι ἀντάξιός τριῶν Ἑλλήνων. Οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς πρὸς ἓνα πολεμοῦντες οὐδενὸς εἶναι κατώτεροι· πολεμοῦντες ὅμως πολλοὶ ὁμοῦ εἶναι οἱ ἀνδρειότατοι τῶν ἀνθρώπων, καθότι, ἐὰν εἶναι ἐλεύθεροι, δὲν ἔχουν ἐλευθερίαν ἀπεριορίστον, ἀλλ' ὑπακούουν εἰς ἓνα δεσπότην, τὸν νόμον, τὸν ὁποῖον φοβοῦνται πολὺ περισσότερον παρ' ὅσον φοβοῦνται σὲ οἱ σοί. Ἐκτελοῦν πᾶν ὅτι ἐκεῖνος τοὺς προστάζει. τοὺς προστάζει δὲ πάντοτε τὸ αὐτό, καὶ δὲν τοὺς συγχωρεῖ νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν μάχην, ὅσον καὶ ἂν εἶναι τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων, ἀλλὰ μένοντες εἰς τὰς τάξεις των ἢ νὰ νικοῦν ἢ νὰ ἀποθνήσκουν. Ἐὰν ταῦτα λέγων σοὶ φαίνομαι ὅτι φλυαρῶ, εἰς τὸ

ἐξῆς θὰ σιωπῶ· τώρα ὅμως ἀναγκασθεὶς ὠμίλησα. Εἴθε δέ, ὦ βασιλεῦ, νὰ γίνουιν τὰ πράγματα ὡς ἐπιθυμεῖς».

105. Ὁ μὲν λοιπὸν Δημάρτος ταῦτα εἶπεν, ὁ δὲ Ξέρξης ἐτρόπη εἰς γέλωτα καὶ δὲν ὠργίσθη παντάπασιν, ἀλλὰ τὸν ἀπέπεμψεν ἡπίως. Μετὰ τὴν συνομιλίαν ταύτην ὁ βασιλεὺς διώρισεν ὑπαρχον τοῦ Δορίσκου τὸν Μασκάμην τοῦ Μεγαδόστου πρὸς ἀντικατάστασιν ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον εἶγε διορίσει ὁ Δαρεῖος, καὶ ἔπειτα ἐκίνησε τὸν στρατὸν κατὰ τῆς Ἑλλάδος διὰ μέσου τῆς Θράκης.

106. Ὁ δὲ Μασκάμης, τὸν ὁποῖον ἄφησεν ἐκεῖ, τοιοῦτος ἐγένετο, ὥστε ὁ Ξέρξης εἰς αὐτὸν μόνον ἔπεμπε δῶρα ὡς τὸν ἀξιώτερον ὄλων ὄσους ἢ αὐτὸς ὁ Ξέρξης ἢ ὁ Δαρεῖος διώρισαν ὑπαρχους. Τὰ ἔπεμπε δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος, ὡς ἔπεμπε καὶ ὁ υἱὸς του Ἀρταξέρξης εἰς τοὺς υἱοὺς τοῦ Μασκάμη. Ἦδη, πρὸ τῆς ἐκστρατείας ταύτης, ἦσαν διωρισμένοι ὑπαρχοὶ εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Θράκης καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου· ὅλους ὅμως καὶ ἀπὸ τὴν Θράκην καὶ ἀπὸ τὸν Ἑλλησπόντον, πλὴν ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος ἦτο εἰς τὸν Δορίσκον, ἐδίωξαν οἱ Ἕλληνας μετὰ τὴν ἐκστρατείαν ταύτην· τὸν δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ Μασκάμην, μολονότι ἐπανειλημμένως ἀπεπειράθησαν, οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ τὸν διώξῃ. Τούτου ἕνεκα οἱ βασιλεῖς τῆς Περσίας πέμπουν πάντοτε δῶρα εἰς τὴν οἰκογένειάν του.

107. Ἐξ ὄλων δὲ τῶν ὑπάρχων, τῶν ὁποίων τὰς τοπαρχίας ἐκυρίευσαν οἱ Ἕλληνας, οὐδένα ὁ βασιλεὺς ἐκρινεν ἀνδρεῖον εἰμὴ τὸν Βόγην μόνον, ὑπαρχον τῆς Ἡϊόνος. Τοῦτον οὐδέποτε ἔπαυσε νὰ ἐπαινῇ, καὶ ἐτίμησε μεγάλους τοὺς παῖδας αὐτοῦ, ὅσοι ἐπέζησαν εἰς τὴν Περσίαν. Καὶ τρώοντι ἀξιὸς μεγάλου ἐπαίνου ἐφάνη ὁ Βόγης. Αὐτὸς, ὅτε ἐπολεμήθη ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τὸν Κίμωνα τοῦ Μιλτιάδου, μολονότι ἠδύνατο νὰ ἐξέλθῃ ὑπόσπονδος καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἀσίαν, δὲν ἠθέλησε, μήπως φανῇ εἰς τὸν βασιλέα ὅτι ὑπὸ δειλίας ἐφρόντισε νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν του, καὶ διεκαρτέρησε μέχρις ἐσχάτων. Ἀφοῦ δὲ ἐξηντήθησαν ὅλαι αἱ ζωοτροφίαι, σωρεύσας πυρὰν μεγάλην, ἔσφαξε τὰ τέκνα, τὴν γυναῖκα, τὰς παλλακάς, τοὺς οἰκέτας, καὶ τοὺς ἔρριψεν εἰς τὸ πῦρ· ἔπειτα ἔλαβεν ὄλον τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον τῆς πόλεως καὶ τὸν ἔρριψεν ἀπὸ τὰ τείχη εἰς τὸν Στρυμόνα. Ἀφοῦ δὲ ἔπραξεν ὅλα ταῦτα, ἐρρίφθη καὶ αὐτὸς εἰς τὸ πῦρ. Τούτου ἕνεκα δικαίως ἐπανεῖται μέχρι τῆς σήμερον ὑπὸ τῶν Περσῶν.

108. Ὁ δὲ Ξέρξης ἐκ τοῦ Δορίσκου ἐπορεύετο κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ὅσα δὲ ἔθνη εὐρίσκοντο κατὰ τὴν πορείαν του τὰ ἠνάγκαζε νὰ ἀκολουθοῦν τὸν στρατὸν· καθότι, ὡς εἶπον ἤδη προηγουμένως, ὅλη ἡ μέχρι τῆς Θεσσαλίας χώρα ἦτο ὑποδουλωμένη καὶ φόρου ὑποτελής, πρῶτον μὲν ὑπὸ τοῦ Μεγαβάζου, ἔπειτα δὲ ὑπὸ τοῦ Μαρόνιου. Πορευόμενος δὲ ἐκ τοῦ Δορίσκου πρῶτον διήλθε πλησίον τῶν Σαμοθρακικῶν τειχῶν, τῶν ὁποίων τὸ τελευταῖον πρὸς δυσμὰς εἶναι ἡ Μεσαμβρία· κατόπιν αὐτῆς εἶναι ἡ πόλις τῶν Θασίων Στρώμη, καὶ μεταξὺ τῶν δύο τούτων πόλεων

ῥεεὶ ὁ Λίσος ποταμὸς, τοῦ ὁποίου τὸ ὕδωρ δὲν ἤρκεσε τότε εἰς τὸν στρατὸν τοῦ Ξέρσου, ἀλλ' ἐξέλιπεν. Ἡ χώρα αὕτη πάλαι μὲν ἐκαλεῖτο Γαλλαϊκὴ, νῦν δὲ Βριαντικὴ· ἀληθῶς ὅμως εἰπεῖν εἶναι καὶ αὕτη τῶν Κικόνων.

109. Διαβὰς δὲ τὸ ἀποξηρανθὲν ρεῖθρον τοῦ Λίσου ποταμοῦ διήλθε πλησίον τῶν Ἑλληνίδων πόλεων Μαρωνείας, Δικαίας καὶ Ἀβδήρων· ἐκ τούτων διήλθε καὶ προσέτι διὰ τῶν ὀνομαστῶν λιμνῶν Ἰσμαρίδος, ἡ ὁποία εἶναι μεταξὺ Μαρωνείας καὶ Στρώμης, καὶ Βιστονίδος, ἡ ὁποία εἶναι πλησίον τῆς πόλεως Δικαίας, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν χύνονται δύο ποταμοί, ὁ Τραῦς καὶ ὁ Κόμψατος. Πλησίον δὲ τῶν Ἀβδήρων δὲν ὑπάρχει λίμνη ἀξία μνήμης· διέβη δὲ μόνον τὸν ποταμὸν Νέστον, ὁ ὁποῖος ῥεεὶ εἰς τὴν θάλασσαν. Μετὰ τὰς χώρας ταύτας ἐξακολουθῶν τὴν ὁδοιπορίαν του διήλθε πλησίον τῶν ἡπειρωτικῶν πόλεων, εἰς μίαν τῶν ὁποίων εὐρίσκεται λίμνη, τῆς ὁποίας ἡ περιφέρεια εἶναι ἀκριβῶς τριάκοντα σταδίων, ἰχθυώδης καὶ λίαν ἄλμυρά. Ταύτην ἐξήρανον μόνον τὰ ὑποζύγια ποτιζόμενα. Ἡ πόλις αὕτη ὀνομάζεται Πίστυρος. Ταύτας τὰς παραθαλασσίας καὶ Ἑλληνίδας πόλεις ἀφίνων εἰς τὰ ἀριστερὰ του ἐπροχώρει.

110. Ἐθνη δὲ Θρακῶν, διὰ τῆς χώρας τῶν ὁποίων ἐπορεύετο, εἶναι τὰ ἐξῆς, Παῖτοι, Κίκονες, Βίστονες, Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἠδωνοί, Σάτραι. Ἐξ αὐτῶν οἱ μὲν κατοικοῦντες παρὰ τὴν θάλασσαν ἠκολούθουν μὲ τὰ πλοῖα, οἱ δὲ κατοικοῦντες τὴν μεσόγειον, οἱ ὑπ' ἐμοῦ ἀπαριθμηθέντες, πλὴν τῶν Σατρῶν, ὅλοι οἱ ἄλλοι ἠναγκάσθησαν ν' ἀκολουθοῦν διὰ ξηρᾶς.

111. Οἱ δὲ Σάτραι οὗτοι, καθ' ὅσον ἤξεύρομεν, οὐδενὸς ὑπήκουον ἐγένοντο, ἀλλὰ μέχρι τῆς ἐποχῆς μου μόνον ἀπὸ τοὺς Θρακᾶς ἐξηκολούθησαν νὰ μένουιν ἐλεύθεροι· καθότι κατοικοῦν ὄρη ὑψηλὰ σκεπασμένα ὑπὸ διαφόρων δασῶν καὶ χιόνων, καὶ εἶναι περὶ τὰ πολεμικὰ ἐπιτηδειότατοι. Αὐτοὶ εἶναι οἱ ἔχοντες τὸ μαντεῖον τοῦ Διονύσου· τὸ δὲ μαντεῖον τοῦτο ὑπάρχει ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτάτου τῶν ὄρεων. Ἐκ τῶν Σατρῶν οἱ Βησσοὶ εἶναι οἱ ἐπιμελούμενοι τὸν ναόν, χρησιμοδοτεῖ δὲ μία πρόμαντις ὡς καὶ εἰς τοὺς Δελφούς, καὶ οἱ χρησμοὶ αὐτῆς εἶναι ἐπίσης διαφορούμενοι.

112. Ἀφοῦ δὲ διήλθεν ὁ Ξέρξης τὰς χώρας τὰς ὁποίας ἠρίθμησα, διήλθεν ἔπειτα πλησίον τῶν τειχῶν τῶν Πιέρων, ἐξ ὧν τὸ μὲν καλεῖται Φάγρης, τὸ δὲ Πέργαμος. Πλησίον τούτων τῶν τειχῶν διήλθεν, ἀφήσας πρὸς τὰ δεξιὰ τὸ Πάγγαιον, ὄρος μέγα καὶ ὑψηλόν, ἔχον μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, τὰ ὁποῖα νέμονται οἱ Πίστες, οἱ Ὀδόμαντοι καὶ πρὸ πάντων οἱ Σάτραι.

113. Διελθὼν δὲ πλησίον τῶν Παιόνων, τῶν Δοβήρων καὶ τῶν Παιοπλῶν, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν πρὸς τὰ βόρεια τοῦ Παγγαίου, ἐπορεύετο πρὸς δυσμὰς μέχρις οὗ ἔφθασεν εἰς τὸν ποταμὸν Στρυμόνα καὶ τὴν πόλιν Ἡϊόνα, τὴν ὁποίαν τότε ἐκυβέρνα ὁ Βόγης, περὶ τοῦ ὁποίου συντόμως ὠμίλησα πρὸ ὀλίγου. Ἡ δὲ

γῆ αὐτῆ ἢ περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος ὀνομάζεται Φυλλίς, καὶ ἐκτείνεται πρὸς δυσμὰς μὲν μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ἀγγίτου ἐκβάλλοντος εἰς τὸν Στρυμόνα, πρὸς μεσημβρίαν δὲ μέχρις αὐτοῦ τοῦ Στρυμόνος, εἰς τὸν ὁποῖον οἱ μάγοι σφάζοντες ἵππους λευκοὺς ἐζήτουν αἰσίους οἰωνούς.

114. Ἄβου δὲ ἐγένοντο οἱ ἔξορκισμοὶ οὗτοι εἰς τὸν ποταμὸν καὶ πολλὰ ἄλλα πλὴν τούτων, ὁ στρατὸς ἐξηκολούθησε τὴν ὁδοπορίαν του πρὸς τὰς γεφύρας διὰ τῶν Ἐννέα ὁδῶν, ἧτις γῆ εἶναι τῶν Ἡδωνῶν, καὶ εὔρε τὸν Στρυμόνα ἐξευγμένον. Μαθόντες δὲ οἱ Πέρσαι ὅτι ὁ τόπος ἐκεῖνος ἐκαλεῖτο Ἐννέα ὁδοί, ἔθαψαν ἐν αὐτῷ ἔννέα νέους ζῶντας καὶ ἔννέα παρθένους τῶν ἐντοπίων. εἶναι δὲ ἔθιμον Περσικὸν νὰ θάπτονται ἀνθρωποὶ ζωντανοί· καθότι ἤκουσα ὅτι καὶ ἡ Ἀμηστρις, ἡ γυνὴ τοῦ Ξέρξου γηράσασα, κατάρωξε δεκατέσσαρας παῖδας Περσῶν ἐπιφανῶν θέλουσα νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν θεόν, ὁ ὁποῖος, ὡς λέγουν, εἶναι ὑπὸ τὴν γῆν.

115. Κινήσας δὲ ὁ στρατὸς ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος διήλθε πηλοσίον πόλεώς τινος Ἑλληνικῆς, τῆς Ἀργίλου, ἢ ὁποία εἶναι εἰς τὸν πρὸς δυσμὰς αἰγιαλόν. Ἡ γῆ αὐτῆ ὡς καὶ ἡ ἀνωτέρω ταύτης ὀνομάζεται Βισαλία. Ἐκείθεν ἀφήσας πρὸς τὰ ἀριστερὰ τὸν κόλπον, ὁ ὁποῖος ἐκτείνεται πρὸς τὸν ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος, ἐπορεύθη διὰ τοῦ Συλέως ὀνομαζομένου πεδίου, ἔπειτα διὰ τῆς Ἑλληνικῆς πόλεως Σταγείρου, καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν Ἀκανθον παρασύρων ὅλα τὰ ἔθνη ὅσα κατοικοῦν περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος, καθὼς καὶ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἀπηρίθμησα προηγουμένως. Καὶ οἱ μὲν παρὰ τὴν θάλασσαν οἰκοῦντες εἰσεβιβάζοντο εἰς τὰ πλοῖα, οἱ δὲ ὄρεινοὶ ἠκολούθουν διὰ ξηρᾶς. Τὴν ὁδὸν δὲ ταύτην, διὰ τῆς ὁποίας ὁ βασιλεὺς Ξέρξης ἔφερε τὸν στρατόν, οἱ Θοράκες οὔτε σκάπτουν οὔτε σπείρουν, ἀλλὰ μέχρι τῆς ἐποχῆς μου τὴν σέβονται μεγάλως.

116. Ὅτε ἔφθασεν ὁ Ξέρξης εἰς τὴν Ἀκανθον, ἐκίρυσσε τοὺς Ἀκανθίους ξένους του, τοῖς ἔδωκε δῶρον ἐνδυμασίαν Μηδικὴν καὶ τοὺς ἐπήνεσε βλέπων τὴν προθυμίαν τῶν εἰς τὸν πόλεμον καὶ ἀκούων πόσον εἰργάσθησαν διὰ τὴν διώρυχα.

117. Ἐνῶ δὲ ὁ Ξέρξης ἦτο εἰς τὴν Ἀκανθον, συνέβη νὰ ἀποθῆνῃ ὑπὸ νόσου ὁ ἐπιστατῶν εἰς τὰς ἐργασίας τῆς διώρυχος Ἀρταχαίης. Ἀπελάμβανε δὲ οὗτος μεγάλην ὑπόληψιν παρὰ τῷ Ξέρξει καὶ ἦτο ἐκ τοῦ γένους τῶν Ἀχαιμενιδῶν. Κατὰ τὸ ἀνάστημα ὑπερέβαινε ὅλους τοὺς Πέρσας (καθότι τέσσαρες δάκτυλοι ἔλειπον, διὰ νὰ εἶναι πέντε πῆχων βασιλικῶν) καὶ ἦτο μεγαλοφρονότερος ὢλων τῶν ἀνθρώπων, ὥστε ὁ Ξέρξης θεωρήσας τὴν ἀπόλειάν του ὡς συμφορὰν μεγίστην τὸν ἐξέθεσε καὶ τὸν ἔθαψε μεγαλοπρεπῶς, ὅλος δὲ ὁ στρατὸς εἰργάσθη εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ τάφου, οἱ δὲ Ἀκάνθιοι κατὰ χρησμόν τινα θυσιάζον εἰς

αὐτὸν ὡς εἰς ἡρώα, ἐπικαλούμενοι τὸ ὄνομά του. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς Ξέρξης ἐλυπήθη ὑπερβαλλόντως διὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀρταχαίου.

118. Ὅσοι δὲ τῶν Ἑλλήνων ὑπεδέχοντο τὸν στρατὸν καὶ προσέφερον δεῖπνον εἰς τὸν Ξέρξην εἰς τοσαύτην δυστυχίαν περιέπιπτον, ὥστε ἀφῆνον τὰς οἰκίας των καὶ ἔφευγον. Εἰς τοὺς Θασίους, οἵτινες ἐδέχθησαν τὸν στρατὸν ἐκ μέρους τῶν πόλεων ὅσας ἔχουν εἰς τὴν ξηράν, ὁ Ἀντίπατρος τοῦ Ὀργεῶς, εἰς τῶν μάλα ἐγκρίτων πολιτῶν, ἐκλεχθεὶς νὰ ἐπιστατῆ εἰς τὰ δεῖπνα, ἔδειξε λογαριασμὸν ὅτι ἔδαπανήθησαν εἰς ταῦτα τετρακόσια τάλαντα ἀργυρᾶ.

119. Ὅμοιους δὲ λογαριασμοὺς ἔδεικνυον καὶ εἰς ἄλλας πόλεις οἱ ἐπιστάται, διότι τὸ δεῖπνον, τὸ ὁποῖον ἐκ τῶν προτέρων παρηγγέλλετο καὶ ἐφωρεῖτο ὡς σπουδαῖον πρᾶγμα, ἦτο τοιοῦτον, οἷον θέλω περιγράψαι. Πρῶτον μὲν, ἅμα ἤκουον τοὺς κήρυκας, οἵτινες πεμπόμενοι εἰς ὅλα τὰ μέρη ἔδιδον τὰς περὶ τοῦτον διαταγὰς, οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων κατεγίνοντο ἐπὶ πολλοὺς μῆνας νὰ ἀλέθουν τὸν σῖτον καὶ τὴν κριθήν, τὰ ὁποῖα ἐσύναζαν ἀπὸ ὅλας τὰς πόλεις· ἔπειτα εὐρίσκοντες ἀντὶ μεγάλης τιμῆς τὰ κάλλιστα ζῶα, τὰ ἐπάχυνον, καὶ εἰς οἰκῆματα ἢ λάκκους ἔτρεφον πτηνὰ χερσαῖα ἢ λιμναῖα, διὰ νὰ ὑποδεχτοῦν τὸν στρατόν.

Κατεσκευάζον πρὸς τούτοις ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ ποτήρια καὶ κρατήρας, καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ὅσα τίθενται ἐπὶ τῆς τραπέζης. Καὶ ταῦτα μὲν ἐγένοντο διὰ τὸν βασιλέα καὶ τοὺς ὁμοσίτους αὐτοῦ, διὰ δὲ τὸν ἄλλον στρατὸν τροφαὶ μόνον ἐζητούντο. Ὅτε λοιπὸν ἔφθασεν ὁ στρατὸς, ἦτο ἐστημένη σκηνή, εἰς τὴν ὁποίαν ἔκαμνε σταθμὸν ὁ Ξέρξης, ὁ δὲ ἄλλος στρατὸς ἔμενε εἰς τὸ ὑπαιθρον. Ἐρχομένης τῆς ὥρας τοῦ δείπνου, ὅλοι οἱ κόποι ἔμενον διὰ τοὺς ὑποδεχομένους, οἱ δὲ Πέρσαι, ἀφοῦ ἐχόρταινον καὶ διενυκτέρευον αὐτοῦ, τὴν ἐπομένην ἡμέραν, ἀνασπῶντες τὴν σκηνὴν καὶ λαμβάνοντες ὅλα τὰ ἐπιπλα, ἀνεχώρουν μηδὲν ἀφίνοντες.

120. Τότε ὁ Μεγακρέων, ἀνὴρ Ἀβδηρίτης, εἶπε λόγον τινὰ πολὺ καλόν· συνβούλευσε τοὺς Ἀβδηρίτας νὰ ὑπάγουν πανδημεὶ αὐτοὶ καὶ αἱ γυναῖκες των εἰς τοὺς ναοὺς, νὰ καθίσουν ὡς ἱκέται τῶν θεῶν, νὰ τοὺς παρακαλέσουν νὰ ἀποτρέπουν εἰς τὸ ἐξῆς ἀπὸ αὐτοὺς τὰ ἡμίση ἐκ τῶν μελλόντων κακῶν καὶ τέλος νὰ τοὺς εὐχαριστήσουν ὅτι ὁ Ξέρξης δὲν εἶχε συνήθειαν νὰ τρώγῃ δις τῆς ἡμέρας· διότι, ἂν τοῖς παρήγγελλε νὰ ἐτοιμάζουν καὶ πρόγευμα ὅμοιον μὲ τὸ δεῖπνον, ἔπρεπε νὰ μὴ περιμείνουν τὸν Ξέρξην ἐρχόμενον εἰς τὴν χώραν των, ἢ, ἐὰν τὸν περιέμενον, νὰ ἀφανιστοῦν ἐξ ὀλοκλήρου.

121. Οὔτοι μὲν λοιπὸν πιεζόμενοι ἐξέτελουν ὅμως τὰ διαταττόμενα. Ὁ δὲ Ξέρξης ἐκ τῆς Ἀκάνθου παρήγγειλεν εἰς τοὺς στρατηγοὺς τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ νὰ ἀναχωρήσουν μὲ τὰ πλοῖα των καὶ νὰ τὸν περιμένουν εἰς τὴν Θέρμην, πόλιν κειμένην εἰς τὸν

Θερμαῖον κόλπον, ἐκ τῆς ὁποίας καὶ ὁ κόλπος οὗτος ἔχει τὴν ἐπωνυμίαν, διότι αὐτὴ ἡ ὁδὸς ἔμαθεν ὅτι ἦτο ἡ συντομωτάτη. Ἐκ τοῦ Δορίσκου δὲ μέχρι τῆς Ἀκάνθου ὁ στρατὸς ἐπορεύετο κατὰ τὴν ἀκόλουθον τάξιν.

Μερίσας ὁ Ξέρξης ὄλον τὸν πεζὸν στρατὸν εἰς τρεῖς μοῖρας, μίαν αὐτοῦ παρήγγειλε νὰ ἀκολουθῇ τὸ παραθαλάσσιον ὁμοῦ μετὰ τὸ ναυτικόν· ταύτης τῆς μοῖρας στρατηγοὶ ἦσαν ὁ Μαρδόκιος καὶ ὁ Μασίστης. Τὸ ἕτερον τριτημόριον τοῦ στρατοῦ παρηγγέλθη νὰ τραπῇ πρὸς τὰ μεσόγεια· στρατηγοὶ τῆς μοῖρας ταύτης ἦσαν ὁ Τριτανταίχμης καὶ ὁ Γέρκις. Ἡ δὲ τρίτη τῶν μοιρῶν, μετ' ἧς ἦτο καὶ αὐτὸς ὁ Ξέρξης, ἐπορεύετο μὲν μεταξὺ τῶν δύο, εἶχε δὲ στρατηγοὺς τὸν Σμερδομένη καὶ τὸν Μεγάβυζον.

122. Ὁ μὲν ναυτικὸς λοιπὸν στρατὸς, ἀφειδὺς ὑπὸ τοῦ Ξέρξου, διέπλευσε τὴν διώρυχα τοῦ Ἄθωνος, ἥτις ἔξετείνετο μέχρι τοῦ κόλπου ὅπου κεῖνται αἱ πόλεις Ἄσσα, Πίλωρος, Σίγγος καὶ Σάρτη· ἐκεῖθεν δέ, ἀφοῦ ἔλαβε τὰ στρατεύματα τῶν πόλεων τούτων, ἔπλευσε ταχέως πρὸς τὸν Θερμαῖον κόλπον. Κάμψας δὲ τὸ ἀκρωτήριον τῆς Τορώνης Ἄμπελον διῆλθε πλησίον τῶν ἐξῆς Ἑλληνίδων πόλεων, ἐκ τῶν ὁποίων παρέλαβε πλοῖα καὶ στρατόν· τῆς Τορώνης, τῆς Γαλυψοῦ, τῆς Σερυμύλης, τῆς Μηκυβέρνης καὶ τῆς Ὀλύνθου. Καλεῖται δὲ ἡ χώρα αὕτη Σιθωνία.

123. Μετὰ ταῦτα δὲ ὁ ναυτικὸς στρατὸς συντέμνων τὸν πλοῦν του διηρθύνθη ἀπὸ τὴν ἄκραν Ἄμπελον εἰς τὴν ἄκραν Καναστραῖον, τὸ ὁποῖον εἰσέρχεται εἰς τὴν θάλασσαν πλειότερον ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Παλλήνης, παραλαβὼν πλοῖα καὶ στρατὸν ἐκ τῆς Ποτειδαίας, τῆς Ἀφύτιος, τῆς Νέας πόλεως, τῆς Αἰγῆς, τῆς Θεράμβου, τῆς Σκιώνης, τῆς Μένδης καὶ τῆς Σάνης, διότι αὐταὶ εἶναι αἱ πόλεις τῆς σήμερον καλουμένης Παλλήνης, πρότερον δὲ Φλέργης. Παραπλέον δὲ καὶ ταύτην τὴν χώραν ἔπλευσε εἰς τὴν Θέρμην, ὅπου ἦτο προσδιωρισμένον νὰ ὑπάγῃ, παραλαμβάνων στρατὸν καὶ ἐκ τῶν γειτονικῶν τῆς Παλλήνης πόλεων καὶ συνορευουσῶν μετὰ τὸν Θερμαῖον κόλπον, ὧν τὰ ὀνόματα εἶναι τὰ ἐξῆς· Λίπαξος, Κώμβρεια, Λισαί, Γίγωνος, Κάμψα, Σμίλα, Αἰνεία. Ἡ δὲ χώρα τούτων μέχρι τῆς σήμερον ὀνομάζεται Κροσσαία. Ἀπὸ δὲ τῆς Αἰνείας, τῆς τελευταίας τῶν πόλεων, τὰς ὁποίας ἀπηρίθμησα, ὁ ναυτικὸς στρατὸς εἰσῆλθεν εἰς τὸν Θερμαῖον κόλπον καὶ τὴν Μυγδοनीαν γῆν, καὶ ἐξακολουθῶν τὸν πλοῦν του ἔφθασεν εἰς τὴν προειρημένην Θέρμην, καὶ τὴν Σίνδον, καὶ τὴν Χαλέστραν τὴν ἐπὶ τοῦ Ἀξιῶ ποταμοῦ, ὅστις χωρίζει τὴν Μυγδοनीαν ἀπὸ τῆς Βοττιαίδος· ταύτης τὸ παραθαλάσσιον, τὸ ὁποῖον εἶναι στενόν, ἔχων αἱ πόλεις Ἰχναί καὶ Πέλλα.

124. Ὁ μὲν ναυτικὸς στρατὸς, περιμένων τὸν βασιλέα, ἐστρατοπέδευσε αὐτοῦ περὶ τὸν Ἀξιὸν ποταμόν, περὶ τὴν πόλιν Θέρμην καὶ περὶ τὰς πόλεις, αἵτινες εὐρίσκονται μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ Ἀξιῶ· ὁ δὲ Ξέρξης μετὰ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ ἐκίνησεν

ἀπὸ τὴν Ἀκάνθον καὶ ἤρχετο διὰ τῆς μεσογείου θέλων νὰ φθάσῃ εἰς τὴν Θέρμην. Ἐπορεύετο δὲ διὰ τῆς Παιονικῆς καὶ τῆς Κρηστονικῆς χώρας πρὸς τὸν ποταμὸν Ἐχειδωρον, ὅστις, ἀρχίζων ἐκ τῶν Κρηστοναιῶν, ῥέει διὰ τῆς Μυγδοσίας χώρας καὶ χύνεται πλησίον τοῦ ἔλους, εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ἀξιῶ ποταμοῦ.

125. Ἐνῶ δὲ ἐπορεύετο διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης, ἐπετέθησαν κατὰ τῶν σιτοφόρων καμῆλων λέοντες, οἱ ὁποῖοι, ἐγκαταλείποντες τοὺς τόπους τῆς διαμονῆς των, περιεφέροντο ὅλην τὴν νύκτα καὶ οὐδὲν ἄλλο ἠγγίζον, οὔτε ὑποζύγιον, οὔτε ἄνθρωπον, εἰμὴ μόνον κατέτρεχον τὰς καμήλους. Θαυμάζω δὲ διὰ ποῖαν αἰτίαν οἱ λέοντες ἀπείχον τῶν ἄλλων καὶ ἐπετίθεντο κατὰ τῶν καμῆλων, ζῶων τὰ ὁποῖα οὔτε εἶχον ἰδεῖ, οὔτε δοκιμάσει πρότερον.

126. Εἶναι δὲ εἰς ταῦτα τὰ μέρη καὶ λέοντες πολλοὶ καὶ βόες ἄγριοι, τῶν ὁποίων τὰ κέρατα εἶναι ὑπερμεγέθη καὶ κομίζονται εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὅρια δὲ τὰ ὁποῖα οἱ λέοντες δὲν ὑπερβαίνουν εἶναι ὁ ποταμὸς Νέστος, ὅστις τρέχει διὰ τῶν Ἀβδήρων, καὶ ὁ Ἀγελῶς, ὅστις τρέχει διὰ τῆς Ἀκαρνανίας. Τρόντι οὔτε πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Νέστου εἰς κανὲν μέρος ὅλης τῆς ἔμπροσθεν Εὐρώπης θέλει ἰδεῖ τις λέοντα, οὐδὲ πρὸς δυσμὰς τοῦ Ἀγελῶος εἰς τὴν λοιπὴν ἡπειρον· ἀλλὰ μόνον ἐν τῷ μεταξὺ τῶν δύο τούτων ποταμῶν εὐρίσκονται τοιοῦτοι.

127. Φθάσας ὁ Ξέρξης εἰς τὴν Θέρμην ἐσταμάτησεν αὐτοῦ τὸν στρατόν, ὁ ὁποῖος κατέλαβε τὸ ἐξῆς διάστημα τοῦ παραθαλάσσιου· ἀρχίζων ἀπὸ τῆς Θέρμης καὶ τῆς Μυγδοσίας ἔφθασε μέχρι τῶν ποταμῶν Λυδίου καὶ Ἀλιάκμονος, οἱ ὁποῖοι χωρίζουσι τὴν Βοττιαίδα ἀπὸ τῆς Μακεδονίας καὶ ἐνοῦνται εἰς ἓν μόνον ῥεῦμα. Ἐστρατοπέδευσε λοιπὸν οἱ βάρβαροι εἰς ταῦτα τὰ μέρη. Ἐκ τῶν ᾗθιόντων δὲ ποταμῶν μόνος ὁ Ἐχειδωρος, ὅστις ῥέει ἐκ τῆς Κρηστονιαίας, δὲν ἐπήρκεσεν εἰς τὸν στρατὸν πινόμενος, ἀλλ' ἐστεῖρευσε.

128. Ὁ δὲ Ξέρξης βλέπων ἐκ τῆς Θέρμης τὰ Θεσσαλικά ὄρη, τὸν Ὀλυμπον καὶ τὴν Ὀσσαν, ὑπερύψηλα ὄντα, καὶ πρὸς τούτοις μαθὼν ὅτι μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχει λαίμωσ στενός, διὰ τοῦ ὁποῖου ῥέει ὁ Πηνειός, καὶ ἀκούσας ὅτι δι' αὐτοῦ τοῦ λαίμου εἶναι ἡ ὁδὸς ἢ φέρουσα εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἐπεθύμησε νὰ ὑπάγῃ μετὰ πλοῖον καὶ νὰ ἴδῃ τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ, καθότι ἐσκόπευε νὰ λάβῃ τὴν ἄνω ὁδὸν διὰ τῆς Μακεδονίας καὶ νὰ καταβῇ εἰς τοὺς Περραιβοὺς διερχόμενος πλησίον τῆς πόλεως Γόννου· ἐκεῖθεν ἤξευρεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἦτο ἀσφαλεστάτη. Ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰσῆλθεν εἰς πλοῖον Σιδώνιον, εἰς τὸ ὁποῖον συνήθως εἰσῆρχετο ὁσάκις ἤθελε νὰ κάμῃ τοιοῦτό τι, καὶ ἔδωκε σημεῖον καὶ εἰς τὰ ἄλλα πλοῖα νὰ προχωρήσουν ἀφήσας αὐτοῦ τὸν πεζὸν στρατόν. Ὅτε δὲ ἔφθασεν ὁ Ξέρξης καὶ ἐθεώρησε τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ, ἐθαύμασε μεγάλως καὶ προσκαλέσας τοὺς

ὁδηγούς ἠρώτησεν αὐτοὺς ἂν ἦτο δυνατόν νὰ τρέψη τις τὸν ποταμὸν καὶ νὰ ἐκβάλῃ δι' ἄλλου μέρους εἰς τὴν θάλασσαν.

129. Ἡ δὲ Θεσσαλία λέγουν ὅτι τὸ πάλι ἦτο λίμνη συγκλειομένη πάντοθεν ὑπὸ ὑψηλοτάτων ὄρεων διότι πρὸς ἀνατολὰς ἀποικλιέων αὐτὴν τὸ Πήλιον ὄρος καὶ ἡ Ὀσσα, τῶν ὁποίων αἱ ὑπάρχειαι ἐνοῦνται πρὸς βορρᾶν τὴν ἀποκλείει ὁ Ὀλυμπος πρὸς δυσμὰς ἡ Πίνδος καὶ πρὸς μεσημβρίαν ἡ Ὄθρυς. Εἰς τὸ μέσον δὲ τῶν ὄρεων τούτων εἶναι ἡ Θεσσαλία, κοιλὰς βαθεῖα. Ὡστε ἐκ τῶν πολλῶν εἰς αὐτὴν ἐμπιπτόντων ποταμῶν πέντε οἱ σημαντικώτατοι, ὁ Πηνειὸς, ὁ Ἀπιδανός, ὁ Ὀνόχωνος, ὁ Ἐνιπεὺς καὶ ὁ Πάμισος, οἵτινες καταβαίνουν εἰς τὴν πεδιάδα ἐκ τῶν περικυκλούμενων τὴν Θεσσαλίαν ὄρεων, χωρὶς νὰ χάσουν ἕως ἐκεῖ τὰ ὀνόματά των, ἐνοῦν τέλος τὰ ὕδατά των καὶ χύνονται εἰς τὴν θάλασσαν δι' ἐνὸς αὐλάκος, ὅστις καὶ αὐτὸς εἶναι στενός. Ὄταν δὲ ἐνωθοῦν, τότε ὑπερισχύει τὸ ὄνομα τοῦ Πηνειοῦ καὶ οἱ ἄλλοι χάνουν τὰ ὀνόματά των. Τὸν παλαιὸν καιρὸν δέ, λέγουν, ὅτε δὲν ὑπῆρχεν ἀκόμη ὁ αὐλῶν καὶ ἡ διέκρευσις αὕτη, οἱ ποταμοὶ οὗτοι καὶ πρὸς τούτοις ἡ Βοιβηῖς λίμνη δὲν εἶχον μὲν τὰ σημερινὰ ὀνόματα, ἔρρεον ὅμως ὡς σήμερον, ῥέοντες δὲ ἔκαμνον ὅλην τὴν Θεσσαλίαν πέλαγος. Οἱ Θεσσαλοὶ λέγουν ὅτι ὁ Ποσειδῶν ἔκαμε τὸν αὐλῶνα, δι' οὗ ῥεεῖ ὁ Πηνειὸς, καὶ ὁ λόγος οὗτος φαίνεται ὀρθός· διότι ὅστις πιστεύει ὅτι ὁ Ποσειδῶν σείει τὴν γῆν καὶ ὅτι ὅσα σχίσματα γῆς προέρχονται ἀπὸ σεισμῶν εἶναι ἔργα τοῦ θεοῦ τούτου, ἐὰν ἴδῃ καὶ ἐκεῖνο, θέλει εἰπεῖ ὅτι τὸ ἔκαμεν ὁ Ποσειδῶν. Τφόντι, ἡ διαχώρισις αὕτη τῶν ὄρεων, ὡς μοὶ ἐφάνη, εἶναι ἔργον σειμοῦ.

130. Οἱ δὲ ὁδηγοί, τοὺς ὁποίους ὁ Εἰρένης ἠρώτησεν ἂν ὑπάρχει ἄλλη ἔξοδος διὰ νὰ φέρῃ τὸν Πηνειὸν εἰς τὴν θάλασσαν, ἀπεκρίθησαν μετὰ βεβαιότητος τὰ ἑξῆς: «Βασιλεῦ ἄλλη ἔξοδος εἰς τὸν Πηνειὸν λήγουσα εἰς τὴν θάλασσαν δὲν ὑπάρχει, ἀλλ' αὐτὴ μόνον, διότι ὅλη ἡ Θεσσαλία εἶναι περικυκλωμένη ὑπὸ ὄρεων». Πρὸς ταῦτα ὁ Εἰρένης λέγεται ὅτι ἀπεκρίθη: «Φρόνιμοι ἄνθρωποι εἶναι οἱ Θεσσαλοὶ, διότι πρὸ πολλοῦ προσεῖδον ὅτι πλὴν τῶν ἄλλων ἡ χώρα των εὐκόλως δύναται νὰ κυριευθῇ. Τφόντι, διὰ νὰ καταποντίσῃ τις ὅλην τὴν Θεσσαλίαν, πλὴν τῶν ὄρεων, ἀρκεῖ νὰ ἐμποδίσῃ μὲ ἔμφραγμα τὸν ῥοῦν τοῦ ποταμοῦ, τὸν ὁποῖον ἀκολουθεῖ τώρα, καὶ νὰ κάμῃ τὸν αὐλῶνα νὰ ἐκχειλίσῃ καὶ νὰ χυθῇ εἰς τὴν χώραν αὐτῶν». Ταῦτα δὲ λέγων ἐνόησε τοὺς παῖδας τοῦ Ἀλεύου, διότι αὐτοὶ πρῶτοι ἐκ τῶν Ἑλλήνων τῆς Θεσσαλίας παρεδόθησαν εἰς τὸν βασιλέα, καὶ ἐνόμιζεν ὅτι ἡ φιλία, τὴν ὁποίαν τῷ ὑπεσχέθησαν, ἦτο ἐκ μέρους ὄλου τοῦ ἔθνους. Ταῦτα δὲ εἰπὼν καὶ θεωρήσας τὴν ἐκβολὴν τοῦ ποταμοῦ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Θέομην.

131. Καὶ αὐτὸς μὲν διέτριψε περὶ τὴν Πιερίαν ἡμέρας ἀρκετὰς (διότι μία τῶν τριῶν μοιρῶν τοῦ στρατοῦ ἐδενδροτόμησε τὸ

Μακεδονικὸν ὄρος, διὰ νὰ διέλθῃ ἐκεῖθεν ὄλος ὁ στρατὸς εἰς τοὺς Περραιβοὺς), οἱ δὲ κήρυκες οἱ πεμφθέντες εἰς τὴν Ἑλλάδα πρὸς ζήτησιν γῆς, ἔφθασαν ἄλλοι μὲν μὲ κενὰς χεῖρας, ἄλλοι δὲ φέροντες γῆν καὶ ὕδωρ.

132. Μεταξὺ δὲ τῶν δωσάντων ταῦτα ἦσαν οἱ ἑξῆς: Θεσσαλοὶ, Δόλοπες, Αἰνιᾶνες, Περραιβοὶ, Λοκροὶ, Μάγνητες, Μαλιεῖς, Ἀχαιοί, οἱ Φθιώται, Θηβαῖοι καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ πλὴν τῶν Θεσπιέων καὶ Πλαταιέων. Ἐναντίον δὲ τούτων τῶν λαῶν οἱ Ἕλληνες, ὅσοι ἀνέλαβον τὸν πόλεμον κατὰ τῶν βαρβάρων, ἔκαμον τὸν ἑξῆς ὄρκον: «Ὅλοι ἐκεῖνοι, οἵτινες ὄντες Ἕλληνες παρεδόθησαν εἰς τὸν Πέρσην χωρὶς νὰ ἀναγκασθοῦν, ὅταν ἠσυχάσουν τὰ πράγματα, θὰ πληρώσουν τὸ δέκατον εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς θεόν». Καὶ ὁ μὲν ὄρκος τῶν Ἑλλήνων τοιοῦτος ἦτο.

133. Εἰς δὲ τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Σπάρτην ὁ Πέρσης δὲν ἐπεμψε κήρυκας πρὸς ζήτησιν γῆς διὰ τὴν ἑξῆς αἰτίαν· ὅτε προηγουμένως ὁ Δαρεῖος ἐζήτησε παρ' αὐτῶν, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἔρριψαν τοὺς ἀπεσταλμένους εἰς τὸ βράθρον, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι εἰς φρέαθ· καί τοις εἶπον νὰ λάβουν ἐκεῖθεν γῆν καὶ ὕδωρ καὶ νὰ τὸ φέρουν εἰς τὸν βασιλέα. Τούτου ἕνεκα λοιπὸν ὁ Εἰρένης δὲν ἐπεμψεν εἰς τὰς δύο ταύτας πόλεις κήρυκας. Δὲν ἠξέβρω νὰ εἶπω πᾶς ἐπιμωρήθησαν οἱ Ἀθηναῖοι δι' αὐτὸ τὸ ὅποιον ἔκαμαν εἰς τοὺς κήρυκας, πλὴν μόνον ὅτι ἐληληταῖθη ἡ χώρα καὶ ἡ πόλις των ἀλλὰ τοῦτο δὲν νομίζω ὅτι συνέβη διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην.

134. Ἐν τούτοις εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔπεσεν ἡ ὀργὴ τοῦ Ταλθυβίου κήρυκος τοῦ Ἀγαμέμνονος· διότι εἰς τὴν Σπάρτην ὑπάρχει ἱερὸν τοῦ Ταλθυβίου, οἱ δὲ ἀπόγονοι αὐτοῦ Ταλθυβιάδαι καλούμενοι εἶναι οἱ μόνοι οἱ ὁποῖοι ἔχουν τὸ προνόμιον νὰ εἶναι κήρυκες τῆς Σπάρτης. Μετὰ τὸ συμβάν, τὸ ὅποιον διηγῆθην, ὁσάκις οἱ Σπαρτιάται ἔκαμνον θυσίας, ἀδύνατον ἦτο νὰ ἐπιτύχουν αἰσιῶνους οἰωνούς, καὶ ἡ κατάστασις αὕτη διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ. Ἐθεώρησαν λοιπὸν τοῦτο ὡς δημοσίαν συμφορὰν καὶ ἐλυπήθησαν μεγάλως. Πολλὰ συνελεύσεις ἐγένοντο καὶ προεκηρύχθη ἂν Λακεδαιμόνιός τις ἔστεργε νὰποθήνῃ διὰ τὴν Σπάρτην. Τότε ὁ Σπερθίας τοῦ Ἀναρίστου καὶ ὁ Βούλις τοῦ Νικολάου, ἄνδρες Σπαρτιάται τὰ πρωτεῖα ἔχοντες διὰ τὸ γένος καὶ τὰ πλοῦτη των, ἀνεδέχθησαν νὰ ὑποφέρωσι τιμωρίαν ἀπὸ τὸν Εἰρένην διὰ τοὺς κήρυκας τοῦ Δαρείου, τοὺς θανατωθέντας εἰς τὴν Σπάρτην. Τοιουτοτρόπως οἱ Σπαρτιάται ἐπεμψαν αὐτοὺς εἰς τοὺς Μήδους, διὰ νὰ θανατωθοῦν.

135. Ἀξιοθαύμαστος εἶναι ἡ τόλμη τῶν ἀνδρῶν τούτων καὶ ὁ ἑξῆς λόγος των. Πορευόμενοι εἰς τὰ Σοῦσα ἔφθασαν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ὑδάρονος. Ἦτο δὲ ὁ Ὑδάρονος οὗτος Πέρσης τὸ γένος καὶ στρατηγὸς τῶν παραθαλασσιῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἀσίας. Δεικνύων δὲ φιλοφροσύνην εἰς τοὺς δύο Σπαρτιάτας τοὺς ἐκάλεισεν εἰς δεῖπνον, καί, ἐνῶ τοὺς ἐξένιζε, τοὺς ἠρώτησε λέγων τὰ ἑξῆς:

«Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, διατί ἀποφεύγετε νὰ γίνετε φίλοι τοῦ βασιλέως ; Ἀποβλέπατε εἰς ἐμὲ καὶ εἰς τὴν εὐτυχίαν μου, διὰ νὰ πληροφορηθῆτε πόσον ὁ βασιλεὺς ἤξευρε νὰ τιμᾷ τοὺς γενναίους ἄνδρας. Ἐὰν λοιπὸν καὶ σεῖς ἀφαιρωθῆτε εἰς τὸν βασιλέα, ἐπειδὴ σᾶς ἐκτιμᾷ ὡς γενναίους ἄνδρας, δύνασθε νὰ γίνετε ἡγεμόνες γῆς ἑλληνικῆς, τὴν ὁποίαν ἤθελε δώσει εἰς ἕκαστον ὑμῶν ὁ βασιλεὺς». Πρὸς ταῦτα ἐκείνοι ἀπεκρίθησαν: «Ὑδαρνες, συμβουλεύεις ἡμᾶς χωρὶς νὰ γνωρίζῃς ἐπίσης καὶ τὰ δύο πράγματα περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλεῖς· διότι περὶ τοῦ ἑνὸς μὲν συμβουλεύεις ἐκ πείρας, τοῦ ἄλλου ὁμως οὐδεμίαν πείραν ἔχεις. Ἡξεύρεις τί εἶναι δουλεία, ἐλευθερίαν ὁμως δὲν ἐδοκίμασες ἀκόμη καὶ ἀγνοεῖς ἂν εἶναι γλυκεία ἢ ὄχι· διότι, ἐὰν ἐδοκίμαζες αὐτήν, θὰ μᾶς συνεβούλευες νὰ πολεμῶμεν δι' αὐτὴν οὐχὶ μόνον μὲ δόρατα, ἀλλὰ καὶ μὲ πελέκεις». Ταῦτα ἀπεκρίθησαν πρὸς τὸν Ὑδάρνη.

136. Ὅτε δὲ ἐκεῖθεν ἐφθασαν εἰς τὰ Σοῦσα καὶ ἐνεφανίσθησαν εἰς τὸν βασιλέα, πρῶτον μὲν ἐπειδὴ οἱ δορυφόροι τοὺς ἐπρόσταζον καὶ τοὺς ἠνάγκαζον νὰ προσκυνήσωσι τὸν βασιλέα προσπίπτοντες, εἶπον ὅτι δὲν πράττουσι τοῦτο, ἔστω καὶ ἂν πρόκειται νὰ πέσῃ ἡ κεφαλή των. «Δὲν ὑπάρχει συνήθεια, εἶπον, παρ' ἡμῖν νὰ προσκίπτομεν ἐνώπιον ἀνθρώπου, οὔτε καὶ ἤλθομεν διὰ τοῦτο». Ἀφοῦ δὲ ἀπεποιήθησαν νὰ πράξουν τοῦτο, εἶπον ἔπειτα πρὸς τὸν βασιλέα τὰ ἑξῆς: «ὦ βασιλεῦ τῶν Μήδων, οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπεμψαν ἡμᾶς ἀντὶ τῶν ἐν Σπάρτῃ θανατωθέντων κηρύκων, ὅπως ἀποτίσωμεν τὴν ποινὴν τοῦ ἐγκλήματος τούτου». Ταῦτα εἶπον, ὁ δὲ Ξέρξης ἀπὸ μεγαλοφροσύνης εἶπεν ὅτι δὲν ἤθελε νὰ γίνῃ ὁμοῖος μὲ τοὺς Λακεδαιμονίους· ὅτι ἐκεῖνοι μὲν, φονεύσαντες κήρυκας, παρεβίασαν νόμους, τοὺς ὁποίους ὅλοι οἱ ἀνθρώποι ἀναγνωρίζουν, αὐτὸς ὁμως δὲν θὰ πράξῃ ἐκεῖνο, διὰ τὸ ὁποῖον ἐλέγχει τοὺς ἄλλους, οὔτε θὰ ἐξαγνίσῃ τοὺς Λακεδαιμονίους φονεῦν τοὺς ἀπεσταλμένους των.

137. Τοιοῦτοτρόπως καὶ ἐπειδὴ ἔπραξαν τοῦτο οἱ Σπαρτιᾶται ἔπαυσε τότε παρευθὺς ἡ ὄργη τοῦ Ταλθυβίου, μολονότι ὁ Σπερθίας καὶ ὁ Βοῦλις δὲν ἐφονεύθησαν, ἀλλ' ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Σπάρτην ἀβλαβεῖς. Μετὰ πολὺν ὁμως χρόνον ὕστερον ἡ ὄργη αὕτη ἀνενεώθη, ὡς λέγουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι, κατὰ τὸν πόλεμον μεταξὺ Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων. Καὶ ἀληθῶς εἰς αὐτὸ τὸ ὁποῖον μέλλω νὰ διηγηθῶ μοι φαίνεται ὅτι ὑπάρχει τι ὅλως ὑπερφυσικόν· ὅτι ἡ ὄργη τοῦ Ταλθυβίου ἔπεσε εἰς πρέσβεις, ὅτι δὲν ἔπαυσε πρὶν ἢ φέρῃ ἀποτέλεσμα, τὸ δίκαιον οὕτως ἦτο. Νὰ πέσῃ ὁμως εἰς τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι, διὰ νὰ κάμψουν τὴν ὄργην ταύτην, ἀνέβησαν πρὸς τὸν βασιλέα, εἰς τὸν Ἀνάριστον τὸν υἱὸν τοῦ Σπερθίου (ὅστις λαβῶν ὀγκάδα πλήρη ἀνδρῶν ἐλήστευσε τοὺς ἀλιεῖς τῆς Τίρυνθος), τοῦτο καθιστᾷ εἰς ἐμὲ προφανές, ὅτι τὸ πρᾶγμα ἐγένετο θεόθεν ἕνεκα τῆς ὄργης. Περμφθέντες οἱ δύο οὗτοι ὑπὸ τῶν Λακεδαιμο-

νίων ὡς πρέσβεις εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ προδοθέντες ὑπὸ τοῦ Σιτάκου τοῦ Τήρου, βασίλεως τῶν Θρακῶν, καὶ ὑπὸ τοῦ Νυμφόρου τοῦ Πύθου, ἀνδρὸς Ἀβδηρίτου, συνελήφθησαν πλησίον τῆς ἐν Ἐλλησπόντῳ Βισάνθης καὶ ἀπαχθέντες εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐθανατώθησαν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ ὁ Κορίνθιος Ἀριστέας ὁ Ἀδεϊμάντου. Καὶ ταῦτα μὲν συνέβησαν πολλὰ ἔτη μετὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ βασιλέως, ἐγὼ δὲ ἐπανέρχομαι¹ εἰς τὴν σειρὰν τῆς ἱστορίας μου.

138. Ἡ ἐκστρατεία τοῦ βασιλέως εἶχε μὲν τὸ ὄνομα ὅτι ἐγένετο ἐναντίον τῶν Ἀθηναίων, πράγματι ὁμως ὁ βασιλεὺς κατέβαiven ἐναντίον ὅλης τῆς Ἑλλάδος· καὶ μολονότι οἱ Ἕλληνας εἶχον μάθει πρὸ πολλοῦ τὰς προπαρασκευὰς αὐτοῦ, δὲν ἐνήργησαν ὁμως ὅλοι ὁμοίως. Οἱ μὲν, ὅσοι ἔδωκαν εἰς τὸν Πέρσῃν γῆν καὶ ὕδωρ, ἤλπιζαν ὅτι δὲν ἤθελον πάθει τι δυσάρεστον ἀπὸ τὸν βάρβαρον. Οἱ δὲ ἄλλοι, ὅσοι δὲν ἔδωκαν, ἦσαν εἰς μέγαν φόβον, καθότι ἡ Ἑλλὰς δὲν εἶχεν ἀρκετὰ πλοῖα ὅπως ἀντιταθῆ εἰς τὴν εἰσβολὴν τοῦ ἐχθροῦ. Οἱ πλείστοι δὲ ἐδίσταζον νὰ ἀναμιχθῶν εἰς τὸν πόλεμον καὶ ἐμῆδιζον προθύμως.

139. Ἐδῶ βιάζομαι ἐξ ἀνάγκης νὰ εἶπω γνώμην, ἥτις ἴσως δὲν θὰ ἀρέσῃ εἰς τοὺς περισσοτέρους ἀνθρώπους, ἀλλ' ἐπειδὴ μοι φαίνεται ἀληθὴς δὲν θέλω τὴν παρασιωπῆσαι. Ἐὰν οἱ Ἀθηναῖοι, φοβηθέντες τὸν ἀπειλοῦντα κίνδυνον ἄφηναν τὴν χώραν των, ἢ μὴ ἀφήνοντες αὐτὴν ἀλλὰ μένοντες παρεδίδοντο εἰς τὸν Ξέρξῃν, οὐδεὶς ἤθελε πειραθῆ νὰ ἀντισταθῆ εἰς τὸν Ξέρξῃν κατὰ θάλασσαν. Καὶ ἐὰν οὐδεὶς ἤθελεν ἀντισταθῆ εἰς τὸν Ξέρξῃν κατὰ θάλασσαν, ἰδοὺ τί ἤθελε συμβῆ κατὰ ξηρὰν· μολονότι πολλὰ τεῖχη θὰ ἀνηγειροῦντο ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων εἰς τὸν Ἴσθμόν, οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἐγκαταλειπόμενοι ὑπὸ τῶν συμμάχων των (οἵτινες δὲν ἤθελαν τοὺς παραδώσει ἐκουσίως, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης, διότι ὁ στόλος τῶν βαρβάρων ἤθελε τοὺς κυριεύσει κατὰ πόλεις, θὰ ἀπέθνησκον γενναίως δεικνύοντες μεγάλας ἀνδραγαθίας. Καὶ ἢ τοῦτο ἤθελον πάθει, ἢ πρὸ τούτου, βλέποντες τοὺς ἄλλους Ἕλληνας μῆδιζοντας, ἤθελον ἔλθει εἰς συμβιβασμοὺς μετὰ τοῦ Ξέρξου, ὥστε εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις ἡ Ἑλλὰς ἤθελεν ὑποταγῆ εἰς τοὺς Πέρσας· καθότι ἐγὼ δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω ποῖαν ὠφέλειαν ἠδύναντο νὰ παράσχουν τὰ τεῖχη τὰ ὁποῖα ἤθελον ἐγερεθῆ εἰς τὸν Ἴσθμόν, ἐὰν ὁ βασιλεὺς ἦτο κύριος τῆς θαλάσσης. Τώρα λοιπὸν ὅστις εἶπῃ ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐγένοντο σωτήρες τῆς Ἑλλάδος, λέγει τὴν ἀλήθειαν, διότι πρὸς οἰονδήποτε μέρος ἤθελον στραφῆ, ἐκεῖ θὰ ἐκλινεν ἡ πλάστιγξ. Προτιμήσαντες δὲ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος ἐνεθάρρουναν καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ὅσοι δὲν εἶχον μῆδισει, καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τῶν θεῶν ἐδίωξαν τὸν βασι-

1) Κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, 430 π. Χ.

λέα. Οὐδὲ χρησμοὶ τρομεροὶ ἐλθόντες ἐκ τῶν Δελφῶν καὶ ἐνσπεύροντες εἰς αὐτοὺς φόβον τοὺς ἔπεισαν νὰ ἀφήσουν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ μένοντες ἐκεῖ ἀνεδέχθησαν νὰ πολεμήσουν τὸν ἐπερχόμενον κατὰ τῆς χώρας τῶν ἔχθρῶν.

140. Οἱ Ἀθηναῖοι πέμψαντες εἰς τοὺς Δελφοὺς ἐξήτουν χρησμόν. Ὅτε δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι ἐξεπλήρωσαν εἰς τὸν ναὸν τὰ νενομισμένα, εἰσῆλθον εἰς τὸν βωμὸν καὶ ἐκάθισαν· τότε ἡ Πυθία, τὸ ὄνομα τῆς ὁποίας ἦτο Ἀριστονίκη, ἐχρησιμοδότησε τὰ ἐξῆς:

«ὦ δυστυχεῖς, διατὶ κάθησθε; Φύγετε εἰς τὰ ἄκρα τῆς γῆς, ἐγκαταλείψατε τὰ δῶματα καὶ τὰς ὑψηλὰς κορυφὰς τῆς στρογγύλης πόλεώς σας, διότι οὔτε ἡ κεφαλὴ μένει πλέον στερεά, οὔτε τὸ σῶμα, οὔτε τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν ἢ τῶν χειρῶν, οὔτε κανὲν μέρος τοῦ μέσου σώζεται, ἀλλὰ φθείρονται ὅλα, διότι κατεδαφίζεται αὐτὰ τὸ πῦρ καὶ ὁ ὀρηκτικὸς Ἄρης συνοδεύει Ἀσιανὸν ἄρμα. Ὁ θεὸς οὗτος θὰ καταστρέψῃ πολλὰ ἄλλα πυρῶματα, καὶ ὄχι τὸ ἰδικόν σας μόνον, θὰ παραδώσῃ δὲ εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ πυρὸς πολλοὺς ναοὺς τῶν ἀθανάτων, οἵτινες τώρα ἴστανται ὄρθιοι, περιορόμενοι ὑπὸ ἰδρωτὸς καὶ κλονιζόμενοι ὑπὸ φόβου. Ἄνωθεν δὲ τῆς ὀροφῆς αὐτῶν ῥέει αἷμα μέλαν, προμηνεῖον ἀφεύκτους δυστυχίας. Ἄλλ' ἀναχωρήσατε ἐκ τοῦ ἀδύτου, καὶ ὑπομείνατε γενναίως τὰ δεινά».

141. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἀπεσταλμένοι τῶν Ἀθηναίων μεγάλην ἠσυχάνθησαν θλίψιν. Ἐνῶ δὲ ἦσαν ἀπλητισμένοι διὰ τὰ δεινὰ τὰ ὁποῖα τοῖς προσεῖπε τὸ μαντεῖον, ὁ Τίμων τοῦ Ἄνδρουβούλου, ἀνὴρ ἐκ τῶν σημαντικωτάτων εἰς τοὺς Δελφοὺς, τοὺς συνεβούλευσε νὰ λάβουν κλάδον ελαιίας, καὶ νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὸν ναὸν ὡς ἰκέται καὶ ἐρωτήσουν ἐκ δευτέρου τὸ μαντεῖον. Εἰς δὲ τοὺς Ἀθηναίους πεισθέντας καὶ λέγοντας· «ὦ βασιλεῦ, δῶσε εἰς ἡμᾶς χρησμὸν καλλίτερον περὶ τῆς πατρίδος. Εἰσάκουσε τὰς ἰκετηρίας ταύτας, τὰς ὁποίας φέροντες ἤλθομεν, ἄλλως δὲν θὰ ἐξέλθωμεν ἀπὸ τοῦ ἀδύτου, ἀλλὰ θὰ μείνωμεν ἐδῶ μέχρι οὗ ἀποθάψωμεν». Εἰς τοὺς Ἀθηναίους λοιπὸν ταῦτα λέγοντας ἡ Πυθία χρησιμοδοτεῖ πάλιν τὰ ἐξῆς:

«Ἡ Παλλὰς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐξιλεώσῃ τὸν Ὀλύμπιον Δία, τὸν ὁποῖον ἰκετεύει διὰ πολλῶν λόγων καὶ φρονίμων συμβουλῶν. Εἰς σὲ δὲ λέγω αὐθις τὸν λόγον τοῦτον, ὅστις θὰ εἶναι στερεὸς ὡς ὁ ἀδάμας. Ὅταν θὰ κυριεύονται τὰ ἄλλα μέρη, ὅσα εἶναι ἐντὸς τῶν ὄριων τοῦ Κέκροπος καὶ τοῦ σπηλαίου τοῦ ἱεροῦ Κιθαιρῶνος, ὁ παντεπόπτης Ζεὺς ἐπιτρέπει εἰς τὴν Τροιογενῆ νὰ μείνῃ ἀπόρθητον μόνον τὸ ξύλινον τεῖχος, τὸ ὁποῖον θὰ ὀφελῆσῃ σὲ καὶ τὰ τέκνα σου. Μὴ περιμείνης ἡσυχος τὸ ἱπικὸν καὶ τὸν πολὺν πᾶζον στρατόν, ὅστις ἔρχεται ἐκ τῆς ἠπείρου, ἀλλ' ὑποχώρησον στρέψας τὰ νῶτα, διότι θὰ ἐλθῇ ποτὲ καιρὸς νὰ ἀντισταθῆς. ὦ θεία

Σαλαμίς, σὺ θὰ ἀπολέσῃς τέκνα γυναικῶν, εἴτε ὅταν σκορπίζονται οἱ δημητριακοὶ καρποὶ εἴτε ὅταν συναζώνται».

142. Ἡ ἀπόκρισις αὕτη καὶ ἦτο καὶ τοῖς ἐφάνη ἠλιωτέρα τῆς προτέρας· γράψαντες λοιπὸν αὐτὴν ἐπέστρεψαν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ὅτε δὲ τὴν ἀνέφερον εἰς τὸν δῆμον, πολλὰ γνῶμαι ἐδόθησαν πρὸς ἐξήγησιν τοῦ χρησμοῦ καὶ προσέει ἀἰ ἐξῆς, αἵτινες ἦσαν ἐναντιώταται πρὸς ἀλλήλας. Τινὲς τῶν πρεσβυτέρων ἐφρόνουν, ὡς εἶπον, ὅτι ὁ θεὸς ὑπεσχέθη μόνον τὴν σωτηρίαν τῆς ἀκροπόλεως, διότι ἡ ἀκρόπολις τῶν Ἀθηναίων τὸ πάλαι ἦτο φραγμένη διὰ ξύλων, καὶ ὁ φραγμὸς οὗτος ἦτο κατ' αὐτοὺς τὸ ξύλινον τεῖχος τῆς Πυθίας. Ἄλλοι πάλιν ἔλεγον ἐξ ἐναντίας ὅτι ὁ θεὸς ἐσήμαινε τὰ πλοῖα, καὶ διὰ τοῦτο ἐπέμενον νὰ ἐξοπλίσουν αὐτὰ καὶ νὰ ἀφήσουν ὅλα τὰ λοιπά. Τὴν γνώμην ὅμως τῶν λεγόντων ὅτι τὰ πλοῖα ἦσαν τὸ ξύλινον τεῖχος ἀνέτρεπον οἱ δύο τελευταῖοι στίχοι τῆς Πυθίας. «ὦ θεία Σαλαμίς, σὺ θ' ἀπολέσῃς τέκνα γυναικῶν, εἴτε ὅταν σπειρόνται οἱ δημητριακοὶ καρποὶ εἴτε ὅταν συγκομίζονται». Εἰς τοὺς στίχους λοιπὸν τούτους συνεχέοντο αἱ γνώμαι τῶν λεγόντων ὅτι τὸ ξύλινον τεῖχος ἦσαν τὰ πλοῖα, διότι οἱ χρησμολόγοι ἐξήγουν αὐτοὺς τοιουτοτρόπως, ὅτι, ἐὰν οἱ Ἀθηναῖοι ἀποφασίσουν νὰ ναυμαχήσουν, θὰ νικηθοῦν περὶ τὴν Σαλαμίνα.

143. Ἦτο δὲ μεταξὺ τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ τις τότε νεωστὶ ὑψωθείς εἰς τὰς πρώτας τάξεις· τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἦτο Θεμιστοκλῆς, ἀλλὰ τὸν ἐκάλουν υἱὸν τοῦ Νεοκλέους. Ὁ ἀνὴρ οὗτος εἶπεν ὅτι οἱ χρησμολόγοι δὲν ἐνόουν ὀρθῶς ὅλον τὸν χρησμόν, καὶ ἔδιδε τὴν ἐξῆς αἰτιολογίαν: «Νομίζω, εἶπεν, ὅτι ἂν οἱ δύο οὗτοι στίχοι ἀνεφέροντο τῶντι εἰς τοὺς Ἀθηναίους, δὲν θὰ εἶχον αὐτὸν τὸν γλυκὺν τύπον τῆς ἐκφράσεως, ἀλλὰ θὰ ἦρχιζον οὕτω ὡς ἀθλία Σαλαμίς, ἀντὶ τοῦ, ὦ θεία Σαλαμίς, ἐὰν περὶ αὐτὴν ἐμελλον νὰ ἀπολεσθῶσιν οἱ κάτοικοι τῆς χώρας. Ὅστε, προσέθηκεν, ὁ θεὸς ἐχρησιμοδότησε ταῦτα ἀναφερόμενος εἰς τοὺς πολεμίους καὶ ὄχι εἰς τοὺς Ἀθηναίους, ἂν θέλῃ τις νὰ ἐξηγήσῃ ὀρθῶς τὸν χρησμόν». Ὅθεν τοὺς συνεβούλευσε νὰ ἐτοιμασθοῦν πρὸς ναυμαχίαν, ἐπιμένων ὅτι τὰ πλοῖα ἦσαν τὸ ξύλινον τεῖχος. Ἀφοῦ δὲ ὁ Θεμιστοκλῆς τοιαύτην ἔδωκεν ἐξήγησιν εἰς τὸν χρησμόν, οἱ Ἀθηναῖοι εἶδον ὅτι προτιμωτέρα εἶναι ἡ γνώμη αὕτη παρὰ ἡ τῶν χρησμολόγων, οἵτινες δὲν τοὺς ἀφῆνον νὰ παρασκευασθοῦν πρὸς ναυμαχίαν, ὅπερ οὐδὲν ἄλλο ἐσήμαινε εἰμὴ νὰ μὴ ἐγείρωσι τὰς χεῖρας ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ, ἀλλὰ νὰ ἐγκαταλείπουν τὴν Ἀττικὴν καὶ νὰ κατοικήσουν ἄλλην τινα χώραν.

144. Πρὸ ταύτης καὶ ἄλλῃ γνώμῃ τοῦ Θεμιστοκλέους ὑπερίσχυεν εὐτοχῶς. Ὅτε εἰσῆλθον εἰς τὸ κοινὸν τῶν Ἀθηναίων πολλὰ χρήματα προερχόμενα ἐκ τῶν μεταλλείων τοῦ Λαυρείου καὶ ἐμελλον νὰ μοιρασθοῦν αὐτὰ καὶ νὰ λάβῃ ἕκαστος μὲ τὴν σειρᾶν του δέκα δραχμᾶς, τότε ὁ Θεμιστοκλῆς ἔπεισε τοὺς Ἀθηναίους νὰ παραιτηθοῦν τῆς διανομῆς ταύτης καὶ νὰ κατασκευάσουν διὰ τῶν

χημάτων τούτων διακόσια πλοῖα διὰ τὸν πόλεμον, ἐννοῶν τὸν πόλεμον τὸν ὁποῖον εἶχον πρὸς τοὺς Αἰγινήτας. Ὁ πόλεμος λοιπὸν ἐκείνος ἀκολουθήσας ἔσωσε τότε τὴν Ἑλλάδα, διότι ἠνάγκασε τοὺς Ἀθηναίους νὰ γίνουν θαλασσινοί, καὶ τὰ πλοῖα ἐκεῖνα εἰς μὲν τὸν σκοπὸν διὰ τὸν ὁποῖον κατεσκευάσθησαν δὲν ἐχρησιμοποιήθησαν, ἐχρησίμευσαν ὁμως εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰς ἀρμόδιον καιρὸν. Εἶχον λοιπὸν οἱ Ἀθηναῖοι τὰ πλοῖα ταῦτα, ἀλλ' ἐδέησε νὰ ναυπηγήσουν καὶ ἄλλα. Τέλος σκεφθέντες περὶ τοῦ χρησιμοῦ ἀπεφάσισαν νὰ ὑπακούσουν εἰς τὸν θεόν, νὰ εἰσελθῶν εἰς τὰ πλοῖα πανδημί, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὅσοι ἦσαν πρόθυμοι νὰ ἐνωθοῦν μετ' αὐτοὺς νὰ ὑπομείνουν μετὰ τοῦ στόλου τὴν ἐπίθεσιν τοῦ ἐπερχομένου βαρβάρου. Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ χρησιμοὶ οἱ ἐλθόντες εἰς τοὺς Ἀθηναίους.

145. Ἐν τούτοις οἱ Ἕλληνες, ὅσοι εἶχον καλὰ αἰσθήματα ὑπὲρ τῆς πατρίδος, συνελθόντες καὶ δώσαντες ἐγγύρα πίστεως μετὰ τῶν, συμφώνησαν πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ παύσουν τὰς ἐχθρας τῶν καὶ τοὺς πρὸς ἀλλήλους πολέμους. Ὅλοι ἦσαν περιπλεγμένοι εἰς πολέμους, ὁ μέγιστος ὁμως πάντων ἦτο ὁ τῶν Ἀθηναίων καὶ Αἰγινήτων. Μετὰ ταῦτα, μαθόντες ὅτι ὁ Ξέρξης ἦτο μετὰ τὸν στρατὸν του εἰς τὰς Σάρδεις, ἐνέκρινον νὰ πέμψουν εἰς τὴν Ἀσίαν κατασκόπους, διὰ νὰ ἴδουν τὰς δυνάμεις τοῦ βασιλέως, καὶ πρέσβεις εἰς τὸ Ἄργος, διὰ νὰ συνάψουν συμμαχίαν κατὰ τοῦ Πέρσου· ἄλλους εἰς τὴν Σικελίαν πρὸς τὸν Γέλωνα τοῦ Δεινομένου, καὶ ἄλλους εἰς τὴν Κέρκυραν καὶ τὴν Κρήτην, διὰ νὰ ζητήσουν βοήθειαν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ἴσως ἐνωθοῦν οἱ Ἕλληνες καὶ συμφωνήσαντες νὰ ἐνεργοῦν ἀπὸ κοινοῦ, διότι ὁ κίνδυνος ἦτο ὁ αὐτὸς δι' ὅλους. Ἡ δὲ δύναμις τοῦ Γέλωνος ἔλεγαν ὅτι ἦτο μεγάλη καὶ οὐδενὸς σχεδὸν Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἢ δυνάμεις ἦτο μεγαλυτέρα.

146. Ταῦτα ἀποφασίσαντες ἔπαυσαν τὰς ἐχθρας καὶ πρῶτον μὲν ἔπεμψαν τρεῖς κατασκόπους εἰς τὴν Ἀσίαν, οἵτινες, ἀφοῦ ἐφθασαν εἰς τὰς Σάρδεις καὶ παρετήρησαν τὸν στρατὸν τοῦ βασιλέως ἀνεγνωρίσθησαν, καὶ, βασανισθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοῦ πεζοῦ στρατοῦ, ἀπήχθησαν, διὰ νὰ θανατωθοῦν. Καὶ οὗτοι μὲν κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον, ὁ δὲ Ξέρξης, μαθὼν τοῦτο καὶ μὴ ἐγκρίνων τὴν ἀπόφασιν τῶν στρατηγῶν, ἔπεμψε δορυφόρους τινὰς μετὰ διαταγὴν, ἐὰν προφθάσουν τοὺς κατασκόπους ἀκόμη ζῶντας, νὰ τοὺς φέρουν εἰς αὐτόν. Προφθάσαντες δὲ αὐτοὺς οἱ δορυφόροι πρὶν τοὺς θανατώσων τοὺς ἔφερον ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, ὅστις, μαθὼν διὰ ποῖον σκοπὸν ἦλθον, διέταξε τοὺς δορυφόρους νὰ τοὺς περιφέρουν καὶ νὰ τοῖς δεῖξουν ὅλον τὸν πεζὸν καὶ ναυτικὸν στρατόν. Ἀφοῦ δὲ εὐχαριστήσῃ τὴν περιέργειάν των, νὰ τοὺς ἀποπέμψουν ἀβλαβεῖς ὅπου ἤθελον ἐπιθυμήσει.

147. Διὰ νὰ ἐξηγήσῃ δὲ τὴν διαταγὴν ταύτην, ἔλεγεν: «Ἐὰν

οἱ κατάσκοποι θανατωθοῦν, οὔτε περὶ τῆς δυνάμεώς μου ἤθελον μάθει τι οἱ Ἕλληνες ὅτι εἶναι ἀνατέρα παρ' ὅ,τι ἡ φήμη δύναται νὰ διαδώσῃ, οὔτε θανατῶνων τρεῖς ἀνθρώπους ἤθελον βλάψῃ πολὺ τὸν πολέμιους. Ἐὰν ὁμως ἐπιστρέψουν οὗτοι εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐλπίζω ὅτι μανθάνοντες οἱ Ἕλληνες τὴν δυνάμιν μου, πρὶν γίνῃ ἡ ἐκστρατεία, θὰ παραδώσουν τὴν ἰδίαν των ἐλευθερίαν, καὶ τοιοῦτοτρόπως δὲν θὰ λάβωμεν ἀνάγκην νὰ ἐκστρατεύσωμεν κατ' αὐτῶν». Αὕτη ἡ γνώμη τοῦ Ξέρξου ὁμοιάζει μετὰ τὴν ἄλλην. Εὐρισκόμενος εἰς τὴν Ἄβυδον εἶδεν ἡμέραν τινὰ πλοῖα σιταγωγὰ, τὰ ὅποια ἐρχόμενα ἀπὸ τὸν Πόντον διεξέπλεον τὸν Ἑλλήσποντον, διὰ νὰ ὑπάγουν εἰς τὴν Αἴγινα καὶ τὴν Πελοπόννησον. Οἱ περὶ αὐτὸν ἰστάμενοι, ἅμα ἤκουσαν ὅτι τὰ πλοῖα ἦσαν ἐχθρικά, ἦσαν ἔτοιμοι νὰ τὰ συλλάβουν καὶ ἐβλεπαν τὸν βασιλέα, περιμένοντες νὰ τοὺς διατάξῃ. Ἄλλ' ὁ Ξέρξης τοὺς ἠρώτησεν εἰς ποῖον μέρος ἔπλεον. «Εἰς τοὺς ἐχθρούς σου, ὦ δέσποτα, φέροντα σῖτον», ἀπεκρίθησαν ἐκεῖνοι. Τότε ὁ Ξέρξης εἶπε: «Λοιπὸν καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλέομεν ὅπου καὶ αὐτὰ, ἔχοντες πλὴν τῶν ἄλλων καὶ σῖτον· κατὰ τί λοιπὸν μᾶς ἀδικοῦν κομίζοντα εἰς ἡμᾶς τροφάς;». Οὕτως οἱ μὲν κατάσκοποι θεωρήσαντες καὶ ἀποπεμφθέντες ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Ἑρῶπην.

148. Οἱ δὲ Ἕλληνες οἱ συνομόσαντες κατὰ τοῦ Πέρσου μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν κατασκόπων ἔπεμψαν δεῦτερον πρέσβεις εἰς τὸ Ἄργος. Οἱ δὲ Ἀργεῖοι λέγουσιν ὅτι τὰ κατ' αὐτοὺς συνέβησαν ὡς ἐξῆς· ἅμα ἤκουσαν ὅτι ὁ βάρβαρος ἐτοιμάζεται νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῆς Ἑλλάδος, μαθόντες ὅτι οἱ Ἕλληνες θὰ προσπαθήσουν νὰ τοὺς παραλάβουν κατὰ τοῦ Πέρσου, ἔπεμψαν εἰς τοὺς Δελφοὺς διὰ νὰ ἐρωτήσουν τὸν θεὸν τί ἦτο συμφερότερον εἰς αὐτοὺς νὰ πράξουν· καθότι πρὸ ὀλίγου χρόνου εἶχον φονευθῆ ἔξ αὐτῶν ἑξακισχίλιοι ἀπὸ τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ τὸν Κλεομένη τοῦ Ἀναξανδροῖδου. Τούτου ἕνεκα λοιπὸν ἔπεμψαν νὰ ἐρωτήσουν· ἡ δὲ Πυθία εἰς αὐτοὺς ἐρωτῶντας ἀπεκρίθη τὰ ἐξῆς: «Ἐχθρὸς τῶν γειτόνων σου, φίλε τῶν ἀθανάτων θεῶν, μένε εἰς τὰ ἴδια φρουρῶν μετὰ τὴν λόγην εἰς τὴν χεῖρα. Φύλαττε τὴν κεφαλὴν σου, καὶ ἡ κεφαλὴ θὰ σώσῃ τὸ σῶμα». Ταῦτα λέγουσιν οἱ Ἀργεῖοι ὅτι ἐχρησιμοδότησεν εἰς αὐτοὺς ἡ Πυθία κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν. Μετὰ ταῦτα δὲ ἐλθόντες οἱ πρέσβεις εἰς τὸ Ἄργος παρουσιάσθησαν εἰς τὸ βουλευτήριον καὶ ἔλεγον τὰ ἐντεταλμένα. Οἱ βουλευταὶ ἀπεκρίθησαν ὅτι ἦσαν ἔτοιμοι οἱ Ἀργεῖοι νὰ πράξουν τὰ ζητούμενα, ἐὰν ἐδέχοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι νὰ κλείσουν μετὰ αὐτοὺς εἰρήνην τριακονταετῆ καὶ ἐὰν τοῖς ἐδίδαν τὸ ἡμισυ τῆς ἡγεμονίας ὅλων τῶν συμμάχων. «Κατὰ δίκαιον λόγον, προσέθετον, ἔπρεπε νὰ ἔχωμεν τὴν ἀπόλυτον ἡγεμονίαν, ἀλλ' εὐχαριστοῦμεθα καὶ εἰς τὸ ἡμισυ».

149. Ταῦτα λέγουσιν ὅτι ἀπεκρίθη ἡ βουλή, μολοντί τὸ μαντεῖον τοὺς ἀπηγόρευσε νὰ συμμαχήσουν μετὰ τῶν Ἑλλήνων. Ἐπε-

θύμουν δέ, μὲ ὄλον τὸν φόβον τοῦ χρησιμοῦ, νὰ γίνουιν τριακονταετείς σπονδαί, διὰ νὰ ἀνδρωθούιν εἰς τὸ διάστημα τοῦτο οἱ παῖδες των. καθότι, ἐὰν δὲν ἐγίνοντο αἱ σπονδαὶ αὐταὶ καὶ ἐὰν πρὸς τὰ γενόμενα τοῖς συνέβαινε καὶ ζημίαι τις εἰς τὸν κατὰ τοῦ Ξερόξου πόλεμον, ἐφοβοῦντο ὅτι ἤθελον γίνεαι καθ' ὅλα ὑπήκοοι τῶν Λακεδαιμονίων. Ἀκούσαντες τοὺς λόγους τούτους οἱ εἰς τὸ Ἄργος εὐρισκόμενοι πρέσβεις τῆς Σπάρτης ἀπεκρίθησαν τὰ ἑξῆς: «Ὅσον μὲν διὰ τὰς σπονδάς, θὰ ἀναφέρωμεν περὶ τούτου εἰς τὸ πλῆθος, ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν ἡγεμονίαν ἔχομεν τὴν ἄδειαν νὰ εἴπωμεν ὅτι εἰς μὲν τὴν Σπάρτην εἶναι δύο βασιλεῖς, εἰς δὲ τὸ Ἄργος εἰς· δὲν εἶναι λοιπὸν δυνατὸν νὰ στερηθῇ τῆς ἡγεμονίας οὔτε ὁ εἰς οὔτε ὁ ἄλλος τῶν βασιλέων τῆς Σπάρτης· οὐδὲν ὅμως ἐμποδίζει τὸν βασιλέα τῶν Ἀργείων νὰ εἶναι ὁμόψηφος μὲ τοὺς ἡμετέρους δύο».

Οὕτω λέγουιν οἱ Ἀργεῖοι ὅτι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ νικήσουιν τὴν πλεονεξίαν τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ ἐπροτίμησαν νὰ διοικηθούιν μᾶλλον ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἢ νὰ ὑποκύνουιν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν Λακεδαιμονίων. Ἐδήλωσαν λοιπὸν εἰς τοὺς πρέσβεις, ὅτι πρέπει νὰ ἀναχωρήσουιν ἐκ τῆς χώρας τῶν Ἀργείων πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, ἄλλως θὰ τὸν θεωρήσουιν ὡς ἐχθρούς.

150. Αὐτοὶ μὲν τόσα λέγουιν περὶ τούτων, λέγεται ὅμως καὶ ἄλλος τις λόγος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα· ὅτι ὁ Ξερόξης, πρὶν ἐκστρατεύσει κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἐπεμψε κήρυκα εἰς τὸ Ἄργος, ὅστις ἐλθὼν εἶπε τὰ ἑξῆς ὡς λέγεται: «Ἄνδρες Ἀργεῖοι, ταῦτα λέγει πρὸς ὑμᾶς ὁ βασιλεὺς Ξερόξης. Ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι ὁ Πέρσης, ἕξ οὗ καταγόμεθα, ἦτο υἱὸς τοῦ Περσέως, υἱοῦ τῆς Δανάης, γεννηθεὶς ἐκ τῆς Ἄνδρουμέδης, θυγατρὸς τοῦ Κηφέως. Οὕτω λοιπὸν εἰμὲθα ἀπόγονοί σας καὶ δὲν εἶναι πρόπον οὔτε ἡμεῖς νὰ ἐκστρατεύσομεν κατὰ τῶν προγόνων μας, οὔτε σεῖς, βοηθοῦντες ἄλλους νὰ γίνετε ἐχθροὶ μας. Μείνατε λοιπὸν ἡσυχὰ εἰς τὰς οἰκίας σας, διότι, ἐὰν τὰ πράγματα ἔχουν ἐκβασιν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν μου, οὐδὲν ἄλλο ἔθνος θὰ ἀναδείξω μεγαλύτερον ἀπὸ αἶς». Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἀργεῖοι λέγεται ὅτι εὗρον τὸ πρᾶγμα πολὺ ὠφέλιμον. Καὶ τότε μὲν ἀμέσως δὲν ἐξήτησαν τίποτε καὶ οὐδεμίαν ἔδωκαν ὑπόσχεσιν· ὅτε δὲ οἱ Ἕλληες ἠθέλησαν νὰ τοὺς προσλάβουιν εἰς τὴν συμμαχίαν των, τότε, ὄντες βέβαιοι ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι δὲν ἠθέλαν τοὺς καταστήσει κοινωνοὺς τῆς ἀρχῆς, ἐξήτησαν αὐτὴν διὰ νὰ εὗρωσι πρόφασιν καὶ νὰ μένωσιν ἡσυχῶι.

151. Τινὲς τῶν Ἑλλήνων διηγούινται ὅτι μετὰ πολλὰ ἔτη ὁ λόγος οὗτος εὐρέθῃ ἐπιβεβαιούμενος ὑπὸ τῶν κατωτέρω· ἔτυχον νὰ εἶναι εἰς τὰ Σούσα τὰ Μεμνόνια, δι' ἄλλην ὑπόθεσιν, πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων ὁ Καλλίας τοῦ Ἰπποκίτου καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ συναναβάντες· συγχρόνως οἱ Ἀργεῖοι πέμψαντες πρέσβεις ἠρώτων τὸν Ἀρταξέρξην τοῦ Ξερόξου ἂν σφάζεται ἢ φιλία, τὴν

ὁποίαν εἶχον συνδέσει μετὰ τοῦ Ξερόξου, ἢ ἂν τοὺς νομίζει ὅτι εἶναι πολέμιοι. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀρταξέρξης ἀπεκρίθη ὅτι ἢ φιλία σφάζεται, καὶ ὅτι οὐδεμίαν ἄλλην πόλιν νομίζει φιλικωτέραν τοῦ Ἄργους.

152. Ἐὰν ὁ Ξερόξης ἐπεμψεν εἰς τὸ Ἄργος τὸν εἰρημένον κήρυκα, καὶ ἐὰν πρέσβεις τῶν Ἀργείων ἀναβάντες εἰς τὰ Σούσα ἠρώτησαν τὸν Ἀρταξέρξην περὶ φιλίας, δὲν δύναμαι νὰ βεβαιώσω ἀκριβῶς, καὶ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου οὐδεμίαν δίδω γνώμην ἐναντίαν πρὸς τὴν διήγησιν τῶν Ἀργείων. ἤξεύρω μόνον τοῦτο, ὅτι, ἐὰν ὄλου οἱ ἄνθρωποι ἀπέθετον εἰς τὸν αὐτὸν τόπον τὰ ἴδια των σφάλματα, θέλοντες νὰ τὰ ἀνταλλάξωσι μὲ ἐκεῖνα τῶν γειτόνων των, ἅμα ἐκυπτον τὴν κεφαλὴν διὰ νὰ παρατηρήσουιν τὰ ξένα σφάλματα, προθύμως ἕκαστος θὰ ἀνελάμβανεν ὀπίσω τὰ ἰδία του. Οὕτω λοιπὸν δὲν εἶναι οἱ Ἀργεῖοι οἵτινες ἐπράξαν τὰ αἰσχιστά. Ἐγὼ δὲ ὀφείλω μὲν νὰ λέγω τὰ λεγόμενα, δὲν ὀφείλω ὅμως ποσῶς νὰ τὰ πιστεύω· καὶ τοῦτο λέγω δι' ὅλην τὴν ἱστορίαν μου. Λέγουιν μάλιστα ὅτι οἱ Ἀργεῖοι ἦσαν οἱ προσκαλέσαντες τὸν Πέρσην κατὰ τῆς Ἑλλάδος, διότι ὁ πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους πόλεμος δὲν ἀπέβαινε ὑπὲρ αὐτῶν καὶ ἐπροτίμων πᾶν ἄλλο κακὸν ἢ τὴν παρούσαν δυστυχίαν. Ἄλλ' ἀρκούσι ταῦτα διὰ τοὺς Ἀργεῖους.

153. Εἰς δὲ τὴν Σικελίαν ἦλθαν ἄλλοι πρέσβεις ἐκ μέρους τῶν συμμάχων, διὰ νὰ συνομιλήσωσι μὲ τὸν Γέλωνα, καὶ μεταξὺ αὐτῶν εὐρίσκειτο ὁ Σύαγρος, πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων. Τούτου τοῦ Γέλωνος πρόγονός τις, ὅστις ἐγένετο οἰκίτωρ τῆς Γέλης, ἦτο ἐκ τῆς νήσου Τήλου, τῆς πλησίον τῆς Τρῳαίου κειμένης· ὅτε δὲ ἐκτίετο ἡ Γέλα ὑπὸ τοῦ Ἀντιφήμεου καὶ τῶν ἐκ τῆς Ῥόδου Λινδίων, αὐτὸς τοὺς ἠκολούθησεν εἰς τὴν ἀποικίαν. Μετὰ καιρὸν οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ γενόμενοι ἱεροφάνται τῶν γθονίων θεῶν διετήρησαν τὸ προνόμιον τοῦτο, τὸ ὑποῖον εἰς τῶν προγόνων των, ὁ Τηλίνης, ἀπέκτησε κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον. Γελῶοί τινες, νικηθέντες εἰς τινα στάσιν, κατέφυγον εἰς τὴν ὑπεράνω τῆς Γέλης κατοικουμένην πόλιν Μακτώριον· τούτους δὲ ἐπανάφερεν ὁ Τηλίνης εἰς τὴν πατρίδα των χωρὶς οὐδεμίαν νὰ μεταχειρισθῇ ἀνθρωπίνην δύναμιν, ἀλλὰ μόνον διότι ἐγνώριζε τὰ μυστήρια αὐτῶν τῶν θεῶν· ποῦ καὶ πῶς ἐδιδάχθη τὴν ἐπιστήμην ταύτην δὲν ἤξεύρω. Εἰς ταύτην ὅμως ἔχων πεποιθήσιν ἐπανάφερεν αὐτοὺς ἐπὶ τῇ συμφωνίᾳ νὰ εἶναι πάντοτε οἱ ἀπόγονοὶ του ἱεροφάνται τῶν θεῶν. Θαναμάζω δὲ τῇ ἀληθείᾳ, ἕξ ὅσον μοὶ διηγήθησαν, πῶς ὁ Τηλίνης κατώρθωσε τόσον μέγα ἔργον, διότι νομίζω, ὅτι τὰ τοιαῦτα ἔργα δὲν εἶναι ἴδια παντὸς ἀνθρώπου, ἀλλ' ἀπαιτοῦν ψυχὴν γενναίαν καὶ σῶμα εὐρωστον, οἱ δὲ Σικελοὶ λέγουιν ἕξ ἐναντίας ὅτι ὁ Τηλίνης ἦτο φύσει θηλυδρίας καὶ ἀνθρώπος χαῖνος. Τοιοῦτοτρόπως ἀπέκτησε τὸ προνόμιον τοῦτο.

154. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κλεάνδρου τοῦ Παντάρεως, ὁ

δοποιός ἐβασίλευσεν ἑπτὰ ἔτη εἰς τὴν Γέλαν καὶ ἐφρονεύθη ὑπὸ τοῦ Γελῶντος Σαβύλλου, ἀνέλαβε τὴν μοναρχίαν ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κλεάνδρου Ἰπποκράτης. Ἐχόντος δὲ τὴν τυραννίδα τοῦ Ἰπποκράτους, ὁ Γέλων ἀπόγονος τοῦ ἱεροφάντου Τηλήνου, ἦτο δορυφόρος τοῦ Ἰπποκράτους μετ' ἄλλων πολλῶν καὶ μετὰ τοῦ Αἰνησιδήμου τοῦ Παταΐκου. Ὅχι δὲ μετὰ πολὺν χρόνον διὰ τὴν ἀνδρείαν του ἐγένετο ἵππαρχος ὅλου τοῦ ἱππικοῦ, καθότι, ὅταν ὁ Ἰπποκράτης ἐπολιόρησε τοὺς Καλλιπολίτας, καὶ τοὺς Ναξίους, καὶ τοὺς Ζαγκλαίους, καὶ τοὺς Λεοντίους, καὶ τοὺς Συρακουσίους καὶ πολλοὺς βαρβάρους, ὁ Γέλων εἰς ὅλους τούτους τοὺς πολέμους ἔδειξεν ἀνδρείαν λαμπροτάτην. Ἐξ ὅλων δὲ τούτων τῶν πόλεων οὐδεμία πλὴν τῶν Συρακουσῶν ἔμεινε χωρὶς ἀλωθῆ ὑπὸ τοῦ Ἰπποκράτους. Τοὺς δὲ Συρακουσίους ἠετηθέντας εἰς μάχην πλησίον τοῦ Ἐλώρου ποταμοῦ ἔσωσαν οἱ Κορινθῖοι καὶ οἱ Κερκυραῖοι· τοὺς ἔσωσαν δὲ καὶ τοὺς συνεβίβασαν μετὰ τοῦ Ἰπποκράτους μετὰ τὴν συμφωνίαν νὰ τῷ παραδώσουν τὴν Καμάριναν, πόλιν ἣτις ἀνέκαθεν ἀνήκεν εἰς αὐτούς.

155. Ὁ δὲ Ἰπποκράτης, ἀφοῦ ἐβασίλευσε τόσα ἔτη, ὅσα ὁ ἀδελφὸς του Κλεάνδρος, συνέβη νὰ ἀποθάνῃ πλησίον τῆς πόλεως Ὑβλης, ἐνῶ ἐπολέμει τοὺς Σικελούς. Τότε ὁ Γέλων, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι βοηθεῖ τοὺς παῖδας τοῦ Ἰπποκράτους Εὐκλείδην καὶ Κλεάνδρον, εἰς τῶν ὁποίων τὸν ζυγὸν ἤρνοῦντο οἱ πολῖται νὰ ὑποκύψουν, ἐνίκησε τοὺς ἐπαναστάτας καὶ ἐκράτησε τὴν ἀρχὴν δι' ἑαυτόν, ἀποστερήσας αὐτὴν ἀπὸ τοὺς παῖδας τοῦ Ἰπποκράτους. Μετὰ τὴν ἀνέλιπτον ταύτην εὐτυχίαν συνέβη νὰ διωχθοῦν ἀπὸ τὸν δῆμον καὶ τοὺς ἰδίους τῶν δούλους τοὺς καλουμένους Κυλλυριούς οἱ λεγόμενοι γεωμόροι τῶν Συρακουσίων. Λαβὼν τοὺς διωχθέντας τούτους ὁ Γέλων τοὺς ἔφερεν ἐκ τῆς Κασμένης πόλεως εἰς τὰς Συρακούσας, τὰς ὁποίας ἐκυρίευσεν· διότι ὁ δῆμος τῶν Συρακουσίων, ἐνῶ ἤρχετο κατ' αὐτοῦ ὁ Γέλων, τῷ παρέδωκε τὴν πόλιν καὶ τὸν ἑαυτόν του.

156. Παραλαβὼν ὁ Γέλων τὰς Συρακούσας ὀλιγώτερον πλέον ἐφρόντιζε διὰ τὴν Γέλαν, καὶ ἀνέθεσεν αὐτὴν εἰς τὸν ἀδελφόν του Ἰέρωνα· αὐτὸς δὲ ἐνδυναμώσας τὰς Συρακούσας περὶ αὐτῶν μόνον ἐφρόντιζεν. Αἱ δὲ Συρακοῦσαι πάραυτα ἠῤῥῆσαν καὶ ἐπληθύνθησαν, καθότι ὁ Γέλων ἀφ' ἐνὸς μὲν κατέσκαψε τὴν πόλιν Καμάριναν καὶ ἔφερεν ὅλους τοὺς Καμαριναίους εἰς τὰς Συρακούσας καὶ τοὺς ἔκαμε πολῖτας· ἀφ' ἑτέρου δὲ ἔπραξε τὸ αὐτὸ καὶ πρὸς τοὺς ὑπερημίσεις τῶν Γελῶν. Πλὴν τούτου, ἐνῶ ἐπολιόρηκε τοὺς Μεγαρεῖς τῆς Σικελίας, παρεδόθησαν οὗτοι διὰ συνθήκης. Οἱ πλούσιοι ἦσαν οἱ αἵτιοι τοῦ πολέμου· περιέμενον λοιπὸν νὰ θανατωθῶν· ἀλλ' ὁ Γέλων τοὺς ἔφερεν εἰς τὰς Συρακούσας καὶ τοὺς ἔκαμε πολῖτας· ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὸν δῆμον, ὅστις δὲν ἦτο αἴτιος τοῦ πολέμου τούτου οὐδὲ ὑπέθετεν ὅτι ἤθελε πάθει τι κακόν, ἔφερεν αὐτοὺς ὁμοίως εἰς τὰς Συρακούσας καὶ τοὺς ἐπώ-

λησε, διὰ νὰ τοὺς ἀπαγάγουν ἐκ τῆς Σικελίας. Τὸ αὐτὸ ἔπραξε καὶ πρὸς τοὺς Εὐβοεῖς τῆς Σικελίας, χωρίσας τοὺς πλουσίους ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Ἐφέρθη δὲ τοιουτοτρόπως πρὸς αὐτὰς τὰς δύο πόλεις, διότι ἐνόμισεν ὅτι ὁ δῆμος εἶναι συνοίκημα ὀχληρότατον. Διὰ τῶν μέσων τούτων ὁ Γέλων ἐγένετο τύραννος μέγας.

157. Τότε δὲ ἐλθόντες εἰς τὰς Συρακούσας οἱ πρόσβεις τῶν Ἑλλήνων ἦλθον εἰς ὀμιλίαν μετ' αὐτοῦ καὶ εἶπον τὰ ἑξῆς: «Οἱ Λακεδαιμόνιοι, οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν ἔπεμψαν ἡμᾶς, ὅπως σὲ συμπαράλάβωμεν εἰς τὸν κατὰ τοῦ βαρβάρου πόλεμον καθότι βεβαίως ἤκουσες ὅτι ἐκστρατεύει κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ὅτι ὁ Πέρσης ἐνώσας διὰ πλοίων τὰς δύο παραλίας τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ ἐπάγων ὅλον τὸν ἀνατολικὸν στρατὸν ἐκ τῆς Ἀσίας μέλλει νὰ ἐπιτεθῆ κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ προφάσει μὲν ὅτι κινεῖται κατὰ τῶν Ἀθηναίων, πράγματι ὅμως σκοπεύων νὰ ὑποτάξῃ ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Ἐπειδὴ δὲ σὺ ἔχεις μεγάλην δύναμιν, καὶ ὀρίζων τὴν Σικελίαν μετέχεις οὐκ ὀλίγον τῆς Ἑλλάδος, βοήθησον τοὺς πολεμοῦντας ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτῆς καὶ ὑπεράσπισσον συνάμα τὴν ἰδικὴν σου ἐλευθερίαν· διότι, ἐὰν ἐνωθῶμεν ὅλοι οἱ Ἕλληνες, σχηματίζομεν μέγαν στρατὸν καὶ γινόμεθα ἱκανοὶ ν' ἀντιταχθῶμεν κατὰ τοῦ ἐπερχομένου πολέμου, ἐνῶ, ἐὰν τινες μεταξὺ ἡμῶν προδίδουν, ἐὰν ἄλλοι δὲν θέλουν νὰ βοηθήσουν καὶ ἐὰν ὀλίγον μόνον μέρος τῆς Ἑλλάδος ἔχη αἰσθήματα ὑγῆ, τότε εἶναι φόβος μήπως ὑποκύψῃ ὅλη ἡ Ἑλλάς. Μὴ ἐλπίσης δὲ ὅτι ἂν ὁ Πέρσης μᾶς νικήσῃ εἰς τὸν πόλεμον καὶ μᾶς ὑποτάξῃ, δὲν θὰ ἔλθῃ καὶ κατὰ σοῦ. Πρὶν λοιπὸν συμβῆ τοῦτο, φυλάξου ἡμᾶς βοηθῶν σαυτὸν βοηθεῖς. Εἰς καλῶς μελετηθεῖσαν ὑπόθεσιν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀκολουθεῖ τέλος ἀγαθόν».

158. Οἱ μὲν πρόσβεις ταῦτα εἶπον, ὁ δὲ Γέλων τοῖς ἀπεκρίθη ζωηρῶς: «Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνῶ ὁ λόγος σας δὲν ἀποβλέπει εἰμὴ εἰς ἰδίαν σας πλονεξίαν, ἐτολμήσατε νὰ ἔλθετε διὰ νὰ μὲ παρακινήσετε νὰ γίνω σύμμαχός σας ἐναντίον τοῦ βαρβάρου. Σεις δὲ, ὅτε ἐγὼ πρότερον εὐρισκόμενος εἰς πόλεμον μετὰ τοὺς Καρχηδονίους σᾶς ἐζήτησα νὰ μὲ βοηθήσετε κατὰ βαρβαρικοῦ στρατοῦ καὶ σᾶς προέτρεπα νὰ ἐκδικήσωμεν τὸν φόνον τοῦ Δωριέως τοῦ Ἀναξανδρίδου θανατωθέντος εἰς τὴν Ἐγεσταν, καὶ προσέειπες πρῶτείνα νὰ σᾶς ἀνοίξω τοὺς λιμένας μου, εἰς τοὺς ὁποίους θὰ εὐρίσκετε μεγάλας ὠφελείας καὶ ἀναπαύσεις, οὔτε χρόνιν ἐμοῦ ἠδελήσατε νὰ μὲ βοηθήσετε οὔτε διὰ νὰ ἐκδικήσετε τὸν φόνον τοῦ Δωριέως· ὥστε παρ' ὑμῶν ἐξηρτάτο νὰ μὴ διατελοῦν οἱ τόποι οὗτοι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν βαρβάρων. Ἄλλ' ἠδύδοξεν ἡ τύχη νὰ τακτοποιηθοῦν αἱ ὑποθέσεις μου· ἐπειδὴ δὲ ἦλθεν ἡ σειρά σας νὰ ἔχετε πόλεμον, ἐνθυμείσθε τώρα τὸν Γέλωνα. Ἐν τούτοις, μολονότι περιεφρονήθη ἀπὸ ὑμᾶς, δὲν θὰ σᾶς μιμηθῶ, ἀλλ' εἶμαι ἔτοιμος νὰ σᾶς βοηθήσω καὶ νὰ σᾶς δώσω διακοσίας τριῆρεις, εἰκοσακισχιλίους ὀπλίτας, δισχιλίους ἵππους, δισχιλίους

τοξότας, δισχιλίους σφενδονήτας και δισχιλίους ἵππους ελαφρῶς ὀπλισμένους· ἀναδέχομαι πρὸς τούτους νὰ δώσω τροφάς εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν ἕφ' ὅσον ἤθελε διαρκέσει ὁ πόλεμος. Ταῦτα πάντα ὅμως ὑπόσχομαι μὲ μίαν συμφωνίαν, νὰ γίνω ἀρχιστρατηγὸς τῶν Ἑλλήνων κατὰ τοῦ βαρβάρου· μὲ ἄλλην δὲ συμφωνίαν οὔτε ἐγὼ δύναμαι νὰ ἔλθω, οὔτε ἄλλους νὰ πέμψω».

159. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Σύαγρος δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατηθῆ, ἀλλ' εἶπε: «Βεβαίως θὰ στενάξῃ ὁ Πελοπίδης Ἀγαμέμνων, ἐὰν μάθῃ ὅτι οἱ Σπαρτιᾶται ἐστερήθησαν τῆς ἡγεμονίας ὑπὸ τοῦ Γέλωνος και τῶν Συρακουσίων. Τοῦτον τὸν λόγον, νὰ σοὶ παραδώσωμεν ἡμεῖς τὴν ἡγεμονίαν, μὴ ἀναφέρεις πλέον· ἀλλά, ἂν ἔχῃς διάθεσιν νὰ βοηθήσῃς τὴν Ἑλλάδα, γνώρισε ὅτι θὰ εἶσαι ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν Λακεδαιμονίων· ἐὰν δὲ δὲν ἐγκρίνης νὰ ἀρχησῇ, μὴ μᾶς βοηθήσῃς».

160. Ἰδὼν ὁ Γέλων ὅτι ὁ Σύαγρος ἀντίστατο τόσον σταθερῶς εἶπε τὸν ἐξῆς τελευταῖον λόγον: «Ἔνε Σπαρτιᾶται, αἱ ὕβρεις διεγείρουσι τὸν θυμὸν τοῦ ἀνθρώπου· σὺ ὅμως μὲ δὺας τὰς ὑβριστικὰς φράσεις, τὰς ὁποίας μετεχειρίσθῃς εἰς τὸν λόγον σου, δὲν ἐὰν μὲ πείσης νὰ σοὶ ἀποκριθῶ και ἐγὼ ἀπρεπῶς. Ἄλλ' ἀφοῦ σεῖς τόσον πολὺ ἐπιμένετε εἰς τὴν ἡγεμονίαν, δὲν εἶναι δίκαιον νὰ ἐπιμένω και ἐγὼ περισσότερον, ἐγὼ, ὅστις εἶμαι ἡγεμὸν πολλαπλασίας στρατιᾶς και πλοίων πολὺ περισσοτέρων; Ἐπειδὴ ὅμως ὁ λόγος μου σᾶς ἐφάνη βαρὺς, μετριάζομεν τὴν πρώτην πρότασιν. Ἐὰν μὲν θέλετε νὰ ἔχετε τὴν ἀρχηγίαν τοῦ κατὰ γῆν στρατοῦ, ἃς ἔχω ἐγὼ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ναυτικοῦ· ἐὰν πάλιν εὐχαριστήσθε νὰ ἡγεμονεύετε κατὰ θάλασσαν, ἃς ἡγεμονεύω ἐγὼ κατὰ ξηράν. Ἡ εἰς ταῦτα λοιπὸν πρέπει νὰ ἀρκεσθῆτε, ἢ νὰ ἀναχωρήσετε στερημένοι τοσοῦτων συμμάχων». Ταῦτα προέτεινε ὁ Γέλων.

161. Προλαβὼν δὲ τὸν πρέσβυν τῶν Λακεδαιμονίων ὁ πρέσβυς τῶν Ἀθηναίων ἀπεκρίθη ὡς ἐξῆς: «Ἔ βασιλεῦ τῶν Συρακουσίων, οὐχὶ ἡγεμόνος, ἀλλὰ στρατιᾶς ἔχουσα ἀνάγκην ἢ Ἑλλάς μᾶς ἐπέμψε πρὸς σέ· σὺ δὲ δεικνύεις ὅτι, ἐὰν δὲν γίνῃς ἡγεμὸν τῆς Ἑλλάδος, δὲν θέλεις στείλει στρατεύματα και φροντίσεις πῶς νὰ ἀνακηρυχθῆς στρατηγὸς αὐτῆς. Καὶ ἐνόσω μὲν ἐζήτεις νὰ γίνῃς ἡγεμὸν ὅλου τοῦ στρατοῦ τῶν Ἑλλήνων, ἡμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι ἠρκοῦμεθα νὰ σιωπῶμεν, ὄντες βέβαιοι, ὅτι ὁ Λάκων ἦτο ἱκανὸς ν' ἀπολογηθῆ ὑπὲρ ἀμφοτέρων· ἐπειδὴ ὅμως ἀποτυχὼν τῆς ὅλης ἀρχῆς ζητεῖς νὰ λάβῃς τὴν τῆς ναυτικῆς δυνάμεως, μάθε ὅτι και ὁ Λάκων ἂν σοὶ δώσῃ αὐτήν, ἡμεῖς ὅμως δὲν τὴν δίδομεν, διότι ἀνῆκει εἰς ἡμᾶς, ἐὰν δὲν θελήσουν οἱ Λακεδαιμόνιοι. Καὶ ἂν μὲν αὐτοὶ θέλουν νὰ εἶναι ἡγεμόνες, δὲν ἀντιτείνομεν· εἰς οὐδένα ὅμως ἄλλον παραχωροῦμεν τὴν ναυαρχίαν, διότι εἰς μάτην θέλομεν ἔχει τόσον ναυτικὸν στρατὸν, ἐὰν παραχωρήσωμεν τὴν ἡγεμονίαν εἰς τοὺς Συρακουσίους, ἡμεῖς ὄντες Ἀθηναῖοι,

συγκροτοῦντες ἔθνος ἀρχαιότατον και οἱ μόνοι ἐκ τῶν Ἑλλήνων οἵτινες δὲν ἐγίναμεν μετανάσται. Δὲν λέγει ὁ ἐποποιὸς Ὅμηρος ὅτι εἰς ἐκ τῶν ἡμετέρων μετέβη εἰς τὸ Ἴλιον και ἐλαμπρύνθη τακτοποιήσας και διακοσμήσας τὸν στρατὸν; Δὲν αἰσχυρόμεθα λοιπὸν ποσῶς λέγοντες ταῦτα».

162. Ἀπεκρίθη δὲ ὁ Γέλων τὰ ἐξῆς. «Ἐνε Ἀθηναῖε, ἀρχοντας μὲν φαίνεσθε ὅτι ἔχετε, ἀρχομένους ὅμως δὲν ἔχετε παντάπασιν. Ἐπειδὴ λοιπὸν μὴ παραχωροῦντες τίποτε θέλετε νὰ ἔχετε τὸ πᾶν, σπεύσατε νὰ φύγετε τάχιστα και νὰ ἀναγγεῖλετε εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅτι ἀπὸ τὸ ἔτος τῆς λείπει τὸ ἔαρ». Ἡ ἐννοία τοῦ λόγου τοῦτου ἦτο ὅτι καθὼς τὸ ἔαρ εἶναι τὸ καλλίτερον μέρος τοῦ ἔτους, οὔτω και ὁ καλλίτερος στρατὸς τῶν Ἑλλήνων ἦτο ὁ ἰδικὸς του. Κατ' αὐτὸν λοιπὸν ἢ Ἑλλάς, στερουμένη τῆς συμμάχιας του, ὁμοίαζε μὲ ἔτος ἐκ τοῦ ὁποίου εἶναι ἀφρημένον τὸ ἔαρ.

163. Οἱ μὲν πρέσβεις τῶν Ἑλλήνων τόσα εἰπόντες μετὰ τοῦ Γέλωνος ἀπέπλευσαν. Ὁ δὲ Γέλων φοβούμενος μὲν περὶ τῶν Ἑλλήνων ὅτι δὲν θὰ δυνηθοῦν νὰ ἀποκρούσουν τοὺς βαρβάρους, ἀφ' ἑτέρου δὲ θεωρῶν σκληρὸν και ἀνυπόφορον νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Πελοπόννησον και ὑπακούσῃ εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐνῶ αὐτὸς ἦτο τύραννος τῆς Σικελίας, παρήτησεν ἐντελῶς τὸ σχέδιόν τοῦτο και ἐσκέφθη νὰ λάβῃ ἄλλο. Τῷ ὄντι, ἅμα ἔμαθεν ὅτι ὁ Πέρσης διέβη τὸν Ἑλλήσποντον, ἐπέμψεν εἰς τοὺς Δελφοὺς μετὰ τριῶν πεντηκοντόρων τὸν Κάδμον τοῦ Σκύθου, ἀνδρα Κῶνον, εἰς τὸν ὁποῖον ἐνεπιστεύθη χρήματα πολλὰ και λόγους φιλικούς και τὸν παρήγγειλε νὰ παρατηρῇ τὴν μάχην πρὸς ποῖον μέρος ἤθελε κλίνεῖ· και ἐὰν μὲν νικᾷ ὁ βάρβαρος, και τὰ χρήματα νὰ δώσῃ εἰς αὐτόν, και γῆν και ὕδωρ δι' ὅσα μέρη ἐξουσίαζεν ὁ Γέλων· ἐὰν δὲ νικῶν οἱ Ἕλληνας, νὰ τὰ φέρῃ ὅπισω.

164. Ὁ δὲ Κάδμος οὗτος πρὸ τῶν γεγονότων τούτων παραλαβὼν παρὰ τοῦ πατρός του τὴν βασιλείαν τῶν Κῶνων καλῶς ἐδραιωμένην, ἐκουσίως και χωρὶς νὰ ἀπειλήται ὑπὸ κινδύνου τινὸς ἄλλ' ἐκ δικαιοσύνης του, κατέθεσε τὴν ἀρχὴν εἰς τοὺς Κῶνους και ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Σικελίαν. Ἐκεῖ ἠνώθη μὲ τοὺς Σαμίους και κατόκησε τὴν πόλιν Ζάγκλην, ἥτις μετὰ ταῦτα μετέβη εἰς τὸ ὄνομα εἰς Μεσσήνην. Τοῦτον λοιπὸν τὸν Κάδμον ἐλθόντα τοιουτοτρόπως εἰς τὴν Σικελίαν, ἐπέμψεν ὁ Γέλων εἰς τοὺς Δελφοὺς γνωρίζων τὴν δικαιοσύνην του, τὴν ὁποῖαν ἐδειξε και εἰς ἄλλας περιστάσεις. Καὶ τῷ ὄντι, ἐκτὸς ἄλλων ἔργων δικαίων, ἔπραξε και τοῦτο, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι μικρὸν· καθότι, ἐνῶ εἶχεν εἰς χεῖράς του μεγάλην ποσότητα χρημάτων τὰ ὁποῖα τῷ ἐνεπιστεύθη ὁ Γέλων, και ἐνῶ ἠδύνατο νὰ τὰ κρατήσῃ, δὲ ἠθέλησεν, ἀλλ' ἀφοῦ οἱ Ἕλληνας ἐνίκησαν εἰς τὴν ναυμαχίαν και ὁ Ἐσέξης ἔφυγε διασπασθεὶς, τότε και ὁ Κάδμος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Σικελίαν φέρων ὅλα τὰ χρήματα.

165. Λέγεται δὲ καὶ τὸ ἐξῆς ὑπὸ τῶν κατοικούντων εἰς τὴν Σικελίαν, ὅτι ἔστω καὶ ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ διατελῇ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν Λακεδαιμονίων ὁ Γέλων θὰ ἐβοήθει τοὺς Ἕλληνας, ἐὰν κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ὁ Τήριλλος τοῦ Κρινίππου, τὸν ὁποῖον τύραννον ὄντα τῆς Ἰμέρας ἐδίωξεν ὁ τύραννος τῶν Ἀκραγαντίων Θήρων τοῦ Αἰνησιδήμου, δὲν ἐκίνει κατὰ τῆς Σικελίας στρατὸν ἐκ τριακοσίων χιλιάδων Φοινίκων, Λιβύων, Ἰβήρων, Λιγύων, Ἐλισύων, Σαρδονίων, Κυρυνίων ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Ἀμίλλαν τοῦ Ἄννωνος, βασιλέα τῶν Καρχηδονίων, πεισθέντα εἰς τοῦτο ἀπὸ τὸν Τήριλλον διὰ τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ ξενίαν καὶ τὴν προθυμίαν τοῦ Ἀναξιλᾶου τοῦ Κρητίνου, ὁ ὁποῖος τύραννος ὦν τοῦ Ῥηγίου ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὰ τέκνα του ὡς ὀμήρους καὶ τὸν παρεκίνησε νὰ ἔλθῃ κατὰ τῆς Σικελίας καὶ νὰ ἐκδιήκησῃ τὸν πενθερόν του· καθότι ὁ Ἀναξίλαος τοῦ Κρητίνου εἶχε γυναικὰ τὴν θυγατέρα τοῦ Τηριλλου, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα ἦτο Κυδιόπη. Οὕτω λοιπὸν, λέγουν οἱ Σικελιοί, μὴ δυνάμενος ὁ Γέλων νὰ βοηθήσῃ τοὺς Ἕλληνας ἐπεμψε τὰ χρήματα εἰς τοὺς Δελφούς.

166. Πρὸς τοῦτοις λέγουν καὶ τὰ ἐξῆς, ὅτι συνέπεσε κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ μὲν Γέλων καὶ ὁ Θήρων νὰ νικοῦν τὸν Ἀμίλλαν καὶ τοὺς Καρχηδόνιους εἰς τὴν Σικελίαν, οἱ δὲ Ἕλληνες τὸν Πέρσην εἰς τὴν Σαλαμίνα. Οὗτος δὲ ὁ Ἀμίλλας, ὁ ὁποῖος πρὸς πατρός μὲν ἦτο Καρχηδόνιος, μητρόθεν δὲ Συρακούσιος καὶ διὰ τῆς ἀνδρείας του ἐγένετο βασιλεὺς τῶν Καρχηδονίων, ἅμα ἐγένετο ἡ συμπλοκὴ καὶ ἐνίκηθη, ἐγένετο, ὡς ἤκουσα νὰ λέγουν, ἄφαντος, καθότι οὔτε ζῶν οὔτε φονευμένος οὐδαμοῦ γῆς εὐρέθη, μολονότι ὁ Γέλων τὸν ἐζήτησε πανταχοῦ.

167. Λέγεται δὲ καὶ τὸ ἐξῆς ὑπὸ τῶν Καρχηδονίων, ὅπερ δὲν φαίνεται ἀπίθανον· ὅτι οἱ βάρβαροι εἰς τὴν Σικελίαν, ἀρχίσαντες ἀπὸ πρῶτας, ἐπολέμουν μὲ τοὺς Ἕλληνας μέχρι δειλῆς ὀφίας, καθότι ἕως τότε, λέγουν, διήρκεσεν ἡ συμπλοκὴ. Ὁ δὲ Ἀμίλλας κατὰ τοῦτο τὸ διάστημα μένων εἰς τὸ στρατόπεδον ἐθυσίαζε καὶ ἐζῆτει αἰσία σημεῖα, καίων ἐπὶ μεγάλης πυρᾶς σώματα ἀκέραια. Ἰδὼν δὲ τὴν τροπὴν τῶν στρατευμάτων του, ὡς εὐρέθη σπένδων ἐπὶ τῶν ἱερείων, ἐροῖσθη εἰς τὸ πῦρ καὶ οὕτω κατακαυθεὶς ἐγένετο ἄφαντος. Εἰς τοῦτον δὲ τὸν Ἀμίλλαν γεγόμενον ἄφαντον εἶτε κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον, ὡς λέγουν οἱ Φοίνικες, εἶτε κατὰ τὸν ἄλλον, τὸν ὁποῖον λέγουν οἱ Συρακούσιοι, προσφέρουν θυσιᾶς οἱ Καρχηδόνιοι καὶ τῷ ἡγεῖρον μνημεῖα εἰς ὅλας τὰς πόλεις τῶν ἀποικιῶν, ἐν δὲ μέγιστον ἐν αὐτῇ τῇ Καρχηδόνι. Καὶ ταῦτα μὲν ἀρκοῦν περὶ τῆς Σικελίας.

168. Οἱ δὲ Κερκυραῖοι ἄλλα μὲν ἀπεκρίθησαν εἰς τοὺς πρέσβεις, ἄλλα δὲ ἐπραξάν· καθότι οἱ αὐτοὶ πρέσβεις, οἵτινες εἶχαν μεταβῆ εἰς τὴν Σικελίαν, ἦλθαν καὶ εἰς τὴν Κέρκυραν καὶ ἐπανάλαβον τοὺς αὐτοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους εἶχαν εἶπει εἰς τὸν Γέλωνα. Οἱ δὲ Κερκυραῖοι τότε μὲν ἀμέσως ὑπεσχέθησαν ὅτι θὰ

πέμψωσι βοηθείας, λέγοντες ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀφήσουν τὴν Ἑλλάδα νὰ ἀπολεσθῇ, διότι, ἐὰν πέσῃ ἡ Ἑλλάς, δὲν μένει ἄλλο τι παρὰ τὰς πρώτας ἡμέρας νὰ γίνουν καὶ οὗτοι δοῦλοι τῶν βαρβάρων, καὶ ἐπομένως ὀφείλουν νὰ βοηθήσουν δι' ὅλον τῶν δυνάμεων των. Ταῦτα ἀπεκρίθησαν μετὰ παρησίας. Ὅτε ὁμοῦ ἐπέστη ἡ στιγμή νὰ στείλουν βοηθείας, σκεπτόμενοι ἄλλα, ἐξώπλισαν ἐξήκοντα πλοῖα· μόλις δὲ ἀναχθέντες ἐστάθησαν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Πελοποννήσου καὶ ἠγκυροβόλησαν περὶ τὴν Πύλον καὶ τὸ Ταΐναρον τῆς Λακωνικῆς, περιμένοντες καὶ οὗτοι νὰ ἴδουν πρὸς ποῖον μέρος ἤθελε κλίνει ὁ πόλεμος, καθότι δὲν ἠλπίζον ὅτι ἤθελον ὑπερισχύσει οἱ Ἕλληνες, ἀλλ' ὅτι ἤθελε νικήσει ὁ Πέρσης καὶ κυριεύσει ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Ἐνήργουν λοιπὸν ἐπίτηδες, διὰ νὰ δύνανται νὰ εἴπουν πρὸς τὸν Εὐρόξην: «Ὁ βασιλεῦ, οἱ Ἕλληνες ἐξήτουν νὰ μᾶς συμπαραλάβουν εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον, ἀλλ' ἡμεῖς οἵτινες ἔχομεν οὐκ ὀλίγην δύναμιν καὶ δυνάμεθα νὰ παρᾶσχωμεν πλοῖα οὐχὶ ὀλίγα ἀλλὰ τὰ πλεῖστα μετὰ τὰς Ἀθήνας, δὲν ἠθελήσαμεν νὰ ἀντισταθῶμεν, οὔτε νὰ σὲ δυσαρεστήσωμεν». Ταῦτα λέγοντες ἠλπίζον ὅτι ἡ θέσις των ἤθελεν ἀποβῆ καλλιτέρα τῆς τῶν ἄλλων, καὶ τοῦτο θὰ ἐγένετο ὡς ἐγὼ φρονῶ. Πρὸς δὲ τοὺς Ἕλληνας εἶχον προητοιμασμένην πρόφασιν, τὴν ὁποίαν καὶ μετεχειρίσθησαν· διότι, ὅτε οἱ Ἕλληνες τοὺς ἐμέμφθησαν ὅτι δὲν τοὺς ἐβοήθησαν, εἶπον ὅτι ἐξώπλισαν μὲν ἐξήκοντα τριήρεις, ἀλλ' ὅτι οἱ ἐτησίοι ἀνεμοὶ τοὺς ἠμποδίσαν νὰ κάμψουν τὸν Μαλέαν. Αὕτη ἦτο ἡ αἰτία, δι' ἣν δὲν ἐφθασαν εἰς τὴν Σαλαμίνα καὶ εἰλειψαν ἀπὸ τὴν ναυμαχίαν χωρὶς νὰ ἔχουν κανένα καλὸν σκοπόν. Οὗτοι μὲν τοιοῦτοτρόπως ἠπάτησαν τοὺς Ἕλληνας.

169. Οἱ δὲ Κρήτες, ὅταν οἱ ἐπὶ τούτῳ διορισθέντες Ἕλληνες μετέβησαν νὰ ζητήσουν τὴν συμμαχίαν των, ἐπραξάν τὸ ἐξῆς. Πέμψαντες ἐξ ὀνόματος τοῦ κοινοῦ εἰς τοὺς Δελφούς θεοπρόπους, ἠρώτων τὸν θεὸν ἂν τοῖς ἦτο συμφερότερον νὰ βοηθήσουν τοὺς Ἕλληνας· ἡ δὲ Πυθία τοῖς ἀπεκρίθη «Μωροὶ ἄνθρωποι, σεῖς παραπονεῖσθε ἀκόμη διὰ τὰ δάκρυα, τὰ ὁποῖα ὁ Μίνως σᾶς ἔκαμε νὰ χύσετε μνησικακῶν διὰ τὴν βοήθειαν τὴν ὁποίαν ἐδώσατε εἰς τὸν Μενέλαον· καθότι οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι σᾶς ἠρηνήθησαν τὴν βοήθειάν των, διὰ νὰ ἐκδικήσετε τὸν ἐν Καμικῷ γινόμενον θάνατόν του, σεῖς δὲ ἐβοηθήσατε ἐκείνους χάριν γυναικός, τὴν ὁποίαν ἀνὴρ βάρβαρος ἤρπασεν ἐκ τῆς Σπάρτης». Ἐλθούσης τῆς ἀποκρίσεως ταύτης εἰς τὴν Κρήτην, ἀπεποιήθησαν οἱ Κρήτες νὰ βοηθήσουν τοὺς Ἕλληνας.

170. Λέγουν δὲ ὅτι ὁ Μίνως, κατὰ ζήτησιν τοῦ Δαιδάλου, ἦλθεν εἰς τὴν Σικανίαν, τὴν νῦν Σικελίαν καλουμένην, καὶ ἐκεῖ ἀπέθανε βιαίῳ θανάτῳ. Μετὰ καιρὸν δὲ οἱ Κρήτες, κατὰ παρακίνησιν θεοῦ πινος, ὅλοι πλὴν τῶν Πολιχιτῶν καὶ τῶν Πραισίων, πλεύσαντες μετὰ μεγάλου στόλου κατὰ τῆς Σικελίας, ἐπολιόρκουν ἐπὶ πέντε ἔτη τὴν πόλιν Καμικόν, τὴν ὁποίαν εἰς τὰς ἡμέρας μου

ἐνέμοντο οἱ Ἀκραγαντινοί. Τέλος μὴ δυνάμενοι μήτε νὰ τὴν κυριεύσουν μήτε νὰ ἐξακολουθήσουν τὴν πολιορκίαν, ἐνεκα τοῦ ἐπισυμβάντος λιμοῦ, τὴν ἄφησαν καὶ ἀνεχώρησαν. Ἐνῶ δὲ πλέοντες ἐφθασαν εἰς τὴν Ἰαπυγίαν, σφοδρὰ τρικυμία κατέλαβεν αὐτοὺς καὶ τοὺς ἔσπριψεν εἰς τὴν ξηράν. Ἐπειδὴ δὲ τὰ πλοῖά των συνετρίβησαν καὶ εἶδαν ὅτι δὲν ὑπῆρχε μέσον νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν Κρήτην, ἔκτισαν τὴν πόλιν Ὑρίαν, ἐγκατεστάθησαν ἐκεῖ καὶ ἀντὶ μὲν Κρητῶν μετωνομάσθησαν Ἰάπυγες Μεσσαῖοι, ἀντὶ δὲ νησιωτῶν ἐγένοντο ἠπειρώται. Ἐκ τῆς πόλεως ταύτης Ὑρίας πολλαὶ ἀποικίαι ἐξῆλθον, καὶ πολὺ μετὰ ταῦτα οἱ Ταραντινοὶ γενόμενοι ἐχθροὶ των ἐπετέθησαν κατ' αὐτῶν εἰς τοιοῦτον τρόπον ὥστε ὁ φόνος οὗτος τῶν Ἑλλήνων ὑπῆρξεν ὁ μέγιστος ἐξ ὅσων ἡμεῖς γνωρίζομεν. Μόνοι οἱ Ῥηγῖνοι, οἵτινες ἀναγκασθέντες ὑπὸ τοῦ Μικυῦθου τοῦ Χοίρου ἦλθον εἰς βοήθειαν τῶν Ταραντινῶν, ἀπώλεσαν τρισχιλίους εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον ὅσον δ' ἀφορᾷ αὐτοὺς τοὺς Ταραντινοὺς, ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἦτο ἄπειρος. Ὁ δὲ Μίκυθος οὗτος, ὑπηρέτης ὢν τοῦ Ἀναξιλίου, εἶχε μείνει ἐπίτροπος εἰς τὸ Ῥήγιον. Αὐτὸς δὲ διωχθεὶς ἐκ τοῦ Ῥηγίου καὶ κατοικήσας εἰς τὴν Τεγέαν τῆς Ἀρκαδίας ἀφιέρωσεν εἰς τὴν Ὀλυμπίαν πολλοὺς ἀνδριάντας.

171. Ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ Ῥηγίνοὺς καὶ Ταραντινοὺς ἐτέθησαν ἐν παρενθέσει εἰς τὴν διήγησίν μου· εἰς δὲ τὴν Κρήτην ἐρημωθείσαν, ὡς λέγουσι οἱ Πραῖσιοι, ἦλθον καὶ κατόκησαν ἄλλοι ἄνθρωποι, καὶ πρὸ πάντων Ἕλληνας Τρεῖς γενεάς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μίνως συνέβησαν τὰ Τρωικά, εἰς τὰ ὁποῖα οἱ Κρηῖτες ἐφάνησαν οὐχὶ εὐκαταφρόνητοι βοηθοὶ τοῦ Μενελάου. Ἀλλ' ἐνεκα τῆς βοήθειας ταύτης, κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν των ἐκ τῆς Τρωάδος, ἐνέσκηψεν εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς τὰ ποιμνία των λιμὸς καὶ λοιμὸς, ὥστε, ἐρημωθείσης τῆς Κρήτης τὸ δεύτερον, οἱ σήμερον νεμόμενοι αὐτὴν Κρηῖτες εἶναι ὁ τρίτος λαός, ὅστις κατόκησεν εἰς αὐτὴν μετὰ τῶν ἐπιζησάντων. Ταῦτα λοιπὸν ὑπομνήσασα ἢ Πυθία ἠμλόδισε τοὺς βουλομένους νὰ βοηθήσουν τοὺς Ἑλληνας.

172. Οἱ δὲ Θεσσαλοὶ κατ' ἀρχὰς προσῆλθον μὲ τοὺς Μήδους ἐξ ἀνάγκης, ἀλλ' ὡς ἔδειξαν σαφῶς, δὲν τοῖς ἤρεσκον αἱ μηχανορραφαί των Ἀλευαδῶν· καθότι, ἅμα ἔμαθον ὅτι ὁ Πέρσης ἔμελλε νὰ διαβῇ εἰς τὴν Εὐρώπην, ἔπεμψαν εἰς τὸν Ἴσθμὸν κήρυκας. Ἦσαν δὲ συνηθροισμένοι εἰς τὸν Ἴσθμὸν ἄνθρωποι ἐλεγμένοι ἀπὸ τῶν πόλεων ὅσα ἐπεθύμουν τὴν σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος. Φθάσαντες δὲ οἱ πρέσβεις τῶν Θεσσαλῶν καὶ παρουσιασθέντες εἰς αὐτοὺς ἔλεγον τὰ ἑξῆς: «Ἄνδρες Ἕλληνες, πρέπει νὰ φυλάξωμεν τὸ στενὸν τοῦ Ὀλύμπου, διὰ νὰ εἶναι ἐν σκέπη τοῦ πολέμου ἡ Θεσσαλία καὶ ὅλη ἡ Ἑλλάς. Ἡμεῖς εἴμεθα πρόθυμοι νὰ συνεργήσωμεν εἰς τοῦτο, ἀλλὰ πρέπει καὶ ὑμεῖς νὰ πέμψητε στρατὸν πολὺν. Ἐὰν δὲν πέμψητε, μάθετε ὅτι θὰ συμ-

βιβασθῶμεν μετὰ τοῦ Πέρσου, καθότι εὐρισκόμενοι τοσοῦτον ἔμπροσθεν τῆς ἄλλης Ἑλλάδος δὲν πρέπει νὰ ἀπολεσθῶμεν μόνοι διὰ σᾶς. Ἐὰν δὲν μᾶς βοηθήσετε, οὐδεμίαν ὑποχρέωσιν δύνασθε νὰ μᾶς ἐπιβάλητε, διότι οὐδεμία ὑποχρέωσις ὑπερισχύει τῆς ἀδυναμίας, καὶ ἐπομένως ἡμεῖς αὐτοὶ θὰ φροντίσωμεν νὰ εὕρωμεν σωτηρίαν τινά». Ταῦτα εἶπον οἱ Θεσσαλοὶ.

173. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἀκούσαντες ταῦτα ἀπεφάσισαν νὰ στείλουν διὰ θαλάσσης εἰς τὴν Θεσσαλίαν πεζὸν στρατὸν, διὰ νὰ φυλάξῃ τὸ στενόν. Ἀφοῦ δὲ συνελέγη ὁ στρατός, ἔπλευσε διὰ τοῦ Εὐδρίπου καὶ φθάσας εἰς τὴν Ἄλον τῆς Ἀχαΐας ἀπέβη ἐκ τῶν πλοίων καὶ ἐπορεύετο πρὸς τὴν Θεσσαλίαν, ἀφήσας αὐτοῦ τὰ πλοῖα. Ἐφθασε δὲ εἰς τὰ Τέμπη, ὅπου εὐρίσκεται τὸ στενόν, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τὴν κάτω Μακεδονίαν φέρει εἰς Θεσσαλίαν, κατὰ μῆκος τοῦ Πηνείου, μετὰ τῶν Ὀλύμπου καὶ Ὀσσης. Ἐνταῦθα ἔστρατοπέδευσε μυρία ὀπλίται Ἕλληνες καὶ οἱ ἱππεῖς τῶν Θεσσαλῶν. Ἐστρατήγει δὲ τῶν μὲν Λακεδαιμονίων ὁ Εὐδαίνετος τοῦ Καρήνου ἐκλεχθεὶς ὑπὸ τῶν πολεμάρχων, μὴ ὢν ὅμως ἐκ γένους βασιλικοῦ, τῶν δὲ Ἀθηναίων ὁ Θεμιστοκλῆς τοῦ Νεοκλέους. Ὀλίγας ἡμέρας ἔμειναν ἐκεῖ, καθότι ἐλθόντες ἀπεσταλμένοι ἐκ μέρους τοῦ Μακεδόνα Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀμύντου, τοὺς συνεβούλευσαν νὰ ἀναχωρήσουν, διὰ νὰ μὴ καταπατηθοῦν ὑπὸ τοῦ ἐπερχομένου στρατοῦ, ἐὰν μείνουν εἰς τὸ στενόν· τοῖς ἔλεγον δὲ τὸ πλῆθος τοῦ στρατοῦ καὶ τῶν πλοίων. Ἀφοῦ οἱ ἀπεσταλμένοι συνεβούλευσαν ταῦτα, κρίναντες οἱ Ἕλληνες ὅτι ἡ συμβουλὴ αὕτη ἦτο πρὸς καλὸν των καὶ ὅτι ὁ Μακεδὼν ἐφαίνετο εὖνους πρὸς αὐτοὺς ἐπέισθησαν· ὡς ἐγὼ νομίζω, ἔπεισεν αὐτοὺς ὁ φόβος, διότι ἔμαθαν ὅτι κατὰ τὴν ἄνω Μακεδονίαν διὰ τῶν Περραιβῶν καὶ κατὰ τὴν πόλιν Γόννον ὑπῆρχε καὶ ἄλλο στενὸν εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ἐκεῖνο διὰ τοῦ ὁποίου τρώντι εἰσῆλθεν ἡ στρατιὰ τοῦ Ξέρξου. Ὅθεν καταβάντες οἱ Ἕλληνες εἰς τὰ πλοῖα ἐπέστρεψαν εἰς τὸν Ἴσθμὸν.

174. Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἐκστράτεία, ὅτε ὁ βασιλεὺς ἔμελλε νὰ διαβῇ ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ ἦτο ἤδη εἰς τὴν Ἀβυδὸν. Οἱ δὲ Θεσσαλοὶ μείναντες ἄνευ συμμάχων ἐμῆδισαν τότε προθύμως χωρὶς πλέον νὰ διστάσουν καὶ ἐφάνησαν πράγματι χρησιμώτατοι εἰς τὸν βασιλέα.

175. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπιστρέψαντες εἰς τὸν Ἴσθμὸν συνεσκέφθησαν περὶ ἐκείνων τὰ ὁποῖα τοῖς ἐμήνυσεν ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ περὶ τοῦ μέρους ὅπου ἔπρεπε νὰ συγκροτήσουν τὸν πόλεμον. Ἡ ὑπερισχύσασα γνώμη ἦτο νὰ φυλάξουν τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, διότι ἐφαίνετο ὅτι ἦτο στενώτερον τοῦ ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ πλησιέστερον εἰς τὴν χώραν των. Τὴν δὲ ἀτραπὸν, διὰ τῆς ὁποίας ἀπώλοντο οἱ ἐν Θερμοπύλαις ἀπολεσθέντες Ἕλληνες, οὔτε ἤξευρον ὅτι ὑπῆρχε, μέχρις οὗ ἐλθόντες εἰς τὰς Θερμοπύλας τὸ ἔμαθαν ἀπὸ τοὺς Τραχινίους. Ἀπεφάσισαν λοιπὸν εἰς τὸν Ἴσθμὸν νὰ φυλά-

ξουν τὸ στενὸν τοῦτο καὶ νὰ μὴ ἀφήσουν τὸν βάρβαρον νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς νὰ πλεύσῃ εἰς τὸ Ἄρτεμίσιον τῆς Ἰστιαιώτιδος χώρας· διότι αἱ Θερμοπύλαι καὶ τὸ Ἄρτεμίσιον τόσον εἶναι πλησίον ἀλλήλων, ὥστε εὐκόλως ὁ εἰς στρατὸς ἠδύνατο νὰ ἔχῃ εἰδήσεις περὶ τοῦ ἄλλου. Οἱ δὲ τόποι οὗτοι ἔχουν ὡς ἑξῆς.

176. Πρῶτον μὲν τὸ Ἄρτεμίσιον ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ Θερρακοῦ πελάγους ὄν πλατὺ κατ' οἰκον στενεύει καὶ σχηματίζει τὸν μεταξὺ τῆς γῆσου Σκιαθοῦ καὶ τῆς ἠπείρου τῆς Μαγνησίας πόρον· ἐκ δὲ τοῦ στενοῦ τούτου διαδέχεται τὸ Ἄρτεμίσιον αἰγιαλὸς τῆς Εὐβοίας, ὅπου εἶναι ἱερὸν τῆς Ἀρτέμιδος. Δεύτερον, ἡ εἴσοδος εἰς τὴν Ἑλλάδα, διὰ τῆς Τραχίνος, κατὰ τὸ στενωτάτον αὐτῆς μέρος εἶναι ἡμῖς πλέθρον· πλὴν τοῦτο δὲν εἶναι τὸ στενωτάτον μέρος, καθότι ὑπάρχουν ἄλλα πολὺ στενώτερα, ὡς τὸ ἐμπροσθεν καὶ τὸ ὀπισθεν τῶν Θερμοπυλῶν. Ὅπισθεν μὲν, πρὸς τοὺς Ἀληνοῦς, δὲν ὑπάρχει θέσις εἰμῆ δι' ἓν μόνον ἄρμα· ἐμπροσθεν δέ, πρὸς τὸν Φοῖνικα ποταμὸν καὶ πλησίον τῆς πόλεως Ἀνθήλης, ὅπου πάλιν ὁ δρόμος εἶναι διὰ μίαν μόνην ἄμαξαν. Τῶν δὲ Θερμοπυλῶν τὸ μὲν πρὸς δυσμὰς μέρος εἶναι ὄρος ὑψηλόν, ἀπρόσιτον καὶ κρημνώδες, ὑψοῦμενον μέχρι τῆς Οἴτης· τὸ δὲ πρὸς ἀνατολὰς εἶναι θάλασσα καὶ τενάγη· εἰς δὲ τὴν εἴσοδον ταύτην ὑπάρχουν θερμὰ λουτρά, τὰ ὁποῖα οἱ ἐπιχώριοι ὀνομάζουσι Χύτρους καὶ ὅπου εἶναι ἰδρυμένος βωμὸς τοῦ Ἡρακλέους. Ἡ δίοδος αὕτη κλείεται διὰ τείχους καὶ εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἦσαν καὶ πύλαι. Τὸ τεῖχος τοῦτο ἔκτισαν οἱ Φωκεῖς φοβηθέντες, ὅτε οἱ Θεσσαλοὶ ἦλθον ἐκ τῆς χώρας τῶν Θεσπρωτῶν, διὰ νὰ κατοικήσουσι τὴν Αἰολίδα γῆν, τὴν ὁποῖαν κατέχουν σήμερον. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Θεσσαλοὶ προσεπάθουν νὰ τοὺς ὑποτάξουν, οἱ Φωκεῖς ἔκτισαν τοῦτο χάριν προφυλάξεως. Τότε ἀφησαν τὸ θερμὸν ὕδωρ εἰς τὴν εἴσοδον, διὰ νὰ πλημμυρίσῃ τὸ μέρος ἐκεῖνο, τὰ πάντα μηχανώμενοι διὰ νὰ μὴ εἰσβάλουν οἱ Θεσσαλοὶ εἰς τὴν χώραν τῶν. Τὸ μὲν τεῖχος λοιπὸν τὸ ἀρχαῖον ἦτο ἀπὸ παλαιὸν καιρὸν κτισμένον, καὶ τὸ περισσότερον ἦδη ὑπὸ τοῦ χρόνου εἶχε καταρροῦσαι· τότε δὲ ἀπεφάσισαν οἱ Ἕλληνες νὰ τὸ ἀνοικοδομήσουν καὶ ἐκεῖ νὰ ὑπερασπίσουν τὴν Ἑλλάδα κατὰ τοῦ βαρβάρου. Πλησιέστατα δὲ τῆς εἰσοδοῦ ταύτης ὑπάρχει κόμη τις καλουμένη Ἀληνοί· ἐκ ταύτης τῆς κόμης ἐσκέπτοντο οἱ Ἕλληνες νὰ λαμβάνουν τὰς ἀναγκαίας τροφάς.

177. Οὗτοι λοιπὸν οἱ ἄρχοι ἐφαίνοντο εἰς τοὺς Ἕλληνας ὅτι ἦσαν ἐπιτήδειοι, καθότι προιδόντες ὅλα καὶ ὑπολογίσαντες ὅτι οἱ βάρβαροι δὲν θὰ δυνηθοῦν νὰ μεταχειρισθοῦν εἰς τὸ στενὸν οὔτε πλῆθος οὔτε ἰπικὸν ἀπεφάσισαν νὰ δεχθοῦν ἐκεῖ τὸν ἐπερχόμενον κατὰ τῆς Ἑλλάδος στρατόν. Ὅθεν, ἅμα ἔμαθον ὅτι ὁ Πέρσης ἦτο εἰς τὴν Πιερίαν, διαλυθέντες ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ μετέ-

βησαν ἄλλοι μὲν διὰ ξηρᾶς εἰς τὰς Θερμοπύλας, ἄλλοι δὲ διὰ θαλάσσης εἰς τὸ Ἄρτεμίσιον.

178. Ἐνῶ οἱ Ἕλληνες ἔσπευδον πρὸς ἄμυναν εἰς τὰ δύο ταῦτα μέρη, οἱ Δελφοὶ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐζήτουν χρησμὸν παρὰ τοῦ θεοῦ, φοβηθέντες δι' ἑαυτοὺς καὶ διὰ τὴν Ἑλλάδα· τοῖς ἐδόθη δὲ χρησμὸς νὰ προσευχηθοῦν εἰς τοὺς ἀνέμους, καθότι αὐτοὶ ἔμελλον νὰ γίνων ἰσχυροὶ σύμμαχοι τῆς Ἑλλάδος. Ὅθεν οἱ Δελφοὶ, ἀφ' οὗ ἤκουσαν τὸν χρησμὸν, πρῶτον μὲν ἀνήγγειλαν τὰ χρησθέντα εἰς τοὺς Ἕλληνας τοὺς θέλοντας νὰ εἶναι ἐλεύθεροι, καὶ ἀναγγείλαντες ταῦτα καθ' ἓν στιγμὴν οἱ Ἕλληνες ἦσαν ἔμπροσθεν φόβου διὰ τὸν βάρβαρον, ἐγένοντο ἄξιοι αἰωνίας εὐγνωσύνης. Μετὰ ταῦτα δὲ οἱ Δελφοὶ στήσαντες βωμὸν εἰς τοὺς ἀνέμους, οὐ μακρὰν τοῦ τεμένου τῆς Θυίας, θυγατρὸς τοῦ Κηφισοῦ, ἔξ ἧς ἔλαβε τὸ ὄνομα ἡ χώρα, ἐξιλέονον αὐτοὺς διὰ θυσιῶν. Καὶ οἱ μὲν Δελφοὶ ἔνεκα τοῦ χρησμοῦ τούτου προσεύχονται μέχρι σήμερον εἰς τοὺς ἀνέμους.

179. Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς τοῦ Ξέρξου κινήσας ἐκ τῆς Θέρμης προεξέπεμψε δέκα ταχυπλοώτατα πλοῖα εἰς τὴν Σκιαθον, ὅπου ὡς προφυλάκες ἐστάθημενον τρία ἑλληνικά· ἐν Τροιζήνιον, ἐν Αἰγινητικὸν καὶ ἐν Ἀττικόν. Οἱ δὲ ἐπὶ τῶν τριῶν τούτων πλοίων, ἅμα εἶδον τὰ πλοῖα τῶν βαρβάρων, ὥρμησαν εἰς φυγὴν.

180. Καὶ τὸ μὲν Τροιζήνιον, τοῦ ὁποῖου πλοίαρχος ἦτο ὁ Προξίνος, διώξαντες ἐκυρίευσαν οἱ βάρβαροι ἀμέσως· ἅμα δὲ ἐγένοντο κύριοι αὐτοῦ, ἀγαγόντες εἰς τὴν πρῶραν τὸν ὠραιότατον τῶν ἐπιβατῶν ἔσφαξαν αὐτόν, θεωροῦντες ὡς αἴσιον οἰωνὸν νὰ θυσιάσουν τὸν πρῶτον καὶ ὠραιότατον τῶν Ἑλλήνων, τοὺς ὁποίους συνέλαβον. Τὸ ὄνομα δὲ τοῦ θυσιασθέντος ἦτο Λέων· ὥστε ἴσως καὶ τὸ ὄνομα συνέτρεξε κατὰ τι εἰς τὴν δυστυχίαν του.

181. Ἡ δὲ Αἰγιναιὰ ναῦς, τῆς ὁποίας τριηραρχος ἦτο ὁ Ἀσωνίδης, αὕτη ἐπροξένησεν εἰς τοὺς βαρβάρους κόπον τινά, καθότι ἐντὸς αὐτῆς ἦτο ὁ Πύθης τοῦ Ἰσχενοῦ, ἀνὴρ ὅστις τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐφάνη ἀνδρείοτατος. Ὁ Πύθης οὗτος, ἐνῶ ἐκυριεύθη πλέον ἢ ναῦς ἀντεῖχε μαχόμενος μέχρις οὗ κατεκρουετο γῆθη. Ἐπειδὴ δὲ πεσὼν δὲν ἀπέθανεν, ἀλλ' ἀνέπνεεν εἰσέτι, οἱ Πέρσαι, οἱ ὁποῖοι ἦσαν εἰς τὰ πλοῖα, θαυμάσαντες τὴν ἀνδρείαν του, ἐφιλοτιμήθησαν νὰ τὸν περιποιηθοῦν ἰατρούνας τὰς πληγὰς του μὲ σμύρναν καὶ τυλίσσοντες αὐτὰς μὲ λωρία ἐκ βύσσου. Καὶ ὅτε ἐπέστρεψαν εἰς τὸ στρατόπεδον, ἐπεδείκνυνον αὐτὸν ὡς ὄν ἐκτακτον εἰς ὅλον τὸν στρατὸν καὶ τῷ ἐδείκνυνον μέγα σέβας, ἐνῶ τοὺς ἄλλους, ὅσους συνέλαβον εἰς τὸ πλοῖον ἐκεῖνο, τοὺς μετεχειρίζοντο ὡς ἀνδράποδα.

182. Τὰ μὲν δύο τῶν πλοίων τοιοῦτοτρόπως ἐκυριεύθησαν· τὸ δὲ τρίτον, τὸ ὁποῖον ἐκυβέρνηα ὁ Ἀθηναῖος Φόρμος, φεύγον

ἔξωκειλεν εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πηνειοῦ· καὶ τὸ μὲν σκιάφος ἐκνυρίευσαν οἱ βάρβαροι, τοὺς δὲ ἀνθρώπους ὄχι καθότι ἅμα ἔρριψαν ἔξω τὸ πλοῖον οἱ Ἀθηναῖοι πηδήσαντες εἰς τὴν ξηρὰν ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Θεσσαλίας εἰς τὰς Ἀθήνας. Οἱ δὲ εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον στρατοπεδευμένοι Ἕλληνες μαθόντες ταῦτα ἐκ τῶν πυρῶν τῶν ἀναφθέντων εἰς τὴν Σκιάθου καὶ καταφοβηθέντες ἄφησαν ἡμεροσκόπους εἰς τὰ ὑψηλὰ τῆς Εὐβοίας καὶ ἔπλευσαν εἰς τὴν Χαλκίδα, διὰ τὰ φυλάξωσι τὸν Εὐρίπυον.

183. Ἐκ δὲ τῶν δέκα πλοίων τῶν βαρβάρων τρία ἐπλησίασαν τὸν σκοπέλον, ὁ ὁποῖος ὑπάρχει μεταξὺ Σκιάθου καὶ Μαγνησίας καὶ ὅστις καλεῖται Μύρμηξ. Ἐνταῦθα οἱ βάρβαροι ἔστησαν στήλην λιθίνην, τὴν ὁποίαν εἶχον κομίσει. Τούτου δὲ γενομένου, ὁ ἐκ τῆς Θέρμης κινήσας στόλος, μὴ ἔχων ἄλλο ἐμπόδιον νὰ φοβηθῆ, ἐπλευσεν, ἀφοῦ ἀφήκε νὰ παρέλθουν ἔνδεκα ἡμέραι ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ξέρξου ἐκ τῆς Θέρμης. Τὸν δὲ σκοπέλον, ὅστις ἦτο εἰς τὸ μέσον τοῦ στενοῦ, ἔδειξεν εἰς αὐτοὺς ὁ Πάμμων ὁ Σκύριος. Πλεύσαντες δὲ ὅλην τὴν ἡμέραν οἱ βάρβαροι ἔφθασαν εἰς τὸ ἀκρωτήριον τῆς Μαγνησίας Σηπιάδα καὶ εἰς τὸν Αἰγιαλόν, ὅστις εἶναι μεταξὺ τῆς Σηπιάδος καὶ τῆς πόλεως Κασθαναίας.

184. Μέχρι τοῦ μέρους τούτου καὶ μέχρι τῶν Θερμοπυλῶν ὁ στρατὸς τῶν βαρβάρων οὐδὲν κακὸν ἔπαθε, καὶ τὴν στιγμήν ταύτην ἀκόμη, κατὰ τὸν ὑπολογισμόν μου, ὁ ἀριθμὸς τῶν πολεμιστῶν ἦτο ὁ ἕξῃς. Ἐπὶ τῶν χιλίων διακοσίων ἑπτὰ πλοίων τῆς Ἀσίας ὑπῆρχον ἀρχῆθεν, ἐξ ὅλων τῶν ἐθνῶν, εἰκοσιτέσσαρες μυριάδες καὶ χίλιοι τετρακόσιοι ἄνδρες, ἐὰν ὑπολογίσωμεν διακοσίους εἰς ἕκαστον πλοῖον. Ἐκτὸς δὲ τοῦ ἐπιχωρίου πληρώματος ὑπῆρχον εἰς ἕκαστον τῶν πλοίων τούτων τριάκοντα Πέρσαι, Μῆδοι ἢ Σάκαι. Οὗτος δὲ ὁ ἄλλος ὄμιλος ἀποτελεῖ τριάκοντα ἕξ χιλιάδας καὶ διακοσίους δέκα ἄνδρας. Εἰς τούτους καὶ εἰς τοὺς πρῶτους προσθέτω ἀκόμη καὶ ἐκείνους, οἵτινες ἦσαν εἰς τὰς πεντηκοντόρους, ὀγδοήκοντα ἄνδρας κατὰ μέσον ὅρον εἰς ἐκάστην πεντηκόντορον. Τοιαῦτα δὲ πλοῖα, ὡς εἶπα προηγουμένως, συνελέχθησαν τρισχίλια καὶ ἐν αὐτοῖς θὰ ἦσαν περίπου διακόσιαι τεσσαράκοντα χιλιάδες ἄνδρες. Ὡστε τὸ ὅλον τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας ναυτικῶν δυνάμεων ἀνέβαινεν εἰς πεντακοσίας δεκαεπτὰ χιλιάδας καὶ ἑξακοσίους δέκα ἄνδρας· τοῦ δὲ πεζοῦ ὁ ἀριθμὸς ἀνέβαινεν εἰς ἐν ἑκατομμύριον καὶ ἑπτακοσίας χιλιάδας· τῶν δὲ ἰππέων εἰς ὀγδοήκοντα χιλιάδας. Εἰς τούτους τοὺς ἀριθμοὺς πρέπει νὰ ἐνώσωμεν τοὺς Ἀραβίους μὲ τὰς καμήλους καὶ τοὺς Λίβυας μὲ τὰ ἄρματα, τὸ πλῆθος τῶν ὁποίων ἦτο εἴκοσι χιλιάδες. Ὡστε, ἐὰν προσθέσωμεν τὰς δυνάμεις τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης, ἔχομεν ἐν συνόλῳ δύο ἑκατομμύρια τριακοσίας δεκαεπτὰ χιλιάδας καὶ ἑξακοσίους δέκα ἄνδρας. Οὗτος ἦτο ὁ στρατὸς, ὁ ὁποῖος ἐκίνησεν ἐξ αὐτῆς τῆς Ἀσίας, χωρὶς νὰ συμπεριλάβωμεν τοὺς ἀκολουθοῦντας ὑπηρέτας καὶ τὰ σιταγωγὰ πλοῖα καὶ τοὺς ναῦτας αὐτῶν.

185. Εἰς ὅλον τοῦτον τὸν ἀπαριθμηθέντα στρατὸν πρέπει νὰ προσθέσωμεν ἀκόμη καὶ ὅσον ἔλαβον ἐκ τῆς Εὐρώπης, περὶ τοῦ ὁποίου ὄμως μόνον κατ' εἰκασίαν δύναμαι νὰ ὀμιλήσω. Πλοῖα μὲν οἱ Ἕλληνες τῆς Θράκης καὶ τῶν πλησίον αὐτῆς νήσων ἔδωσαν ἑκατὸν εἴκοσιν· ἐκ τούτων λοιπὸν τῶν πλοίων ἔχομεν ἄνδρας εἰκοσιτέσσαρας χιλιάδας. Πεζὸν δὲ, ὅσον ἔδωσαν οἱ Θραῖκες, οἱ Παίονες, οἱ Ἑορδοί, οἱ Βοττιαῖοι, τὸ Χαλκιδικὸν γένος, οἱ Βούργοι, οἱ Πίερες, οἱ Μακεδόνες, οἱ Περραιβοί, οἱ Αἰνιᾶνες, οἱ Δόλοπες, οἱ Μάγνητες, οἱ Ἀχαιοὶ καὶ ὅσοι νέμονται τὰ Θρακικὰ παράλια, ὅλων τῶν ἐθνῶν τούτων τὸ πεζὸν νομίζω ὅτι ἦτο τριακόσιαι χιλιάδες. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος προστιθέμενος εἰς τὸν τῆς Ἀσίας δίδει ὄλικὸν ποσὸν δύο ἑκατομμύρια ἑξακοσίας τεσσαράκοντα μίαν χιλιάδας καὶ ἑξακοσίους δέκα πολεμιστὰς.

186. Τοσοῦτον ὄντος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαχίμων ἀνδρῶν, νομίζω ὅτι οἱ ἀκολουθοῦντες τὸν στρατὸν ὑπηρεταὶ καὶ ὅσοι ἦσαν εἰς τὰ σιταγωγὰ μικρὰ πλοῖα καὶ μάλιστα οἱ εἰς τὰ ἄλλα πλοῖα, οὗτοι δὲν νομίζω νὰ ἦσαν ὀλιγώτεροι τῶν μαχίμων, ἀλλὰ περισσότεροι· μολοντοῦτο ὑποθέτω ὅτι ἦσαν ἴσοι μ' ἐκείνους, καὶ οὔτε ὀλιγώτεροι οὔτε περισσότεροι. Ἐξισούμενοι λοιπὸν μὲ τοὺς μαχίμους ἀπαριθμοῦ ἴσας μυριάδας μὲ ἐκείνους καὶ τοιουτοτρόπως ὅλος ὁ στρατὸς, τὸν ὁποῖον ὁ Ξέρξης τοῦ Δαρείου ἔφερεν εἰς τὴν Σηπιάδα καὶ τὰς Θερμοπύλας, εἶναι πέντε ἑκατομμύρια διακόσιαι ὀγδοήκοντα τρεῖς χιλιάδες καὶ διακόσιοι εἴκοσι ἄνδρες.

187. Οὗτος μὲν εἶναι ὁ ἀριθμὸς σύμπαντος τοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξου· τῶν δὲ ἀρτοποιῶν-γυναικῶν, τῶν παλλακῶν καὶ τῶν εὐνοῦχων οὐδεὶς δύναται νὰ προσδιορίσῃ τὸν ἀριθμὸν ἀκριβῶς. Οὔτε τῶν ὑποζυγίων καὶ ἄλλων κτηνῶν ἀχθοφόρων καὶ τῶν Ἰνδικῶν κυνῶν τῶν ἀκολουθοῦντων τὸν στρατὸν, οὔτε τούτων δύνανται νὰ προσδιορίσῃ τὸν ἀριθμὸν, διότι ἦσαν ἄπειροι. Οὐδὲ ὄμως λοιπὸν θαυμάζω ἂν δὲν ἐξήρκεσαν εἰς αὐτοὺς τὰ ὕδατα ποταμῶν τινῶν, ἀλλὰ μᾶλλον θαυμάζω πῶς ἦρκεσαν αἱ τροφαὶ εἰς τοσαύτας μυριάδας· διότι ὑπολογίζων εὐρίσκω ὅτι, ἐὰν ἕκαστος ἐλάμβανεν ἓνα χοῖνικα σίτου τὴν ἡμέραν καὶ οὐχὶ πλειότερον, ἢ καθημερινῇ κατανάλωσις θὰ ἦτο ἑκατὸν δέκα χιλιάδες καὶ τριακόσιοι τεσσαράκοντα μέδιμνοι, καὶ δὲν ὑπολογίζω τὴν τροφήν τῶν γυναικῶν, τῶν εὐνοῦχων, τῶν κυνῶν καὶ τῶν ὑποζυγίων. Μεταξὺ δὲ τῶσαν μυριάδων ἀνθρώπων οὐδεὶς διὰ τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγα ἀνάστημα ἦτο ἀξιώτερος τοῦ Ξέρξου νὰ ἔχη τὸ ἀπόλυτον κράτος.

188. Ἀφοῦ δὲ ὁ ναυτικὸς στρατὸς κινήσας ἔπλευσε καὶ προσήγγισεν εἰς τὸν αἰγιαλὸν τῆς Μαγνησίας χώρας, ὅστις εἶναι μεταξὺ τῆς πόλεως Κασθαναίας καὶ τῆς ἀκτῆς Σηπιάδος, τὰ μὲν πρῶτα τῶν πλοίων ἐδέθησαν πλησίον τῆς ξηρᾶς, τὰ δὲ ἄλλα ἔμειναν ἐπὶ τῶν ἀγκυρῶν των. Ἐπειδὴ δὲ ὁ αἰγιαλὸς δὲν εἶχεν ἔκτασιν, τὰ πλοῖα ἐστάθμευσαν κλιμακῆδόν, ἀνὰ ὀκτὼ εἰς ἐκάστην

σειράν. Καὶ ἐκείνην μὲν τὴν νύκτα ἔμειναν ἐκεῖ. Μόλις δὲ ἦτο χαραυγῆ, ἐνῶ ἦτο αἰθρία καὶ νηγεμία, αἴφνης ἐγένετο ἀναβρασμός τῆς θαλάσσης καὶ ἐπέπεσε κατὰ τῶν Περσῶν τρικυμία βιαία καὶ πολὺς ἄνεμος ἀπὸ ἀπηνείας, τὸν ὁποῖον οἱ περὶ ταῦτα τὰ μέρη κατοικοῦντες καλοῦν Ἑλλησποντίαν. Ὅσοι λοιπὸν ἐξ αὐτῶν προεῖδον τὴν αὔξησιν τοῦ ἀνέμου καὶ ἡ θέσις εἰς ἣν ἦσαν ἠγκυροβλημένοι τὸ συνεχῶσι, προέλαβον τὰ ἀποτελέσματα τῆς τρικυμίας καὶ εἴλκυσαν τὰ πλοῖα εἰς τὴν ξηράν, ὥστε καὶ αὐτοὶ ἐσώθησαν καὶ τὰ πλοῖα τῶν. Ὅσα δὲ πλοῖα κατέλαβεν ἡ τρικυμία εἰς τὸ πέλαγος, ἄλλα μὲν ἦρπασε καὶ ἔρριψεν εἰς τοὺς καλουμένους Ἰππυνοὺς τοῦ Πηλίου ὄρους, ἄλλα δὲ ἐκεῖ εἰς τὸν αἰγιαλόν. Τινὰ συντριβήσαν περὶ αὐτὴν τὴν Σηπιάδα, ἄλλα δὲ ἐξέβρασεν ἡ θάλασσα εἰς τὴν πόλιν Μελίβοιαν καὶ ἄλλα εἰς τὴν Κασθαναίαν. Ἦτο δὲ ἡ ὄρη τοῦ ἀνέμου ἀφόρητος.

189. Διηγοῦνται ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι, κατὰ χρησμόν τινα, ἐπεκαλέσθησαν τὸν Βορέαν καθότι, πλὴν τῶν προηγουμένων χρησμών, τοῖς εἶχεν ἔλθει καὶ χρησμὸς νὰ ἐπικαλεσθῶν τὸν γαμβρόν τῶν. Ὁ δὲ Βορέας, ὡς λέγουσι οἱ Ἕλληνες, ἔχει γυναῖκα Ἀττικὴν, τὴν Ὁρειθίαν, θυγατέρα τοῦ Ἐρεχθίδεω. Ἐνεκα λοιπὸν τῆς ἐπιγαμίας ταύτης οἱ Ἀθηναῖοι, ἅμα ἤκουσαν τὸν χρησμόν, ἐνεθυμήθησαν ὅτι γαμβρός τῶν ἦτο ὁ Βορέας. Ἐναυλόχουν δὲ τότε εἰς τὴν Χαλκίδα τῆς Εὐβοίας ὅθεν, ἅμα εἶδον αὐξάνουσαν τὴν τρικυμίαν, ἣ καὶ πρὸ αὐτῆς, ἔκαμον θυσίαν καὶ ἐπεκαλοῦντο τὸν Βορέαν καὶ τὴν Ὁρειθίαν νὰ τοὺς βοηθήσουν καὶ νὰ καταστρέψουν τὰ πλοῖα τῶν βαρβάρων, ὡς τὰ εἶχον καταστρέψει προηγουμένως περὶ τὸν Ἄθωνα. Ἄν μὲν διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην ἐπέπεσε ὁ Βορέας εἰς τοὺς σταθεμένους βαρβάρους, δὲν δύναμαι νὰ βεβαιώσω· λέγουσι ὅμως οἱ Ἀθηναῖοι ὅτι γενόμενος πρότερον βοηθός τῶν τοὺς ἐβοήθησε καὶ εἰς ἐκείνην τὴν περίστασιν. Διὰ τοῦτο, ἀφοῦ ἀνεχώρησαν ἐκεῖθεν, ἤγειραν ἱερὸν εἰς τὸν Βορέαν παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Ἰλισσοῦ.

190. Εἰς ταύτην τὴν συμφορὰν, κατ' ἐκείνους οὔτινες λέγουσι τὸ ὀλιγώτατον, κατεστράφησαν πλοῖα οὐχὶ ὀλιγώτερα τῶν τετρακοσίων καὶ ἀνθρωποὶ ἀναρίθμητοι. Τόση δὲ ἀφθονία πραγμάτων ἐχάθη, ὥστε ἐκ τοῦ ναυαγίου ἐκείνου ἀφελήθη μεγάλως Μάγνης τις, ὁ Ἀμεινοκλῆς τοῦ Κρητίνου, ἔχων κτήματα περὶ τὴν Σηπιάδα. Οὗτος συνήθουσε πολλὰ ποτήρια χρυσῶ καὶ ἀργυρῶ, τὰ ὁποῖα ὕστερον ἐρρίφθησαν εἰς τὸ παράλιον, καὶ εὗρε θησαυροὺς τῶν Περσῶν καὶ ἄλλα χρυσῶ ἀντικείμενα ἀπειρα. Καὶ οὗτος μὲν ἐκ τῶν εὐρημάτων τούτων ἐγένετο πλουσιώτατος, μολοντί κατὰ τὰ ἄλλα δὲν ἦτο εὐτυχῆς, καθότι συμφορὰ ἀπαραμύθητος τὸν ἐθλίβεν· ὁ φόνος τοῦ υἱοῦ του.

191. Τὰς δὲ σιταγωγὰς ὀκνάδας καὶ τὰ ἄλλα πλοῖα οὐδὲ νὰ ἀριθμῆσιν τις δύναται. Ὅστε φοβηθέντες οἱ στρατηγοὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ μήπως ἐπιτεθοῦν κατ' αὐτῶν οἱ Θεσσαλοὶ εἰς

τοιαύτην κατάστασιν, περιεκυκλώθησαν μὲ ὑψηλὸν πρόφραγμα κατασκευασθὲν ἐκ τῶν ναυαγίων. Ἡ τρικυμία διήρκεσεν ἡμέρας τρεῖς· τέλος οἱ μάγοι προσέφεραν θυσίας εἰς τὸν ἄνεμον καὶ ἔκραξαν πρὸς αὐτὸν γοερώς· προσέτι δὲ θυσιάσαντες εἰς τὴν Θέτιδα καὶ εἰς τὰς Νηρηίδας τὸν ἔπαυσαν τὴν τετάρτην ἡμέραν, ἣ καὶ ἀπλῶς ἀφ' ἑαυτοῦ ἐκόπασεν. Ἐθυσίασαν δὲ εἰς τὴν Θέτιδα, καθότι ἔμαθον ἀπὸ τοῦ Ἰωνῆος ὅτι ἐκ τοῦ μέρους ἐκείνου ἦρπασεν αὐτὴν ὁ Πηλεὺς καὶ ὅτι ὅλη ἡ ἀκτὴ τῆς Σηπιάδος ἦτο ἐκείνης καὶ τῶν ἄλλων Νηρηίδων. Ὁ μὲν ἄνεμος λοιπὸν ἔπαυσε τὴν τετάρτην ἡμέραν.

192. Τὴν δὲ δευτέραν ἡμέραν τῆς τρικυμίας οἱ ἡμεροσκόποι τῆς Εὐβοίας ἔδραμον νὰ ἀναγγείλουν εἰς τοὺς Ἕλληνας τὰ συμβάντα καὶ τὰς καταστροφὰς τῆς τρικυμίας ἀφ' ὅτου ἤρχισεν αὐτή. Οὗτοι δὲ, ἅμα ἤκουσαν τοῦτο, εὐχρηθέντες εἰς τὸν Ποσειδῶνα σωτήρα καὶ χύσαντες σπονδὰς ἔσπευσαν τάχιστα νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὸ Ἄρτεμισιον, ἐλπίζοντες ὅτι ὀλίγιστα μόνον ἐχθρικά πλοῖα θὰ εὕρισκαν ἐκεῖ. Οἱ μὲν Ἕλληνες λοιπὸν ἐλθόντες τὸ δεύτερον περὶ τὸ Ἄρτεμισιον ἐναυλόχουν, ἔκτοτε λαβόντες τὴν μέριμναν διὰ τὴν διατηρομένην συνήθειαν νὰ καλοῦν σωτήρα τὸν Ποσειδῶνα.

193. Οἱ δὲ βάρβαροι, ἀφοῦ ἔπαυσεν ὁ ἄνεμος καὶ τὰ κύματα ἔστωσαν, καταβιβάσαντες τὰ πλοῖα ἔπλεον παρὰ τὴν ἡπειρὸν· κάμπαντες δὲ τὸ ἀκρωτήριο τῆς Μαγνησίας ἔπλεον κατ' εὐθείαν πρὸς τὸν κόλπον, ὁ ὁποῖος φέρει εἰς τὰς Παγασάς. Εἶναι δὲ εἰς τὸν κόλπον τοῦτον τῆς Μαγνησίας μέρος τι, ὅπου λέγουσι ὅτι ἐγκατέλιπον τὸν Ἡρακλέα ὁ Ἰάσων καὶ οἱ ἄλλοι Ἀργοναῦται, πέμπαντες αὐτὸν νὰ φέρῃ ὕδωρ, ὅτε ἔπλεον διὰ τὸ χρυσοῦν δέρας εἰς τὴν Αἴαν τῆς Κολχίδος· καθότι ἐντεῦθεν ἔμελλον νὰ προμηθευθοῦν ὕδωρ καὶ νὰ ἐξέλθουν εἰς τὸ πέλαγος. Ἐνεκα τοῦ γεγονότος τούτου τὸ μέρος ἐκεῖνο ὀνομάζεται Ἀφραιά, καὶ ἐκεῖ ὀρμίσθησαν τὰ πλοῖα τοῦ Εὐρέου.

194. Δεκαπέντε ἐκ τῶν πλοίων τούτων, τὰ ὁποῖα ἔτυχον νὰ ἀναχθῶσιν ὕστερον τῶν ἄλλων, παρετήρησαν τὰ πλοῖα τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ Ἄρτεμισιον. Νομίσαντες δὲ οἱ βάρβαροι ὅτι ἦσαν ἰδικά τῶν διηρθύνθησαν πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο καὶ ἔπεσαν εἰς τὸ μέσον τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου. Τῶν δεκαπέντε ἐκείνων πλοίων ἔστρατήγει ὁ ἐκ τῆς Αἰολικῆς Κύμης ὑπαρχος Σανδώκης τοῦ Θαμασίου, τὸν ὁποῖον, ὄντα ἐκ τῶν βασιλικῶν δικαστῶν, ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος συνέλαβε καὶ ἀνεσταύρωσε διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν· ὁ Σανδώκης δωροδοκηθεὶς ἐδίκασε δίκην ἄδικον. Ἦτο δὲ ἤδη ὁ Σανδώκης ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ὅτε ὁ Δαρεῖος σκεπτόμενος εὗρεν ὅτι αἱ πρὸς τὸν βασιλικὸν οἶκον ἐκδουλεύσεις του ἦσαν πλειότεραι τῶν σφαλμάτων του· εὗρων δὲ τοῦτο καὶ ἐνοήσας ὅτι ἡ ἀπόφασίς του ἦτο ἐσπευσμένη μᾶλλον ἢ σοφὴ διέταξε νὰ τὸν ἀπολύσουν. Τοιουτοτρόπως ὁ Σανδώκης, διαφυγὼν τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως Δαρείου, ἔζησεν· ἀλλὰ, ὅτε ἐπλησίασε μὲ τὰ πλοῖα εἰς τοὺς Ἕλ-

ληνας, δὲν ἦτο πεπωμένον νὰ διαφύγη ἐκ δευτέρου· διότι οἱ Ἕλληνες, ἅμα τοὺς εἶδον πλησιάζοντας, ἐνόησαντες τὸ λάθος τῶν, ἔπλευσαν ἐναντίον τῶν καὶ τοὺς συνέλαβον εὐκόλως.

195. Εἰς ἐν τῶν πλοίων τούτων συνελήφθη ὁ Ἀριδωλις, τύραννος τῶν ἐν Καρία Ἀλαβάνδων· εἰς ἕτερον δὲ ὁ Πάριος στρατηγὸς Πενθύλος, υἱὸς τοῦ Δημοπόου, ὅστις εἶχε μὲν δώδεκα πλοία, ὅτε ἐκίνησαν ἐκ τῆς Πάρου, τὰ ἔνδεκα ὅμως ἀπώλεσε κατὰ τὴν τρικυμίαν τὴν συμβᾶσαν περὶ τὴν Σηπιάδα, καὶ μὲ ἐν μόνον, τὸ περισωθέν, πλέων εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον συνελήφθη. Τούτους οἱ Ἕλληνες ἐρωτήσαντες καὶ μαθόντες ὅσα ἤθελον περὶ τοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξου ἔπεμψαν δεμένους εἰς τὸν Ἴσθμὸν τῆς Κορίνθου.

196. Ὁ ναυτικὸς λοιπὸν στρατὸς τῶν βαρβάρων, πλὴν τῶν δεκαπέντε πλοίων, τῶν ὁποίων στρατηγὸς εἶπον ὅτι ἦτο ὁ Σανδῶκης, ἐφθασεν εἰς τὰς Ἀφετάς. Ὁ δὲ Ξέρξης μετὰ τοῦ πεζοῦ πορευθεὶς διὰ τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Ἀχαΐας ἐφθασε τὴν τρίτην ἡμέραν εἰς τοὺς Μαλιεῖς. Εἰς τὴν Θεσσαλίαν διέταξε νὰ γίνῃ ἄμιλλα μεταξὺ τῶν ἵππων του καὶ τῶν τῆς Θεσσαλίας, καθότι εἶπεν ὅτι οἱ Θεσσαλικοὶ ἵπποι ἐθεωροῦντο ὡς οἱ ἄριστοι εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ εἰς ταύτην τὴν δοκιμασίαν οἱ Ἕλληνικοὶ ἵπποι ἐφάνησαν πολλὸ κατώτεροι. Καὶ ἐκ μὲν τῶν ποταμῶν τῆς Θεσσαλίας μόνος ὁ Ὀνόγωνος δὲν ἐξήρκεσε, διὰ νὰ πῆ ὁ στρατὸς· ἐκ δὲ τῶν ποταμῶν, ὅσοι ῥέουν εἰς τὴν Ἀχαΐαν, οὐδὲ ὁ μέγιστος αὐτῶν, ὁ Ἀπιδανός, οὐδὲ οὗτος ἐξήρκεσεν, εἰμὴ μόλις καὶ μετὰ βίας.

197. Ὅτε δὲ ἐφθασεν ὁ Ξέρξης εἰς τὴν Ἄλον τῆς Ἀχαΐας, οἱ ὁδηγοὶ θέλοντες νὰ τὸν πληροφορήσων περὶ πάντων τῶ διηγήθησαν ἐπιχωρίαν τινα παράδοσιν περὶ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Λαφυστίου Διός· ὅτι ὁ Ἀθάμας τοῦ Αἰόλου συμφωνήσας μὲ τὴν Ἰνώ ἐμηχανεύθη τὸν θάνατον τοῦ Φοῖξου, καὶ ὅτι μετὰ ταῦτα κατὰ τινα χρησμὸν οἱ Ἀχαιοὶ ἐπέβαλαν εἰς τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἀθάμαντος τὰς ἐξῆς δοκιμασίας· ἀπηγόρευσαν εἰς τὸν πρωτότοκον τῆς οἰκογενείας ταύτης νὰ εἰσέρχεται εἰς τὸ πρυτανεῖον φυλάσσοντας ἐπιμελῶς τὴν εἰσοδὸν αὐτοῦ (ὠνομάζων δὲ τὸ πρυτανεῖον οἱ Ἀχαιοὶ λήτιον). Ἐὰν δὲ τοιμύσῃ καὶ εἰσέλθῃ, νὰ μὴ ἐξέρχεται εἰμὴ διὰ νὰ θανατωθῇ. Οἱ ὁδηγοὶ προσέθετον ὅτι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς κινδυνεύοντας τούτους νὰ θανατωθῶν, φοβηθέντες, ἐφυγον εἰς ἄλλην χώραν· ἐπειδὴ δὲ μὲ τὸν καιρὸν ἐπέστρεψαν, πάλιν ὁ νόμος φυλάττεται, καὶ ἐκεῖνος ὅστις συλληφθῇ ὅτι εἰσῆλθεν εἰς τὸ πρυτανεῖον, τὸν στολίζουσι ὄλον μὲ ταινίαν καὶ τὸν θυσιάζουσι, ἑξάγοντες αὐτὸν μετὰ πομπῆς. Εἰς τὴν αὐτὴν δὲ ποινὴν κατεδικάσθησαν καὶ οἱ ἀπόγονοι τοῦ Κυτισσώρου, υἱοῦ τοῦ Φοῖξου· καθότι ἐτοιμαζομένων κατὰ χρησμὸν τινα τῶν Ἀχαιῶν νὰ κάμουν ἐξυλαστήριον θυσίαν πρὸς καθαρισμόν τῆς χώρας καὶ μελώντων νὰ θυσιάσουσι τὸν Ἀθάμαντα τοῦ Αἰόλου, φθάσας ὁ Κυτίσσωρος οὗτος ἐκ τῆς Αἴας τῆς Κολχίδος τὸν ἔσωσε. Διὰ ταύτης δὲ τῆς πράξεως ἐπέστυεν εἰς τοὺς ἀπογόνους του τὴν ὀργὴν τῶν

θεῶν. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ξέρξης, ὅτε ἦλθε πλησίον τοῦ ἄλλου, καὶ αὐτὸς ἀπέφυγε νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτό, καὶ εἰς τὸν στρατὸν ὄλον παρήγγειλε τὰ ἴδια· ἐσεβάσθη δὲ ὁμοίως τὴν οἰκίαν καὶ τὸ τέμενος τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἀθάμαντος.

198. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ τὰ ἐν Ἀχαΐᾳ· ἐκ τούτων δὲ τῶν ἐπαρχιῶν ὁ βασιλεὺς μετέβη εἰς τὴν Μαλιίδα, ἀκολουθῶν τὰ ἄκρα κόλπου τινός, ὅπου καθ' ἡμέραν γίνεται παλίρροια. Περὶ τὸν κόλπον τοῦτον ἐκτείνεται πεδιάς ὅτε μὲν πλατεῖα, ὅτε δὲ στενωτάτη, περικυκλωμένη ὑπὸ ὄρεων ὑψηλῶν καὶ ἄβράτων, τὰ ὁποῖα περικλείουσι ὄλην τὴν Μαλιίδα γῆν καὶ καλοῦνται Τραχίνια πέτραι. Ὅταν ἔρχηται τις ἐκ τῆς Ἀχαΐας εἰς τὸν κόλπον, ἢ πρώτη πόλις εἶναι ἡ Ἀντίκυρα, πλησίον τῆς ὁποίας ὁ ποταμὸς Σπερχεῖος ῥέων ἐκ τῶν Αἰωνιάνων χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν. Εἴκοσι περίπου στάδια μακρὰν αὐτοῦ εἶναι ἄλλος ποταμὸς, ὁ Δύρας, ὁ ὁποῖος, ὡς λέγουσι, ἀνεφάνη, διὰ νὰ βοηθήσῃ τὸν Ἡρακλέα καιόμενον. Μετὰ ἄλλα δὲ εἴκοσι στάδια ἀπ' αὐτοῦ εἶναι ἄλλος ποταμὸς, ὁ ὁποῖος ὀνομάζεται Μέλας.

199. Ἡ δὲ πόλις Τραχίς ἀπέχει ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου ποταμοῦ πέντε στάδια· εἶναι δὲ ἐκτισμένη ἐπὶ τοῦ πλατυτάτου μέρους ὅλης τῆς χώρας, μεταξὺ τῶν ὄρεων καὶ τῆς θαλάσσης· καθότι ἡ πεδιάς εἶναι εἴκοσι δύο χιλιάδων πλῆθρων. Τὰ δὲ ὄρη, τὰ ὁποῖα περικλείουσι τὴν Τραχινίαν γῆν, ἔχουσι πρὸς μεσημβρίαν τῆς Τραχίνος φάραγγα, διὰ δὲ τῆς φάραγγος ῥέει ὁ ποταμὸς Ἀσωπὸς παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους.

200. Πρὸς μεσημβρίαν τοῦ Ἀσωποῦ ὑπάρχει καὶ ἄλλος ποταμὸς ὄχι μέγας, ὁ Φοῖνιξ, ὅστις καταβαίνει ἐκ τῶν ὄρεων τούτων χύνεται εἰς τὸν Ἀσωπὸν. Κατὰ τὸ μέρος τοῦτο τοῦ Φοίνικος ποταμοῦ ἡ διόδος εἶναι στενωτάτη, καὶ μόνον μία ἄμαξα δύναται νὰ διέλθῃ δι' αὐτῆς. Ἀπὸ δὲ τοῦ Φοίνικος ποταμοῦ εἰς τὰς Θερμοπύλας εἶναι στάδια δεκαπέντε· καὶ μεταξὺ τοῦ Φοίνικος ποταμοῦ καὶ τῶν Θερμοπυλῶν εἶναι κόμη καλουμένη Ἀνθῆλη, πλησίον τῆς ὁποίας ῥέων ὁ Ἀσωπὸς χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν. Περὶ αὐτὴν ὁ κῶρος εὐρύνεται, καὶ ἐκεῖ ὑπάρχει ναὸς τῆς Ἀμφικτυνίδος Δήμητρος καὶ ἔδραι διὰ τοὺς Ἀμφικτύονας, καὶ ἱερὸν αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτύονος.

201. Ὁ μὲν βασιλεὺς Ξέρξης εἶχε τὸ στρατόπεδόν του εἰς τὴν Μαλιίδα τῆς Τραχινίας, οἱ δὲ Ἕλληνες εἰς τὸ στενόν. Καλεῖται δὲ ὁ κῶρος οὗτος ὑπὸ μὲν τῶν περισσοτέρων Ἑλλήνων Θερμοπύλαι, ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ τῶν περιοίκων Πύλαι. Εἰς ταῦτα τὰ μέρη ἦσαν στρατοπεδευμένοι οἱ δύο στρατοί. Εἶχον δὲ ὁ μὲν βασιλεὺς τὰ πρὸς βορρᾶν μέρη ὅλα μέχρι τῆς Τραχίνος, οἱ δὲ Ἕλληνες τὰ πρὸς νότον καὶ μεσημβρίαν τῆς ἡπείρου ταύτης.

202. Οἱ Ἕλληνες δὲ, οἵτινες περιέμενον τὸν Ξέρξην εἰς τοῦτο τὸ μέρος, ἦσαν οἱ ἐξῆς· ἐκ τῶν Σπαρτιατῶν τριακόσιοι ὄπλιται· ἐκ τῶν Τεγεατῶν καὶ Μαντινέων χίλιοι, ἦτοι πεντακόσιοι ἐξ ἑκα-

τέρου ἔθνοϋς· ἐκ τοῦ Ὀρχομενεῦ τῆς Ἀρκαδίας ἑκατὸν εἴκοσι, καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίας χίλιοι. Τοσοῦτοι ἦσαν ἐκ τῶν Ἀρκάδων. Ἐκ δὲ τῆς Κορίνθου τετρακόσιοι, ἐκ τοῦ Φλειοῦντος διακόσιοι καὶ ἐκ τῶν Μυκηναίων ὄγδοήκοντα. Οὗτοι ἦλθον ἐκ Πελοποννήσου· ἐκ δὲ τῆς Βοιωτίας ἦλθον ἑπτακόσιοι Θεσπιεῖς καὶ τετρακόσιοι Θηβαῖοι.

203. Πρὸς τοῦτοις προσελήθησαν καὶ ἦλθον οἱ Ὀπούντιοι Λοκροὶ πανστρατιᾶ καὶ χίλιοι Φωκεῖς. Τοὺς ἐκάλεσαν δὲ εἰς βοήθειαν οἱ Ἕλληνες, λέγοντες διὰ πρέσβων ὅτι αὐτοὶ μὲν ἦλθον πρὸς τὸ παρόν, οἱ δὲ λοιποὶ σύμμαχοι περιμένονται ἡμέρα τῆ ἡμέρα· καὶ ὅτι ἡ θάλασσα ἦτο ἠσφαλισμένη καὶ ἐφυλάσσετο ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, τῶν Αἰγινητῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν τεθέντων εἰς τὸν ναυτικὸν στρατὸν· προσέτι δὲ ὅτι δὲν εἶχον τίποτε νὰ φοβηθοῦν, καθότι ὁ κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐπερχόμενος δὲν ἦτο θεός, ἀλλ' ἀνθρώπος· δὲν ὑπάρχει δὲ οὐδὲ θὰ ὑπάρξῃ ποτὲ θνητός, εἰς τὰς τύχας τοῦ ὁποίου ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του νὰ μὴ ἀνεμίχθησαν καὶ δυστυχίαι· μάλιστα δὲ εἰς τὰς τύχας τῶν μεγάλων ἀνεμίχθησαν μέγιστα. Εἶναι λοιπὸν ἄφευκτον. ἔλεγαν, καὶ ὁ καθ' ἡμῶν ἐπερχόμενος, καθὼ θνητός, νὰ ἐκπέσῃ ποτὲ τῆς δόξης του. Ταῦτα ἀκούσαντες ἐκεῖνοι ἔσπευσαν νὰ στείλουν ἐπικουρίας εἰς τὴν Τραχίνα.

204. Εἶχον μὲν καὶ ἄλλους στρατηγοὺς οἱ Ἕλληνες, ἐκάστη πόλις τὸν ἴδιον αὐτῆς, ὁ ὑπὲρ πάντας ὅμως θαυμαζόμενος καὶ ἔχων τὴν ἀρχηγίαν ὅλου τοῦ στρατεύματος ἦτο ὁ Λακεδαιμόνιος Λεωνίδας, υἱὸς τοῦ Ἀναξανδρίδου, υἱοῦ τοῦ Λέοντος τοῦ Εὐρυκράτιδος τοῦ Ἀναξάνδρου τοῦ Εὐρυκράτους τοῦ Πολυδώρου τοῦ Ἀλκαμένους τοῦ Τηλέκλου τοῦ Ἀρχελαίου τοῦ Ἀγησιλάου τοῦ Δορύσσου τοῦ Λεωβότου τοῦ Ἐγεστράτου τοῦ Ἀγιδος τοῦ Εὐρυσθένης τοῦ Ἀριστοδήμου τοῦ Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὑλλου τοῦ Ἡρακλέους. Ἐλαβε δὲ τὴν βασιλείαν τῆς Σπάρτης ἀπροσδοκῆτως.

205. Ὁ Λεωνίδας εἶχε δύο ἀδελφοὺς πρεσβυτέρους, τὸν Κλεομένη καὶ τὸν Δωριέα· μακρὰν ἦτο λοιπὸν νὰ φαντασθῇ ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ βασιλεὺς. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ μὲν Κλεομένης ἀπέθανεν ἄνευ τέκνου ἄρρενος, ὁ δὲ Δωριεὺς δὲν ὑπῆρχε πλέον, ἀλλ' εἶχεν ἀποθάνει εἰς τὴν Σικελίαν, τοιοντοτρόπως ἔλαχεν ἡ βασιλεία εἰς τὸν Λεωνίδα· διότι εἶχε γεννηθῆ πρὸ τοῦ Κλεομβρότου, ὁ ὁποῖος ἦτο ὁ μικρότερος υἱὸς τοῦ Ἀναξανδρίδου, καὶ προσέτι εἶχε νυμφευθῆ τὴν θυγατέρα τοῦ Κλεομένου. Οὗτος λοιπὸν ὁ Λεωνίδας μετέβη τότε εἰς τὰς Θερμοπύλας ἐκλέξας καὶ λαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ τριακοσίους ἄνδρας εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας καὶ ἔχοντας τέκνα. Διερχόμενος δὲ παρέλαβε τοὺς Θηβαίους, τοὺς ὁποίους ἀνέφερα εἰς τὴν ἀπαρίθμῃσιν, καὶ τῶν ὁποίων στρατηγὸς ἦτο ὁ Λεοντιάδης τοῦ Εὐρυμάχου. Ἐφρόντισε δὲ ὁ Λεωνίδας νὰ παραλάβῃ ἐκ τῶν Ἑλλήνων μόνον τοὺς Θηβαίους, κα-

ὅτι ἐκατηγοροῦντο πολὺ ὅτι ἐμῆδιζον. Ὅθεν προσεκάλεσεν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον διὰ νὰ ἴδῃ ἂν θὰ στείλουν μετ' αὐτοῦ στρατὸν ἢ θὰ ἀγονηθῶσιν ἀναφανδὸν τὴν συμμαχίαν τῶν Ἑλλήνων. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, μολονότι εἶχον ἄλλα φρονήματα, ἔδωκαν ὅμως στρατὸν.

206. Οἱ Σπαρτιᾶται ἔπεμψαν πρώτους τοὺς τούτους τοὺς τριακοσίους καὶ τὸν Λεωνίδα, διὰ νὰ λάβουν τὰ ὄπλα καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, καὶ νὰ μὴ γίνουν φίλοι τῶν Μήδων, ἐὰν μάθουν τὸν δισταγμὸν αὐτῶν. Μετὰ ταῦτα δέ, ἐπειδὴ τοὺς ἠμπόδιζεν ἡ ἐορτὴ τῶν Καρνείων, ἐσκόπευον, ἀφοῦ ἐσορτάσουν καὶ ἀφήσουν φύλακας εἰς τὴν Σπάρτην, νὰ σπεύσουν τάχιστα πρὸς βοήθειαν πανδημεί. Τοῦτο ἐσκόπευαν νὰ πράξουν καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, καθότι συγχρόνως μὲ ταύτας τὰς περιστάσεις συνέπεσε νὰ εἶναι Ὀλυμπιάς. Φρονοῦντες δὲ ὅτι ὁ πόλεμος τῶν Θερμοπυλῶν δὲν ἦθελε διεξαχθῆ τὸσον ταχέως ἔπεμψαν τοὺς προδρομούς. Αὐτοὶ μὲν ταῦτα ἐσκέφθησαν νὰ πράξουν.

207. Οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλαις Ἕλληνες, ὅτε ὁ Πέρσης ἐπλησίασεν εἰς τὸ στενόν, ἐφοβήθησαν καὶ ἐσκέπτοντο νὰ ἀναχωρήσουν. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι Πελοποννήσιοι ἐγνωμάτευον νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ νὰ φυλάξουν τὸν Ἴσθμόν· ὁ δὲ Λεωνίδας, ἰδὼν ὅτι οἱ Φωκεῖς καὶ οἱ Λοκροὶ δυσηρεστήθησαν δι' αὐτὴν τὴν γνώμην, ἐψήφισε νὰ μείνουν ἐκεῖ, καὶ πέμψαντες κήρυκας εἰς τὰς πόλεις νὰ τὰς παρακινήσουν νὰ πέμψουν βοηθείας, λέγοντες ὅτι αὐτοὶ εἶναι ὀλίγοι, διὰ νὰ ἀποδιώξουν τὸν στρατὸν τῶν Μήδων.

208. Ἐνῶ δὲ οὗτοι ἐσκέπτοντο ταῦτα, ὁ Ξέρξης ἔπεμψε κατὰσκοπον ἱππέα, διὰ νὰ ἴδῃ πόσοι ἦσαν καὶ τί ἐπραττον· καθότι ἂν ἀκόμη εἰς τὴν Θεσσαλίαν εἶχεν ἀκούσει ὅτι ὀλίγιστοι ἦσαν συνηθροισμένοι εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος, καὶ ὅτι ἀρχηγοὶ αὐτῶν ἦσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ὁ Λεωνίδας, ὁ ὁποῖος κατήγετο ἀπὸ τὸ Ἡρακλέα. Ὅτε δὲ ἐπλησίασεν ὁ ἱππεὺς πρὸς τὸ στρατόπεδον, ἐθεώρησεν, ἀλλὰ δὲν εἶδεν ἀκριβῶς ὅλον τὸ στρατόπεδον· καθότι ἐκεῖνοις μὲν οἴτινες ἦσαν ταγμένοι ἐσώθεν καὶ ἐφύλαττον τὸ τεῖχος, τὸ ὁποῖον εἶχον ἀνεγείρει, δὲν ἠδύνατο νὰ ἴδῃ, εἶδε δὲ μόνον τοὺς ἔξω, τῶν ὁποίων τὰ ὄπλα ἐστηρίζοντο ἐπὶ τοῦ τείχους. Ἐτυχον δὲ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν νὰ εἶναι τεταγμένοι ἔξω οἱ Λακεδαιμόνιοι. Εἶδε λοιπὸν ἄλλους μὲν ἐξ αὐτῶν γυμναζομένους, ἄλλους δὲ κτενιζομένους τὰς κόμας. Ταῦτα ἰδὼν ἐθαύμασε καὶ ἐμέτρησεν αὐτούς. Ἀφοῦ δὲ παρετήρησε τὰ πάντα ἀκριβῶς, ἐπέστρεψεν ὀπίσω ἡσύχως, καθότι κανεὶς δὲν τὸν κατεδίωξε· μόλις μάλιστα ἐπρόσεξαν εἰς αὐτόν. Ἐπιστρέψας δὲ εἶπεν εἰς τὸν Ξέρξην ὅλα ὅσα εἶδεν.

209. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ξέρξης δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον συνέβαινε τῶντι· ὅτι αὐτοὶ ἠτοιμάζοντο νὰ θανατωθοῦν, ἀφοῦ ἠθελον θανατώσει ὅσους δυνηθοῦν. Ἀλλά, ἐπειδὴ τῷ ἐφαί-

νοντο ὅτι ἔπραττον γελῶσα πράγματα, ἐκάλεσε τὸν Δημάρaton τοῦ Ἀρίστωνος, εὐρισκόμενον εἰς τὸ στρατόπεδον. Ἐλθόντα δὲ ἠρώτα ὁ Ξέρξης περὶ ὄλων τούτων, θέλων νὰ μάθῃ τί ἦτο ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔκαμνον οἱ Λακεδαιμόνιοι. Ἐκεῖνος δὲ τῷ ἀπεκρίθη: «Μὲ ἦκουσες καὶ πρότερον, ὅτε ἐκινούμεν διὰ τὴν Ἑλλάδα, νὰ σοὶ ὁμιλῶ περὶ τῶν ἀνθρώπων τούτων· ἀκούσας δὲ ἐγέλασες μὲ ἐμέ, διότι σοὶ προεῖπαν πῶς ἔμελλον νὰ γίνουιν τὰ πράγματα ταῦτα. Ἐν τούτοις ἐγὼ φιλοτιμοῦμαι πάντοτε, ὡ βασιλεῦ, νὰ λέγω ἐνώπιόν σου τὴν ἀλήθειαν. Ἄκουσέ με λοιπὸν καὶ τώρα. Οἱ ἀνθρώποι οὗτοι ἦλθον νὰ μᾶς ἐμποδίσουν τὴν διόδον τοῦ στενοῦ, καὶ τοῦτο ἐτοιμάζονται νὰ πράξουν. Εἶναι δὲ εἰς αὐτοὺς ὁ ἐξῆς νόμος· ὅταν μέλλουν νὰ διακινδυνεύσουν τὴν ζωὴν των, τότε κοσμοῦν τὰς κεφαλὰς. Μάθε δέ, ὅτι, ἐὰν νικήσης αὐτοὺς καὶ ἐκείνους ὅσοι ἔμειναν εἰς τὴν Σπάρτην, δὲν ὑπάρχει ἄλλο ἔθνος, ὡ βασιλεῦ, τὸ ὁποῖον νὰ τολμήσῃ νὰ ἐγείρῃ χεῖρα κατὰ σοῦ· διότι τώρα βαδίζεις κατὰ τῶν πολιτῶν τοῦ λαμπροτέρου βασιλείου τῆς Ἑλλάδος καὶ κατ' ἀνδρῶν γενναιοτάτων». Ὅλοι ὁμως οἱ λόγοι οὗτοι ἐφάνησαν εἰς τὸν Ξέρξην ἐλαχίστης πίστεως ἄξιοι, καὶ ἠρώτησε τὸν Δημάρaton ἐκ δευτέρου, πῶς, τοσοῦτοι ὄντες, θὰ πολεμήσουν μὲ τὸν στρατὸν του. Ὁ δὲ Δημάρatos ἀπεκρίθη: «Ὁ βασιλεῦ, ἔχε με ὡς ψεύστην, ἐὰν τὰ πράγματα δὲν ἐκβοῦν οὕτως, ὡς ἐγὼ λέγω».

210. Ταῦτα λέγων δὲν ἔπειθε τὸν Ξέρξην, ὁ ὁποῖος ἄφησε νὰ παρέλθουν τέσσαρες ἡμέραι, ἐλπίζων πάντοτε ὅτι αὐτοὶ θὰ φύγῃσι, τὴν δὲ πέμπτην ἡμέραν, ἐπειδὴ δὲν ἀνεχώρουν, ἀλλ' ἐφαίνοντο εἰς αὐτὸν ὅτι ἔμεινον ἀπὸ ἀναίδειας καὶ ἀνοησίας, θυμωθεὶς ἐξέπεμψε κατ' αὐτῶν τοὺς Μῆδοι καὶ Κίσιους, μὲ τὴν διαταγὴν νὰ τοὺς συλλάβουν καὶ νὰ τοὺς φέρουιν ἐνώπιόν του. Ἐπέπεσαν λοιπὸν οἱ Μῆδοι κατὰ τῶν Ἑλλήνων μανιωδῶς, ἀλλ' ἔπεσαν πολλοί· τότε ἐπέπεσαν καὶ οἱ Κίσιοι, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κλονίσωσι τοὺς ἐχθρούς των, μὲ ὄλην τὴν ὁρμὴν τῆς ἐπιθέσεως. Τότε ἐγένετο καταφανὲς εἰς ὄλους καὶ ἰδίως εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Ξέρξου, ὅτι ὁ βασιλεὺς εἶχε μὲν πολλοὺς ἀνθρώπους, ἀνδρας ὁμως ὀλίγους. Διήρκεσε δὲ ἡ συμπλοκὴ ὄλην τὴν ἡμέραν.

211. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Μῆδοι ἔπαθον πολὺ, τότε αὐτοὶ μὲν ὑπεχώρησαν, διεδέχθησαν δὲ αὐτοὺς οἱ Πέρσαι ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποῖους ὁ βασιλεὺς ἐκάλει ἀθανάτους· ἀρχηγὸς αὐτῶν ἦτο ὁ Ὑδάρνης καὶ ὁ βασιλεὺς ἐνόμισεν ὅτι τοὺς ἐπέμπεν εἰς εὐκόλον νίκην. Ἀλλὰ καὶ οὗτοι συμπλακέντες μὲ τοὺς Ἑλληνας οὐδὲν περισσότερον κατώρθωσαν τοῦ Μηδικοῦ στρατοῦ· καθότι καὶ εἰς στενώτατον μέρος ἐμάχοντο, καὶ δόρατα μετεχειρίζοντο βραχύτερα τῶν ἑλληνικῶν, καὶ πλῆθος δὲν ἠδύναντο νὰ μεταχειρισθῶν πολὺ. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἐμάχοντο θαυμασίως καὶ ἔδειξαν τί δύνανται ἀνδρες ἐξησκημένοι εἰς τὸν πόλεμον ἐναντίον μὴ ἐξησκημένων. Ὁ-

τε ἔστρεφον τὰ νῶτα ὅλοι ὁμοῦ, διὰ νὰ φύγῃσι δῆθεν, τότε οἱ βάρβαροι, βλέποντες αὐτοὺς φεύγοντας, ἐπήρχοντο μετὰ βοῆς καὶ πατάγου· ἀλλ' οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἅμα ἐκεῖνοι ἐπλησίαζον νὰ τοὺς φθάσωσι, μεταστρεφόμενοι κατέβαλλον πλῆθος ἀναριθμητὸν Περσῶν· ἐπιπτον δὲ καὶ ἐξ' αὐτῶν τῶν Σπαρτιατῶν ὀλίγοι. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Πέρσαι μὲ ὄλας τὰς προσπαθείας των εἴτε κατὰ τάγματα ὁρμώντες, εἴτε διὰ διαφόρων ἄλλων τρόπων, οὐδὲν μέρος τοῦ στενοῦ ἠδυνήθησαν νὰ καταλάβουν, ἔφυγον ὀπίσω.

212. Κατὰ τὰς φάσεις ταύτας τῆς μάχης λέγεται ὅτι ὁ βασιλεὺς θεωρῶν ἀνετινάχθη τρις ἐκ τοῦ θρόνου φοβηθεὶς διὰ τὸν στρατὸν. Καὶ τότε μὲν οὕτως ἠγωνίσθησαν· τὴν δὲ δευτέραν ἡμέραν οἱ βάρβαροι δὲν ἔπραξαν ἄλλο τι καλλίτερον. Ἡ ἀριθμητικὴ ἀδυναμία τῶν Ἑλλήνων, ἡ ἐλπίς ὅτι αἱ πληγαὶ των θὰ τοὺς καθίστων ἀνικάνους νὰ ἐγείρουν χεῖρας ἐναντίον των, ἐνεθάρρουν τοὺς Πέρσας νὰ ἀρχίσουν πάλιν τὴν μάχην. Ἀλλ' οἱ Ἕλληνες διηρημένοι κατὰ τάγματα καὶ ἔθνη ἐπολέμησαν ἀλληλοδιαδόχως, πλὴν τῶν Φωκέων, καθότι οὗτοι εἶχον διαταχθῆ νὰ ἀναβῶσιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, διὰ νὰ φυλάττωσι τὴν ἀτραπὸν. Μὴ βλέποντες λοιπὸν οἱ Πέρσαι καμμίαν διαφορὰν μετὰξὺ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ τῆς προλαβούσης ἔφυγον ἐκ δευτέρου.

213. Ἐνῶ δὲ ὁ βασιλεὺς ἦτο εἰς ἀμυγχανίαν καὶ δὲν ἤξευρε τί νὰ πράξῃ εἰς τὴν προκειμένην περίστασιν, ὁ Ἐφιάλτης τοῦ Εὐρουδήμου, ἀνὴρ Μαλιεύς, ἐλπίζων νὰ λάβῃ μεγάλην ἀμοιβὴν παρὰ τοῦ βασιλέως, παρουσιάσθη εἰς αὐτὸν καὶ τῷ ὑπέδειξε τὴν ἀτραπὸν, ἣτις διὰ τοῦ ὄρους ἔφερεν εἰς Θερμοπύλας, καὶ οὕτω διαφθεῖρε τοὺς Ἑλληνας, οἵτινες ἐφύλαττον ἐκεῖνο τὸ μέρος. Ὑστερον δὲ φοβηθεὶς τοὺς Λακεδαιμόνιους ἔφυγεν εἰς τὴν Θεσσαλίαν. Καὶ ἀφοῦ ἔφυγεν, οἱ πυλαγόροι, ἐνῶ οἱ Ἀμφικτύονες ἦσαν συνηθροισμένοι εἰς τὰς Πύλας, προεκήρυξαν χρηματικὴν ἀμοιβὴν δ' ἐκεῖνον, ὅστις ἤθελε τὸν φονεῦσαι· καὶ μετὰ καιρὸν, ὅτε κατέβη εἰς τὴν Ἀντίκυραν, ἐφρονεῦθη ὑπὸ τοῦ Τραχινίου Ἀθηνάδου. Ὁ δὲ Ἀθηνάδης οὕτως ἀπέκτεινε μὲν τὸν Ἐφιάλτην δι' ἄλλην αἰτίαν, τὴν ὁποῖαν θὰ φανερώσω ἀκολούθως¹, ἐτιμῆθη ὁμως οὐδὲν ἧττον ὑπὸ τῶν Λακεδαιμόνιων. Ὁ μὲν Ἐφιάλτης τοιοῦτοτρόπως ὕστερον ἀπέθανεν.

214. Λέγεται δὲ καὶ ἄλλος λόγος, ὅτι ὁ Καρύστιος Ὀνήτης τοῦ Φαναγόρου καὶ ὁ Ἀντικυρεὺς Κορυδαλλὸς ἦσαν οἱ εἰπόντες εἰς τὸν βασιλέα τούτους τοὺς λόγους καὶ ὀδηγήσαντες τοὺς Πέρσας πέραξ τοῦ ὄρους. Τοῦτο ὁμως εἰς ἐμὲ δὲν φαίνεται πιστευτόν. Καὶ πρῶτον μὲν δύνανται τις νὰ κρίνῃ ἐκ τούτου, ὅτι οἱ πυλαγό-

1) Ἡ δὲν ἐτήρησε τὴν ὑπόσχεσίν του ὁ Ἡρόδοτος, ἢ τὸ μέρος τοῦτο τοῦ ἔργου του ἀπώλετο.

ραι τῶν Ἑλλήνων προεκήρυξαν ἀμοιβὴν οὐχὶ διὰ τὸν θάνατον τοῦ Ὀνήτου καὶ τοῦ Κορυδαλλοῦ, ἀλλὰ διὰ τὸν θάνατον τοῦ Τραχινίου Ἐφιάλτου, καλῶς πληροφορημένοι περὶ τῆς ἀληθείας· ἔπειτα δὲ ἠξυρόμεν ὅτι ὁ Ἐφιάλτης ἦτο φυγὰς δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν. Naί μὲν χωρὶς νὰ εἶναι, Μαλιεὺς δ' Ὀνήτης ἠδύνατο νὰ γνωρίζῃ τὴν ἀτραπὸν ταύτην, ἐὰν ἤξευρε καλῶς τὰς τοποθεσίας, ἀλλ' ὁ Ἐφιάλτης εἶναι ὁ ὁποῖος ὠδήγησε τοὺς Πέρσας διὰ τῆς ἀτραποῦ πρὸς τὸ ὄρος. Τοῦτον ἐγὼ κηρύττω ἔνοχον.

215. Ὁ δὲ Ἐέρξης, ἐπειδὴ τῷ ἦρσαν ὅσα ὑπέσχετο ὁ Ἐφιάλτης νὰ κατορθώσῃ, πλήρης χαρᾶς ἐξέπεμψεν ἀμέσως τὸν Ὑδάρην καὶ ἐκείνους ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐστρατήγει ὁ Ὑδάρνης. Ἐξῆλθον δὲ οὗτοι ἐκ τοῦ στρατοπέδου περὶ λύχων ἀφάς. Τὴν ἀτραπὸν ταύτην πρῶτος ἄλλοτε εἶχον ἀνακαλύψει οἱ Μαλιεῖς καὶ τὴν ἔδειξαν εἰς τοὺς Θεσσαλοὺς διὰ νὰ προσβάλωσιν ἐκεῖθεν τοὺς Φωκεῖς τότε, ὅτε οἱ Φωκεῖς φράξαντες διὰ τείχους τὸ στενὸν ἦσαν ἐν σκέπη τοῦ πολέμου. Ἐκτοτε ὁμως φαίνεται ὅτι δὲν τὴν μεταχειρίζονται οἱ Μαλιεῖς.

216. Εἶναι δὲ τοιαύτη αὐτὴ ἡ ἀτραπὸς· ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ ῥέοντος διὰ τῆς χαράδρας τοῦ ὄρους, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται Ἀνόπαια, ὡς καὶ ἡ ἀτραπὸς, διευθύνεται δὲ ἡ ἀτραπὸς αὕτη Ἀνόπαια πρὸς ῥάξιν τινὰ τοῦ ὄρους καὶ λήγει εἰς τὴν πόλιν Ἀλπηρῶν τὴν πρώτην πόλιν τῶν Λοκρῶν πρὸς τὸ μέρος τῶν Μαλιέων, καὶ εἰς τὸν Μελάμπυγον καλούμενον βράχον, καὶ τὰς ἔδρας τῶν Κερκώπων, ὅπου εἶναι τὸ στενωτάτον μέρος αὐτῆς.

217. Διὰ ταύτης λοιπὸν τῆς ἀτραποῦ ἡ ὁποία ἦτο τοιαύτη, οἱ Πέρσαι διαβάντες τὸν Ἀσωπὸν ἐπορεύοντο δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἔχοντες δεξιᾷ μὲν τὰ ὄρη τῶν Οἰταίων, ἀριστερᾷ δὲ τὰ τῶν Τραχινίων. Ὑπέφωσκε δὲ ἡ ἡώς, ὅτε ἔφθασαν εἰς ἄκραν τινὰ τοῦ ὄρους, ὅπου, ὡς ἐδήλωσα προηγουμένως, ἐφύλαττον χίλιοι ὀπλίται Φωκεῖς, ἀμνύμενοι ὑπὲρ τῆς χώρας των καὶ φρουροῦντες τὴν ἀτραπὸν καθότι τὸ μὲν κάτω στενὸν ἐφυλάσσετο ὑπ' ἐκείνων τοὺς ὁποίους ἐδήλωσα, τὴν δὲ διὰ τοῦ ὄρους ἀτραπὸν προσεφέρθησαν ἐκουσίως εἰς τὸν Λεωνίδα νὰ φυλάξουν οἱ Φωκεῖς.

218. Ἴδου δὲ πῶς ἐνόησαν οἱ Φωκεῖς τοὺς Πέρσας ἀναβάντας. Οὗτοι ἀνέβαινον κρυπτόμενοι ὑπὸ τῶν δρυῶν, ὑπὸ τῶν ὁποίων εἶναι κεκαλυμμένον τὸ ὄρος· ἦτο νηνεμία· ψόφου δὲ πολλοῦ γενομένου, ὡς ἦτο ἐπόμενον, καθότι ὑπὸ τοὺς πόδας των ἦσαν φύλλα περικεχυμένα, ἀνεπήδησαν οἱ Φωκεῖς καὶ ἐνεδύοντο τὰ ὄπλα· ἀμέσως δὲ ἐνεφανίσθησαν οἱ βάρβαροι. Οἱ Πέρσαι ἰδόντες ἀνθρώπους ὀπλισμένους ἠπόρησαν, καθότι ἐλπίζοντες ὅτι δὲν ἤθελε φανῆ κανεὶς ἐναντίον των, αἴφνης ἀπήντησαν στρατόν. Τότε ὁ Ὑδάρνης, φοβηθεὶς μήπως οἱ Φωκεῖς εἶναι Λακεδαιμόνιοι, ἠρώτησε τὸν Ἐφιάλτην τίνων ἦτο ὁ στρατός·

πληροφορηθεὶς δὲ ἀκριβῶς περὶ τοῦ πράγματος παρέταξε τοὺς Πέρσας εἰς μάχην. Οἱ δὲ Φωκεῖς, ἐπειδὴ ἐκτυπῶντο ἀπὸ πολλὰ καὶ πυκνὰ τοξεύματα, ἔφυγον καὶ ἀνέβησαν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, θεωροῦντες ὡς βέβαιοι ὅτι αὐτοὶ ἦσαν ὁ κύριος σκοπὸς τῆς ἐφόδου τῶν βαρβάρων καὶ ἀπόφασιν ἔχοντες νὰ ἀποθάνουν. Καὶ οὗτοι μὲν ταῦτα ἐφρόνουν. Οἱ δὲ μετὰ τοῦ Ἐφιάλτου καὶ τοῦ Ὑδάρνης Πέρσαι οὐδέποτε ἐφρόντισαν περὶ τῶν Φωκῶν, ἀλλὰ κατέβησαν τὸ ὄρος ταχέως.

219. Εἰς δὲ τοὺς ἐν Θερμοπύλαις μένοντας Ἕλληνας πρῶτον μὲν ὁ μάντις Μειγιστίας ἐπιθεωρήσας τὰ θύματα προσεῖπε τὸν μέλλοντα εἰς αὐτοὺς θάνατον περὶ τὴν αὐγὴν· ἔπειτα δὲ ἦλθον καὶ αὐτόμολοι καὶ τοῖς ἀνήγγειλαν τὴν περικύκλωσιν τῶν Περσῶν. Ὅτε οὗτοι ἔφερον τὴν εἶδησιν, ἦτο ἀκόμη νύξ· τρίτοι δὲ τοὺς εἰδοποίησαν οἱ ἡμεροσκόποι, καταβάντες δρομαίως ἀπὸ τῶν ἄκρων ἤδη ὑποφωσκούσης τῆς ἡμέρας. Τότε οἱ Ἕλληνες συνεσκέφθησαν καὶ αἱ γνώμαι αὐτῶν ἐδιχάζοντο, διότι ἄλλοι μὲν δὲν ἠθέλουν νὰ ἀφήσουν τὴν θέσιν των, ἄλλοι δὲ ἐζήτουν νὰ ἀναχωρήσουν. Μετὰ δὲ τοῦτο χωρισθέντες, τινὲς μὲν ἀπῆλθον καὶ διασκορπισθέντες ἐτράπησαν ἕκαστοι εἰς τὰς πόλεις των, τινὲς δὲ μετὰ τοῦ Λεωνίδου ἠτοιμάσθησαν νὰ μείνουν ἐκεῖ.

220. Λέγεται δὲ καὶ ὅτι αὐτὸς τοὺς ἀπέπεμψε φροντίζων περὶ τῆς μὴ ἀπωλείας των· εἰς ἑαυτὸν δὲ καὶ εἰς τοὺς Σπαρτιάτας δὲν ἐνόμισεν εὐπρεπὲς νὰ ἀφήσωσι τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν ἦλθον ἐξ ἀρχῆς νὰ φυλάξουν. Μὲ ταύτην τὴν γνώμην συμφωνῶ καὶ ἐγὼ πολὺ, ὅτι ὁ Λεωνίδας, ἐννοήσας ὅτι ἐψυχράνθη ὁ ζῆλος τῶν συμμάχων καὶ δὲν ἠθέλον νὰ συνδιακινδυνεύουν, τοὺς διέταξε νὰ ἀναχωρήσουν, πεπεισμένος ὅτι αὐτὸς δὲν ἠδύνατο νὰ ἀναχωρήσῃ χωρὶς νὰ αἰμασθῆ. Μένων αὐτοῦ, καὶ κλέος μέγα ἤθελεν ἀφήσει καὶ ἡ εὐδαιμονία τῆς Σπάρτης δὲν ἠθέλεν ἐξαλειφθῆ· διότι ἐξ ἀρχῆς τοῦ πολέμου οἱ Σπαρτιάται εἶχον ἐρωτήσῃ τὴν Πυθίαν, καὶ αὕτη τοῖς ἀπεκρίθη ὅτι ἡ ἡ Λακεδαιμῶν ἠθέλε καταστραφῆ ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἢ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἠθέλεν ἀπολεσθῆ. Ταῦτα δὲ ἐχρησιμοδότησεν ἡ Πυθία εἰς στίχους ἐξαμέτρους, ἔχοντας ὡς ἐξῆς:

«Εἰς σᾶς, ὦ οἰκίτορες τῆς εὐρυχώρου Σπάρτης, ἡ μεγάλη καὶ ἐνδοξὸς πόλις θέλει ἐρημωθῆ ὑπὸ ἀνδρῶν ἀπογόνων τοῦ Πέροντος ἢ τοῦτο μὲν ὄχι, ἢ δὲ Λακεδαιμῶν θὰ κλαύσῃ τὸν θάνατον βασιλέως καταγομένου ἀπὸ τὸν Ἡρακλέα. Τοῦτον οὔτε ταῦροι οὔτε λέοντες, ἐὰν ἔλθουν ἐναντίον του, θὰ δινηθοῦν νὰ ἐμποδίσουν, διότι ἔχει δύναμιν Διὸς Σᾶς λέγω ὁμως ὅτι ὁ Ζεὺς δὲν θὰ παύσῃ πρὶν ἀπολαύσῃ ἐντελῶς ἐν ἐκ τῶν δύο».

Τοῦτον τὸν χρησμὸν ἐνθυμούμενος ὁ Λεωνίδας καὶ θέλων νὰ δοξάσῃ μόνους τοὺς Σπαρτιάτας, φρονῶ ὅτι ἀπέπεμψε μᾶλλον τοὺς συμμάχους ἢ ὅτι αὐτοὶ μὴ συμφωνοῦντες περὶ τοῦ πρακτέου ἀνεχώρησαν τόσον ἀκαίρως.

221. Μαρτύριον δὲ τούτου μέγα εἶναι καὶ τὸ ἐξῆς· ὄχι μόνον τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ τὸν μάντιν, ὅστις ἠκολούθει τὸν στρατὸν, τὸν Ἀκαριᾶνα Μεγιστιαν, ὅστις, ὡς ἐλέγετο, κατήγετο ἀπὸ Μελάμπος καὶ ὅστις ἐκ τῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν σφαγίων εἶχε προειπεῖ τὰ μέλλοντα νὰ συμβῶσιν, εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Λεωνίδας ἀπέπεμψε καὶ τοῦτον, διὰ νὰ μὴ συναπολεσθῆ. Ἄλλ' ὁ Μεγιστίας ἀποπεμπόμενος δὲν ἠθέλησε νὰ ἀναχωρήσῃ, ἀλλ' ἀπέπεμψε τὸν μονογενῆ του υἱόν, ὅστις ἠκολούθει τὸν στρατὸν.

222. Οἱ μὲν λοιπὸν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμφθέντες ὑπήκουσαν εἰς τὸν Λεωνίδα καὶ ἀνεχώρησαν· μόνοι δὲ οἱ Θεσπιεῖς καὶ οἱ Θηβαῖοι ἔμειναν πλησίον τῶν Λακεδαιμονίων. Ἐκ τούτων δὲ οἱ μὲν Θηβαῖοι ἔμειναν οὐχὶ ἐξ οἰκείας προαιρέσεως, ἀλλὰ διότι ὁ Λεωνίδας τοὺς ἐκράτησεν ὡς ὀμήρους· οἱ δὲ Θεσπιεῖς ἔμειναν μετὰ πάσης προθυμίας, εἰπόντες ὅτι ποτὲ δὲν θὰ ἀναχωρήσουν ἀφήνοντας τὸν Λεωνίδα καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ. Καὶ οὕτω μείναντες συναπέθανον. Ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν ὁ Δημόφιλος τοῦ Διαδρόμου.

223. Ὁ δὲ Ξέρξης, ἀφοῦ ἔκαμε σπονδὰς ἀνατέλλοντος τοῦ ἡλίου, περιμείνας μέχρι τῆς ὥρας καθ' ἣν πληροῦται ἡ ἀγορά, ὤρμησεν. Οὕτω παρήγγειλεν ὁ Ἐφιάλης, ὑπλογίσας τὸν ἀναγκαῖον χρόνον διὰ τὴν κατάβασιν, ἥτις γίνεται ταχύτερον ἢ ἡ ἀνάβασις. Ἀφ' ἐνὸς λοιπὸν μέρους ἤρχοντο οἱ μετὰ τοῦ Ξέρξου βάρβαροι, ἀφ' ἑτέρου δὲ οἱ μετὰ τοῦ Λεωνίδου Ἕλληνες, ἤξευροντες ὅτι ἡ ἐξοδὸς τῶν ἦτο θάνατος, τότε πολὺ περισσότερον ἢ κατὰ τὰς προλαβούσας μάχας ἐπροχώρησαν εἰς τὸ εὐρύτερον μέρος τοῦ αἰγένου. Κατὰ τὰς προτέρας ἡμέρας στηριζόμενοι ἐπὶ τοῦ τείχους ἐμάχοντο εἰς τὸ στενώτατον μέρος· τότε δέ, ἐπειδὴ ἡ συμπλοκὴ ἐγένετο ἐπὶ εὐρύτερου χώρου, ἐπιπτον βάρβαροι πολλοί· καθότι ὀπισθεν αὐτῶν οἱ ταγματάρχαι κρατοῦντες μάστιγας τοὺς ἐρραλίζον καὶ τοὺς ἔσπρωχναν πρὸς τὰ ἐμπρός. Καὶ πολλοὶ μὲν ἐξ αὐτῶν ἐπιπτον εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπνίγοντο, πολὺ δὲ περισσότεροι κατεπατοῦντο ὑπὸ τῶν ὀπισθεν ἐρχομένων. Οὐδεὶς δὲ ἐφρόντιζεν ὅσοι καὶ ἂν ἐφρονέοντο. Οἱ δὲ Ἕλληνες, βέβαιοι ὄντες περὶ τοῦ θανάτου τὸν ὅποιον ἐμελλον νὰ ὑποστῶσιν ἀπὸ τοὺς ἐλθόντας ἐκ τοῦ ὀπισθεν μέρους τοῦ ὄρους, ἔδειξαν ὅλην τὴν ἀνδρείαν των κατὰ τῶν βαρβάρων, περιφρονοῦντες τὸν κίνδυνον καὶ ἀψηφοῦντες τὴν ζωὴν των.

224. Τότε τὰ μὲν δόρατα τῶν περισσοτέρων εἶχον θραυσθῆ πλεον καὶ ἐφρόνεον τοὺς Πέρσας μὲ τὰ ξίφη. Εἰς ταύτην δὲ τὴν συμπλοκὴν πίπτει ὁ Λεωνίδας, ἀφοῦ ἐπολέμησεν ἀνδρείως, καὶ ἄλλοι μετ' αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιάται, τῶν ὁποίων ἔμαθον τὰ ὀνόματα, ὡς ἀνδρῶν ἀξίων αἰωνίας μνήμης· ἔμαθον δὲ ὄλων καὶ τῶν τριακοσίων τὰ ὀνόματα. Ἐκ δὲ τῶν Περσῶν ἔπεσαν ἐνταῦθα καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ ὀνομαστοί, μετὰ δὲ ἄλλων δύο υἱοὶ τοῦ Δαρείου, ὁ Ἀβροκόμης καὶ ὁ Ὑπεράνθης, τοὺς ὁποίους ἐγέννη-

σεν ὁ Δαρεῖος ἐκ τῆς Φορταγούνης θυγατρὸς τοῦ Ἀρτάου. Ἦτο δὲ ὁ Ἀρτάνης ἀδελφὸς μὲν τοῦ βασιλέως Δαρείου, υἱὸς δὲ τοῦ Ὑστάσπου τοῦ Ἀρσάμου. Δώσας τὴν θυγατέρα του ὁ Ἀρτάνης ἔδωκεν ὁμοῦ εἰς τὸν βασιλέα ὅλην του τὴν περιουσίαν, καθότι τὸ μόνον του τέκνον ἦτο ἡ θυγάτηρ του αὐτῆ.

225. Τοιουτοτρόπως δύο ἀδελφοὶ τοῦ Ξέρξου ἐφρονεῦθησαν μαχόμενοι περὶ τοῦ σώματος τοῦ Λεωνίδου, διὰ τὸ ὅποιον τρομερὸς συνωθισμὸς ἐγένετο μετὰ Περσῶν καὶ Λακεδαιμονίων, μέχρις οὗ οἱ Ἕλληνες διὰ τῆς ἀνδρείας των τὸν ἀνήγειραν καὶ ἔτρεψαν τοὺς ἐναντίους τετράκις ἢ πάλῃ δὲ αὐτῆ διήκοεσε μέχρι τῆς ἀφίξεως τοῦ στρατοῦ, τὸν ὅποιον ὠδήγει ὁ Ἐφιάλης. Ἄμα εἶδον τούτους οἱ Ἕλληνες ἐλθόντας, τότε ὁ πόλεμος ἤλλαξε φάσιν· καθότι ὑπεχώρησαν εἰς τὸ στενώτερον μέρος τῆς ὁδοῦ, εἰσῆλθον πάλιν εἰς τὸ τείχος καὶ ἐποποθετήθησαν ἐπὶ τοῦ λόφου ὅλοι ὁμοῦ πλὴν τῶν Θηβαίων. Ὁ δὲ λόφος οὗτος εἶναι εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ στενοῦ, ὅπου τώρα ἴσταται λίθινος λέων πρὸς τιμὴν τοῦ Λεωνίδου. Ἐκεῖ ὑπερασπιζομένους μὲ περισωθεισὰς τινὰς μαχαίρας, μὲ χεῖρας καὶ μὲ στόματα, κατέχωσαν οἱ βάρβαροι διὰ βελῶν, ἄλλοι μὲν κορμνίσαντες τὸ ὄχυρμα καὶ ἐπιτεθέντες κατ' αὐτῶν κατὰ μέτωπον, ἄλλοι δὲ περικυκλώσαντες αὐτοὺς πάντοθεν.

226. Μολονότι τοιοῦτοι ἐγένοντο ὅλοι οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ Θεσπιεῖς, ἀνδρείοτατος ὅμως ἐφάνη, ὡς λέγουν, ὁ Σπαρτιάτης Διηνέκης. Εἰς τοῦτον ἀναφέρεται λόγος τις, τὸν ὅποιον εἶπε πρὶν συμπλακοῦν μὲ τοὺς Μήδους. Ἀκούσας παρ' ἐνὸς Τραχινίου ὅτι, ὅταν οἱ βάρβαροι ὀπίπτουν τὰ βέλη των, σκεπάζουν τὸν ἥλιον διὰ τοῦ πλήθους αὐτῶν, δὲν ἐταράχθη εἰς τοὺς λόγους τούτους· ἀλλ' ἀδιαφορῶν διὰ τὸ πλῆθος τῶν Μήδων εἶπεν· «Ὁ Τραχίνιος ξένος μᾶς φέει ἀγαθὰς εἰδήσεις· ἐὰν οἱ Μῆδοι κρύπτουν τὸν ἥλιον, θὰ τὸν πολεμήσωμεν ὑπὸ σκιᾶν καὶ ὄχι εἰς τὸν ἥλιον». Αὐτοὺς καὶ ἄλλους ὁμοίους λόγους λέγουν ὅτι ἄφησεν εἰς ἀνάμνησιν ὁ Λακεδαιμόνιος Διηνέκης.

227. Μετὰ τοῦτον λέγονται ἀριστεύσαντες δύο ἀδελφοὶ Λακεδαιμόνιοι, ὁ Ἀλφειὸς καὶ ὁ Μάρων, υἱοὶ τοῦ Ὀρσιφάντου. Ἐκ δὲ τῶν Θεσπιέων ἠρίστευσεν ὁ Διθύραμβος τοῦ Ἀρματίδου.

228. Εἰς δὲ τοὺς ταφέντας ἐκεῖ ὅπου ἔπεσαν καὶ εἰς τοὺς ἀποθανόντας πρὶν ἀναχωρήσουν οἱ ὑπὸ τοῦ Λεωνίδου ἀποπεμφθέντες ἐχαράχθη ἐπίγραμμα, λέγον οὕτως:

«Ἐνταῦθα ἐναντίον τριακοσίων μυριάδων ἐπολέμησαν τῆσσας χιλιάδας ἀνδρὸς ἐκ Πελοποννήσου».

Τοῦτο τὸ ἐπίγραμμα ἔγινε δι' ὅλους· ἰδίως ὅμως διὰ τοὺς Σπαρτιάτας ἐγράφη τὸ ἐξῆς:

«Ὡ ξένη, εἰπέ εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους ὅτι ἐνταῦθα κείμεθα πειθόμενοι εἰς τοὺς νόμους των».

Ταῦτα μὲν ἐπεγράφησαν εἰς ὅλους τοὺς Λακεδαιμονίους, εἰς δὲ τὸν μάντιν τὰ ἐξῆς:

«Τοῦτο εἶναι τὸ μῆμα τοῦ κλεινοῦ Μεισιτίου, τὸν ὁποῖον οἱ Μῆδοι διαβάντες τὸν Σπερχειὸν ποταμὸν ἐφόνευσαν, τοῦ μάντεως, ὅστις γινώσκων σαφῶς τὸ πεπρωμένον τῶν Σπαρτιατῶν δὲν ἠθέλησε νὰ ἐγκαταλίπη τοὺς ἡγεμόνας τῆς Σπάρτης».

Οἱ τιμήσαντες αὐτοὺς μὲ ἐπιγράμματα καὶ μὲ στήλας, πλὴν τοῦ ἐπιγράματος τοῦ Μεισιτίου, εἶναι οἱ Ἀμφικτύονες· τὸ δὲ ἐπίγραμμα τοῦ μάντεως Μεισιτίου ἐπέγραψεν ὁ ξένος τοῦ Σιμωνίδης τοῦ Λεωπρέπου.

229. Λέγεται ὅτι δύο ἐκ τούτων τῶν τριακοσίων, ὁ Εὐρυτος καὶ ὁ Ἀριστόδημος, ἐνῶ τοῖς ἦτο δυνατόν, ἐὰν συνεφώνουν, νὰ ἐπιστρέψουν ὁμοῦ ζῶντες εἰς τὴν Σπάρτην (καθότι ὁ Λεωνίδας τοὺς εἶχεν ἀποπέμψει ἐκ τοῦ στρατοπέδου καὶ ἕμενον εἰς τοὺς Ἀλπηνοὺς πάσχοντες ἐξ ὀφθαλμίας), ἢ, ἐὰν δὲν ἠθέλον νὰ ἐπιστρέψουν, νὰ ἀποθάνουν μετὰ τῶν ἄλλων, ἐνῶ ἠδύνατο νὰ πράξουν ὁμοῦ ἢ τὸ ἓν ἢ τὸ ἄλλο, δὲν ἠθέλησαν νὰ συμφωνήσουν, ἀλλ' ἔχοντες διάφορον γνώμην, ὁ μὲν Εὐρυτος, ἅμα ἤκουσε τὴν περικύκλωσιν τῶν Περσῶν, ἐζήτησε τὰ ὄπλα του, καί, ἀφοῦ τὰ ἐφόρεσε, διέταξε τὸν εἰλωτὰ του νὰ τὸν φέρῃ εἰς τοὺς μαχομένους· ἀφοῦ δὲ ἐφέρθη, ἐκεῖνος μὲν ὅστις τὸν ἔφερε στραφεῖς ἔφυγεν, ὁ δὲ Εὐρυτος ἐρρίφθη εἰς τὴν συμπλοκὴν καὶ ἐφονεύθη. Ἄλλ' ὁ Ἀριστόδημος λιποψυχήσας ἔμεινεν ὅπου ἦτο. Ἐὰν μόνος ὁ Ἀριστόδημος συνέβαινε νὰ πάσῃ καὶ ἐπέστρεφεν εἰς τὴν Σπάρτην, ἢ ἐὰν ἐπέστρεφον καὶ οἱ δύο ὁμοῦ, φρονῶ ὅτι οἱ Σπαρτιάται δὲν ἠθέλον ὀργισθῆ κατ' αὐτῶν· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ μὲν εἰς ἐξ αὐτῶν ἐφονεύθη, ὁ δὲ ἄλλος τὴν αὐτὴν ἔχων πρόφασιν δὲν ἠθέλησε νὰ ἀποθάνῃ, ἀναγκαίως ὀργίσθησαν πολὺ κατὰ τοῦ Ἀριστοδήμου οἱ συμπολιταὶ του.

230. Ἄλλοι μὲν οὕτω καὶ μὲ τοιαύτην πρόφασιν λέγουσι ὅτι ἐσώθη ὁ Ἀριστόδημος εἰς τὴν Σπάρτην· ἄλλοι δὲ ὅτι πεμφθεὶς ὡς ἀγγελιαφόρος ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἐνῶ ἠδύνατο νὰ προφθάσῃ καὶ λάβῃ μέρος εἰς τὴν μάχην, δὲν ἠθέλησεν, ἀλλ' ἐβράδυνε καθ' ὁδὸν καὶ ἐσώθη. Ὁ συνάγγελος ὅμως αὐτοῦ ἐπιστρέψας ἐγκαίρως ἐφονεύθη.

231. Ἐπιστρέψας εἰς τὴν Σπάρτην ὁ Ἀριστόδημος εἶχεν ὄνειδος καὶ ἀτιμίαν. Καὶ ἡ μὲν ἀτιμία τὴν ὁποῖαν ἔπασχεν ἦτο τοιαύτη· οὔτε πῦρ τῷ ἔδιδεν οὐδεὶς τῶν Σπαρτιατῶν, διὰ νὰ ἀνάψῃ, οὔτε τῷ ὀμίλει· ὄνειδος δὲ εἶχε καλούμενος ὁ δειλὸς Ἀριστόδημος. Ἄλλ' αὐτὸς μὲν εἰς τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν ἐξήλειψεν ὅλην τὴν κατ' αὐτοῦ ἐκφερομένην κατηγορίαν.

232. Λέγουσι δὲ ἀκόμη ὅτι καὶ ἄλλος τις ἐξ αὐτῶν τῶν τριακοσίων σταλεὶς ὡς ἀγγελιαφόρος εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἐσώθη· τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἦτο Παντίτης. Ὅτε δὲ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Σπάρτην, ἐπειδὴ περιεφρονεῖτο, ἀπηγγονίσθη.

233. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁποίων ἐστρατήγει ὁ Λεοντιάδης, ἐνόσφ μὲν ἦσαν μὲ τοὺς Ἕλληνας, ἐπολέμουν ἐξ ἀνάγκης κατὰ

τοῦ στρατοῦ τοῦ βασιλέως· ὅτε δὲ εἶδον ὅτι ὑπερίσχυσαν οἱ Πέρσαι, τότε, ἐνῶ οἱ μετὰ τοῦ Λεωνίδου Ἕλληνες ἔτρεχον ἐπὶ τὸν λόφον, αὐτοὶ χωρισθέντες ἐπρότειναν τὰς χεῖρας, ἐπλησίασαν τοὺς βαρβάρους καὶ εἶπον εἰς αὐτοὺς ὅτι ἦτο ἀληθέστατον· ὅτι καὶ ἐμῆδιζον καὶ ἦσαν ἐκ τῶν πρώτων οἵτινες ἔδωκαν εἰς τὸν βασιλέα γῆν καὶ ὕδωρ, ἀλλ' ὅτι ἀναγκασθέντες ἦλθον εἰς τὰς Θεμοπύλας καὶ οὐδόλως πταίουν εἰς τὴν καταστροφὴν τὴν ὁποῖαν ἔπαθεν ὁ βασιλεὺς. Ταῦτα εἰπόντες ἐσώθησαν, διότι εἶχον μάρτυρας τῶν λόγων τούτων καὶ τοὺς Θεσσαλοὺς. Πλὴν δὲν ἐπέτυχον καθ' ὀλοκληρίαν, διότι ἅμα τοὺς ἔλαβον εἰς τὰς χεῖρας τῶν οἱ βάβαροι, τινὰς μὲν ἐφόνευσαν, ἐνῶ ἀκόμη ἐπλησίαζαν, τοὺς δὲ περισσοτέρους, κατὰ διαταγὴν τοῦ Εἰρέου, ἔστιξαν μὲ στίγματα βασιλικά, ἀρχίσαντες ἀπὸ τὸν στρατηγὸν Λεοντιάδην, τοῦ ὁποίου ὁ υἱὸς Ἀντίμαχος ἐφονεύθη βραδύτερον ὑπὸ τῶν Πλαταιῶν, ὅτε κατέλαβε τὴν ἀκρόπολιν τῶν μετὰ τετρακοσίων Θηβαίων.

234. Οἱ μὲν περὶ τὰς Θεμοπύλας Ἕλληνες οὕτως ἠγωνίσθησαν, ὁ δὲ Εἰρέης καλέσας τὸν Δημάρατον ἠρώτα ἀρχίσας ὡς ἐξῆς· «Δημάρατε, εἶσαι καλὸς ἄνθρωπος, τεμαίρομαι δὲ τοῦτο ἐκ τῆς φιλαληθείας σου, διότι ὅσα μοι εἶπες, ὅλα ἀπέβησαν οὕτω. Τώρα δὲ εἶπέ μοι πόσοι εἶναι οἱ λοιποὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ πόσοι ἐξ αὐτῶν εἶναι τοιοῦτοι εἰς τὰ πολεμικά, ἢ ἂν εἶναι ὄλκοι». Ὁ δὲ Δημάρατος ἀπεκρίθη· «Βασιλεῦ, ὁ ἀριθμὸς τῶν Λακεδαιμονίων εἶναι μεγάλος καὶ πόλεις ἔχουσι πολλάς· ἄκουσε δὲ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θέλεις νὰ μάθῃς ἀκριβῶς. Εἰς τὴν Λακεδαίμονα εἶναι ἡ Σπάρτη, πόλις ἣτις ἔχει τοῦλάχιστον ὀκτακισχιλίους ἄνδρας, τοιοῦτους οἱοὶ ἦσαν οἱ ἐνταῦθα πολεμήσαντες, οἱ ἄλλοι δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἂν δὲν εἶναι ὅμοιοι μὲ αὐτούς, εἶναι ὅμως καὶ αὐτοὶ ἄνδραιοι». Τότε ὁ Εἰρέης ἐπανελάβε· «Δημάρατε, τίτιν τρόπον θὰ δυνηθῶμεν εὐκολώτερον νὰ ἐπικρατήσωμεν τῶν ἀνδρῶν τούτων; Μὴ διστάξῃς, λέγε, καθότι ὑπάρξας βασιλεὺς αὐτῶν γνωρίζεις τοὺς διαλογισμούς των».

235. Ὁ δὲ Δημάρατος ἀπεκρίθη· «Βασιλεῦ, ἐπειδὴ μὲ συμβουλεύεσαι προθύμως, εἶναι δίκαιον νὰ σοὶ εἶπω τὸ ἀσφαλέστερον μέσον. Πέμπων κατὰ τῆς Λακωνικῆς τριακόσια πλοῖα τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ. Πλησίον αὐτῆς ὑπάρχει νῆσος καλουμένη Κύθηρα, περὶ τῆς ὁποίας ὁ Χίλων, ὁ σοφώτατος τῶν παρ' ἡμῖν ἀνδρῶν, εἶπεν ὅτι μεγαλύτερον κέρδος θὰ ἦτο εἰς τοὺς Σπαρτιάτας ἐὰν κατεβυθίζετο εἰς τὴν θάλασσαν ἢ νὰ ὑπερέχη, διότι ὑπῆπτενε πάντοτε ὅτι ἐξ αὐτῆς δυνατόν νὰ συμβῆ τοιοῦτό τι, ὁποῖον ἐγὼ σοὶ λέγω νὰ πράξῃς· οὐχὶ διότι προεῖδε τὴν ἐκστρατείαν σου, ἀλλὰ διότι ἐφοβεῖτο οἰουδήποτε ἔθνους ἐκστρατείαν. Ἐκ ταύτης λοιπὸν τῆς ἡσυχου ὀρυόμενοι ἄς φοβίζωσι τοὺς Λακεδαιμονίους· καί, ὅταν αὐτοὶ ἔχουν πόλεμον ἐντὸς τῆς χώρας των, μὴ φοβηθῆς πλέον ὅτι θὰ πέμψωσι βοήθειαν εἰς τὴν Ἑλλάδα κυριευομένην ὑπὸ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ σου· ὅταν δὲ ὑποδουλωθῆ ἢ

ἄλλη Ἑλλάς, ἡ Λακωνικὴ μόνη δὲν θὰ ἔξῃ πλέον δύναμιν. Ἐὰν πράξης ἄλλως, ἔχε ὡς βέβαιον ὅτι θὰ γίνῃ τὸ ἔξῃς. Ὁ ἰσθμὸς τῆς Πελοποννήσου εἶναι στενός· εἰς τοῦτο τὸ μέρος συνελθόντες ὅλοι οἱ Πελοποννήσιοι θὰ συνομόσωσι κατὰ σοῦ, ὥστε περιμένε νὰ ἔξῃς ἄλλας μάχας αἱματηρότερας τῶν προλαβουσῶν· ἔὰν ὁμως πράξης ὡς λέγω, τότε ἀμαχητὶ καὶ ὁ ἰσθμὸς οὗτος καὶ αἱ πόλεις θὰ παραδοθοῦν».

236. Μετ' αὐτὸν ὁμίλησεν ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ξέρξου Ἀχαμένης· στρατηγὸς τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ· παρατυχὼν εἰς τὴν συνδιάλεξιν καὶ φοβηθεὶς μήπως πεισθῇ καὶ πράξῃ ταῦτα ὁ Ξέρξης εἶπε· «Βασιλεῦ, βλέπω ὅτι παραδέχεσαι τοὺς λόγους ἀνθρώπου φθονοῦντος τὴν εὐτυχίαν σου καὶ προδίδοντος τὰ συμφέροντά σου· διότι οἱ Ἕλληνας συνηθίζουν νὰ εἶναι τοιοῦτοι· φθονοῦν τοὺς εὐτυχοῦντας καὶ μισοῦν τοὺς ἀνωτέρους τῶν. Ἐὰν εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις καθ' ὡς ἐναυάγησαν τετρακόσια πλοῖα, ἀποχωρήσῃς καὶ ἄλλα τριακόσια ἀπὸ τὸν στόλον, καὶ τὰ πέμψης νὰ περιπλέωσι τὴν Πελοπόννησον, οἱ ἀντίπαλοι γίνονται ἀξιόμαχοί σου· ὦν ὁμως ὁ ναυτικὸς στρατὸς ἠνωμένος τότε γίνεται δυσκαταγώνιστος καὶ ποτὲ δὲν θὰ τολμήσωσι νὰ τὸν προσβάλλουν· προσέτι ὅλος ὁ ναυτικὸς στρατὸς θὰ βοηθῇ τὸν πεζόν, καὶ ὁ πεζὸς τὸν ναυτικὸν ὁμοῦ πορευόμενος. Ἐὰν δὲ τοὺς διασπάσῃς, οὔτε σὺ θὰ εἶσαι χρήσιμος εἰς ἐκείνους, οὔτε εκείνοι εἰς σέ. Ὅθεν κανονίζων καλῶς τὰς ὑποθέσεις σου, μὴ φροντίξῃς διὰ τὰς τῶν πολεμίων, ποῦ θὰ στήσωσι τὸν πόλεμον, τί θὰ πράξωσι καὶ πόσοι εἶναι. Ἐκείνοι εἶναι ἱκανοὶ νὰ φροντίζουν περὶ ἑαυτῶν, ὡσαύτως καὶ ἡμεῖς περὶ ἡμῶν. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ἂν ἐξέλθουν εἰς μάχην ἐναντίον τῶν Περσῶν, ποσῶς δὲν θὰ θεραπεύσουν τὸ παρὸν τραῦμά των.

237. Ἀπεκρίθη δὲ ὁ Ξέρξης τὰ ἀκόλουθα· «Ἀχαίμενες, μοὶ φαίνεται ὅτι ὁμίλεις ὀρθῶς καὶ θὰ πράξω κατὰ τὴν συμβουλήν σου. Ὁ Δημάρατος λέγει μὲν ὅσα νομίζει ὠφελιμώτερα εἰς ἐμέ, ἢ γνώμη σου ὁμως εἶναι ὀρθότερα τῆς ἰδικῆς του. Δὲν δύναμαι νὰ παραδεχθῶ ὅτι δὲν ἐνδιαφέρεται ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας μου· εἰκάζω δὲ τοῦτο καὶ ἐξ ὅσων μοὶ εἶπε προηγουμένως καὶ ἐκ τοῦ ἀξιώματος ὅτι ὁ πολίτης φθονεῖ καὶ μισεῖ ἐν σιγῇ τὸν εὐτυχοῦντα συμπολίτην του· ἔὰν ὁ τελευταῖος οὗτος τοῦ ζητήσῃ συμβουλήν, ἀπέχει νὰ τὸν συμβουλεύσῃ ὅ,τι νομίζει ὀρθόν, ἐκτὸς μόνον ἔὰν εἶναι εἰς ἄκρον βαθμὸν ἐνάρετος· σπάνιοι δὲ εἶναι οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι. Ὁ ξένος ὁμως πρὸς τὸν εὐτυχοῦντα ξένον του εἶναι ὁ μᾶλλον εὖνους τῶν φίλων, καὶ ἂν τοῦ ζητηθῇ ἢ συμβουλή, συμβουλεύει τὰ ἄριστα. Ἀπαγορεύω λοιπὸν νὰ ὁμιλοῦν εἰς τὸ ἔξῃς ὑβριστικῶς περὶ τοῦ Δημαράτου ὁ ὁποῖος εἶναι ξένος μου».

238. Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ξέρξης διῆλθε διὰ μέσου τῶν νεκρῶν μαθὼν δὲ ὅτι ὁ Λεωνίδας ἦτο βασιλεὺς καὶ στρατηγὸς τῶν Λακεδαιμονίων διέταξε νὰ κόψουν τὴν κεφαλὴν του καὶ νὰ τὴν κρε-

μάσουν εἰς πάσσαλον. Τὸ συμβᾶν τοῦτο καὶ πολλὰ ἄλλα καθιστῶσι προφανῆς ὅτι ὁ βασιλεὺς Ξέρξης ἦτο ὀργισμένος ἐναντίον τοῦ Λεωνίδου ζῶντος, πλειότερον ἢ κατὰ παντὸς ἄλλου ἀνθρώπου· ἄλλως δὲν ἤθελε πράξει τοιαύτην παρανομίαν εἰς τὸν νεκρὸν, ἀφοῦ, ὡς ἐγὼ ἠξέυρω, οἱ Πέρσαι τιμῶσιν ἰδιαζόντως τοὺς ἀξιους ἄνδρας εἰς τὰ πολεμικά. Οἱ μὲν λοιπὸν διαταχθέντες νὰ πράξουν τοῦτο τὸ ἔπραξαν.

239. Ἐγὼ δὲ ἐπανέρχομαι εἰς τὸ μέρος ὅπου διέκοψα τὴν διήγησίν μου. Πρῶτοι οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔμαθον ὅτι ὁ βασιλεὺς ἠτοιμάζετο νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐπεμψαν εἰς τοὺς Δελφοὺς διὰ νὰ ἐρωτήσουν· τὸ δὲ μαντεῖον ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς τὴν ἀπόκρισιν τὴν ὀπίαν ἀνέφερα ὀλίγον ἀνωτέρω. Ἐμαθὼν δὲ τὴν προετοιμαζομένην ἐκστρατείαν κατὰ τρόπον παράδοξον. Ὁ Δημάρατος τοῦ Ἀρίστωνος, φυγὼν εἰς τοὺς Μήδους, δὲν εἶχεν, ὡς νομίζω (καὶ τὰ φαινόμενα συμφωνοῦν μὲ τὴν γνώμην μου), οὐδεμίαν συμπάθειαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους· δύναται τις λοιπὸν νὰ εἰκάσῃ ἂν ἔπραξε τοῦτο ἐξ εὐνοίας πρὸς τοὺς Ἑλληνας ἢ διὰ νὰ δείξῃ εἰς αὐτοὺς ὅτι ἔχαιρε διὰ τὰς δυστυχίας των· καθότι, ὅτε ὁ Ξέρξης ἀπεφάσισε νὰ στρατεύῃ κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ὁ Δημάρατος εὐρισκόμενος εἰς τὰ Σοῦσα καὶ μαθὼν τὸ σχέδιον τοῦτο ἠθέλησε νὰ τὸ ἀναγγεῖλῃ εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο κίνδυνος μήπως φωραθῇ καὶ δὲν ὑπῆρχεν ἄλλος τρόπος νὰ φανερώσῃ τὸ πρᾶγμα, μηχανάται τὰ ἔξῃς. Λαβὼν διπλὴν πινακίδα ἔξυσε τὸν κηρὸν καὶ ἐπὶ τοῦ ξύλου τῆς πινακίδος ἔγραψε τὸ σχέδιον τοῦ βασιλέως· τούτου γενομένου, ἤλειψε πάλιν μὲ κηρὸν τὰ γράμματα, διὰ νὰ φαίνεται ὅτι μεταφέρεται ἄγραφος ἢ πινακὶς καὶ νὰ μὴ συλλάβουν ὑπονοίας οἱ ὁδοφύλακες. Ὅτε δὲ ἦλθεν ἡ πινακὶς εἰς τὴν Λακεδαίμονα, οἱ Λακεδαιμόνιοι δὲν ἐνόουν τίποτε μέχρις οὔ, ὡς ἤκουσα, ἢ θυγάτηρ τοῦ Κλεομένους καὶ γυνὴ τοῦ Λεωνίδου Γοργῶ ἐνόησε καὶ διέταξε νὰ ξύσουν τὸν κηρὸν, λέγουσα ὅτι εἰς τὸ ξύλον θὰ εὔρουν γράμματα. Ὑπακούσαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι εὔρουν καὶ ἀνέγνωσαν τὰ γράμματα· ἔπειτα δὲ τὰ ἔστειλαν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας. Ταῦτα μὲν οὕτω λέγουν ὅτι ἐγένοντο.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Γ' ΤΟΜΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΞΗ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΙΩ. ΖΕΡΒΟΥ

Ἐξεδόθησαν

ΑΙΣΧΥΛΟΥ

Πέρσαι. Μετάφρασις Ἰω. Ζερβού . . . Δρ. 1.50

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ

Ὀρνίθες. Μετάφρασις Πολυβ. Δημητρακοπούλου. > 3.—
Βάτραχοι. Μετάφρασις Πολυβ. Δημητρακοπούλου > 3.—
Ἐκκλησιαζούσαι. Μετάφρ. Πολ. Δημητρακοπούλου > 2.—
Λυσιστράτη. Μετάφρασις Πολ. Δημητρακοπούλου > 2.—

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

Ἀθηναίων Πολιτεία. Μετάφρασις Ἰω. Ζερβού
Ἠθικὰ Νικομάχεια. Μετάφρασις Κ. Ζάμπα

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

Οἱ τρεῖς Ὀλυνθιακοί. Μετάφρ. Ν. Γκινοπούλου > 1.—

ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ

Ἐγχειρίδιον. Μετάφρασις Ἄρ. Καμπάνη . . . > 0.80

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

Ἡλέκτρα. Μετάφρασις Ἀγγ. Τανάγρα . . . > 1.50
Βάκχαι. Μετάφρασις Κ. Βάρναλη . . . > 1.50
Ἴππόλυτος ὁ στεφανηφόρος. Μετ. Α. Τανάγρα > 1.50
Ἰφηγένεια ἢ ἐν Ταύροις. Μετ. Ν. Κυπαρίσση > 1.50
Ἀνδρομάχη. Μετάφρασις Γ. Τσοκοπούλου . . > 1.50
Μήδεια. Μετάφρασις Ἀγγέλου Τανάγρα . . . > 1.50
Ἀλκηστis. Μετάφρασις Γεωρ. Τσοκοπούλου . . > 1.50

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

Μοῦσαι. Μετ. Α. Σκαλίδου, ἐπιθεωρηθεῖσα ὑπὸ Ἰω. Ζερβού.

Τόμ.	Α'. Κλειώ—Εὐτέρπη.	Δρ.	3.—
>	Β'. Θάλεια—Μελπομένη—Τερψιχόρη.		3.—
>	Γ'. Ἐρατώ—Πολύμνια.		3.—
>	Δ'. Οὐρανία—Καλλιόπη.		3.—

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ

Πελοποννησιακὸς πόλεμος. Μετάφρασις Ἰω. Ζερβού.

Τεύχος	Α'. Βιβλία Α' καὶ Β'.	Δρ.	2.50
>	Β'. > Γ' καὶ Δ'.		2.50
>	Γ'. > Ε' καὶ ΣΤ'.		2.50
>	Δ'. > Ζ' καὶ Η'.		2.50

ΘΕΟΚΡΙΤΟΥ

Εἰδύλλια. Μετάφρασις Ἰωάννου Πολέμη.

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ

Ἄπαντα. Μετάφρασις Ἰω. Κονδυλάκη, Τόμος πρῶτος > 3.—

200 ΛΑΧΩΝ ΒΙΒΛΙΑ ΑΓΟΡΑΖΕΤΕ ΠΛΗΡΗΣΥΝΤΕΣ ΑΥΤΑ ΑΝΑ 10 ΔΡ. ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ.—Ζητήσατε τιμολόγιον (Φωτ. Β. 27)

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΞΗ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΙΩ. ΖΕΡΒΟΥ

Ἐξεδόθησαν

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

Ἀπομνημονεύματα. Μετάφρασις Κ. Βάρναλη. » 2,50
Κύρου ἀνάβασις. Μετ. Δ. Ἀναστασοπούλου (Ἀθηναίου)

ΟΜΗΡΟΥ

Ἰλιάς. Μετάφρασις Ἰω. Ζερβού

Τόμος Α'. Ραψόδια Α--Ζ	Δρ.	1,50
» Β'. » Η--Μ		1,50
» Γ'. » Ν--Σ		1,50
» Δ'. » Τ--Ω		1,50

Ὀδύσσεια. Μετάφρασις Ἰω. Ζερβού

Τόμος Α'. Ραψόδια Α--Ζ	Δρ.	1,50
» Β'. » Η--Μ		1,50
» Γ'. » Ν--Σ		1,50
» Δ'. » Τ--Ω		1,50

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Θεαίτητος ἢ περὶ ἐπιστήμης Μετάφρ. Κ. Ζάμπα » 3.—
Σοφιστής ἢ περὶ τοῦ ὄντος Μετάφρ. Κ. Ζάμπα » 2,50
Πολιτικός. Μετάφρασις Κ. Ζάμπα » 2,50
Κρατίων. Μετάφρασις Ν. Γκινοπούλου » 0,80
Χαρμίδης ἢ περὶ σωφροσύνης. Μετ. Ἀρ. Καμπάνη » 0,80
Φαίδων ἢ περὶ ψυχῆς. Μετάφρ. Ἀρ. Χαροκόπου » 2,50
Συμπόσιον ἢ περὶ ἔρωτος. Μετ. Ν. Κουντουριώτου.
Κρατύλος ἢ περὶ ὀρθότητος τῶν ὀνομασιῶν. Μετάφρασις Κ. Ζάμπα » 2,50

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

Βίοι παράλληλοι. Μετάφρασις Ἀλεξάνδρου Ρ. Παγκαβῆ

Τόμος Α'. Θησεύς - Ραμίλος, Λυκούργος - Νουμάς.	Δρ.	3.—
» Β'. Σόλων - Ποπλικόλας, Θεμιστοκλῆς - Κάμιλλος, Περικλῆς - Φάβιος Μάξιμος.		3.—
» Γ'. Ἀλκιβιάδης - Κοριολάνος, Τιμολέων - Αἰμίλιος, Παῦλος, Πελοπίδας - Μάρκελλος.		3.—
» Δ'. Ἀριστείδης - Μάρκος Κάτων, Φιλοποίμην - Φλαμίνιος, Πύρρος - Μάριος.		3.—
» Ε'. Λύσανδρος - Σύλλας, Κίμων - Λούκιλλος, Νικίας - Κράσσος.		3.—
» ΣΤ'. Σερτόριος - Εὐμένης, Ἀγασίλαος - Πομπήιος.		3.—
» Ζ'. Ἀλέξανδρος - Ἰούλιος Καίσαρ, Φωκίων - Κάτων.		3.—
» Η'. Ἅγιος - Κλεομένης - Τ. Γράνχος, Γ. Γράνχος, Δημοσθένης - Κικέρων.		3.—
» Θ'. Ἀρταξέρξης - Δημήτριος - Ἀντώνιος.		3.—
» Ι'. Δίων - Βρούτος - Ἀράτος - Γάββας - Ὄθων.		3.—

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῶ. Μετάφρ. Γ. Στρατήγη. » 1,50

100 ΔΡΑΧΜΩΝ ΒΙΒΛΙΑ ΑΓΟΡΑΖΕΤΕ ΠΛΗΡΩΝΟΝΤΕΣ ΑΝΑ 5 ΔΡΑΧ. ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ — Ζητήσατε τιμολόγιον (δωρεάν).

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΞΗ

Ἐκδιδομένη ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Δρος Ι. ΖΕΡΒΟΥ

Max Nordau Κοινωνιολογικὰ παράδοξα.

Μετ. Η. Οικονομοπούλου

Τὸ δεύτερον μέρος τῶν φιλοσοφικῶν ἀντιλήψεων τοῦ Νορντάου, σχετικῶν πρὸς τὴν ὑπόστασιν τῆς σημερινῆς κοινωνίας καὶ πρὸς τὰς τάσεις τῆς μελλούσης κοινωνικῆς ἐξελίξεως, περιέχεται εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ἐπιστημονικῶς ῥιζοσπαστικὸν καὶ φιλοσοφικῶς φιλελεύθερον. Δρ. 3.

Π. Βράϊλα Ἀρμένη Στοιχεῖα φιλοσοφίας.

Συμπλήρωσις τοῦ ἔργου «Περὶ πρώτων ἰδεῶν καὶ ἀρχῶν» καὶ διδασκαλία ἰδεολογίας, ἠθικῆς ψυχολογίας καὶ φιλοσοφίας εἶναι τὸ ἔργον αὐτοῦ τοῦ φιλοσόφου Βράϊλα, ὁ ὅποιος εἰς τὸν κύκλον τῶν γνώσεων τούτων περιέλαβε καὶ τὰς περὶ Γλυπτικῆς, Ζωγραφικῆς, Μουσικῆς, Ποιήσεως μεταφυσικῶς ἀντιλήψεις, καθὼς καὶ τὰς περὶ δικαίου θεωρίας. Δρ. 3.

Félix le Dantec Ὁ ἀθεϊσμός.

Μετάφρασις Ἀρ. Καμπάνη

Τὸ σύστημα τοῦ Ὀριστικισμοῦ (déterminisme), ἥτοι ἡ φιλοσοφία ὡς συμπέρασμα τῶν ἐξηκριβομένων ἐπιστημονικῶν γνώσεων, διατυπῶνται μὲ πολυμάθειαν, μὲ ἰσχυρὸν λογικὸν εἰρὸν καὶ μὲ συγγραφικὴν χάριν εἰς τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ καθηγητοῦ Νταντέκ σχετικῶς μὲ τὰς κοσμολογικὰς καὶ θερησκευτικὰς θεωρίας. Χωρὶς νὰ διδάσῃ καθαυτὸ τὸν ἀθεϊσμόν, συνοψίζει τὰς σχετικὰς παλαιότερας καὶ συγχρόνους θεωρίας, πολεμεῖ κυρίως τὴν αὐθαιρετον σκέψιν εἰς κάθε δόγμα εἴτε θεϊτικὸν εἴτε ὕλιστικὸν καὶ ὑποδεικνύει ὀρίζοντα ἐλευθέρως σκέψεως, ὑποταγμένης εἰς τοὺς μαθηματικῶς, φυσικοὺς, χημικοὺς καὶ βιολογικοὺς νόμους. Ὡστε ἀνεξαρτήτως πεποισθῆσων καὶ ἰδεῶν παρέχει οὐσιαστικῶς πλήρη γνώσεων εἰς κάθε ἄνθρωπον τῆς σκέψεως. Ἡ μετάφρασις ἐπιμελημένη ὑπὸ τοῦ λογογράφου κ. Ἀρ. Καμπάνη Δρ. 4.

Θ. Καίρη Φιλοσοφικά.

Εἶναι τὸ κεφαλαῖωδες ἔργον τοῦ ἐξόχου τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος ἠθικολόγου, μεταφυσικοῦ φιλοσόφου καὶ αἰρεσιάρχου Θ. Καίρη, ὁ ὅποιος ἔσχε μεγάλην ἐπίδρασιν παλαιότερα καὶ ἕως σήμερον. Αἱ ἰδέαι του περὶ Θεϊσμοῦ, περὶ Ἡθικῆς, περὶ Νόμων, περὶ Λογικῆς, περὶ Κόσμου κ.τ.λ. διατυπῶνται εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο εὐήγητα καὶ σύντομα. Δρ. 2.

H. Taine = Φιλοσοφία τῆς τέχνης ἐν Ἑλλάδι.

Μετ. Ἀγαθονίκου

Ἡ ἐπιστημονικὴ καὶ κοινωνιολογικὴ κριτικὴ τοῦ διασήμου Ταιν περὶ τῶν λόγων τῆς ἀναπτύξεως τῆς Καλλιτεχνίας, Ποιήσεως, Τραγωδίας, Γλυπτικῆς, Ζωγραφικῆς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι περιέχονται εἰς τὸ βιβλίον αὐτό. Ἡ ποιικιλία τῶν γνώσεων, ἡ κομψότης τῶν ἀντιλήψεων, ἡ γοητεία τοῦ ὕφους τὸ κάμνον ἐξαιρετικῶς ἑλευστικὸν καὶ προσιτὸν εἰς κάθε ἀναγνώστην. Ἡ μετάφρασις ἐπιμελημένη ὑπὸ τοῦ Ἀρ. Ἀγαθονίκου. Δρ. 2,50.

H. Taine = Φιλοσοφία τῆς τέχνης ἐν Ἰταλίᾳ.

Μετ. Ἀγαθονίκου

Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ἐπὶ τῇ βάσει τῆς θεωρίας του «τοῦ περιβάλλοντος» περιγράφει ὁ Ταιν τὴν κοινωνικὴν ζωὴν τῶν χρόνων τῆς Ἀναγεννήσεως καὶ ἐξηγεῖ πὸς ἐφανερώθη ἐντὸς ὀλίγου χρόνου τόση ἀκμὴ τέχνης ἐν Ἰταλίᾳ μὲ τὸν Ραφαῆλ, τὸν Μιχαῆλ Ἀγγελον, τὸν ντὰ Βιντσι καὶ τοὺς ἄλλους κορυφαίους ζωγράφους, γλύπτας καὶ καλλιτέχνας ἐν γένει. Δρ. 2,50.

100 ΔΡΑΧ. ΒΙΒΛΙΑ ΑΓΟΡΑΖΕΤΕ ΠΛΗΡΩΝΟΝΤΕΣ ΑΝΑ 5 ΔΡ. ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ Ζητήσατε Τιμολόγιον Βιβλίων (δωρεάν).

Σ. Ἀποστολίδου Αἰ ψυχώσεις.

Σύγγραμμα ἐπιστημονικόν, ὅπου τὰ πλεόν ἐνδιαφέροντα κεφάλαια τῆς φυσιολογίας, ἢ ἐγκληματικότης, αἱ μονομανίαι, αἱ γενετήσιοι διαστροφαι, ὁ ἐκαφυλισμός, ἢ ἀνισόρροπος εὐφροσύνη, αἱ ψευδαισθήσεις διερευνῶνται καὶ περιγράφονται σαφῶς μετὰ περιέργων παραδειγμάτων ἐξ ὅλης τῆς ἱστορίας καὶ κατὰ τρόπον ἀφηγηματικόν, δυνάμενον νὰ ἐκλύσῃ τὸ ἐνδιαφέρον κάθε ἀναγνώστου. Δρ. 4.

A. Debay Ὑγιεινὴ καὶ φυσιολογία τοῦ γάμου

Μετ. Τ. Καρδαρά

Ἦτοι φυσικὴ καὶ ἰατρικὴ ἱστορία τῶν συζύγων. Ἐπιστημονικὴ, ἀλλὰ καὶ εὐληπτος δι' ὅλους διδασκαλία τῶν συζυγικῶν καθηκόντων, τῆς τερπνῆς συμβιώσεως καὶ τῆς γεννησεως ὑγιῶν τέκνων, συνάμα δὲ καὶ ὑπόδειξις τῶν μεγάλων ἐξ ἀγνοίας σχετικῶν νοσημάτων. Ἡ μετάφρασις ἔγενεν ἐκ τῆς 221ης γαλλικῆς ἐκδόσεως ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ Τ. Καρδαρά. Δρ. 3.

A. Debay Ὑγιεινὴ τῶν ἡδονῶν καὶ τέρψεων

Μετ. Τ. Καρδαρά

Ἐπιστημονικὴ ἐξήγησις περὶ τοῦ μέτρου τῶν γενετησίων ὁρμῶν παρὰ τῷ ἀνδρῶπι, περὶ τοῦ τρόπου τῆς χρήσεως σχετικῶς μετὰ τὴν ἰδιοσυγκρασίαν, τὴν ἡλικίαν, τὰς ἐποχάς, τὰς κοινωνικὰς συνθήκας κτλ. Ἡ φωτισμένη διὰ τοῦ ἔργου τούτου ἀνάπτυξις τῶν σχετικῶν κεφαλαίων τῆς βιολογίας τοῦ ἐξεσηλάσαν παγκόσμιον καὶ συνεχῆ ἐπιτυχίαν. Δρ. 3.

Π. Βράϊλα Ἀρμένη Περὶ ἐνότητος τῶν Λογικῶν Στοιχείων

Ἐξακολουθῶν τὴν ἀνάπτυξιν τῆς νεωτέρας μεταφυσικῆς φιλοσοφίας εἰς τὸ ἔργον αὐτὸ ὁ Βράϊλα ἐξηγεῖ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γενικῶν φυσικῶν φαινομένων πῶς ἐμορφώθησαν οἱ θεμελιώδεις νόμοι τῆς ἐφαρμοσμένης λογικῆς, οἱ ὅποιοι πάντες ἀποδεικνύουν τὴν ὑπαρξίν Θεοῦ καὶ ψυχῆς καὶ παρουσιάζουν ἀναμφισβήτητον τὴν ἀνωτέραν τοῦ ἀνθρώπου ὑπόστασιν. Δρ. 1.

Jean Finot Ἡ ἐπιστήμη τῆς εὐτυχίας.

Μετ. Α. Γεωργιάδου

Παγκοσμίας γνωστός διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ φιλολογικὴν ἀξίαν τῶν ἔργων του, ποῦ τὰ διατινέει ὅλα φιλοσοφικὴ αἰσιοδοξία, πραγματεύεται εἰς τὸ βιβλίον του αὐτὸ ὁ κ. Finot πῶς δύνανται κάθε ἄτομον καὶ κάθε κοινωνία νὰ ἐνισχύσουν τὸ ἔμφυτον εἰς τὴν ζωὴν κεφάλαιον εὐτυχίας καὶ νὰ τὸ πολλαπλασιάσουν, ὥστε ἢ ἀποκαρτέρησις καὶ ὁ ἀπελπισμός—νόσηρα συμπτώματα—νὰ περιορισθοῦν εἰς τὸ ἐλάχιστον. Ἡ φιλοσοφικότης, ἢ ἠθικολογία, ὁ ἐπιστημονισμός τοῦ ἔργου συνδυάζονται μετὰ τερπνὴν ἀφηγηματικότητά. Δρ. 3.

Π. Βράϊλα Ἀρμένη Φιλοσοφικαὶ μελέται.

Τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Φιλοσοφικαὶ μελέται περὶ Χριστιανισμοῦ» ἔσχον θεολογικῆς καὶ μεταφυσικῆς φιλοσοφίας ἔργον τοῦ Δ. Νικολαί, εἰς τὸ ὅποιον διατυπῶνται αἱ θεωρίαι περὶ Θεοῦ, ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, θρησκευτικῆς ἀποκαλύψεως, προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου κτλ., συνδυασμένα μετὰ τὰ δεδομένα τῶν σημερινῶν γνώσεων, ἀπεδόθη ὑπὸ τοῦ Ἑλληνος φιλοσόφου Βράϊλα εἰς τὴν γλώσσάν μας τόσο ἀκριβῶς, ὥστε ν' ἀποτελῇ ἴδιον αὐτοῦ ἔργον, φιλολογικὸν καὶ ἐπιστημονικόν. Τὸ ὅλον ἔργον τόμοι 3. Δρ. 12.

200 ΔΡΑΧ. ΒΙΒΛΙΑ ΑΓΟΡΑΖΕΤΕ ΠΛΗΡΩΝΟΝΤΕΣ ΑΝΑ Ζητήσατε Τιμολόγιον Βιβλίων (δωρεάν). 10 ΔΡ. ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

Léon Tolstoï Ἡ συνάτα τοῦ Κροῦτζερ.

Μετ. Σ. Φαγκαποπούλου

Ὑπὸ τύπον διήγηματος, μετὰ ἰδιαιτέραν φιλολογικὴν ἀξίαν, συνάμα δὲ καὶ μετὰ δύναμιν συλλογισμοῦ, ἀναπτύσσει ὁ Τολστόη τὰς γνώμας του περὶ γάμου καὶ περὶ τῶν αἰτίων τῆς ἀνηθικότητος καθὼς καὶ τὰς βασιζόμενας εἰς τὸν Χριστιανισμὸν ἀρχὰς του περὶ ἀτομικῆς καὶ κοινωνικῆς ἠθικῆς. Δρ. 2.

Léon Tolstoï Τὸ σχολεῖον Γιασνάιας Πολιάνας.

Μετὰφρ. Βλ. Σκορδέλη

Εἶναι αἱ ἰδέαι τοῦ Τολστόη περὶ ἐκπαιδεύσεως καὶ ἠθικῆς ἀνατροφῆς τῶν παιδῶν, βασιζόμεναι εἰς φυσιολογικὰς, ψυχολογικὰς καὶ κοινωνικὰς παρατηρήσεις. Πρὸς ἐφαρμογὴν αὐτῶν ὁ συγγραφεὺς ἵδρυσεν πρότυπον σχολεῖον εἰς τὸ κτήμα του Γιασνάια Πολιάνα καὶ τὰ συμπεράσματα καὶ ἀποτελέσματα τῆς διδασκαλίας περιλαμβάνει ἐπίσης εἰς τὸ βιβλίον, τὸ ὅποιον οὕτως εἶναι μέγιστον κοινωνικῶν καὶ παιδαγωγικῶν ἐνδιαφερόντων. Δρ. 3.

G. Flammarion Τὸ ἄγνωστον καὶ τὰ ψυχικὰ προβλήματα

Μετὰφρ. Ἀλ. Γεωργιάδου

Τὰ ἀνεξήγητα φαινόμενα, τὰ θετικῶς ἤδη βεβαιούμενα ὑπὸ παρατηρητῶν καὶ ἐπιστημονικῶν ἀξιόπιστων, ἐκτίθενται εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο τοῦ ἀστεινομένου μεταφυσικοῦ. Ἐμφανίσεις καὶ ἐκδηλώσεις θηροκότων, ὄπτασιαι, τηλεπάθεια, ὄρασις ἐξ ἀποστάσεως, ψυχικαὶ ἐπικοινωνίαι, προφητεῖαι καὶ προρρήσεις τοῦ μέλλοντος καὶ ὄνειρα ἀξιοσημεῖωτα ἐξηγοῦνται οὕτως, ὥστε νὰ προκύπτῃ τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὑπάρχει ψυχὴ, ἔχουσα δυνάμεις ἀγνώστους εἰς τὴν ἐπιστήμη, ἐνεργοῦσα πέραν τῶν αἰσθήσεων καὶ προγινώσκουσα τὸ περρωμένον. Δρ. 3.

Léon Tolstoï Ἡ ἀνάστασις.

Μετ. Οἰκονομοπούλου

Πολέμιος τοῦ ἠθικοῦ καθεστώτος, μισῶν τὰς προλήψεις καὶ τὰ συμβατικά ψεῦδη, ὑπεράμαχος τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἀλληλοβοηθείας παρουσιάζει ὁ Τολστόη ὑπὸ καλλιτεχνικῶν τύπων ἀφηγησεως τὰ ἄτοπα τῆς σημερινῆς κοινωνίας καὶ ὑποδεικνύει τρόπους ἐξαγνίσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ἀφ' ὅτου ἐδημοσιεύθη «Ἡ Ἀνάστασις» ἐξακολουθεῖ νὰ διαδίδεται καταπληκτικῶς καὶ ἡ εἰς αὐτῆς ἐπίδρασις ἐν Ῥωσίᾳ καὶ ἀλλοῦ εἶναι μεγίστη. Δρ. 3.

Léon Tolstoï Αἱ νέαι ἰδέαι.

Μετ. Οἰκονομοπούλου

Ἐπιτομὴ τῆς ἰδεολογίας καὶ τῶν ἠθικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀρχῶν τοῦ Τολστόη εἶναι τὸ βιβλίον τοῦτο, εἰς τὸ ὅποιον ἐξετάζονται πῶς εἶναι τώρα καὶ πῶς πρέπει νὰ εἶναι ἡ Ζωή, ὁ Ἄνθρωπος, ἡ Κοινωνία, ἡ Θρησκεία, ἡ Ἐξουσία, ἡ Πατρις, ὁ Πλοῦτος, ἡ Ἔργασια, ἡ Ἐπιστήμη, ἡ Τέχνη, ὁ Ἔρως, ἡ Γυνή, τὸ Ἀγαθόν, ἡ Ἀλήθεια κλ. Πολλὰ ἀξιώματα καὶ γωνιμαὶ ἐξ ὅλων τῶν ἔργων τοῦ Τολστόη περιλαμβάνονται ἐπίσης εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο. Δρ. 2.

Max Nordau Ὁ ἐκφυλισμός.

Μετ. Ἀγγέλου Βλάχου

Ἴατρος καὶ φρενολόγος ὁ Νορδάου ἐπέκρινεν εἰς τὴν μελέτην τῆς συγχρόνου κοινωνίας καὶ τῶν νοσηρῶν ἐκδηλώσεών της συμπέρασμα δὲ τῶν μελετῶν του εἶναι «Ὁ Ἐκφυλισμός», ὅπου περιγράφονται αἱ παθολογικαὶ πνευματικαὶ τάσεις τοῦ κοινοῦ καὶ τῶν καλλιτεχνῶν καὶ ἰδεολόγων. Πολλοὶ συγγραφεῖς καὶ ποιηταὶ νεώτεροι, ὁ Ἴψεν, ὁ Τολστόη, ὁ Ζολά, ὁ Βάγκερ, ὁ Βερλαίν, ὁ Γκωτιέ κλ., παρουσιάζονται ὡς ἐκφυλοὶ ἐν τέλει δὲ ὑποδεικνύονται τὰ μέτρα ἀντιδράσεως ἐναντίον τῆς προϊούσης κοινωνικῆς ἐκφυλίσεως. Δρ. 2.

100 ΔΡΑΧ. ΒΙΒΛΙΑ ΑΓΟΡΑΖΕΤΕ ΠΛΗΡΩΝΟΝΤΕΣ ΑΝΑ Ζητήσατε Τιμολόγιον Βιβλίων (δωρεάν). 5 ΔΡ. ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

Th. Ribot = Αἱ ἀσθένειαι τῆς προσωπικότητος

Μετ. Π. Ψηλοεῖτη

Αἱ μελέται τοῦ ἐπιφανοῦς φυσιολόγου καὶ ψυχολόγου κ. Ριμπώ περὶ τῆς ἀτομικότητος, ἴτοι περὶ τοῦ πῶς ἡ προσωπικότης ἐσχηματίσθη εἰς τὸν ἀνθρώπου, πῶς λειτουργεῖ, πῶς σχετίζεται μετὰ τὸν ἐσωτερικὸν ὄργανισμόν, ἴτοι τὸν νουν, καὶ πῶς μετὰ τὸν ἐξωτερικόν, ἴτοι τὸ σῶμα, καὶ πῶς εὐρίσκειται μέσα εἰς τὸ ἀντικειμενικὸν περιβάλλον, συγκεντρῶνται εἰς τὸ ἔργον τοῦτο. Σύνγραμμα δὲ καθορίζεται ἕως πού ὑπάρχει φυσιολογικὴ ἐνέργεια τοῦ προσώπου καὶ ἀπὸ πού ἀρχίζει αὐτὴ νὰ γίνεται νοσηρά. Ὡστε ἐν συνόλῳ τὸ ἔργον εἶναι φυσιολογικὴ ψυχολογία διαλευκαίνουσα καὶ ἐξηγοῦσα κυριώτατα ἠθικά καὶ ψυχικά φαινόμενα.

Δρ. 3

Th. Ribot = Αἱ ἀσθένειαι τῆς βουλήσεως.

Μετ. Π. Ψηλοεῖτη

Τὸ σπουδαιότερον κεφάλαιον τῆς ψυχολογίας εἶναι τὸ περὶ βουλήσεως. Ἡ βούλησις ἀληθινὰ εἶναι ἡ ἀφετηρία οἰασθήποτε ἐνεργείας καὶ ἐκδηλώσεως τοῦ ἀνθρώπου, συναφῆς μετὰ τὴν νόησιν, ἐπιδρῶσα ἐπ' αὐτῆς καὶ ἄριστὰ μὲν τὴν ἐπίδρασιν τῆς. Εἰδικῶν τὰς ψυχολογικὰς μελέτας τοῦ ὁ κ. Ριμπώ ἐξηγεῖ εἰς «τὰς Ἀσθενείας τῆς βουλήσεως» πῶς μορφώνεται κληρονομικῶς καὶ προσωπικῶς ἡ θέλησις, πῶς ἐξωτερικεύεται μετὰ ἀπλοότητα καὶ πῶς ἐπιδρᾷ εἰς τὴν πνευματικὴν παραγωγὴν, εἰς τὴν ψυχικὴν φανέρωσιν καὶ εἰς τὴν κοινωνικὴν κατάστασιν τοῦ ἀτόμου.

Δρ. 3

Louis Figuier Ἡ ἐπαύριον τοῦ θανάτου.

Μετάφρ. Α. Πολυμέρη

Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀστρονομίας, φυσικῆς, βιολογίας κλ. ὁ συγγραφεὺς παρουσιάζει ὡς ἀναμφισβήτητον τὴν ὑπαρξίν ψυχῆς καὶ μελλούσης μετὰ θάνατον ζωῆς. Αἱ θεμελιώδεις ἐπιστημονικαὶ γνώσεις καθὼς καὶ ὅλη ἡ φιλοσοφία τῶν ιδεολόγων καὶ τῶν θεησευκῶν, διατυπωμένα μετὰ ἀπλοότητα καὶ μετὰ σαφήνειαν, κἀμῖνον ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρουσιν καὶ πολὺ διδακτικὴν τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἔργου, τοῦ ὁποίου ἡ ἔκδοσις ἐξακολουθεῖ νὰ ἔχη μεγάλην ἐπιτυχίαν εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ ἄλλα.

Δρ. 4

Ludwic Büchner Ὁ Δαρβινισμός.

Μετάφρ. Α. Φαρμακοπούλου

Ὁ διάσημος φυσιολόγος καὶ βιολόγος τῆς Γερμανίας Βύχνερ ἐξηγεῖ εἰς τὸ σύγγραμμά του τοὺς νόμους καὶ τὰς ὑποθέσεις τῆς Δαρβινικῆς θεωρίας περὶ ἐξελέξεως καὶ ἐπιλογῆς τῶν εἰδῶν, περὶ ἱεραρχίας τῶν ὄντων κλ., συνάμα δὲ ἐξηγεῖ γενικά συμπεράσματα περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ περὶ τοῦ προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τρόπον, ὅστε νὰ δύναιτο κάθε ἀναπτύξεως ἀναγνώστης νὰ μάθῃ εὐκόλως τὴν ἔκτασιν, τὰς λεπτομερείας καὶ τὰ βιολογικὰ καὶ φιλοσοφικὰ πορίσματα τῆς Δαρβινικῆς θεωρίας.

Δρ. 4

Léon Tolstoï Τὰ Εὐαγγέλια.

Μετάφρ. Σ. Ζησιδῆ

Ἐπιχειρῶν νὰ συστηματοποιῆ τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Εὐαγγελίων καὶ καθ' ὅσον περιέχουν αὐτὰ γενικά ἐντολάς, κατήρτισεν ὁ Τολστόη σύνολον ἐκ τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν λαμβάνων ὑπ' ὄψιν του καὶ τὴν ὅλην χριστιανικὴν παράδοσιν. Θεμελιώδης ἰδέα τοῦ Νεοχριστιανοῦ φιλοσόφου εἶναι νὰ συναρμόσῃ τὴν σημερινὴν κοινωνικὴν ἀντίληψιν καὶ ζωὴν πρὸς τὰ χριστιανικά δόγματα, σύμφωνα μετὰ τὰς ἰδικὰς τὸν φιλοσοφικὰς ἀντιλήψεις. Τὸ πολὺκροτον ἔργον αὐτὸ τοῦ Τολστόη μετεφράσθη ἐπισταμῆνας ὑπὸ τοῦ κ. Ζησιδῆ.

Δρ. 2,50

200 ΔΡΑΧ. ΒΙΒΛΙΑ ΑΓΟΡΑΖΕΤΕ ΠΛΗΡΩΝΟΝΤΕΣ ΑΝΑ Ζητήσατε Τιμολόγιον Βιβλίων (δωρεάν). 10 ΔΡ. ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

Max Nordau Ψυχολογικὰ παράδοξα

Μετ. Ν. Κουντουριώτου

Τὸ βιβλίον ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον μέρος τῶν φιλοσοφικῶν ἀντιλήψεων τοῦ Νορτᾶου. Τολμηρὸν εἰς φυσιολογικὰς ἀναλύσεις καὶ εἰς συμπεράσματα περὶ ἔρωτος, αἰσιοδοξίας καὶ ἀπαισιοδοξίας, περὶ προλήψεων ἠθικῆς καὶ ἀληθείας καὶ περὶ τοῦ πού ἐγκτεται ἡ ἀλήθεια. Τὸ ἄδρον ὕψος καὶ ἡ ζωντανὴ διατύπωσις τοῦ Νορτᾶου ἀπεδόθησαν γλαφυρῶς καὶ μετὰ ἀκρίβειαν ἀπὸ τὸν κ. Κουντουριώτην.

Δρ. 3.

Friedrich Nietzsche Γνώμαι καὶ περικοπαί.

Μετάφρασις Ἰωάννου Ζερβού

Ἡ πρωτοτυπία τῆς σκέψεως, ὁ ἀπότομος λυρισμός, ἡ ὀξεία φιλοσοφικὴ καὶ κοινωνιολογικὴ ἀντίληψις τοῦ ὑπερόχου συγγραφέως κρατοῦν ὑπὸ τὴν γοητείαν καὶ τὴν ἐπίδρασιν τῶν σήμερον τὴν παγκόσμιον ἐκλεκτὴν φιλολογίαν. Καὶ μέχρι τῆς φιλοσοφίας ἀκόμη ἐφθασεν ὁ ἀντίπαλος τοῦ Νιτσεϊσμοῦ. Τὰ ἔργα τοῦ Νίτσε: «Ἡ Γέννησις τῆς Τραγωδίας», «Θεωρία ἀσίγγρονου», «Ἀνθρώπινα πράγματα, πολὺ ἀνθρώπινα», «Σήμερωμα», «Φαῖδρα Γνώσις», «Ζαροτούστρας», «Ἀντίχριστος», «Ἴδε ὁ Ἀνθρώπος» κτλ. ἔχουσι κατάλληλῃ μεταφρασμένα εἰς κάθε φιλολογικὴν γλῶσσαν. Ἀπ' ὅλα αὐτὰ ὁ καθηγητὴς τοῦ ἐν Παρισίοις Πανεπιστημίου Διχτεπερζὲ ἔκρινεν ἐκλογὴν, τὴν ὁποίαν ἠκολούθησεν ὁ κ. Ζερβός, ἀποδώσας εἰς τὴν γλῶσσάν μας ζωντανὰ τὸν δαμιόνον συγγραφέα. Θαυμαστὴ βιογραφία καὶ ἀνάλυσις προτίσσειται τοῦ ἔργου.

Δρ. 3.

Ossip Lourié Ἡ φιλοσοφία τοῦ Τολστόη.

Μετ. Γεωργίου Βουτσινᾶ

Αἱ θεησευτικαί, αἱ ἠθικά, αἱ φιλοσοφικαὶ ἰδέαι, τοῦ ἀνέπτυσεν εἰς τὰ τόσα συγγράμματά του φιλοσοφίας, δογματικῆς, μυθιστορηματικῆς, δράματις, διηγηματικῆς ὁ διάσημος Τολστόη — ὁ Ρώσος ἐπαναστάτης φιλόσοφος, ὁ Νεοχριστιανικός — εὐρίσκονται εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο, συστηματοποιηθεῖσαι ἀπὸ ἀξιοσημείωτον συγγραφέα, τὸν κ. Ὄσσιπ-Λουριέ καὶ κατὰ μετάφρασιν τοῦ δοκιμοῦ δημοσιογράφου κ. Βουτσινᾶ.

Δρ. 3.

Louis Büchner Δύναμις καὶ ὕλη.

Μετ. Ἀν. Φαρμακοπούλου

Αἱ χημικαὶ καὶ βιολογικαὶ θεωρίαι τοῦ διασημοῦ Γερμανοῦ φυσιολόγου Μπύχνερ, τείνουσαι εἰς ὑποστήριξιν τῶν ὕλιστικῶν γνωμῶν, διτυπῶνται εἰς τὸ πολὺκροτον τοῦτο βιβλίον, ἄξιον μελέτης διὰ τῶν ἐπιστημονικῶν αὐτοῦ χαρακτηριστῶν ἀνεξαρτήτως γνωμῶν καὶ πεποιθήσεων.

Δρ. 4.

Βράϊλα Ἀρμένη Περὶ πρώτων ἰδεῶν καὶ ἀρχῶν

Ἡ φιλοσοφικὴ διδασκαλία τοῦ Βράϊλα περιλαμβάνεται εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, ποῦ ἀποτελεῖ συνάμα καὶ περιλήψιν πολλῶν φιλοσοφικῶν συστημάτων μεταφραστικῆς καὶ καθαρᾶς λογικῆς ἀπὸ Ἀριστοτέλους μέχρι Κάντ.

Δρ. 3.

Léon Tolstoï Τὸ τέλος τῆς ἐποχῆς μας.

Μετ. Σ. Φαρμακοπούλου

Εἶναι τὸ βιβλίον, ποῦ ἐξέδωκεν ὁ Τολστόη μετὰ τὸν Ρωσοῖατικόν πόλεμον, φιλοσοφικὸς ἀντίπαλος τῶν διαθέσεων τῆς Ῥωσικῆς ψυχῆς, ἀναφερόμενον ὅμως εἰς γενικότητα θεωριῶν ἐφαρμοσίμων εἰς κάθε λαὸν καὶ εἰς κάθε κοινωνίαν. Ὁ ἕπερμαχος τοῦ δικαίου, ὁ ἀπολογητὴς τῆς ἰσότητος, ὁ κήρυξ τῆς εἰρήνης Τολστόη μᾶς παρουσιάζει νέας ἀπόψεις μελλόντος τῆς ἀνθρωπότητος εἰς τὸ ἔργον του τοῦτο.

Δρ. 1,50.

100 ΔΡΑΧ. ΒΙΒΛΙΑ ΑΓΟΡΑΖΕΤΕ ΠΛΗΡΩΝΟΝΤΕΣ ΑΝΑ Ζητήσατε Τιμολόγιον Βιβλίων (δωρεάν). 5 ΔΡ. ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΞΗ

Ἐκδομένη ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Δρος Ι. ΖΕΡΒΟΥ

Louis Büchner Ὁ κατ' ἐπιστήμην ἄνθρωπος.

Μετ. Ἀν. Φαρμακοπούλου

Τὸ ἔργον διαιρούμενον εἰς τρία μέρη ἐξετάζει ἀπὸ βιολογικῆς κυρίως ἀπόψεως: Πόθεν ἐρχόμεθα; Ποιοὶ εἴμεθα; Πού βαίνομεν; Ἡ πρωτογενὴς τοῦ ἀνθρώπου κατάστασις, ἡ κατ' ἐξέλιξιν καταγωγή του, ἡ σημερινὴ φυσιολογία καὶ ἡ κοινωνικὴ, ἠθικὴ καὶ πολιτικὴ του ὑπόστασις ἐκτίθενται μὲ τὸ ἀναλυτικὸν πνεῦμα καὶ τὴν ἐξαιρετικὴν εὐφυμίθειαν τοῦ διασήμου ἐπιστήμονος, τὸν ὁποῖον ἀπέδωκε μὲ ἀκριβείαν ὁ γνωστός συγγραφεὺς δημοσιολόγος κ. Φαρμακοπούλος.

Δρ. 4.

A. Debay = Φιλοσοφία τοῦ γάμου.

Μετ. Θ. Ὁρφανίδου

Ὁ φυσιολόγος συγγραφεὺς, τοῦ ὁποῖου ὅλα τὰ ἔργα ἐσημείωσαν καταπληκτικὴν ἐπιτυχίαν ἐκδόσεων ἐν Γαλλίᾳ καὶ πανταχοῦ τῆς Εὐρώπης, πραγματεύεται τὰ τοῦ ἔρωτος, τῆς εὐτυχίας, τῆς συζυγιακῆς πίστεως, τῆς ζηλοτυπίας, τῆς μοιχείας, τοῦ διαζυγίου, τῆς ἀγαμίας ἀπὸ βιολογικῆς καὶ ἠθικῆς ἀπόψεως. Ἡ μετάφρασις ἐγένεν ἐκ τῆς 115ης ἐκδόσεως.

Δρ. 3.

A. Fouillé — Ἡ φιλοσοφία τοῦ Σωκράτους.

Βράϊλα Ἀρμένη

Τὸ δίτομον σπουδαῖον σύγγραμμα τοῦ Φουγιέ περὶ τῆς φιλοσοφίας τοῦ Σωκράτους ὡς ἰδεολογίας καὶ ὡς ἠθικῆς συνέπτυξεν ὁ Ἕλλην συγγραφεὺς εἰς βιβλίον γενικῶς προσιτὸν διὰ τὴν σαφήνειαν, τὴν λογικὴν μέθοδον καὶ τὸ ὕφος του. Εἰς αὐτὸ διεκρινίζονται αἱ Σωκρατικαὶ ἀντιλήψεις ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἔργων τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ξενοφώντος, φαίνεται δὲ ἐναργῶς τὸ ὕφος καὶ ἡ ἔκτασις τῆς διδασκαλίας τοῦ μεγάλου φιλοσόφου.

Δρ. 2.

Ernest Renan Ὁ Ἀντίχριστος.

Μετ. Η. Οἰκονομοπούλου

Ὁ φιλόσοφος καὶ καλλιτέχνης συγγραφεὺς, ὁ μέγας Ἀσσυριανολόγος καὶ Ἑβραϊστὴς Ῥενάν ἐξιστορεῖ μὲ τὸ θαυμάσιον ὕφος του τὰ τῆς παραδόσεως περὶ Ἀντιχρίστου κατὰ τοὺς πρώτους μετὰ Χριστὸν χρόνους ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀθθεντικῶν κειμένων. Ἡ φανέρωσις τῆς τότε κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς καταστάσεως, ἡ ἀνάπτυξις τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας καὶ ὅλα τὰ συναφῆ θέματα φιλοσοφικὰ καὶ ἱστορικὰ καθορίζονται εἰς τὸ ἔργον τοῦτο.

Δρ. 3.

Max Nordau Ψυχολογικὴ φυσιολογία.

Μετ. Η. Οἰκονομοπούλου

Ἐπὶ μαχὸς τῶν ἠθικῶν τῆς κοινωνίας βάσεων, ἀπολογητὴς τῶν παλαιῶν ἀξιών κατὰ τρόπον ὄχι δογματικόν, ἀλλὰ ὀρθολογιστικόν, παρουσιάζεται ὁ Νορντάου εἰς τὸ ἔργον του ὑπὸ τὸν τίτλον «Ψυχολογικὴ φυσιολογία τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἰδιοφυΐας». Καταπολεμεῖ τὴν ἐπαναστατικὴν ῥοπήν εἰς τὴν ἰδεολογίαν καὶ ἰδίως ἀναλύει καὶ καθορίζει ἀπὸ φυσιολογικῆς ἀπόψεως τί εἶναι ὁ ὀρθὸς νοῦς, ἡ ἰδιοφυΐα καὶ ἡ μεγαλοφυΐα.

Δρ. 2.

G. Flammarion Ὁ Θεὸς ἐν τῇ φύσει.

Μετάφρασις Α. Ζάριου

Τὰς ἐπιστημονικὰς περὶ τοῦ σύμπαντος γνώσεις, κυρίως τὰς ἀναγομένας εἰς τὸν εὐρὴν ὀρίζοντα τῶν φυσικῶν νόμων καὶ τῆς ἀστρονομίας, παρουσιάζει εἰς τὸ βιβλίον του αὐτὸ ὁ Φλαμμαριόν. Ἀφορμώμενος ἀπὸ τὸ δόγμα τοῦ Θεϊσμοῦ καὶ καταλήγων εἰς ἀναγνώρισιν τῆς λογικῆς καὶ τῆς ἀρμονίας τοῦ κόσμου, ἀπὸ τοὺς πλέον γενικοὺς νόμους ἕως εἰς τὰς ἐλαχίστας λεπτομερείας τῶν υπάρξεων, παρουσιάζει μὲ πειστικότητα τὴν ὑπόστασιν Ἀνωτάτου ὄντος δημιουργοῦ τῆς ζωῆς.

Δρ. 4.

200 ΔΡΑΧ. ΒΙΒΛΙΑ ΑΓΟΡΑΖΕΤΕ ΠΛΗΡΩΝΟΝΤΕΣ ΑΝΑ Ζητήσατε Τιμολόγιον Βιβλίων (δωρεάν). 10 ΔΡ. ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

